بسم الله الرحمن الرحیم

دریمه زاویه (فیسبوکي لیکنې او خاطرې)

لیکوال: **شاه محمود میاخېل**

کمپوز: **لیکوال**

ډېزاین چارې: **رحمن الله بهیر**

چاپشمېر: **۲۰۰۰**

چاپکال: **۱۳۹۵ل/2016**

چاپ وار: **لومړی**

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه زاویه

انسان د خپل عقل او شعور له امله اشرف المخلوقات دی. عقل او شعور دی چې انسان یې له فردي ژونده ټولنیز ژوند ته راویستی دی. انسانانو په ټولنیز ژوند کې له یو بل سره د افهام او تفهیم لپاره ژبه رامنځته کړه، د ټولنیز ژوند د تنظیم لپاره یې اصول وضعه کړل، ټولنې، دولتونه او نړۍ یې رامنځته کړه. د انسان د عقل تقاضا دا ده چې په ټولنیز ژوند کې خپل ځان او نورو ته خیر ورسوي او له زیان څخه ځان او ټولنه وساتي.

د نړۍ انسانان په خپل ټولنیز ژوند کې چې کله هم له یوې ستونزې او ننګونې سره مخ شوي دي، نو د حل په موخه یې خپل عقل په کار اچولی دی. د نننۍ نړۍ ګڼ اختراعات او پرمختګونه د دې ادعا غوره ثبوت او په نړۍ کې د ګڼو ټولنیزو اصولو او قوانینو شتون د انسان د معقولیت دلیل ګڼل کېدای شي. انسان د خپل عقل په مرسته او کارونې همداسې قدم په قدم وړاندې راغلی دی. فرضاً د څپلۍ یا بوټ تصور هغه مهال له لومړي انسان سره پیدا شوی، کله یې چې پښه کې اغزی تللی او چې ساړه یې شوي

دي، نو د بالاپوش پیدا کولو فکر یې کړی دی. همداسې یې د نړۍ بېلابېلو لویو وچو ته د سفر لپاره یې بېړۍ او الوتکې اختراع کړې دي.

ښایي په نړۍ کې هغه ملتونه ډېر معقول وګڼل شي چې انسانیت او انساني ټولنې ته یې ډېر خیر رسولی وي. که د معقولیت دا تول معقول وي، نو زه نه پوهېږم چې افغانان به په نړیواله سطحه چېرته راشي؟

داسې هم نه ده چې ګڼې موږ په خپله ټولنه کې - پخوا او اوس - داسې معقول انسانان نه درلودل یا یې نه لرو چې د خپلې ټولنې لپاره یې فکر او عمل کړی وي؛ خو کله چې ټولنه په مجموع کې د عقل پر ځای د خپلو احساساتو پر پوکانیو ولاړه وي؛ نو هلته د معقولو انسانانو شتون په استثناءاتو کې راځي او د معقولو انسانانو معقولې تیورۍ او نظریې د ټولنې وګړیو ته نامعقولې ښکاري؛ ځکه چې ټولنه د جمعي عقل تابع ده، نه د فردي هغه.

زه په خپل فردي ژوند کې – له ماشومتوبه تر اوسه – د هېواد او نړۍ د لویو او نومیالیو خلکو له ژوند لیکونو سره علاقه لرم. د هغوی د بریالیتوبونو په کیسو کې د خپل بري لپاره لارې ګورم او د هغوی له ستونزمن ژوند نه د خپلې ستونزمنې زنده ګۍ لپاره حوصلې تر لاسه کوم. ما د ډېرو لیکوالو، مشهورو څېرو او شخصیتونو کتابونه لوستي دي او له هر یو نه مې د خپلې مترې په کچه ګټنه کړې ده. په دې وروستیو کې مې له ښاغلي شاه محمود میاخېل سره بلدتیا پیدا شوه او په کابل کې ورسره یوه شپه د ناستې پر مهال یې خپل ټول کتابونه راته په خپل لاس ډالۍ کړل. د دې تر څنګ یې د خپل یو ناچاپ کتاب سافټ کاپي هم راکړه چې زه یې ولولم او په ځینو برخو کې که وکولای شم، ژبنۍ او لیکنۍ تېروتنې په کې سمې کړم. زه زیاتره په کمپیوټر کې د ملګرو د کتابونو او لیکنو له ایډیټه ډېر کړېږم او ښایي تصادف داسې وي چې زه پرې ډېر اوړم هم. په لومړي سر کې د ښاغلي میاخېل صیب کتاب ته هم ځورېدم چې څنګه به مې ترې خدای خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي؛ خو کله مې چې پر ایډیټ – لوستنې پیل وکړ؛ نو د کتاب د موضوعاتو دلچسپۍ داسې واخیستم چې زیاتره به یې د نورو کارونو او مطالعې وخت هم راخخه نیوه. د کتاب ایډیټ زما لپاره تر ټولو غوره مطالعه وه. میاخېل صاحب دا لیکنې د خپل فیسبوک له دېوال څخه راټولې کړي دي او ما تر پایه ولوستلې. د کتاب له پای ته رسولو وروسته مې ښاغلی میاخېل هم تر یوې اندازې وپېژانده، له فکر او نظر نه یې هم خبر شوم.

په دې کتاب کې ښاغلی میاخېل د یو معقول افغان[1]په توګه په مجموع کې خپلې ټولنې ته او په ځانګړې توګه د ټولنې سیاست، حکومتوالۍ، ادارې، د قانون حاکمیت، فساد، له دنیا سره اړیکو، ټاکنو او ګڼو نورو موضوعاتو ته کتنه کړې ده. میاخېل صاحب د ټولنې د عیني واقعیتونو په رڼا کې موضوعات شنلي دي، وړاندیزونه یې کړي دي او ځای ځای یې خپلې تجربې او د سترګو لیدلي حالونه لیکلي دي. د دې کتاب لوستنه لوستونکیو ته د خپلې ټولنې د تنظیم، سوکالۍ او له بحران څخه د راوتو ډېرې ساده، اسانه او ارزانه لارې چارې په ګوته کوي. هره لیکنه په مستقیم او نامستقیم ډول فرد فرد خپلو مسوولیتونو ته په پام کې کوي او هڅه شوې ده چې د ټولنې فرد فرد د ژوند په ټولو چارو کې معقول اوسي او معقول پاتې شي. میاخېل صیب په نامستقیمه توګه (احساساتي کېدل) رد کړي دي او د افغاني ټولنې د ټولو ستونزو ریښه یې ورپورې تړلې ده. په کتاب کې میاخېل صاحب خپل لوستونکي په عملي ژوند کې استدلال او منطق ته هڅوي، پر ځان یې ویسا کوي او د انسان د پرمختګ لپاره ډېر ساده او عامفهمه فورمول ورته مخې ته ږدي چې هغه کار کول او ستونزو او ننګونو ته نه تسلیمېدل دي. دا کتاب

[1]: دلته له معقولیت نه موخه(نه احساساتي کېدل) دي. زموږ زیاتره لیکوال په احساساتي او جذباتي انداز لیکل کوي او د ټولنې عیني واقعیتونو ته نه ګوري، دوی پر خپل خیال او تصور ډېر باور لري، نسبت د ټولنې عیني واقعیتونو ته.

که له یوې خوا د میاخېل صاحب د فکر او نظر بیان دی؛ نو له بلې خوا زموږ د ټولنې پېژندنه هم ده، ځکه چې میاخېل صیب زموږ د ټولنې ګڼې ورځنۍ ستونزې په کې رااخیستې دي او هرې یوې ته یې د خپل فکر و نظر مطابق حل لارې بیان کړې دي.

له میاخېل صاحب سره زما د شناخت له مخې زه د هغه پر بوختیاوو اګاه یم، د هغه کاري او کورنۍ بوختیاوې او ولسي ناستې پاستې ته چې انسان ګوري نو باور یې نه راځي چې دا ډول یو شخص دې لیکلو او بیا په فیسبوک کې د خپلو خورو ورو لیکنو راټولولو ته وخت پیدا کړای شي؛ خو کله چې انسان د یو منظم ژوند درلودونکی وي، نو په مهالوېش کې دا کار هم ځایولی شي. ما د میاخېل صاحب یو بل کتاب Understanding of Afghanistan هم لوستی. دا کتاب په انګلیسي ژبه د ښاغلي میاخېل د خپرو شویو مقالو ټولګه ده چې په بېلابېلو مقالو کې یې نړیوالو او د انګلیسي ژبې لوستونکو ته د افغانستان د ټولنې، حکومتدارۍ، ادارې، د قانون حاکمیت او ... برخو کې معلوماتي او تحلیلي موضوعات وړاندې کړي دي. د یادو مقالو لپاره تر ټولو مهمه مسئله دا ده چې نړیوالو څېړنیزو ادارو، معتبرو ورځپاڼو او ژورنالونو دا مقالې خپرې کړې دي. زما په اند موږ په افغانستان کې – یا هم له افغانستانه بهر افغانانو کې – ډېر کم داسې افغانان لرو چې هم په ملي ژبو او هم په نړیوالو ژبو د افغانستان په اړه لیکنې وکړي او خپرې یې کړي. میاخېل صاحب همېشه په ډېرو معتبرو او نړیوالو ادارو کې پر دندو بوخت پاتې شوی دی او د افغانستان د ټولنې، دولتدارۍ او د قانون د حاکمیت په برخه کې د ګڼو تجربو درلودونکی دی. زه حیران یم چې زموږ حکومت د دغسې وړ او پوهو کسانو له تجربو څخه ولې ګټنه نه شي کولای؟

په هر حال، زه نه غواړم خپلې خبرې بېځایه اوږدې کړم، زه دا کتاب او د ښاغلي میاخېل صاحب نور کتابونه زموږ ټولنیز – سیاسي ژوند ته له یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيمې زاويې څخه کتنه ګڼم. دا کتنه نه د پاروونکو احساساتو له زاويې ده او نه هم د خاموشه کوونکو جذباتو له زاويې، بلکې دا کتنه د معقوليت له زاويې ده او د معقوليت دا درېيمه زاويه دې موږ او تاسې ټولو ته مبارک وي.

درنښت

هجرت الله اختيار

د ۱۳۹٤ل کال د کب ۲۰مه

ننګرهار پوهنتون، درونټه

بسم الله الرحمن الرحيم

د سرخبرې

دا کتاب د مخکتاب دويمه برخه ده. مخکتاب دوه برخې درلودې: لومړۍ برخه يې د ښه حکومتدارۍ په هکله زما يوه مقاله وه، چې د دې مقالې مينه والو دا مقاله په مختلفو مجلو او د انټرنيټ په سايټونو کې څو ځلې خپره کړې وه؛ نو بيا ما دا مقاله د مخکتاب لومړۍ برخه غوره کړه ځکه چې زما د فيسبوک د ليکنو او بحثونو موضوع په ښه حکومتدارۍ څرخېدله. د دې کتاب محتوا هم د ښه حکومتدارۍ پورې تړاو لري.

د مخکتاب دويمه برخه ليکنې د فيسبوک له لارې خپرې شوي ليکنې وي چې په سلهاوو تبصرې، وړانديزونه او نيوکې پرې د فيسبوک دوستانو او ملګرو کړې وي؛ نو ما دا ټولې ليکنې د کتاب په شکل چاپ کړې ترڅو هغه لوستونکي چې انټرنيټ ته لاسرسی نه لري او يا له ما سره په فيسبوک کې انډيوالان نه دي هم ترې ګټه واخلي. زما په نظر دا کتاب د پښتو په ادبياتو کې لومړنې مجموعه وه، چې يو څوک دې د فيسبوک خپلې ليکنې د کتاب په شکل چاپ کړي.

دا پوښتنه به له دوستانو سره پيدا شي، چې څنګه ما په دې کتاب چې دا هم د فيسبوک د ليکنو دويم ټوک دی د درېيمې زاويې نوم کېښود. هر ليکنه اديت او بيا کتنې ته اړتيا لري؛ نو ما په لومړي سرکې د خپل ګران همکار اسدالله ساحل نه هيله وکړه، چې د تېر په شان د دې کتاب په اډيټ او بيا کتنې باندې کار وکړي او چاپ ته يې اماده کړي. ساحل صيب بې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

چون او چرا دا دنده ومنله خو دا راته پته وه، چې دی هم ډېر کاري او شخصي مصروفیتونه لري؛ نو د دې کتاب اډیټ، ډیزاین او صحافت به یو څه وخت واخلي.

استاد عبدالبصیر سباوون راته څه موده دمخه وویل، چې استاد هجرت الله اختیار په اډیټ او د کتاب په کتنې کې تکړه دی او شاید هغه به درته دا کار ډېر ژر وکړي. استاد اختیار صیب سره مې چې اړیکه ونیوله، هغه په پوره مینه او اخلاص سره لېواتیا وښودله او د کتاب سافټ کاپي مې ورته ولېږله. کله چې اختیار صیب په کتاب کار وکړ؛ نو راته یې وویل چې که د دې کتاب نوم بدل شي؛ نو دا به ښه وي ځکه د کتاب محتوا مهمه ده او زموږ د ولس د اوسني حالاتو په هکله ښې لیکنې لري؛ نو که یوازې مخکتاب دویم ټوک نوم پرې کېښودل شي شاید د کتاب د عنوان په خاطر خلک ورته لږ اهمیت ورکړي که څه هم فیسبوک د نن وخت د مهمو ټولنیزو وسیلو ښه وسیله ده. ما اختیار صیب ته وویل چې ته ورته یو نوم غوره کړه او بیا به پرې مشوره وکړو.

د مارچ په ۱۱مه نېټه، اختیار صیب، سباوون صیب او ډاکتر صیب سید قاهر عاطف کونړ ته یو ځای په موټر کې روان وو؛ نو په لاره کې راته اختیار صیب وویل، چې ده د کتاب لپاره د دریيمې زاویې نوم غوره کړی دی او علت یې دا دی چې په ټولنه کې یو تعداد کسان داسې دي، چې ولس په احساساتو راولي؛ خو د مسایلو لپاره د حل لارو چارو وړاندیز نه کوي. همدا شان یو تعداد کسان دومره منفي نظرونه لري چې همېشه غواړي چې د ولس احساسات ووژني. اما په دې کتاب کې د ورځنې ژوند داسې مسایل مطرح شوي، چې همېشه ترې سړی ګټه اخیستلی شي او هم ځوانان سمې لار ته تشویق کېدلی شي؛ نو د ده په نظر دا درېیمه لار ده. د اختیار صیب

استدلال مې خوښ شو؛ ځکه زه هم د افراط او تفریط پلوی نه یم او منځنۍ لار یا خیرالامور اوسطها مو خوښه ده.

زه په لومړي سره د استاد هجرت الله اختیار نه مننه کوم چې هم یې د کتاب لپاره ښه نوم غوره کړ، هم یې اډیټ ورته وکړ او هم یې راته خپل ورور بهیر خان معرفي کړ، چې ښه ډیزاینر دی او د کتاب د چاپ ستونځې به هم په غاړه واخلي او دا کتاب به ډېر ژر چاپ کړي. زه د دواړو ورونو د کار او صمیمیت نه مننه کوم او الله تعالی دې هرچا ته همداسې ورور ورکړي چې هم استعداد ولري او هم د خپل ورور دوستان او ملګري خپل دوستان او ملګري وګڼي.

همدا شان زه د ټولو هغه دوستانو نه چې زما په لیکنو یې نیوکې کړي او په دې بحثونو کې شریک شوي دي د زړه له کومې مننه کوم. زه د ټولو دوستانو نظریاتو او ښه نیت ته په درنښت سره ګورم ولو که زموږ تحلیلونه، لرلید او وړاندیزونه سره متفاوت هم و. زما دا لیکنې همېشه ډېرې مختصرې وي او که تفصیل ته ځو؛ نو په هره لیکنه باندې یو کتاب لیکل کېدی شي. زما په دې لیکنو کې یو پیغام شته او دا زما د ژوند د تجربو، د خپلې ټولنه نه د برداشت او ټولنیز مشکلاتو په اړوند لیکنې دي، چې وړاندیزونه هم په کې شته دی.

دا دی اوس دا ټولګه تاسې درنو دوستانو او لوستونکو ته وړاندې کوم دا چې دا لیکنې ښې دي او که نه، زه هم پرې نه پوهېږم؛ خو دا زما د زړه خبرې دي او خدای دې وکړي، چې د لوستونکو خوښې شي او زموږ ځوان نسل ترې ګټه واخلي.

د دې نه برسیره د مخکتاب د لومړي ټوک په تصحیح کې محمد حسن حسام صیب چې شاعر، لیکوال او قومي مشر و ډېر زیات زحمت ګاللی و او خپل قیمتي وخت یې د هغه کتاب په تصحیح کې لږولی و. دا چې حسام

(c) ketabton.com: The Digital Library

صيب نن زموږ په منځ کې نشته يو ځل بيا يې يادونه کوم. که حسام صيب ژوندی وی؛ نو زما سل په سلو کې دا يقين دی، چې د دې کتاب په برخه کې به يې هم پوره مرسته کړې وه. حسام صيب دی الله تعالی وبښي او جنت فردوس دوعا ورته کوم. روح دی ښاد وي.

په مينه او درنښت

شاه محمود مياخېل

کابل- افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلــړ

سرلیک **مخ**

د مارشال فهیم مړینه.. ۸
ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه ستړی دی ۹
په ټولټاکنو کې یوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخلیک ۱۳
بېطرفی د انتخاباتو د کمیسیونونو ۱۴
د انتخاباتو لپاره غټ تهدید خرابه هوا ده نه د طالبانو تهدید او ۱۵
د جمهوري ریاست د پایلو په هکله تشویش.......................... ۱۵
ارزښت باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره ۱۶
ارزښتونه ۱۷
د افغان رایو ته احترام په کار دی ۲۰
زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی................................. ۲۲
د جمهوري ریاست د انتخاباتو دویم پړاو اعلان شو ۲۶
کونړ ته باید په درنه سترګه وکتل شي.............................. ۲۷
د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور ۲۸
معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې.................................. ۳۰
ټولنې زېږنده ده ۳۰
د جوزا ۲۴مې نېټې دویم پړاو ټولټاکنو ۳۱
ته چمتوالی ۳۱
په دیموکراټیکه پروسه کې ګټونکی.................................. ۳۳

او بایلونکی نشته دی ۳۳
د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟ ۳۴
همدا یې غر همدا یې کربوړي..................................... ۳۶
د فیسبوک ملګرو ته کورنی کار ۳۷
جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون ۳۸
توشېح نه کړي ۳۸
د افغانستان جسد څنګه له خاورو نه ۳۹
ژوندی راوکاږو؟.. ۳۹
د هاني مون، ماه عسل، یا د شاتو میاشت ۴۱
تلویزونې مناظرې جان کنیدي کامیاب کړ ۴۹
د حشمت کرزي وژنه.. ۵۳
اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي ۵۷
غوایي لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نیولي...................... ۵۸
هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد ۶۰
د راپاڅو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟......................... ۶۲
وایي چې له ناپوهه دوست نه هوښیار دښمن هم ښه دی ۶۵
ما د خدای لپاره یار لیدلی نه دی ۶۷
کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟................... ۶۹
د شهزاده چارلس اډوارد قصه.. ۷۲
د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې ۷۴
د انتخاباتو مستقل کمیسیون نن ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی..... ۷۶
ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې ۷۷
اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب ۸۷
د خوشحالۍ اوښکې به تویوم ۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له ۹۳
ارزښت، اهمیت، معیار او تعداد د دولتي چوکیو ۹۳
د انتخاباتو د رایه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟ ۹۴
یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب ۹۵
د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی..۹۶
فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي ۹۸
په افغانستان کې د هېڅ شي کمبود نشته خو هېڅ نه لرو! څه مطلب؟...۹۹
ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په ۱۰۲
جنګ ښه دی که صلحه؟..۱۰۳
د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر ۱۰۴
د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر ۱۰۷
د مافیایي نظامونو عمده خاصیت ۱۱۵
Multitasking یا په یوه وخت کې څو کارونه کول ۱۱۶
انماالاعمال باالنیات ۱۱۷
مننه او په اخره کې یو وړاندیز ۱۲۰
د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد ۱۲۴
په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او یو وړوکی غوندې وړاندیز ۱۲۵
یوه مهمه وینا او یوه وړه تبصره ۱۲۶
آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟ ۱۳۱
د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد...... ۱۳۲
امریکایان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره ۱۳۴
ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟... ۱۴۳
فیسبوکي تا ویلې ماویلې...۱۴۴
د ماشومانو د ورځې په یاد!... ۱۴۶

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول ۱۴۷
د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه.............................. ۱۵۱
مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یوو.. ۱۵۴
بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي.. ۱۵۶
د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې ۱۶۳
د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه... ۱۶٤
نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو.. ۱۶۵
د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز ۱۶۵
میانه روی ښه شی دی... ۱۶۶
زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده ۱۶۷
احساساتي ولس او احساساتي مشران ۱۷۲
پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي ۱۷۲
د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ ۱۷۳
څوک د مډالونو مستحق دی؟... ۱۷٤
د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت....... ۱۷۵
د انتخاباتو په هکله د کابینې د تېرې شپې د پریکړې هرکلی.......... ۱۹۰
کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل.. ۱۹۰
د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي ۱۹۲
اخلاق او میانه روي ۱۹۲
څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟ ۱۹۳
د نظام او د حکومت د تغیر تر منځ فرق ۱۹٤
د لوی اختر مبارکي.. ۱۹۶
د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟..... ۱۹۷
بې نقشې حکومتداري نه کېږي ۲۰٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معلم د ورځې یاد ۲۰۸
طمعه بد شی دی ۲۰۹
یوه دلچسپه معلومات ۲۱۰
د جنگونو انواع ۲۱۱
د چاپلوسانو پر ضد مبارزه ۲۱۴
د پولیسو د زونونو جوړول ۲۱۷
د امریکایي قواو د شتون په هکله د تحلیگرانو تحلیل ۲۱۹
افسوس د افغانستان د خارجه دیپلوماسۍ او د حکومت په حال ۲۲۰
د چین د جمهور رئیس د مرستیال د سفر په هکله خوشبیني او ۲۲۴
د رژیمونو د چارواکو سمبولونه ۲۲۹
ښار جوړولو وزارت د خلیل الله فیروزي د بند یوکلنه کلیزه په ۲۳۰
ما تنها ملتی هستیم که ملا نصرالدنی تصمیم میگریم ۲۳۳
بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي ۲۳۴
د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟ ۲۳۵
د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله ۲۳۷
د مایوسۍ نښه ۲۳۹
د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډیپلوماسي ۲۳۹
د اسیا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې ۲۴۲
ایا استخباراتي جگړه مونږ گټلی شو؟ ۲۴۳
دومره بار یوسه چې څومره ځای ته رسول شي ۲۴۴
څنگه ولس او حکومت یوه سندره زمزمه کړي؟ ۲۴۵
انفرادي تصامیم همېشه اجتماعي اغېز لري ۲۴۷
کاشکې چې په دې بعضې مسایلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ۲۴۸
د شېخ چلي پروژه ۲۴۸

زما د ژوند د سیاست د لومړنیو زده کړو ځای ۲۵۰
دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟ ۲۵۲
د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنیني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه ... ۲۵۳
د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د یرغل ورځ ۲۵۵
خبرتیا ۲۵۶
د امریکا د ویرجینیا ایالت کې دالس هوایي ډگر سره نږدې د ۲۵۷
یوه خاطره د شهید سردار احمد په یاد ۲۵۸
د پکتیکا د ارگون د پېښې غندنه ۲۵۹
د تلیفونو د کمپنیو غلا په ښکاره ورځ ۲۶۰
مدیریت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري ۲۶۲
یاره! دا جان کیري راته ډېر ډېر مه ځلوئ ۲۶۷
د والدینو مسوولیت د اولادونو پر وړاندې ۲۷۱
څنگه په امریکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت ۲۷۳
د پکتیکا د یحیی خیلو دردونکې پېښه ۲۷۵
د نږدې ملگري محمد حسن حسام مړینه ۲۷۶
د خوست تراژیدونکې پېښه او برمنگهم کې د نیالگیو ایښودل ۲۷۸
عجیبه دنیا ده ۲۸۰
وایې افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي ۲۸۱
لاندې انځو ته په ښه دقت سره وگورئ ۲۸۱
د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوې تحفه ۲۸۳
په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي ۲۸۹
په مادرید کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله ۲۹۰
د الحاج محمد حسن حسام صیب په یاد ۲۹۳
د اوښتون ټولنې له خوا ستاینلیک ۲۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟ ۲۹۹
په شګو کې ژوند ۳۰۰

د مارشال فهيم مړينه

د فبروری نهمه نېټه، کال ۰۱۲۰۱۴ م

نن سهار راته د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت مرستيال او زما نږدې دوست او ملګري پوهنمل غلام نبی فراهي تليفون وکړ چې د جمهوري رياست لـومړی مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم په حق ورسېد. د ده مړينـه لا مطبوعـاتو نه وه تاييد کړې نو ما په فېسبوک کې د ده د غمرازۍ په خاطر وليکل:

مارشـال محمـد قسـيم فهـيم د افغانسـتان د جمهـوري رياسـت لـومړی مرستيال د ورپېښې ناروغۍ له امله نن وفات شو. انا لله و انـا اليـه راجعـون. الله دې جنت فردوس نصيب کړي، د ده کورنۍ او دوسـتانو تـه صـبر جميـل غواړم. يوه مهمه خوبي چې مارشال صيب درلوده هغه دا وه چې څـه يـې پـه زړه و هغه به يې په خوله هم ويلې. روح دې يې ښاد وي.

احمد الله فولاد ليکلي و چې خدای دې يې نه ښني، نو مـا ورتـه پـه ځـواب کې وليکل:

الله تعالی ښه پوهېږي چې څوک ښني او که نه خو مسلمانانو ته دا په کـار ده چې د ښنې دوعا په مړي پسې وکړي. که چا ښه کړي وي که بد هغه به په دې دنيا کې تاريخ قضاوت کوي او په هغې دنيا کې الله تعالی هـر چـا تـه خپل ثواب د هغه د اعمالو په اندازه ورکوي. نو فکر کوم چـې ټولـو دوسـتانو ته په کار ده چې په خپلو ليکنو کې لږ فکر وکړي او هغه څه چې په يـو مـړي پسې يې ويل مناسب نه دي، بايد ونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه ستړی دی

۲۲ مارچ ۲۰۱۴ م کال د حمل دویمه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسی کال

درنو دوستانو! تاسې ټولو ته د ۱۳۹۳ هجري شمسي نوي کال مبارکي وایم. خدای دې وکړي چې د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغلیو نه پرته یو ښه حکومت رامنځته شي تر څو د افغانستان د خلکو تشویش نه ډک ژوند ته د پای ټکی کیږدي. زیاتو ولایتونو ته چې ما په تېرو دوو میاشتو کې سفرونه کړي او همدا نن د ننګرهار او کونړ نه کابل ته راغلم ، په کلیو، بانډو او ښارونو کې چې ما د خپلو ولسونو پوهه او عامه پوهاوی ولید نو دا امید رابښي چې زموږ ولس اوس بیدا ره شوی او په ټولټاکنو کې به برخه اخلي او د افغاستان د سیاسي حالاتو په هکله بې تفاوته نه دی. همدا ولس به په ټولټاکنو کې د درغلیو مخه هم نیسي. ولس د موجوده حالت او د هغه د بدتر دوام نه ستړي او پکو دی او مثبت تغیر ته امید واره دی. ما د ۲۰۰۹ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ ډېر زیات مثبت تفاوتونه ولیدل.

حیات پیاوړي صیب د پورته لیکنې په هکله لیکلي و:

میاخېل صاحب ستا دې هم نوی کال مبارک وي خو د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغلیو نه پرته یو ښه حکومت رامنځته کېدل یو خوب او خیال دی. که دغو څلور پوښتنو ته ځواب وویل شي نو پر ټاکنو به بیا باور وشي او خلک په کښې برخه بایډ واخلي . ۱) امنیت ۲) په ټاکنو کښې روڼتیا ۳) د ټاکنو په اړه د خلکو پوهاوی او ۴) د تېرو دورو ټاکنو ناکامه پایلې چې ولس ته یې هېڅ ګټه نه ده رسېدلې، بلکې یوازې د زور او

زر د خاوندانو ناروا واک ته یې مشروعیت ورکړی. د دغو ملاحظاتو په رڼا کې د راتلونکو ټاکنو پایلو ته چې هر څه وي څوک نه شي خوشبینه کېدای، نو حتی په هغه کښې ګډون یو بې ګټې کار دی.

ما د حیات پیاوړي صیب په ځواب کې ولیکل:

پیاوری صیب سلام! که څه هم موږ د انتخاباتو په هلکه مخکې هم یو څو خبرې سره کړې وې خو ښه ده چې یو څو ټکي سره بیا تبادله کړو. اول خبره خو دا ده چې موږ باید لاس تر زنې کیننو ځکه که سیلاب مو هم وړي باید لاس او پښې ووهو. بې تفاوتي د افغانانو په خپله شکست دی. باور وکړه چې زه د ډېرې اطرافي ولسوالۍ، خاص کونړ اوسېدونکی یم او پرون چې مشرانو او ځوانانو کومې خبرې په غونډه کې کولې نو د هغوی عامه پوهاوی زموږ د ډېرو تعلیم یافته وو نه چې د ولس د حالاتو نه نا خبره دي او له ولس سره اړیکې نه لري ډېر اوچت و او ډېر ښه تحلیلونه یې کول نو دا ماته امیداواري راکوي چې زموږ ولس هغه پخوانی ولس نه دی او بیداره شوی دی.

امنیت تېر ځل هم د مخالفینو له خوا خراب نه و بلکې حکومتي چارواکي په خپله انتخاباتو لپاره ګواښ و او دا اوس مشکله ده ځکه دولتي چارواکي هم تقسیم شوي او هم حیران دي چې څه وکړي. د ولسونو برخه اخستنې په دې لویو لویو او وړو غونډو کې وښودله چې د هېواد په هر سیمه کې خلک له انتخاباتو سره دلچسپي لري او برخه په کې اخلي.

کمیسیون د انتخاباتو هم هغه پخوانی کمیسیون نه دی او تر کومه حده چې ماته معلومه ده بېطرفي به وساتي انشاالله او همدا زموږ امید د دوی نه دی چې بېطرفي وساتي. او که یې ونه ساتي نو هم ولس او هم میډیا ډېره فعاله ده او د دوی زیاتې درغلۍ به ډېر ژر رسوا شي. که دا وواېو چې تېر ځل انتخاباتو د خلکو مشکل نه دی حل کړی نو باید بې تفاوته اوسو نو دا هم معقوله لار نه ده ځکه همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې په خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کاوه او اوس له ولس نه رايه غواړي نو دا په خپله هم د ولس برياليتوب دی او همداسې اميد شته چې ولس به په خپله اخر کامياب شي چې د ځان لپاره ښه حکومت وټاکي.

زما اميد د تاسې غوندې پوه کسانو نه دا دی چې د ايډيال حالت په طمعه بايد ونه اوسو او په انتخاباتو کې برخه واخلو. کېدای شي چې زموږ او تاسې هلې ځلې نتيجه ورکړي. لوستلي مې نه دي خو اوريدلي مې دي چې د سيد جمال الدين افغان د يو فرانسوي فيلسوف سره بحث و. نو دغه فيلسوف ورته ويلي و چې زه ستاسې پر خدای عقيده نه لرم ځکه اخرت، حساب او کتاب نشته دی. سيد جمال الدين افغان ورته ويلي و چې زموږ دلايل پر تاسې قوي دي. ځکه چې د هغه دنيا نه هېڅوک بېرته نه دي راغلي. مسلمانان په دې عقيده دي چې اخرت، د قبر عذاب او الله شته دي او تاسې په دې عقيده ياستئ چې نه شته دي، موږ يعنې مسلمانان په الله تعالی عقيده لرو او که حساب او کتاب په اخرت کې و نو ډېر ښه او که نه و نو هم فرق نه کوي. خو مشکل ستاسې دی که په اخرت کې، حساب او کتاب وي نو بيا به تاسې څه کوئ يعنې مسلمانان دوه چانسه لري او غير مسلمان يو چانس لري.

نو زه هم تاسې ته وايم که برخه وانخلئ او کار ونه کړئ نو دا پخپله شکست دی او که هلې ځلې وشي او خلک په انتخاباتو کې برخه واخلي نو دوه چانسه لري او احتمال شته چې نتيجه ورکړي. په درنښت

واحد هيله من صيب ليکلي و:

مياخېل صيب ستاسو په دې خبره چې «همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې پر خلکو حکومت کاوه او اوس له ولس نه رايه غواړي نو دا په خپله هم د ولس برياليتوب دی» خپل نظر وړاندې کوم. رښتيا هم دا د ولس زور او برياليتوب ښيي چې ټوپکوال نور قانع شوي دي چې ماشې يې نورې

ټس هم نه کوي نو اوس زارئ کوي خو ولس بايد هوښيار وي چې مجرمانو دا ځل مداريتوب ته مخه کړې ده، هسې نه چې بيا وغولېږي او هماغه قاتلان او بدماشان بيا په خپلو اوږو سپاره کړي. آيا پرته له پخوانيو جنايتکارانو بل څوک نه پيدا کېږي؟ که په دېرش ميليونو افغانانو کې د ولسمشرۍ لپاره پاک سړی نه پيدا کېږي نو بيا خو رښتيا دغه هېواد او خلک په سيند لاهوو دي!

ما د هيله من صيب په ځواب کې وليکل:

هيله من صيب ستاسې خبره سمه ده. د ولس ځيرکي او هوښيارتيا همدلته په کار ده چې بې تفاوته ونه اوسي او برخه په انتخاباتو کې واخلي او هغه چا ته رايه ورکړي چې د دوی په اند دا نيمه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي او که په خپل اختيار بيا هم خپله لکۍ د يو څو روپو لپاره د هغو کسانو پسې تړي چې ښه پوهېږي چې هم ځان غرقوي او هم ولس نو دا خودکشي- بايد ولس و نه کړي. دا د هر چا دنده ده چې د خپلې وسې په اندازه د خپلو ملگرو او دوستانو سره په اړيکه کې اوسي او د ولسي کمپاين ډيوه نه يوازې تر انتخاباتو پورې بلکې له انتخاباتو نه وروسته هم بله وساتي تر څو پينځه کاله وروسته بيا ولس له داسې ستونځو سره مخامخ نه وي لکه اوس چې مخامخ دی. د ولسي بيدارتيا او په سياست کې برخه اخيستنه ستړی کار دی لکه د شگو مزل دی خو حرکت د مزل بايد مثبت خواته اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولټاکنو کې یوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخلیک د تل لپاره بدل کړي

د مارچ ۲۶مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د هېواد په بېلابېلو ګوټونو کې د جمهوري ریاست لپاره درنډو غونډو دا وښودله چې د افغانستان ولس اوس هغه پخوانی ولس نه دی، دوی رابېداره شوي دي او د خپل برخلیک په اړه تصمیم نیولی شي. په دې تاریخي غونډو کې چې د هېواد په تاریخ کې ساری نه لري، د افغانستان ولس کورنیو او بهرنیو حلقو ته دا وښودله چې د افغانستان ولس هر ډول تهدید او افراطي حرکتونه چې په هر نامه وي ردوي او د ولسواکۍ نظام پلویان دي.

د زیاتو خلکو ګډون هغه اوازې او انګازې چې د بعضې نوماندانو له خوا خپرېږي چې جعل کاري به په ټاکنو کې وشي او یا د جعل کارۍ په طمعه ناست دي په کلکه رودوي. نه نوماندان هغه پخواني نوماندان دي، نه ولس هغه پخوانی ولس دی، نه د انتخاباتو کمیسیون هغه پخوانی کمیسیون دی او نه مدني ټولنه او مطبوعات هغه پخواني دي چې څوک درغلي وکړای شي. امید دی چې ټول نوماندان د صافو رایو په طمعه په انتخاباتو کې برخه واخلي. درغلي او تذویر د هیڅ یو کاندید په ګټه نه دی او نه یې څوک پایله مني نو ښه به دا وي چې ټول نوماندان خپلو پلویانو ته د صفا او پاکو انتخاباتو توصیه وکړي. امید دی چې د ثور په شپاړسمه د افغانستان ولس (ځوانان، نر او ښځې) په یوه اواز له خپلو کورونو نه راووځي او د رایو صندوقونو ته لاړ شي، بې له وېرې د خپلې خوښې نوماندانو ته رایه ورکړي. د ولس دا یوه ورځ زحمت به د افغانستان راتلونکی سرنوشت د تل لپاره بدل کړي چې د رایو په زور د حکومت واګې به د یو منتخب جمهور رئیس نه بل

منتخب جمهور رئیس ته انتقال شي او امید دی چې همدا دود به زموږ د کلتور جز وګرځي.د هوسا او ارام افغانستان په امید.

بېطرفي د انتخاباتو د کمیسیونونو

د اپریل دویمه، ۲۰۱۴ م کال

نن د انتخاباتو د شکایتونو د کمیسیون مشر- عبدالستار سادات د خپل فیسبوک په پاڼه لیکلي و:

خلکو ته مراجعه وکړئ!

د حکومت په اوړو یا له بلې غیر قانوني لارې ارګ ته ننوتل؛ له ارګه د ملي ارادې د جنازې وتل دي.

کاندیدان دې پوه وي چې موږ د دې جنازې په لمانځه کې ګډون نه کوو .

ښاغلو کاندیدانو!

خلکو ته مراجعه وکړئ، د هغوی رایه واخلئ، ځکه؛ موږ به بې خاوندې رایې ته اعتبار ورنکړو.

مایي په ځواب کې ولیکل:

سعادت صیب په انتخاباتو کې د کاندیدانو او ولس رول ډېر مهم دی خو د ټولو نه زیات ستاسې د کمیسیون او د انتخاباتو کمیسیون رول ډېر مهم دی او که ثبات راځي او قانوني او مشروع حکومت راځي نو هغه به ستاسې د کمیسیونو سل په سلو کې د بېطرفۍ په نتیجه کې وي. د ټولو افغانانو او د دنیا سترګې ستاسې کمیسیونو ته دي. همدا امید د تاسې نه لرو چې د هیچا سره کمک مه کوئ او خپله کامله بېطرفي وساتی. که هر چا وګټله نو نوش جان یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انتخاباتو لپاره غټ تهدید خرابه هوا ده نه د طالبانو تهدید او بد امني

د اپریل دریمه نیټه، ۲۰۱۴ م کال

د شنبه په ورځ د افغانستان انتخاباتو ته غټ تهدید به په ټول ملک کې اټکل شوی باران وي نه بد امنی او د حکومت د مخالفینو تهدید. خدای دې وکړي چې افغانان له باران نه ونه وېرېږي او له کورونو نه راووځي او خپل وټ د خپلې خوښې کاندید ته بې له وېرې، قومي او ژبنیو اړیکو او یا نورملحوظاتو له امله ورکړي او معیار یوازې د وطن ثبات او ابادي په نظر کې ونیسی. ّهغه چا ته رایه ورکړئ چې څوک دا نیمچه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي. ښه انتخابات د ټولو وطن دوستو افغانانو لپاره بریا ده. نه باید پخپله تقلب وکړو او نه نور باید تقلب ته پرېږدو. زموږ امید د ټولو کاندیدانو نه هم دا دی چې خپلو کمپینرانو ته هدایت وکړي چې دوی لپاره تقلب ونه کړي. تل دې وي افغانستان

د جمهورې ریاست د پایلو په هکله تشویش

د اپریل ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا د افغانانو حق دی چې د دوی د رایو احترام وشي، پاکې او ناپاکه رایې جدا شي، که هر چا درغلي په رایو کې کړې وي هغه باید په ګوته شي تر څو د انتخاباتو پر پروسه باندې د ملت باور زیات شي او په راتلونکي کې بیا څوک درغلیو ته زړه ښه نه کړي او له ملت نه د صفا رایو په طمعه اوسي.

دې انتخاباتو دا وښودله چې زور او زر چندان ګټه ونه کړه. زه چې په خپل ولایت کې رایو ته نظر اچوم نو د کونړ خلکو، د اتیاومې او نویومې لسیزو ټیکه دارانو او هم د موجوده حالاتو دوام په کلکه رد کړی او د یو نوي تحول او نظام جوړونې ته یې رایه ورکړې ده. زه د ټاکنو او د شکایتونو د کمیسیونو په مشرتابه او رهبرۍ باندې باور لرم چې دوی به د هیچا په ګټه او یا تاوان کار ونه کړي او په ازاده، بیطرفه او عادلانه توګه به د انتخاباتو د پایلو پلټنه وکړي او لازم تصامیم به ژر ونیسي- تر څو بېځایه او بې اساسه اوازې او انګازې د رښتیاو ځای ونه نیسي. افغانانو خپله مېړانه وښودله نو اوس د دې کمیسیونو میړانې ته سترګې په لاره دي.

ارزښت باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره

د اپریل ۱۴مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال

د احسان الله درمل صیب لیکنه راته ادریس غروال صیب څه موده مخکې راکړه چې ډېره مې خوښه شوې ده. اول خبره دا ده چې وایي د ټولنې ارزښتونه د وخت او زمان او هم د ضرورت پر اساس بدلېږي. یو شی چې پخوا ارزښت یې درلوده اوس یي نه لري. دویمه خبره په دې لیکنه کې دا ده چې ارزښتونه باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره. که دې دوه فارمولو ته وګورو نو وافعاً چې کوم ارزښت چې په ټولنه کې استعمال نه لري هغه ته موږ اوس ارزښت نه شو ویلی. پخوا به چې د چا لیک او لوست یاد و نو هغه ته به میرزا صیب ویل کېده او په دولتي چوکیو به هم میرزا صیب کار کاوه او داسې میرزایان و چې والیېان او وزیران هم شوي دي. خو اوس لیک او لوست چندان خبره نه ده او یوازې په لیک او لوست موږ ځان ته کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شو پیدا کولی. که په افغانستان کې سړی په خپله ریزومي کې ولیکي چې په پښتو او دري ژبو پوهېږم نو دا خبره ډېر ارزښت نه لري ځکه که په افغانستان کې څوک اوسېږي او په دولتي ادارو کې کار کوي نه خامخا باید په دې ژبو پوه شي. یا که په امریکې کې سړی په خپله ریزومي کې ولیکي چې په انگلیسي ژبه پوهېږم نو دا چندان ارزښت هلته نه دی ځکه ټول په انگلیسي ژبه پوهېږي خو افغانستان کې بیا دا ارزښت دی.

درمل صیب دا هم لیکلي دي چې لمر په ملتان کې ارزښت نه دی خو په هغو ځایونو کې چې یخني وي او لمر نه وي نو هلته ارزښت دی. دا یې هم لیکلي چې د انسان د خلقت نه وروسته خور او ورور سره نکاح کوله ځکه انسانان کم و خو اوس دا ارزښت نه دی بلکې که څوک دا کار اوس وکړي نو د وحشي انسان خطاب ورته کیدای شي. نو ښه دا ده چې موږ ارزښت د ارزښت لپاره ونه پالو بلکې ارزښت باید د ژوند لپاره وي.

ارزښتونه

۲۰۱۳م کال په اخرو کې، ښاغلي ادریس غروال راته د احسان الله درمل صیب دا لاندې مقاله په کونړ کې راکړه چې زما ډېره خوښه شوه، نو اړینه مې وګڼله چې دلته یې چاپ کړم:

د ریاضي د معادلاتو متحولات دي، چې له صفر نه تر مثبت او منفي لاینتاهي پورې تغیرات قبلوي؛ بتان دي، چې انسان یې د خپلې اړتیا لپاره تراشي، که په ژوند کې یې رول مثبت و، تعظیم یې کوي او همدا چې په دې ډرامه کې رول پای ته ورسېد، تبر پسې راخلي؛ زموږ په لاس جوړې شوې سکې دي، په خپله یې چلوو او کوټه کوو. د بشرپه تاریخ کې د خدای (ج) د استازیو او اسماني ادیانو تعدد دې ته اشاره کوي، چې ارزښتونه پر ځای ولاړ او لا یغیر نه وي. د ارزښتونو مور و پلار د انسان احتیاجات دي. هر څه، چې

د انسان اړتیاوو ته مثبت ځواب ویلی شي ارزښت یې بولي او که دا قابلیت یې له لاسه ورکړ، عورځوي یې. د ادم (ع) په وخت کې، چې د انساني نسل ډېریدو ته اړتیا وه، خور ښځه کېدای شوه، مګر که اوس څوک داسې وکړي، موږ ته به وحشي ترین کس ښکاري. د بشري تاریخ د حافظې کعبه د ارزښتونو د بتانو له ماتو ټوټو ډکه ده، له دې ماتو ټوټو کله، کله نور بتان تراشل شوي، بیا مات شوي او دا سلسله لاهم روانه ده. که انساني اړتیاوې د ارزښتونو د زیږیدو او پیدا کېدو سبب وي، نو ارزښتونه باید متحول وي، ځکه چې د انسان اړتیاوې کله په یوه حال وي؟ دویمه خبره دا ده، چې د بېلا بېلو تفاوتونو له امله د انسانانو اړتیاوې سره یو شان نه وي، ځکه نو ارزښتونه هم باید متفاوت وي، په نړۍ کې د مشترکو ارزښتونو مثالونه کم لرو، د استاد پسرلي خبره:

په هر سر کې بل خیال وي په هر زړه کې بل هوس
هر څوک له مرزګې تښتي خو کرګس پسې ړندیږي

د لمر په اړه موږ د ملتان او سایبریا د خلکو عقاید نشو یو شان کولی. دا ارزښت د اولو اړتیا نه ده (ولې نه ده، خو تر یو حده) او د دویمو ده، ځکه نو لمر د دواړو لپاره مشترک ارزښت نشي کیدای. د زردشتي دین د زوکړې سیمه غرنۍ او یخه وه، نو اور پکې ارزښت دی او هلته چې ګنګا سپېڅلی او اوبه مقدسې دي، د ګرم اقلیم له اغېزو سترګې نه پټیږي. د ارزښتونو په اړه دریمه او تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې ارزښتونه د ژوند د خدمت لپاره کېږي، ارزښتونه باید د ژوند په پرمختګ، خوشحالۍ او سوکالۍ کې ونډه واخلي او که دا کار نشي کولی باید د زړوبوټانو او یا زړو جامو په څېر له ژونده ووځي او ځای یې نوي ارزښتونه ونیسي. په بله ژبه ارزښتونه د ژوند لپاره دي، ژوند د ارزښتونو لپاره نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کې تر ژوند لوی ارزښت نشته، انسان چې تر اوسه پورې هر څومره کارونه کړي، د خپل ژوند د هوساینې لپاره یې کړي او حتی د خپلې ارامۍ لپاره یې د نورو له محوه کولو هم ډډه نه ده کړې. د ارزښتونو په اړه د تحول نظریه راسره مرسته کوي، چې موږ په خپلو ارزښتونو فکر وکړو. ګټور یې لا وځلوو او بې ګټې یې معاوضه کړو. په وروسته پاتې ټولنو کې، چې فکرونه زنداني وي او سرونه یوازې د هو په علامه خوځېدو ته جوړ شوي وي، داسې ارزښتونه هم د ژوند په بیه پالل کېږي، چې له ژوند سره په جنګ وي. د داسې ټولنو یو لوی ارزښت د اسلافو په نقش قدم تګ دی او پلار نیکه تراشلي ارزښتونه لا یغیر دي. خلک هیڅ فکر نه کوي، چې پلار نیکه تراشلي ارزښتونه د هغوی د زمانې لپاره ول او موږ په بېل وخت کې ژوند کوو. له وخت سره د انسان اړتیاوې او غوښتنې بدلیږي، انسان د خپلو اړتیاوو د تکمیل لپاره نوې هڅې کوي او نوې هڅې ممکن نوي ارزښتونه معرفي کړي. بیدار قومونه د خپل تاریخ او ماضي هغه برخه سرمشق ګرځوي، چې د دوی له ژوند سره مستقیمه اړیکه لري او هغه چې له تیر وخت سره تېر شویدي، په احترام یې له مخې ایسته کي او معاوضه کوي. موږ پر دې فکر نه کوو، چې د ارزښت د رامنځته کېدو زمینه څه وه، اوس هغه زمینه او اړتیا شته کنه، بس خو تندي دي، چې د پخوانیو بتانو په پښو کې یې سولوو.

موږ ارزښت د ارزښت لپاره پالو د ژوند لپاره نه، یا په بله ژبه چارمغز او پسته له پوښونو سره د دې لپاره خورو چې چارمغز او پسته دي، د مغز لپاره یې نه خورو. زموږ چلند حتی له قران سره هم د همداسې وچو ارزښتونو په څېر دی. دا یوازې هغه کتاب دی، چې باید ښکل شي، مسافر ترې لاندې تېر شي، په څو پوښونو کې تاوشي، د بل ځکمه او جایداد پرې وګټل شي او رنګارنګ چاپ شي. مګر له ژوند سره د قرآن په اړیکه نه پوهېږو او یا تر اوسه نه یو خبر، چې د قرآن پیام څنګه د ژوند له هوساینې سره مرسته کوي؟

مولانا روم چې د انساني ارزښتونو لوی مبلغ دی، له قرآن سره د هغه مهال د خلکو د چلند پر وړاندې څه پر ځای عکس العمل ښودلی و:

ما زقرآن مغز را برداشتیم
پوست رابه دیگران گذاشتیم

موږ چې ریښتوني مفکران او د خیر خلک کم لرو، لا هم په داسې ارزښتونو او افتخاراتو سره وژنو، چې زموږ د ژوند له تحرک او هوساینې سره هیڅ مرسته نه کوي، د بیدل خبره: محوی فخریم که عار را ماند.

د نړۍ د متحرکو او پرمختللیو ټولنو د پرمختګ راز یوازې او یوازې دا دی، چې له خپلو اړتیاوو سره سم ارزښتونه تراشي او که اړتیاوې یې بدلې شي، ارزښتونه هم ورسره بدلوي، موږ دا کار نه شو کولی او چې نه یې شو کولی نو ولې دې د ولاړو اوبو په څېر بوی واخلو؟ بیا هم استاد پسرلی:

ړانده تول عمر پټې سترګې په امسا پسې ځي
بینا هغه دی، چې هم لارې هم رهبر بدلوي

نه زوړ منطق چلېږي یاره نه زاړه فکرونه
ځیرک زلمي په تاوده جنګ کې هم سنګر بدلوي

د افغان رایو ته احترام په کار دی

د اپریل ۲۳مه نیته، کال ۲۰۱۴ م

د حمل یا وري په شپاړسمه د افغانستان ملت دنیا او هم ګاونډیانو ته وښودله چې د افغانانو سیاسي شعور حتی په کلو او بانډو کې هم ډېر او چت دي او بې له وېرې یې په ټاکنو کې برخه واخستله. د وري د میاشتې ټاکنو او د خلکو ګډون په پراخه کچه په امنیتي ارګانو او د ټاکنو په خپلواکه اداره باندې باور اضافه کړ. دا ټاکنې په تخنیکي لحاظ او هم د شفافیت په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۹ م کال د جمهوري ریاست د ټاکنو نه سمې او شفافه وې. دا چې په تخنیکي لحاظ درغلي په بعضې ځایونو کې شوې او یا په بعضي ځایونو کې د کمیسیون غړو او ناظرینو سمه دنده نه ده اجرا کړې جدا خبره ده خو تر اوسه د ټاکنو او شکایتونو کمیسیونو خپلې دندې په ښه توګه سرته رسولي دي. کیدای شي چې د ټاکنو پایلې بعضې نوماندانو او یا د هغوی پلویانو ته دلچسپه نه وي خو چې که جمع او تفریق سم وشي نو همدې ته ورته پایلو نه زیاته توقع هم بېځایه راته ښکاري.

اوس داسې ښکاري چې هیڅ یو کاندید شاید ۵۰ جمع یو ونه ګټي او ټاکنې دویم روند ته تلونکي دي نو ښه دا ده چې مخکښه نوماندان او هم د دوی پلویان دا پایلې ومني او دویم روند ته ځانونه چمتو کړي. په تلویزیونو او یا رسنیو کې د جوړجاړي خبرې هم کېږي چې که چا ۵۰ جمع یو پوره نه کړ نو جوړجاړی دې وشي او ټاکنې دې دویم روند ته نه ځي. د جوړ جاړي پلویان بعضې مصنوعي دلایل د خپلو شخصي ګټو لپاره په ګوته کوي خو زما په ا ند د جوړ جاړي پایلې به د دویم رونډ د ټاکنو نه په مراتبو خطرناکې او د تشویش وړ وي:

اول: که دویم رونډ ټاکنې ونه شي نو دا په خپله د میلونونو افغانانو رایو ته په سپکه سترګه کتل دي. که جوړ جاړي باندې حکومت جوړیده نو ټاکنو ته بیا څه ضرورت و؟

دویم: که دویم رونډ ټاکنې ونه شي راتلونکی حکومت به مشروعیت ونه لري او حکومت داري به ورته مشکله وي او دنیاوال هم شاید د غیر مشروع حکومت سره په راتلونکي کې مرسته ونه کړي.

دریم: که جوړ جاړی وشي نو بیا به هیڅوک د ټاکنو په راتلونکې پروسه باندې باور ونه کړي او افغانستان به بیا د کشمکشونو لوبغالی وي او هر

څوک به د زور او زر له لارې قدرت نیسې او د افغانستان راتلونکی به بې ثباته وي.

څلورم: که څوک په خپل ځان او خپل ملت باندې باور لري نو باید جوړجاړی ونه کړي او د ملت رایو ته د افغانستان د اساسي قانون او د ټاکنو د قانون په رڼا کې مراجعه وکړي. که چا زیاتې رایې وګټلې نو هغه بل دې ورته مبارکې ووایي او بایلونکی دې د قوي اپوزیسون په توګه د ملت خدمت ته دوام ورکړي.

په ټاکنو کې ګټونکی او بایلونکی دواړه ګټونکي دي ځکه په دیموکراتیکه ټولنه کې د اپوزیسون رول د هغه ګروپ نه ډېر مهم دی څوک چې قدرت لري. زما په اند هر څوک چې راتلونکې ټاکنې ګټي باید یوه سمه اداره رامنځته کړي چې د افغانستان د ټولو قومونو نمایندګي په کې وي او په هر قوم کې ښه کسان شته چې د هغوي استازیتوب په راتلونکي حکومت کې وکړي. د افغانانو د بریا په هیله

زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی

د اپرېل ۲۶مه نېټه کال ۲۰۱۴م

په فیسبوک کې لولم چې زمونږ دا بعضې د فیسبوک انډیوالان لیکي چې زمونږ ولس شعور نه لري او یا بېسواده دی نو په دې خبره ډېر سخت ځورېږم. کېدای شي چې بعضې کسان همداسې وي خو په عمومي توګه دا خبره سمه نه ده. که انتخاباتو ته وګورئ نو د کابل په ښار کې ډېرو باسواده او پوه کسانو رایه نه ده ورکړې خو په اطرافونو کې ډېرو بېسواده کسانو د خپل سر په قیمت رایه ورکړې ده. پرون د کابل په احمدشاه بابا مېنه کې په یوه واده کې وم چې ما سره په خونه کې تقریباً شل کسه ډېر فهمیده، پوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

با سواده کسان، چې اکثرو په ډالرو تنخواوې هم اخستلې، موجود و خو په سلو کې اتیاو د جمهوري ریاست په ټاکنو کې رایه نه وه ورکړې ځکه د هغوی د ګوتو له رنګ نه معلومېدل نو ما ترې پوښتنه وکړه چې ولې مو رایه نه ده ورکړې؟ دوی هغه دغه کول. دلته د پوهې او شعور مسئله نه ده، خبره د احساس ده او تر اوسه اکثریت افغانان او په خاصه توګه ډېری پښتانه او د دوی تعلیم یافته طبقه په ټولنیزو ښېګنو او ټولنیزو کارونو عقیده نه لري. په پنځوس سلنه ښځو خو لا له سره نه غږېږو چې په سلو کې لس سلنه یې ووټ نه ورکوي.

ځو ورځې دمخه ما د فیسبوک په یوه لیکنه کې یادونه کړې وه که ضرب، جمع، تفریق او تقسیم سم وکړو نو د انتخاباتو پایلې له دې نه نورې سمې نه شي کېدای او د انتخاباتو د کمیسیون مېړانه د ستاینې وړ ده ځکه دوی نه له چا سره مرسته کړې او نه یې د چا حق خوړلی دی. دا چې اوس داسې ښکاري چې انتخابات دویم پړاو ته تلوونکي دي نو دا زموږ د ټولو وطنوالو کار دی چې څنګه اول خپل ځانونه او بیا خپل ولس دې ته وهڅوو چې په دویم پړاو کې د اول پړاو په پرتله لاهم زیات سهم واخلي او دنیاوالو ته وښیو چې افغان ملت اوس د خپل سرنوشت په هکله بې تفاوته نه دی. که دا مرحله مو سمه تېره کړه نو زه په دې کلک ډاډمن او باوري یم چې په راتلونکي کې به د کودتایي نظامونو او یا د ټوپک په زور له قدرت نیولو نه د تل لپاره انشاالله خلاص شو او افغانستان به د یو دایمي ثبات په لوري مثبت ګام خامخا اخلي. په دایمي ثبات کې هم زموږ او هم زموږ د راروانو نسلونو خیر دی. زه په دې ډاډه یم چې زموږ د ولس احساس بیداره دی په دویم پړاو کې به لا زیات په ټاکنو کې برخه اخلي. ولس باید د نهیلیو پنډتانو په خبرو پسې ونه ګرځي.

قاسم منګل چې د خپل زوی په نوم مستعار حساب لري، د پورته لیکنې په اړوند لیکلي و:

زما په سیاسي مسایلو او بحث کي زغرده نظر خوښېږي دا که د چا خوښېږي او که نه هغه بېله خبره ده، راځئ وروڼو! له صاحب صاحب نه تېر شو او په آزاده توګه خپل نظر ورکوم. دا غلط خبره به وي که ووایو چې خلك شعور نه لري ټول انسانان شعور لري. خو دا یو حقیقت دی چې ځینې یې زیات لري او ځینې یې کم. په افغانستان کې لومړی د باسېواد او روشنفکر ترمنځ باید فرق وکړو. ټول باسېواده روشنفکران نه دي او ټول روشنفکران باسېواده نه دي. په دې معنی چې آیا هغه چا چې پوهنتون لوستی او په اوسنیو انتخاباتو کې د ژبې، مذهب، قوم، قبیلې پر بیناد خپل یوه ظالم، جنګسالار، قاتل نه حمایت کوي آیا داسې تحصیل کرده اشخاصو ته موږ روشنفکر ویلی شو. پوهېږم چې (خواب روشن) دي. وروره! که معیار په افغاني انتخاباتو کې پاکي، صداقت، وطندوستي وای زما په نظر په دا یوولسو کاندیدانو کې بهترین شخص نادر نعیم و چې باید غوڅ اکثریت یې تر لاسه کړی وای هاغه وخت کې چې زه په کابل کې وم ما دا خبره نادر نعیم ته وکړه چې ګرانه ملت تر اوسه دې مرحلې ته نه دی رسېدلی چې د ښه او ښه تر او بد او بدتر تر منځ فرق وکړي.

وروره! زما په فکر او اند زیات شمېر اشخاصو چې رایه ورنکړه هغې علت درلود. د دویم متفکر په خوا کې څوك ولاړ دي او د أفغانستان د ازادۍ د سېمبول عبدالله په څنګ کي څوك ولاړ دي؟ همدارنګه د زلمي رسول خوا کې؟ په داسې نامتجانسه انتخاباتو کې ملت په ډېر بد حالت کې قرار درلود او لري. .

او بله موضوع زما یو دوست چې زلمي رسول ته یې په ننګرهار کې کمپاین کاوه رأته وویل چې ماته دوه ځلې د انتخاباتو د کمیسیون مسوول خلك کور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلل او را ته يې وويل چې دومره ډالر راکړئ چې مونږ هم تاسې ته صندقونه ډك کړو. زما په نظر په دې انتخاباتو کې زياتره منفي رول همدا د کميسيون باسپوادانو جوړ کړو که زه هم په دې شرايطو کې کابل کې وای ما هم په رای اچونه کې برخه نه اخيسته.

واصل جمال صيب ليکلي و:

باعزمه او متين مشران تل د مسلکي لارې خپل پيغام د بامفهومه ليکنو له لارې خپلو ملګرو ته په خورا خوږه بڼه رسوي. دا هغه څه دي چې د ګران وطن افغانستان په غېږ کې پراته په وطن مين يې د کومې ستومانۍ پرته په ډېر ښه انداز ترسره کوي. يوه څرګنده بېلګه يې زموږ مشر مياخېل صاحب دی. خدای جل جلاله دې يې ژوندی او کامران لري.

د پورته دوستانو د نظريانو په هکله ما وليکل:

د ټولو دوستانو له نظر نه مننه! زه د قاسم جان منګل صيب له نظر سره موافق نه يم ځکه که خفه رانه شي نو هغه اډيالېزم غواړي. د افغانانو مشکل همدا دی چې که د دوی په سليقه کار سم نه وي نو بيا بايکاټ کوي او ټول ملت ورته بيا ملامته ښکاري. بايکاټ هغه وخت کې موثره وي چې مسير ته تغير ورکولی شی او که نه نو بايکاټ هېڅ معنی نه لري او بايکاټ په خپله شکست دی. که څه هم ډاکټر نه يم خو په طب کې يوه اصطلاح ده چې ترياژ Triage ورته وايي. که زيات مريضان په يوه وخت کې روغتون ته راشي نو ډاکټر بايد ژر تشخيص وکړي چې کوم مريض د پاتې کېدو دی او کوم نه دی او د هغو مريضانو تداوي بايد وکړي کوم چې د روغېدو دي. د ډاکټر نيت خو به دا وي چې د ټولو مريضانو تداوي وکړي خو هغه ورته په عين وخت کې نه شي رسېدلی او هر مريض ورته مهم دی خو د امکاناتو او شرايطو پر اساس ډاکټر مريضان ډېر ژر کټګوري کوي ترڅو يو څه مريضان له مرګوني حالت نه بچ کړي. ورونو! زموږ وطن هم ډېرې ستونځې لري. که

د ستونځو کټګوري ونه شي او بيا هرې ستونځې ته معقوله او منطقي لار پيدا نه شي نو دا ستونځې نورې هم زياتېږي. زمونږ وطن او ملت مريض دی او مريض ملت بايد اول په ICU يا عاجله خونه کې وساتل شي او چې حالت يې ښه شو نو بيا مريض د Critical يا وخيم حالت نه Stable يا ثبات حالت ته ځي. تر قيامته دا ښه نه ده چې دا ملت په عاجله خونه کې وساتل شي چې نه مري او نه جوړېږي. که د انتخاباتو نه بله معقوله او عملي لار چاته معلومه وي چې زمونږ مشکل حل کړي نو زه هم غواړم چې په هماغه لار لاړ شم او حمايت يې وکړم. د کميسيون پسې به هر ناکام شخص هر څّه وايي خو چې د نړدې نه ما حالت کتلي دوی په ايمانداری کار کړی دی او د هيچا فشار ته تسليم شوي نه دي. کېدای شي چې د کميسيون بعضو کارکوونکو او کانديدانو نمايندګانو تقلب کړی وي خو دا عامه خبره نه ده. دويم ځل پړاو ته بايد ټول تياری ونيسي ترڅو مونږ يو مشروع حکومت ولرو او بيا هغه حکومت د خلکو مشکلاتو ته جوابده وي. که دا کار ونه شي نو بله لار ګډوډي ده او په ګډوډۍ کې د افغانانو خير نه شته دی. سردار نعيم زه هم له نږدې نه پيژنم ښه سړی دی خو هغه تجربه چې دا ملت رهبري کړي نه لري.

د جمهوري رياست د انتخاباتو دويم پړاو اعلان شو

د می د مياشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا چې د جمهوري رياست ټاکنې دويم پړاو ته رسماً وغزېدې نو انشاالله د افغانستان ولس به د تېر ځل نه هم زيات په ټاکنو کې د زياتو ستونځو سره سره بيا هم په شوق او ذوق سره برخه اخلي تر څو د ولس د وټ په زور راتلونکی ولسمشر وټاکل شي نه د ټوپک په زور او يا د پردې تر شا د معاملو پر اساس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په خپلو افغانانو وروڼو او خویندو باوري یم چې دوی به یو ځل بیا د یوې ورځې یو څه وخت او یو دوه ساعته د افغانستان د راتلونکي او د خپل سرنوشت یا برخلیک په هکله د جوزا په ۲۴ مه نېټه د انتخاباتاتو په مرکزونو کې په صفونو کې تیروي او خپله رایه به اچوي. ملت باید په خپل ځان او خپله رایه په خپله باور پیداکړي نه د چا شاباسی، مکافاتو او تشویق په طمعه لاس تر زنې لاندې کیني. کامیاب دې افغانان او تل دې وي افغانستان.

کونړ ته باید په درنه سترګه وکتل شي

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م

یو شاعر وایي:

هلک نه یې چې په تعلیم دې څوک پوه کا
هم عاقل یې، هم بالغ یې، هم دانا

که څه هم ما ته افغانستان ټوله یوه سیمه ښکاري خو دا چې زه په کونړ کې زېږېدلی یم او هلته مې خړ پوخې کړي دي نو د کونړ خلکو په هکله بدې خبرې راباندې ښې نه لګېږي. ځینې متخصصین او ځانونه ته چې سیاسیون وایي داسې فکر کوي چې د کونړ سیمه غرنۍ سیمه ده او خلک یې بې تعلیمه او په سیاسي مسایلو نه پوهېږي. دا چې د ټاکنو د دویم دور د کمپیاین وخت دی نو ځینې کسان هلته غونډې کوي او غواړي چې د کونړ خلک پوه کړي چې چاته رایه ورکړي. خو د دوی اټکل سم نه دی او دوی کونړیان سم نه پېژني. کونړ د تمدن او علم زانګو ده او د سید جمال الدین افغاني غونډې شخصیتونه هلته زېږېدلي او روزل شوي دي نو دوی پوهېږي چې چاته رایه ورکړي او څنګه د خپل راتلونکي په هکله تصمیم ونیسي. البته کونړیان به د یو چا مېلمه پالنه کوي خو دوی د خپلو پاکو او سوچه رایو په استعمال د بل هر چا نه ښه پوهېږي چې تېر ځل یې هم دا په ثبوت ورسوله

او امید دی چې د ټاکنو په دویم پړاو کې به هم خپل مسوولیت په ښه توګه ادا کړي. دوی د چا وعظ او نصیحت ته ضرورت نه لري. بله دا چې داسې کسان چې په خپلو سیمو کې هېڅ رول نه لري نو لنډه منډه د کونړ په لوري اخلي او هلته د نمایش لپاره غونډې کوي خو دا د دوی لپاره د چا نه د پیسو د شکولو او شوړو د وهلو ښه وسیله ده.

د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور

د جون د میاشتې درېیمه نېټه، کال ۲۰۱۴م

نن د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت له خو د ډېوې په نامه پروګرام د لومړنۍ دورې د سیالیو ګټونکو ته جایزې او سندونه د دغه وزارت د وزیر امیرزي سنګین او تکړه معین ایمل مرجان له خوا ورکړل شول. په دغه غونډه کې چې زه هم بلل شوی وم ډېر ښه او په ځای ابتکاري پروګرام و ځکه هغو کسانو چې په مهمو ساحو او یا د ژوند په بېلابېلو اړخونو کې یې د ټکنالوژۍ پر اساس ستونځې حل کولای شوې او نوې مفکورې یې درلودلې نو د دې مثبت رقابت له لارې نقدي جایزې او هم څه بودجه چې خپل نظر او پلانونه سره عملي کړي ورکړل شوه. په هره ټولنه کې چې د ابتکار زمینه مساعده وي او مثبت رقابت موجود وي، هغه ټولنه په مخ ځي او مبتکرین ستایل کېږي خو په هغه ټولنه کې چې مبتکرین وژل کېږي، رټل کېږي او شړل کېږي او یا اشخاص او حکومتونه د ابتکار مخنیوی کوي هغه ټولنه همېشه بدبخته او وروسته پاتې ټولنه وي. زه د مخابراتو او معلوماتي تکنالوژۍ دا نوی ابتکار ستایم. د دې نه برسېره د Blue Sonic کمپنۍ چې د لومړي ځل لپاره د کمپیوټرونو، ټلیفونو او نورو تکنالوژیکي څېزو د اسمبلې یا ترلو فابریکه جوړه کړې دا هم په افغانستان کې نوی ابتکار دی چې د لومړي ځل لپاره د افغانستان ځوانه سرمایه ګذاران او په تکنالوژۍ پوه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل هیواد کې دا ډول پر مختللي څیزونه تړي او هغه په مناسب قیمت خپلو هیوادوالو ته عرضه کوي. که څه هم په تیرو دولسو کلونو کې د معلوماتي تکنالوژي په اړه ډېر کار شوی خو د مخابراتو وزیر وویل چې د ایستونیا هیواد چې یو نیم میلیون نفوس لري، هغوی د تکنالوژی په ذریعه دری زره بیلابیل خدمات خپلو خلکو ته عرضه کوي خو په افغانستان کې یوازې په اتو ساحو کې حکومت د معلوماتي تکنالوژی له لارې خدمات عرضه کوي. نو گرانو دوستانو تاسې وواییئ چې اوس زمونږ هیوادوال باید څومره کار وکړي چې د ایستونیا د وړوکي ملک په څیر په مخ لاړ شو او دا ښایي چې مونږ څومره د نورې نړۍ نه وروسته پاتې یو. په پورته عکسونو کې د نن ورځې د غونډې یو څو عکسونه هم د تاسې او نور دوستانو سره شریکوم.

معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې ټولنې زیږنده ده

د جون د میاشتې اومه نېټه ۲۰۱۴ م کال

تیر ماښام د کابل هوایي ډگر اتیا متره سړک بانډې د یو دوست د زوی واده ته د اریانا د ښارگوټي له خوا د خلیج د ودونو هال په لوري په پښو روان وم چې د فرعي او عمومي سړک ترمنځ مې په دې عکس کې دا پورته ځوانان ولیدل چې سره راکنجاړه شوي و او پودر څکول او هم یو ځوان د سړک د غاړې په ویاله کې دننه پروت دی چې ځیگروي یې کول او د ځانه خبرنه و چې په څه حال پروت دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم. کله چې ما دا عکس اخسته نو د پولیسو یو موټر هم راغی او زما په شان یې دې کسانو ته خړې خړې وکتل او لاړ. زه دا پولیس هم نه گرموم ځکه له دې بیچاره گانو سره هم د حل لاره نشته ځکه که دا ځوانان بندیانوي نو هلته په بندي خانه کې دوی مري ځکه موږ د روږدو کسانو لپاره صحیح پروگرامونه او سم روغتونونه نه لرو او که نه یې نیسي۔ نو د دوی تعداد ورځ په ورځ زیاتیږي او زموږ ټولنه نوره هم مریضوي. مریضه ټولنه همېشه وروسته پاتې وي. مونږ به څنگه د مریضو او روږدو ځوانانو نه دا امید ولرو چې زمونږ د ټولنې او یا زمونږ د راتلونکې نسل لپاره به کار وکړي او دوی به ارامه او اسودگۍ کې شپې او ورځې تیرې کړي.

زمونږ ټولنه د پورته روږدو کسانو په شان ډېرې نورې ناروغتیاوې هم لري او دا ټولې ناروغۍ د تیرو رژیمونو او نا سالمو مشرتابه زیږنده ده. تر څو چې سالمه اداره د یو سالم مشرتابه په درلودلو جوړه نه شي نو زمونږ ټولنه به معیبوبه او ناسالمه ټولنه وي او د دې معیبوبینو او د دا ډول ناروغانو شمیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

به ورځ په ورځ زیاتیږي او په اخره کې به د هیڅ سره د حل لاره نه وي. راځئ چې راتلونکي دویم ځل ټولټاکنو کې سمې برنامې ته رایه ورکړو ترڅو زمونږ راتلونکی نسل په ارامۍ کې ژوند وکړي. اوبه لا د ورخه تیرې نه دي.

د جوزا ۲۴مې نېټې دویم پړاو ټولټاکنو ته چمتوالی

د جوزا ۲۱مه نېټه، ۱۳۹۳ کال

د جمهوري ریاست ټولټاکنو د لومړي او دویم پړاو په اړوند، د افغانستان ملت، دولت، سیاسي ډلو، مدني ټولنو، سیاسي رضاکارانو او فعالینو او نوماندانو له یوه کاله راپه دې خوا ډېرې هلې ځلې وکړې او هر نوع مادي او معنوي قربانۍ یې ورکړې تر څو د خپلې خوښې یو داسې نوماند او ټیم ته رایه ورکړي چې د افغانستان راتلونکی سیاسي ثبات او د ولس ارامۍ لپاره کار وکړي. د افغانستان په تاریخ کې دا لومړی ځل دی چې د سیاسي، مشروع او آزادو ټولټاکنو له لارې د سیاسي قدرت واګې به له یو منتخب جمهور رئیس نه بل منتخب جمهور رئیس ته انشاالله انتقالېږي. د ټولټاکنو په هکله امیدونه او ناهیلتوبونه زیات و او هر چا د خپل لرلید په رڼا کې څرګندونې کولې خو د افغانستان ملت د اپریل په پنځمه نېټه دا وښودله چې د افغانستان ملت بیداره او اګاه دی او د خپل راتلونکي په هکله بې تفاوته نه دی. د ټولو نیمګړتیاوو او تهدیدنو سره سره یې په ټولټاکنو کې په پراخه کچه برخه واخیستله او د اوه میلونو نه زیاتو کسانو د خپلې خوښې نوماندانو ته رایه ورکړه. په دې لوبه کې ګټونکي او بایلونکي نه و بلکه دا بریالیتوب د ټول ملت بریالیتوب و.

د لومړي پړاو د نهایي پایلو د اعلان نه مخکې او هم وروسته داسې هلې ځلې وشولې چې ګوندې دویم پړاو ته ضرورت نشته دی او د مخکښو نوماندانو او سیاسي لوبغاړو تر منځ باید جوړ جاړی وشي او د یو قسم سهامي شرکت حکومت جوړ کړي خو د تحول او تداوم ټیم د ډاکتر صیب اشرف غني احمدزي په مشرۍ په دې اړه ډېر کلک دریځ ونیوه او هر نوع جوړجاړی یې د اساسي قانون او د ټولټاکنو له قوانینو سره په ټکر کې وګاڼه او داسې مشارکتي نظام یې د ملت په ګټه لوی تاوان وباله. مخکښ نوماند ډاکټر صیب عبدالله عبدالله هم باالاخره دې ته حاضر شو چې د ټاکنو په دویم پړاو کې برخه واخلي.

دا چې د تیر یو کال او حتی د ځینو کسانو لپاره د تیرو ډېرو کلونو راپدې خوا دا نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وي نو اوس د دې ټاکنو بله مرحله دوه ورځې وروسته رارسېدونکې ده چې د افغانستان ملت به انشاالله یو ځل بیا خپل شهامت وښیي چې په ټاکنو کې په پراخه کچه برخه واخلي او د خپلې خوښې نوماند ته رایه ورکړي. اوس ملت ته اسانه ده چې د دوه نوماندانو ځینې یو خوښ کړي کوم چې کولای شي د راتلونکي نظام سم مدیریت وکړي. زه چې په کابل او ولایتونو کې د خلکو شور او ولولو ته ګورم نو داسې ښکاري چې د افغانستان با شهامته ملت به یو ځل بیا دنیاوالو ته دا وښیي چې دوی د خپل راتلونکي په کله بې تفاوته نه دی او د خپل راتلونکي سرنوشت په خپله تعینولی شي.

ټولو افغانانو او خاصتاً تعلیم یافته او روڼ ا ندو کسانو ته په کار ده چې هم په خپله رایه ورکړي، هم خپله کورنۍ، خپلوان، دوستان او د خپلې سیمې خلک دې ته وهڅوي او هم کمک ورسره وکړي چې په پراخه کچه په ټولټاکنو کې برخه واخلي. کلونه کلونه مو د خپل ځانونو لپاره کار وکړ راځئ چې په یوه اواز راتلونکي درې ورځې د تبلیغیانو په شان سه روزه ولګو او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې تاريخي او د افغانستان د سرنوشت سازو ټولټاکنو لپاره کار وکړو. د تقلب مخه ونيسو او هر ډول گواښونو پر وړاندې د سپر په څېر ودرېږو او خپل مقاومت وښايو. په دې سياسي پروسه کې بايلونکى نشته دى او ټول گټونکي دي ځکه بايلونکى نوماند هم په دې پوهېږي چې ولس د ثبات طرفدار دى نه د بد امنۍ او پايلې به خامخا منې. د دې نهايي پړاو د بريا افتخار او کريډټ به د افغانستان د ملت وي ځکه ملت به دا پروسه کاميابوي او اشخاص د برياليتوب وسيله دي. وټ اچول ملي او ديني مسووليت دى او بې تفاوتي بيا پښيماني نه لري.

د باثباته، هوسا او ارام افغانستان په اميد

په ديموکراټيکه پروسه کې گټونکى او بايلونکى نشته دى

د جوزا ۲۶ مه نېټه، ۱۳۹۳ هجرى شمسي کال

گرانو وطنوالو خويندو او وروڼو! په سياسي ديموکراتيکه پروسه کې گټونکى او بايلونکى نشته دى. که يو ټيم وي نو بيا خو هغه ديکتاتوري نظام وي چې پخوا به يې يو کانديد درلود او په سلو کې سل رايې به يې اخيستلې. په دې ديموکراتيکه پروسه کې اوله کاميابي د افغانستان د ملت ده او بيا د دواړو ټيمونو ده که هغه گټونکى دى او که بايلونکى. زما په اند د بايلونکي ټيم دنده اسانه ده که په دې قناعت وکړي چې په اپوزيسيون کې پاتې شي. ځکه اپوزيسيون يوازې انتقادونه کوي او خپل ځان بل پړاو ته تياروي خو د گټونکي کار سخت دى ځکه هغه وعدې يې چې له خلکو سره کړي دي هغه بايد پلي کړي. نو زما په اند گټونکى بايد خفه او بايلونکى بايد خوشحاله وي. که مقصد د دواړو ټيمونو وطن او خلکو ته خدمت کول وي.

د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟

د جون ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

پرون د کونړ يو وکيل په احساساتو کې غرق و او ويل يې چې د کونړ دوه لکه نفوس په غرونو کې جنگ کوي او دوه لکه نفوس په سمه کې اوسېږي نو دا د کونړ دوه لکه رايه له کوم ځاى نه شوه؟

دې جناب وکيل صيب دا هم وويل چې د کونړ مشهوره څېرې له يو خاص نوماند نه ملاتړ کوي نو څنگه دې بل نوماند زياتې رايه اخيستلي دي؟

اول خو د کونړ خلک يوازې په جنگ کې نه په علم او ادب کې شهرت لري او د سيد جمال الدين افغاني غوندې د شرق ستر مفکر په دغه خاوره کې زېږېدلى دى. د استقلال د څلورمې جبهې اتل غازي مير زمان خان هم د دغه ټاټوبي دى. مشهور روحاني شخصيتونه لکه د سيد شمس الدين مجروح پلار د تيگرو پاچا صيب، سرکاڼو مياصيب د اسلام پور پاچا صيب، زموږ نيکه د منگوال مياصيب، د شونکړۍ انځرى ملا صيب، سيد بهاوالدين مجروح، پروفيسر رسول امين، او داسې نورپه لس گونو علمي شخصيتونه، استادان، ليکوالان او شاعران په هره ولسوالۍ کې شته دي چې دوى او د دوى کورنۍ د کونړ ولايت مشهوره شخصيتوته دي. په کونړ کې د سيد محمود پاچا پادشاهي تېره شوې او داسې نور د کونړ د خلکو ارزښتونه شته دي. دا اوسني بدنامه شخصيتونه د جهاد اتلان هم نه دي ځکه د هرې ولسوالۍ د جهاد اتلان معلوم دي. زموږ د خاص کونړ په ولسوالۍ کې يوازې ۲۷ مکتوبونه چې نهه يې لېسې دي په دغه ولسوالۍ کې شته او ۲۲ زره رايه په دغه ولسوالۍ کې اچول شوې ده. د کونړ ولايت علم پروري په دې معلومېږي چې تر اوسه هېڅ يو ښوونځى د هلکانو او هم د نجونو نه دى تړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی. دا په خپله د دې شاهدي ورکوي چې د کونړ ولایت خلک علم پروره ولس دی او دا د اوباشانو هدیره نه ده.

زما سوال له دغه وکیل صیب محترم نه دا دی چې اول ته ماته د مشهوره شخصیتونو تعریف وکړه چې مشهور شخصیت باید څه اوصاف ولري او بیا دې خپل ګریوان کې سر ټیټ کړه چې ستا په خوله مشهور شخصیتونه؟! دغه اوصاف لري او که نه؟ دغه وکیل صیب دې ماته د کونړ د تاریخ په هکله لږ معلومات راکړي نو ښه به وي؟ که مطلب د دغه وکیل صیب دا وي چې مشهور شخصیت علم ونه لري، بې سواده وي او د ولس په منځ کې ځای ونه لري نو د ده دا خبره رښتیا ده چې داسې مشهوره شخصیتونه چې په خپل ولس کې بدنام و نو د دغه ښاغلي نوماند ترڅنګ و درېدل نو ځکه یې دغه نوماند په کونړ کې له ناکامۍ سره مخامخ کړ.

د تېر دور د پارلماني ټاکنو درغلي خو د افغانستان په تاریخ کې ساری نه لري او ډېر کسان پارلمان ته په درغلیو راغلل چې د کونړ دا درې تنه وکیلان هم د تېر دور د درغلیو ښه بېلګه ده او دوی د کونړ د علم پروره ولس استازیتوب نه شي کولی. دا مشهوره څېرې د درغلیو په طمعه وې خو د کونړ ولس اوس رابیداره شوی او دوی یې درغلیو ته پرېنښودل او د دوی مخه یې ونیوله نو ځکه دوی د ولس زور سره مخامخ شول نو اوس د کونړ نه بهر داسې خبرې کوي او د کونړو په اصطلاح باټې یا شړې ولي. ما تېره اونۍ د کونړ په ولایت کې تېره کړه او هرې ولسوالۍ، کلي او کور ته به چې تلم نو خلکو به راته د دغه مشهوره بد ناموڅېرو قصې کولې چې څنګه د دوی د درغلیو مخه یې ونیوله. زما په اند که دا ډول بدنامو مشهورو څېرو د دغه ښاغلي نوماند نه ملاتړ نه وای کړی نو شاید چې دغه ښاغلي نوماند به هم یو څه زیاتې رایې په کونړ کې اخیستلې وې. د کونړ خلکو په سوچ او فکر رایه ورکړې او د خپلو رایو نه دفاع هم کولی شي. د کونړ حیثت او وقار د داسې

بدنامو مشهورو څېرو په اوتو او بوتو نه کمېږي او نه دوی د کونړ استازیتوب کولی شي.

همدا یې غر همدا یې کربوړې

د ۲۰۱۴م کال د جولای ۱۳مه نېټه، کابل

موږ اصطلاحات په مطلقه توګه استعمالوو او په خپلو خبرو کې زیاتره وخت مبالغه کوو. موږ د ملت او خلکو اصطلاګانې په دې نږدې ورځو کې د چاپي، غږیزو او تصویري رسنیو له لارې ډېرې واورېدې چې مدعي او مدعي علیه، مبصرینو او کار پوهانو، دولتي او غیر دولتي چارواکو او هم د مطبوعاتو د مستنطیقینو یعنې ژورنالیستانو له خوا استعمالېدې. که موږ د کاندیدانو ټولو رایو ته وګورو او د افغانستان له نفوس سره یې مقایسه کړو نو دوی د ملت د یوې برخې رایه اخیستلې ده نه د ټول ملت نو دوی باید دا وضاحت ورکولی چې هغو کسانو چې دوی ته رایه ورکړې نو دوی باید د هغوی د رایو پوښتنه او ګرویږنه وکړي او د انتخاباتو د قانون او د لوبې د اصولو پر اساس چا چې زیاتې رایې واخیستلې نو بیا هغه د ټول ملت ولو که دوی ته یې رایه هم نه ده ورکړې، استازیتوب کولی شي. نو مابه چې هره ورځ د ټولو له خوله نه دا اورېدله چې ملت دا غواړي او دا غواړي نو سخت قهر به راغی چې مستنطیق صیب ورته ولې نه وایي چې تاسې خو لا تر اوسه د ټول ملت استازیتوب نشئ کولی بلکې د ملت یوې وړې برخې تاسې ته رایه درکړې ده نو مستنطیق صیب به هم له دوی سره غاړه راښکېدله چې ملت این و ان را میخواهد مګر په دې به یې فکر نه کاوه چې په کوم بنیاد د ملت او خلکو کلمه په مطلقه توګه استعمالوي. همدا مستنطیقین، همدا یې مبصرین او همدا د دې ډلګیو استازي. همدا یې غر او همدا یې کربوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فيسبوک ملګرو ته کورنی کار

د جولای د مياشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که ګران دوستان لاندې اصطلاحاتو ته تعريفونه وليکي او بيا ووايي چې څه ډول حکومت د دوی خوښ دی نو ښه به وي:

ائتلافي حکومت

د ملي وحدت حکومت

دملي مشارکت حکومت

د اتحادونو د مجموعې حکومت

د ملي يوالي حکومت

د سهامي شرکت حکومت

د خپلې خوښې حکومت

د پرديو د خوښې حکومت

د ګټونکو حکومت

د بايلونکو حکومت او داسې نور

له تعريف نه وروسته شايد چې د يو شمېر کسانو انديښنې لـه منځـه لاړې شي او د يو شمېر محدودو دوستانو انديښنې زياتې شي.

په هر حال زما د ملي يووالی منتخب حکومـت خـوښ دی چـې د هـر قـوم ښه کسان د هغوی د تجربې او استعداد په پام کې کتلـو سره پـه کـې برخـه ولري. پينځه يا لس کاله بعد داسې دولت او حکومت ولرو چې هلتـه سـمت او قوم مطرح نـه وي او هـر څـوک يـوازې د يـو ښـه افغـان پـه توګـه د خپـل

استعداد، پوهې او تجربې پر بنياد د افغانستان لپاره کار وکړي او د افغان په حيث د کارکولو چانس ولري نه دا چې پوه کسان د خپل قوم د زوراکـو او نـا پوهو کسانو پسې چې د کونړو په اصطلاح د دوه خرو وربشـې نشيـ بيلـولای، نښتي وي چې دوی ته کار پيدا کړي او يا د دوی له حقوقو نه دفـاع وکـړي. افغانان بايد ټول د خپلـو حقوقـو مـدافعين پخپلـه وي او خپـل حقـوق پخپلـه وغوښتلی شي. زما په خيال د ايډيال په مجازي دنيا کې خبرې کوم خـو دې وروستيو ټولټاکنو دا راته وښودله چې دا حالـت يـوازې ايـډيال نـه دی بلکـې عملي بڼه انشاالله پيداکولی شي.

جمهور رئيس کرزی بايد د وکيلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

د جولای د مياشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

ملي شورا ته شرم دی چې د قانون پرونیـ مسوده يې د خپلـو امتيـازاتو پـه هکله تاييد کړه البته د هغو وکيل صيبانو نه مننه چې پر ضد يې رايه ورکړې ده. په دې قانون کې دې وکيلانو ته امتيازات له خپل ماموريت نه وروسته د تل لپاره پکې لکه د جمهور رئيس په شان ټاکل شوي دي چـې دوی تـه بـاډي ګاردان، معاشونه او هم د دوی کورنيو ته به سياسي پاسپورتونه ورکوي. مـلي شورا د انتخاباتو د قانون په تغير کې يوه بله ماده هم د ځانونو لپاره تصـويب کړې ده چې که چا يوه دوره وکالت کړی وي نو د هغه د تحصيل معيار بايـد په نظر کې ونه نيول شي او بيا ځانونه کانديدولی شي. دا ماده هم له اساسي قانون سره په ټکر کې ده چې تبعيض پکې راغلی دی ځکه قانون بايد عام وي نه د يو چا لپاره يو قسم او د بل چا لپاره بل قسم شرايط ولري. اميد دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهور رئیس کرزی دا دواړه قوانین توشېح نه کړي او بېرته يې بايد د دوی پر مخونو وروولي.

د افغانستان جسد څنګه له خاورو نه ژوندی راوکاږو؟

د جولای د میاشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پرون ما د خپل فیسبوک په پاڼه درې وړې لیکنې تر دې عنوانونو لاندې لیکلې وې:

- همدا يې غر همدا يې کربوړي
- د فیسبوک ملګرو ته کورنی کار
- جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

ډېرو دوستانو پرې خپلې تبصرې او نظرونه لیکلي وو خو د ټولو دوستانو او ملګرو نظریاتو ته ځواب ورکول سخت او ډېر وخت ته یې اړتیا درلودله نو په خلص ډول باید ووایم چې تر هر څه دمخه د ټولو دوستانو له تبصرو نه زیاته مننه ا و زه مو مرهون یم چې زما لیکنې مو لوستې دي او خپل نظرونه مو راسره شریک کړل.

زمونږ او ستاسې ټولو دردونه او هیلې سره یو شان دي. د تېرو څو لسیزو د ناخوالو نه په تنګ راغلي یوو او په دې فکر او هیله یو چې دې ناخوالو ته د پای ټکي کیښودل شي. زمونږ ټولنه یوه مریضه ټولنه ده او هر څوک ورته نوي نسخې او د بېلابېلو ملکونو دواګانې توصیه کوي خو زمونږ مرض ورځ په ورځ زیاتېږي ځکه چې مونږ لا پخپله دې ته چمتو نه یوو چې د خپل مرض علاج پخپله وکړو ولو که نسخه او دوا زمونږ خپله هم وي. زمونږ د مرض تشخیص اسانه دی، د زوراکو ټیکه دارانو له منګلونو نه سیاسي، اقتصادي

او فوځي انحصار باید ختم شي او د قانون حاکمیت چې د اکثریت ولس غوښتنه ده باید حاکم شي ځکه په قانونمنده ټولنه کې خلک په سکون او ارامۍ سره ژوند کولی شي او د ښې حکومتدارۍ په پایله کې انکشاف پخپله رامنځته کېږي.

اسانه تشخیص دی خو د دې مرض تداوي سخت کار دی ځکه دا د قدرت ټیکه داران هم په اسانۍ واک نه پرېږدي او نه خپلې ګټې له لاسه ورکوي او تر اخري سلګۍ پورې چې ترڅو د دوی له وسې پوره وي هلې ځلې کوي چې خپل قدرت وساتي که هغه په هر ډول بې حیایۍ او یا د اکثریت ولس په تاوان هم وي. ځکه دوی ته خپلې ګټې مهمې دي، ولس، قوم، ژبه، مذهب او یا نور شعارونه د دوی د شومو او شخصي اهدافو د رسولو لپاره وسیله ده. دا د قدرت ټیکه داران قدرت د قوانینو په چوکات کې یا د لوبې د اصولو په اساس نه پرېږدي. نو څه په کار دي؟

د افغانستان ګوته نه بلکې ټول وجود د یوې درنې ګټې (تېرې یا ډبرې) لاندې شوی دی، خپلو او پردو د افغانستان په جسد باندې نورې غټې غټې ګټې کېښودلې دي نو اوس کمال او هنر دا دی چې څنګه دا ګټې په احتیاط سره لرې کړو او د افغانستان دا جسد ژوندی او یا نیم ژوبله د دې ډبرو د لاندې نه راوکاږو. په دې لار کې د مضر احتیاط نه هم باید یو څه ډډه وشي ځکه بعضې وخت مضر احتیاط هم د ناخوالو سبب ګرځي. هم باید د تدبیر نه کار واخستل شي او هم باید جدي مبارزه او مقاومت وشي ترڅو ولس بیا له مایوسۍ سره مخامخ نه شي. که څه هم انسان باید په هر حالت کې خوش بینه اوسي خو که دا ځل ولس بیا له مایوسۍ سره مخامخ شو نو د بیا خوش بینۍ د موقع راتګ به ډېر وخت واخلي. ولس خپله مېړانه ښودله نو دا اوس په سیاسي لوبغاړو پورې اړه لري چې څنګه د دوی د قربانیو نه دفاع وکړي او د یو ښه راتلونکي لپاره لاره آواره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هاني مون، ماه عسل، یا د شاتو میاشت

د جولای د میاشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که څه هم د Honey Moon یا ماه عسل کلمه له واده نه وروسته یـو څـه مودې ته استعمالېږي چې ناوې او شاه چېرته سفر کوي او یـا یـو څـه وخـت بې‌غمه تېروي خو د دې وخت د تېرېدو نه وروسـته دواړه چـې بېرتـه راسـتانه شي نو بیا د ژوند په چارو اخته کېږي او دا طبیعي خبره ده چې په ژوند کـې ستونځې او مشکلات شته دي. په خاصه توګـه هغـه جـوړه چـې واده یـې پـه مشکلاتو او قرضونو باندې کـړی وي او هـر قرضـداری ورتـه دروازه ټکـوي او خپل پور ترې غواړي نو ډېره سخته وي او د واده هغـه ټولـه خوشـحالي تـرې بیا هېرېږي. هغه اصطلاح ده چې وایي واده د یوې ورځې خوشحالي او د ټول عمر غم ته وایي.

د هاني مون یا ماه عسل کلمه په سیاسي لوبو کې هم استعمالېږي چې کله څوک قدرت ونیسي نو خلک وایي چې د هاني مـون د مـودې نـه وروسـته بـه ګورو چې څه کوي او یا داسې ویل کېږي چې تر هاني مون پورې یې پرېـږدئ چې څه کوي.

دې اونۍ کې د اجتماعي رسنیو او هم په محافلو کې د دوستانو نه نهیلـې کوونکې تبصرې او خبرې د جمهوري ریاست د انتخاباتو د پایلو او یا د دواړو نوماندانو د جوړ جاړي په هکله اورم چې کـه څـه یـې واقعیتونـه وي خـو یـو شمېر زیات یې تبلیغاتي بڼه هم لري. زما غوښتنه له دوسـتانو نـه دا ده چـې سمدستي په منډه یا په عجله توګه قضاوت او پریکړې باید ونه کـړو ځکـه د داسې پریکړو پایلـه ګټـه نـه لـري. د افغانسـتان خلکـو د ټولټـاکنو پـه دواړو رونډونو کې خپله میړانه او شهامت وښوده چې دوی نظام جوړونه غـواړي، د قانون حاکمیت غواړي او د دې تر څنګ اجتماعي عدالت غـواړي چـې ولـس

په ارامه خپل ژوند وکړي. ولس زورواکو ته کلکه څپېړه په مـخ ورکـړه او کـه په هره موقع کې بیا هم هر څوک د زور خبرې کـوي نـو ولـس د دې تـوان او شهامت لري چې د دوی په مخ کې ودرېږي اود خپلو حقوقو نه دفاع وکړي.

زما مطلب دا دی چې مونږ یعنـې د افغانسـتان ولـس دواړو کاندیـدانو تـه رایه ورکړې او دواړو نه توقعات هم شته دي نـو ښـه بـه دا وي چـې اول خـو ګټونکی او بایلونکی معلوم شي او چـې کلـه یـې د قـدرت واګـې پـه لاس کـې واخیستلې نو بیا به یو څه وخت د هاني مون او یا ماه عسل ورته ورکـړو چـې خپل ټیم منسجم کړي، کاري پلان ولس تـه وړانـدې کـړي او خپلـو ژمنـو تـه عملي بڼه ورکړي. که دا کار یې ونه شو کړای نو ولس خو دواړو نوماندانو تـه یوازې د هغوی د قـوارې، لبـاس، ژبـې، قـوم او سـمت پـه خـاطر رایـه نـه ده ورکړې بلکې د دوی کاري پلانونو او ژمنو په خاطر یـې دوی تـه رایـه ورکـړې ده. نو بیا به هغه وخت قضـاوت کـوو چـې دوی څـومره د ولـس ګټـو تـه او څومره د خپل قدرت ته رسېدو په خاطر یې هلې ځلې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژه ماتې نه وروسته دا سوچ راته پيدا شو، چې د ملي وحدت حکومت جوړول يعنې څه معنى؟

د جولای شلمه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د جولای په ۱۲ نېټه د امريکا د متحده ايالاتو د بهرنيو چارو د وزير، جان کيري په منځګړيتوب د ډاکټر اشرف غني احمدزي او ډاکټر عبدالله عبدالله ترمنځ د ټولټاکنو د دويم روند د پايلو د رامنځته شوې لانجې په هکله کومې پرېکړې وشوې نو په دغو پرېکړو کې د ټولو رايو بيا شمېرنه د بـين المللي او داخلي ناظرينو او هم د کانديدانو د استازيو پر وړاندې شـامله ده چـې دواړه خواوې به د ټولو رايو له شمېرنې نه وروسته پايلې مني او بيا به دواړه خـواوې (ګټونکې او بايلونکې) د ملي وحدت حکومت جوړوي.

دا څـو ورځـې چـې پـه تلويزيونـو او نـورو رسـنيو کـې د دواړو ټيمونـو د ويانـدويانو او سـياسي تحليلګرانـو تبصرـې او نيـوکې ګـورم نـو د اتيـايمې او نويمې لسيزې د پراخ بنسټه حکومت جوړولو خبرې راپه ياد شـوې. پـه هغـه وخت کې د پراخ بنسټه حکومت جوړول د جګړې بېلابېلو خواوو ته ځـانګړې معنى درلوده. د مجاهدينو ډلو به ويل که د دوی څـو حزبونـه سره يـو ځـای شي او په خپلو منځو کې حکومت جوړ کړي نو دا پراخ بنسټه حکومـت دی. د پخواني پادشاه، ظاهرشاه طرفدارانو به ويل چې که د هر حکومـت پـه راس کې پخوانی پادشاه وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. همدا شـان د کابـل حکومت به ويل چې په پراخ بنسټه حکومت کې بايـد دوی هـم شـامل وي او که دوی يې په راس کې وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. تر اخره پـورې پراخ بنسټه حکومت جوړ نه شو ترڅو چې د ډاکټر نجيب الله حکومت سقوط وکړ او نورې وروستۍ پېښې زمونږ د تاريخ يوه برخه وګرځېدې.

اوس راته د ملي وحدت د حکومـت جوړولـو پـه هکلـه هـم شـک او ترديـد رامنځته شوی دی چې د داسې حکومت تفسير به څه وي؟

په اصولو کې دا خبره سمه ده چې د ملي وحدت په حکومـت کـې بايـد د هر قوم، سمت او ډلو نه ښه کسان د هغوی د استعداد، پوهې، تجربې، تقـوا او تحصيل په بنياد د حکومت په چـارو کـې وګـمارل شي تـر څـو د حکومـت چارې په ښه ډول پر مخ بوځي. خو زما په انـد اصـلي خـبره دا نـه ده. مـا تـه داسې ښکاري چې د ملي وحدت د حکومت تر شعار لاندې دوی غواړي چې قدرت ونيسي او يا د قدرت انحصار د دوی په لاس کې وي.

لاندې درې پوښتنو تـه بايـد ځـواب وويـل شي او هـم دا پوښـتنې بايـد پـه رسنيو کې د تحليګرانو له خوا مطرح شي ترڅـو زمـونږ او د ولـس دواړو پـرې سر خلاص شي:

اول: د افغانستان ولس ته به څوک مسوول وي؟ د منتخب حکومت مشرـ، که دواړه ټيمونه او يا هېڅوک؟

دويـم: د اپوزيسـيون رول بـه څـه وي؟ ايـا بـايلونکی ټـيم بـه د پوزيسـيون استازيتوب کوي او که د اپوزيسيون؟ او يا بله ډله د اپوزيسيون بـه رامنځتـه کېږي؟

درېيم: د ملي وحدت په حکومت کې به مسلحې ډلې هم شامله وي او که نه؟ او که قدرت به يوازې د همدې دوه ټيمونو ترمنځ په انحصار کې وي؟

زما په اند د اولې پو ښتنې ځواب راتـه لـږ مشـکله غونـدې ښـکاري. ځکـه دواړو نوماندانو د ټاکنو په بهير کې له خلکو سره ډېـرې وعـدې کـړې دي او ولس هم د دوی برنامو ته رايه ورکړې ده. کـه ګټـونکی نومانـد هغـه وعـدې چې د انتخاباتو په بهير کـې يـې کـړې دي، عمـلي نـه کـړي نـو دغـه د مـلي وحدت حکومت به ناکام حکومت وي او ملامتيا به د دولت د مشر پـر غـاړه وي نه د ملي وحدت د حکومت د غړو، ځکه د جمهور رئيس کرزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې ښه بېلګه ده. د تېرو دیارلس کلونو د ټولو ناکامیو پړه په جمهور رئیس کرزي اچول کېږي نه د دغه حکومت پر غړو. ولس وایي چې دا غړي جمهور رئیس کرزي تعین کړي و نو دی د خپلې دورې د ټولو ناکامیو او بریالیتوبونو مسوول دی. هغه کسان چې په تېرو دیارلس کلونو کې د ده د حکومت غړي وو هیڅ پړه نه مني. په راتلونکي کې به هم هغه کسان چې د دې دواړو ټیمونو په مشوره او مصلحت تعین شوي وي ولس ته مسوول نه وي او په قانوني او شرعي لحاظ مسوولیت یوازې د دولت د منتخب جمهور رئیس دی. ما ته دا خبره عجیبه غوندې ښکاري چې راتلونکی منتخب جمهور رئیس به ولس ته مسوول وي خو د حکومت غړي به د بل ټیم په مصلحت ټاکي. په دې خبره زما سر نه دی خلاص.

د دویمې پوښتنې ځواب لږ اسانه راته ښکاري ځکه که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې رول ولري نو دوی به د اپوزیسیون رول نه لري او باید بله ډله د اپوزیسیون رامنځته شي. شاید دا مسلحې ډلې وي او یا نورې سیاسي ډلې. که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې نه غواړي چې رول ولوبوي نو بیا د سیاسي اپوزیسیون استازیتوب د خپلې یوې ډلې کولی شي.

د دریېمې پوښتنې ځواب هم ساده او هم مشکله دی. که دا دوه ټیمونه غواړي چې واقعاً د ملي وحدت حکومت جوړ کړي او افغانستان له جنګ نه وژغوري نو ټولو ډلو ته باید په حکومت کې سهم ورکړي چې د ملي وحدت استازیتوب وکړای شي او که داسې نه وي نو بیا خو د دې دوه ټیمونو ترمنځ یو ائتلافي ډوله حکومت به وي چې قدرت به د همدې دوه ګروپونو ترمنځ وېشل شوی وي، نه به پوزیسیون معلوم وي او نه به اپوزیسیون او یو شمېر ډلې به له حکومت نه بېرون پاتې وي. په ائتلافي حکومت کې خامخا یو شمېر ډلې له حکومت نه بهر پاتې کېږي اما د ملي وحدت په حکومت کې

څوک باید له حکومت نه بهر نه وي او ټولې ډلې باید په حکومت کې استازیتوب ولري او ټولو ډلو ته باید په حکومت کې ځای ورکړل شي. مشکله برخه د سوال دا ده چې آیا دواړه ډلې دې ته چمتو دي چې مسلحو ډلو ته هم په حکومت کې ځای ورکړي او که نه؟

زما هیله د افغانستان د مسایلو د شنونکیو نه دا ده چې دا پورته درې سوالونه په راتلونکو څو اونیو کې باید د کاندیدانو له استازو سره مطرح کړي تر څو په واقعي توګه د ملي وحدت یو سم حکومت رامنځته کړي نه دا چې قدرت یوازې همدا دوه ټیمونه په خپلو منځو کې سره وویشي. او بیا د افغانستان مشکل په خپل ځای پاتې او همداسې زمونږ په ملک کې جنګ او جګړې دوام ولري.

د پورته لیکنې په هکله میرویس شنواري په انګلیسي ژبه لیکلي و:

محترمه! تاسې یو د ملک د راتلونکي په هکله یو سم تحلیل کړی دی تر کومه حده چې زه پوهېږم د افغانستان راتلونکی راته تت ښکاري. که چېرې زه د غني (ډاکټر اشرف غني) پر ځای وای نو د اپوزیسیون رول به مې خوښ کړی وای نه دا چې په قدرت کې وای.

یو تن د اعتبار خان په نامه لیکلي و:

والله میاخیل صیب تکړه شوی یې ریښتیا ویل دې شروع کړل خو ګوره دا سړی ډېر احساساتي دی دا به یې هم درپسې لیکلي وي او فکر به کوي چې تا هم شیظانت شروع کړ او هغه کړې وعدې نه به تېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهادرشاه بري صیب لیکلي و:

میاخیل صیب ستاسې دغه لیکنه د افغاني واقعیتونو څرګندونکې ده، په منني سره زه شخصاً په دې نظر یم که چېرې ملي وحدت حکومت جوړېږي یو پراخ بنسټ شکل ولري چي په هغې کې ټولې ذیدخلې خواوې په شمول د حزب اسلامي او طالبان په کې ونډه ولري ښه به وي.

فیروزخان لیکلي و:

میاخیل صیب، ستاسو حضور ته به عرض وکړم چې وحدت ملي حکومت یعنې د ټولو مېشتو افغاني قومونو ته د هغو د نفوسو مطابق په حکومت کې ونډه ورکول دي. اوس که نور یې اخوا دیخوا د خپل په نفع یا د بل په تاوان یې تعبیر او تفسیر کوي دا نو د هغوی فلسفه ده.

د پورته لیکنو او په خاص ډول د اعتبار خان په ځواب کې ما ولیکل:

اعتبار خان صیب! نه ما له چا سره وعده کړې او نه له ما سره چا وعده کړې ده چې کومه چوکۍ به راکړي. د ډاکټر صیب دا خبره سمه ده چې تر اوسه یې د چوکیو وعدې له چا سره نه دي کړي خو امید مو دا دی چې د خلکو ستونځو ته معقول او عملي ځوابونه ووایي. ډاکتر صیب عبدالله هم مجبور دی چې د خلکو پوښتنو ته ځوابونه ووایي ځکه دواړو ته خلکو رایه د تحول لپاره ورکړې ده نه د موجوده حالت د دوام لپاره البته یو څه توپیر د دواړو اجنډاوو سره درلودلې. که دواړه په حکومت کې سره شریک وي نو بیا یو هم د اپوزیسون ادعا نه شي کولی او زما په اند په دیموکراسۍ کې د اپوزیسیون رول له منځه وړل د نظام او سیستم په ګټه نه دي. په هر حال زه

د چوکۍ اخستلو کومه اجنډا نه لرم ولې که موثره اوسم انکار هم نه کوم ځکه دا به درواغ وي خو چوکۍ اخیستل به یوازې د چوکۍ په خاطر نه وي. که سړی کار نه شي کولی نو بیا چوکۍ نه درلودل ښه کار دی. نهه کاله وشول چې حکومتي چوکۍ نه لرم خو فکر کوم چې هم به مې موثریت تر یوه حده د دې څو درجنونو وزیرانو، والیانو او معینانو نه شاید ښه وي او هم خپل وجدان ته ملامته نه یم. په هر حال د هر چا نظر د قدر وړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلویزوني مناظرې جان کنیدي کامیاب کړ

د جولای ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

په ۱۹۶۰م کال د سپټمبر په ۲۱مه نېټه، د امریکې د جمهوري ریاست نوماندانو John F. Kennedy او Richard Nixon ترمنځ لومړنۍ تلویزیوني مناظره وشوه چې د اویا میلیونو نه زیاتو کسانو په هغه وخت کې دغه مناظره ولیده او مبصرین په دې عقیده دي که دا مناظره، تلویزیوني نه وای نو شاید کنیډي انتخابات نه وای ګټلي ځکه نیکسن د تاثیر لاندې راغلی و. په هغه وخت کې رنګه تلویزیون نه و. د امریکې په تاریخ کې دا یو مهمه مناظره وه چې جان کنیډي د تبعیض پر ضد او د تور پوستکو د حقوقو نه د دفاع په خاطر، د امریکې د حیثت د اعاده کولو او له پخواني شوروي اتحاد سره د مقابلې په منظور واضحه تګ لاره درلوده. کنیډي په خپلو پرانیسته خبرو کې وویل چې په ۱۸۶۰ کال کې ابراهیم لینکن وویل چې ایا مونږ به په هغه لوري روان یوو چې نیمایي ولس زمونږ غلام وي او نیمایي آزاد، اما زه اوس وایم چې په ۱۹۶۰م کال کې چې آیا مونږ به په هغه لوري روان اوسو چې د دنیا نیمایي ولس غلام وي او نیمایي آزاد. دا د دې پورې اړه لري چې امریکا کومې خواته روانه ده.... دا مناظره په لاندې لینک کې کتلی شئ:

https://www.youtube.com/watch?v=gbrcRKqLSRw

زما په اند د افغانستان په تاریخ کې هم د ۲۰۱۴م کال کې د جمهوري ریاست د نوماندانو ترمنځ، د تلویزیون مناظرو خاص رول درلود ځکه تلویزوني مناظرو ولس رابیداره کړ او ولس یې د خپلو رایو په قوت باوري کړ او امید دی چې په راتلونکي کې هم ولس په خپلو رایو باندې باور ولري. که

څه هم د اوسنیو رایو شمېرنې یو څه مشکلات راپیدا کړي خو دا انشاالله حل کیدونکي دي او ولس باید په خپلو رایو باندې بې باوره نه اوسي.

ما یې خواب ونه موندلو!

د جولای د میاشتې ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

عنایت الله ضیا صیب پر خپل وال باندې د پورته عنوان لاندې لیکلي و چې:

با احساسه دولتي لوړ/ټیټ رتبه کارکونکو روزل ستونزمن کار دی که ځان وژونکي روزل؟

په تېرو ۱۳ کلنو کې مې ۱۳ لوړ رتبه چارواکي (وزیر, معین او رئیس) نه لیدلي او نه اوریدلي چې د خپل مسولیت تر سره کولو کې پاتې راتللو له امله له دندې ګوښه شوي او یا یې د اسلامي، انساني او افغاني ژوندي احساس له امله له خپلې دندې استعفا ورکړې وي. خو بل لور ته بیا په یوه ورځ کې تر ۲۰ ډېر ځانمرګي برید کوونکي ځان وژنې ته چمتو کېدای شي .

پوښتنه مې دا ده او حیران په دې یم چې ځان وژونکی روزل اسان دي او که با احساسه وظیفه شناس مامورین؟ زما په اند د ژمن قیادت لاندې هېڅ یو کار ناممکن نه دی. تاسې څه وایئ؟ راځئ چې له فساد سره مبارزه او بېوزلو سره مرسته د اختر د فعالیتونو لویه برخه وګرځو.

د پورته لیکنې په هکله ما ورته ولیکل:

ضیا صیب څه فکر کوې چې د دې ځان وژونکو ایمان قوي دی او که څنګه؟ دا د ایمان په قوت پورې اړه نه لري ځکه جاپانیانو چې ځانونه په دویمه نړیواله جګړه کې وژل هغوی خو د دیني مفکورو خاوندان نه وو. همدا شان تامیلیانو په سریلانکا کې چې ځانونه وژل هغوی خو هم مسلمانان نه وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معمولاً هغه ځوانان چې د ۲۵-۱۵ کلونو د عمر په منځ کې وي هغوی ته د دیني عقیدې او یا د نشنلستي مؤخو انگېزه ورکول کېږي چې ځانونه ووژني ځکه په دغه عمر کې دوی د احساساتو تر غلبې لاندې وي او ځان وژنو ته تیارېږي. که دا ډېره سمه تګ لاره وي نو بیا ولې د دوی استادان او حامیان ځانونه له دوی نه دمخه نه وژني.

په اوسنیو حالاتو کې خودکشي په ځوانانو کې د روحیاتو د علم له پلوه یوه مشکله پدیده ده چې شومره ژوند پرمخ ځي نو هغومره د ځان وژنې اندازه هم په مخ ځي. په امریکا کې د یوې احصائیه له مخې په هرو یولک ځوانانو کې ۱۰.۴ کسه ځان وژنه کوي.

http://www.kidsdata.org/topic/213/youthsuicide-rate/table#fmt=1113&loc=2,127,347,1763,331,348,336,171,321,345,357,332,324,369,358,362,360,337,327,364,356,217,353,328,354,323,352,320,339,334,365,343,330,367,344,355,366,368,265,349,361,4,273,59,370,326,333,322,341,338,350,342,329,325,359,351,363,340,335,1&tf=70&sortColumnId=1&sortType=asc

که پورتنی سایت ته لاړ شی نو دا احصائیه مطالعه کولې شئ. خو هلته بیا داسې اداري شته چې له ځوانانو سره مرسته کوي چې ځان وژنه ونه کړي که نه نو د ځوانانو د ځان وژنې کچه به د دې نه هم زیاته وي. په دې لاندې سایت کې http://www.pieta.ie/index.php کتلی شئ چې څنګه دوی له ځوانانو سره مرسته کوي چې د ځان وژنې نه یې وژغوري. داسې ډېرې نورې اداري هم شته دي چې له ځوانانو سره مرسته کوي او د ولس د اګاهۍ په هکله کار کوي که مشخص علایم دوی د ځوانانو په کړو او وړو کې وګوري نو دوی باید پولیسو او یا د دوی ادارو ته خبر ورکړي. متاسفانه مونږ په خپله ټولنه کې دولتي او غیر دولتي داسې اداري نه لرو چې د ځوانانو

ستونځو ته ځواب ووایي نو یوازنیۍ شبکې همدا د خودکشو د روزولو دي چې خپل سیاسي اهداف لاس ته راوړي نه دیني او ملي اهداف. تاسې به څه وخت مخکې لیدلي وې چې په ننګرهار کې په تعلیمي کورسونو کې بعضې اشخاص مؤظف شوي وو چې زمونږ ځوانان بې لارې کړي او پاکستان او سرحدي سیمو ته یې یوسي چې د ځان وژنې لپاره یې وروزي چې وروسته د څو پېښو نه دا شبکه رسوا شوله. هر وخت چې په ځوانانو روحي، کاري، اقتصادي او یا محیطي فشار زیات شي نو دوی د ځان وژنې په فکر کې کېږي اوځانونه وژني.

نو ستاسې د دې پوښتنې په هکله د ځان وژونکو روزنه اسانه ده که وظیفه شناس مامورین؟ ځواب دا دی چې د ځان وژونکو روزل په موجوده لالهانده او بې سر نوشته حالت کې اسانه دې نظر وظیفه شناسه مامورینو ته. همېشه تخریت اسانه دی نظر دې ته چې تعمیر جوړ کړل شي. په دې کې درسره همغږی یم چې ژمن قیادت په هره کچه د زیاتو ستونځو د حل لپاره اساسي شرط دی او بې له ژمن قیادت نه زمونږ مشکلات ا و ستونځې به لا هم زیاتېږي او کمېږي به نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حشمت کرزي وژنه

د جولای د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

پرون د اختر مبارکي لپاره د اسدالله وفا صیب کور ته ورغلی وم او خبرې مې کولی چې د سهار د لس نیمو بجو په شاوخوا کې و چې د وفا صیب زوی راغی چې په کندهار کې په خدای بښلي حشمت کرزي باندې ځان وژونکې حمله وشوه او هغه پکې شهید کړي شوي دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم او سمدستي مو هغه په سترګو کې راغی او هم د هغه ورور زما نږدې ملګری حکمت کرزی تر سترګو شو. واقعاً داسې پېښې ډېرې دردونکې او خواشینوونکې پېښې دي. الله تعالی دې حشمت کرزي ته جنت فردوس په نصیب کړي او روح دې یې ښاد وي او د ده کورنۍ ټولو غړو ته او خاصتاً حکمت کرزي ته د الله د درباره صبر جمیل غواړم. د حشمت کرزي عکس، د ډاکتر صیب اشرف غني او د هغه د زمري سره زما په سترګو کې ښکته پورته کېږي.

د پورته نوشتې په هکله یو تن د روکي میاخیل په نامه لیکلي و:

میا صیب! مونږه او تاسې میاخېلانو ډېر د عاجزي ژوند کړي او د وطن فروشانو کره تلل او ارتباط ساتل تاسره نه جوړېږي او خطرناکه عواقب هم لري الله دې یې وکړي چې خفه نه شي.

ما ورته په ځواب کې ولیکل:

روکی جانه! ستا په خبره پوه نه شوم. زه په انتقاد نه خپه کېږم د هر چا خپل لرلید دی او خپل یې نظر دی، کېدای شي موافق اوسم او یا نه اوسم. د

اختر مبارکي یو مسلمان ته ویل د اسلام له اصولو سره برابره او سمه خبره ده. بل دا چې ټاپې لګول سم کار نه دی. او په دربیمه خبره دې پوه نه شوم چې خطرناک عواقب لري یعنې څه؟ د غلجي صیب نظر هم خپل دی (هغه د وفا صیب په هکله ناسمې خبرې لیکلې وې چې دلته رانقلول یې مناسب نه ګڼم). زه هم د موجوده پالیسیو د حکومت سره موافق نه یم خو دا د دې معنی نه لري چې څوک د چا د پالیسیو سره موافق نه وي نو دښمني دې وکړي. که داسې وي نو زمونږ امامانو سره اختلاف په نظریاتو کې درلوده خو په یو بل به یې د کفر ټاپې نه لګولې.

سپین بیدار لیکلي و:

مونږ افغانان هم عجیبه خلک یوو. هر وخت مو سیاسي اختلافو ته د شخصيـ دشمنۍ په سترګه کتلي دي. همدا یې وجهه ده چې د مدني مبارزې اخلاق مو کمزوري دي او د سر سړي سر پورته کولو ته نه پرېږدو.

روکي جان بیا هم کرار نه کېناسته او بیا یې ولیکل:

میاصیب! وفا سره له کرزیانو زما په شخصي نظر کفر ته وفادار خلك دي چې شاید دا تا ته په ثبوت رسېدلې خبره وي. زمونږ په هیواد کې خلك ډوډۍ نه لري چې وېې خوري دوی په خپلو کورو کې شېرانو ته د ملت وینه ورکوي حالانکه چې د الله د احکامو څخه ته خبر یې دا ټول د c i a جاسوسان دي دا ټاپه نه ده وروره! دا طالب امریکایي یا نور چې زمونږه ګران هېواد کې یې شر جوړ کړی دا به د الله جل جلاله یو امتحان وي په همدې خاطر وایم چې د یوه پاك مسلمان او خصوصاً میاصاحبان چې دایماً د الله د احکامو ښه اطاعت کوي زیب نه ورسره کوي چې د دې داړه مارانو لکۍ پسې ورشي. د خطر خبره دا ده چې الله دې نکړي که د دوی په صف کې سړی مړ شي نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به په دې دنيا کې نام بدی وي او هم په اخرت کې. محترم ميا صيب! زه دا نيت نه لرم چې الله دې نه کړي تا خفه کړم.

ما بيا ورته په ځواب کې وليکل:

روکی جانه! بيا هم دا ستا خپل نظر دی. زمونږ لرليد او د اسلامي احکامو نه پوره معلومات ډېر کم دي. که ته يو چا ته په هر نظر ګورې دا ستا کار دی. که د ابراهيم ع پلار کافر هم و خو هغه د خپل پلار احترام کاوه. پاتې شوه هيڅ انسان د ګناه نه خالي نه دی او نه بايد زمونږ د نظر ليد دومره نا قصه وي چې ځوک د فلان او يا فلان قوم نه وي نو هغه به يا ښه سړی وي او يا بد سړی.

يو بل کس د جيحون اتل په نوم ليکلي و:

روکی جانه! که افغان وې نو دا چټيات به نه وايې او که افغان نه وې نو بيا دې حق دی ځکه د افغان دښمن د اسلام دښمن دی او د اسلام دښمن د انسانيت دښمن دی..پرېږده چې غپېږي.

روکی جان بيا وليکل:

محترم اتل صيب! په عرض د معذرت زه ستا په منظور پوه نشوم ما محترم مياخيل صاحب ته کومه بده خبر نده کړې که ستاسو فکر وي ځوك چې په داسې مرګ مړ کېږي لکه جناب کرزی صيب هغه هيڅوقت بيګناه نه وي. مګر دوی افغانانو ته معلوم نه دي دا اوس نيم کابل او نيم قندهار د کرزيانو دی له کومه يې کړي دا د الله وهل دي ته خپله فکر وکړه د يوه شير ساتل په کور کې څومره مصرف لري او دا زمونږ د وطن غريبان (ګوره) دا د فرعون عادت دی. الله ته معلومه ده چې زه د انسان په مرګ ډېر خپه کيږم

مګر د ظالم په مرګ نه، نو ځکه مياخيل صيب ته دا زما يوه مشوره وه او بله مشوره مې ورته دا ده چې که چيرته دې د ظالمانو لمنه نيسي۔ نو مهرباني دې وکړي خپل تخلص دې تبديل کړي د مياخيلانو په ګران قوم کې ځوک وطن ته خاين نشته دی.

زه خو دا وايم چه واقعاً ګناهګاره ټول ياستو مګر محترم ميا صيب ګناه هم فرق لري چې څه رنګه ګناه، حضرت ابراهيم عليه سلام خپل پلار ته احترام کاوه مګر نمرود ته نه او که افغان قومونه تاسو ته فلان فلان ښکاري بيا ولې مياخيل تخلص کوي. حضرت محمد (ص) خپله ويلي چې د عرب بد ته زما په خاطر ښه ته يې د خپل په خاطر وګورئ آيا دا قوم پرستي نه ده. ولا زه تعجب کوم چې د وزيرانو او وکيلانو سره تلل را تلل دې زده دي او اسلام په احکامو خبر نه يې، د الله لمنه ونيسه انشاالله چې الله به دين او دنيا درکړي زمااحترامات ومنه.

د روکی جان خبرې د احساساتو نه ډکې وې او لس ګونو کسانو تبصرې او لايکونه کړي وو نو بيا ما ورته په اخره کې وليکل:

روکی جانه! دا ستا حق نه دی چې چاته ووايې چې خپل تخلص دې بدل کړه د تانه او د ډېر نورو عزيزانو نه شايد مياخيل تخلص ما مخکې ايښودلی وی. لکه چې څنګه زه تا سم نه پېژنم نو ته ما هم سم نه پېژنې نو ځکه ستا قضاوت سطحي دی. په هر حال يوازې په قوم ځوک نه ښه کېږي او نه بد کېږي. يوازينی معيار د انسان لپاره د تقوا دی. قوم او خيل د شناخت لپاره دی نه د تفوق لپاره. لکه څنګه چې مې مخکې وويلې د هر چا خپل نظر دی او ستا به همدومره لنډ فکر وي. بيا هم مننه ستا د نيوکو نه. په درنښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي

د جولای د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

د اختر په تېرو درېوو ورځو کې مې ګڼ شمېر دوستان او خپلوان ولیدل او په لیدو د هر یوه ډېر خوشاله شوم خو د دې تر څنګ د هر دوست سره ښه ښه معلومات هم و چې دوستانو سره به یې شریکول. د کورنیو چارو وزارت دوه لوړ پوړي چارواکي زما کورته راغلل د خبرو په ترڅ کې یې راته وویل چې مونږ اوس د درېوو جمهور رئیسانو امنیت ساتلی دی نو ایا تاسې په نړۍ کې داسې ملک لیدلی چې د درې رئیس جمهورانو امنیت وساتي. دا درې جمهور رئیسان، کرزی صیب او دوه متوقع رئیس جمهوران، ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی او ډاکټر صیب عبدالله دي.

د خوست ولایت یو لوړ پوړی چارواکی زما کور ته راغی او د انتخاباتو په هکله مې ترې معلومات غوښتل چې څنګه خوستوالو ځلور لکه رایه استعمال کړي دي. هغه وویل چې د طلوع تلویزون د ده سره مرکه وکړه خو هغه یې نشر نه کړه نو ده ورته ویلي و چې په خوست کې ۳۳۰۰۰۰ زره د ښوونځیو زده کوونکي د اول ټولګي نه تر دولسم ټولګې پورې ثبت دي او هر یو زده کوونکی د اساس نمبر لري چې دروغ نه دي. نو که هر زده کوونکی یو پلار او مور هم ولري نو ۶۶۰۰۰۰ کسانو باید رایه اچولي وي نو اوس هم دوی کمې رایې استعمال کړي دي. ډېر ښه استدلال و.

دا هم راپه یاد شول چې د انتخاباتو کمیسیون د دواړو نوماندانو په توافق دولس میلیونه د رایو کارتونه توزیع کړي وو که دا دولس میلیونه رایې ټولې استعمال شوي وې نو بیا به څه حال وای؟ ځکه چې دا کارتونه خو د استعمال په خاطر لېږل شوي وو نه د ساتلو په خاطر.

غوایی لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نیولي

د اګست د میاشتې لسمه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

ګرانو دوستانو! افغانستان په دې مرحله کې د لاندې ستونځو سره مخامخ دی:

- دولتي نهادونه او باالاخاصه امنیتي ارګانونه د دا خلي او بهرنیو تهدیداتو سره مخامخ دي او هره ورځ په لس ګونو تلفات ورکوي. دا چې نسبي امن لرو دا هم د امنیتي ارګانونو د قربانیو نتیجه ده که نه مدیریت د امنیتي ارګانونو ضعیفه دی، امکانات محدود دي او یا په خپل ځای کې په سمه توګه نه استعمالېږي، هم اهنګي د امنیتي ارګانونو په خپلو منځو کې او هم د دولت د نورو ادارو سره په ملي او محلي کچه نشته ده او د دې تر څنګ هغه څوک چې خپله دنده سمه اجرا کوي لازم سیاسي حمایت نه لري.
- اقتصادي حالت له رکود سره مخامخ دي او که وضیعت همداسې دوام وکړي نو شاید راتلونکو دوه درې میاشتو کې دولتي مامورینو ته تنخواه ګانې (معاشونه) هم سم ونه رسېږي.
- اکثریت دولتي ادارو نه د خدمت انګېزه له منځه تللې ده.
- سیاسي حالت مو د بحران په حال کې دی.
- قومي او سیاسي جوړښتونه پراګنده او یا د خپلو ګټو د ساتلو لپاره کار کوي.

نړیواله ټولنه هم ستړې او یا له ناکامۍ سره مخ ده.

- ګاونډیانو سایکالوژیکي جنګ د افغانانو پرضد پیل کړی دی. کله ورته ګواښونه کوي او کله هم په مستقیمه توګه یې په ګولیو ولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته ستونځو په عواملو نه غږېږم: چا وزېږول، څنګه وزېږول شول، په طبيعي توګه وزېږول شول او که مصنوعي وزېږول شول، چا د دې ستونځو د زېږولو نه ګټه واخيستله او څوک پکې زيانمن شول، ځکه دا جلا بحث دی.
خو د افغانستان دولت او ولس دا مهال د پورته ستونځو سره مخامخ دی او د حل لارې چارې بايد ورته پيدا شي. زه په دې عقيده يم چې د پورته ستونځو د حل لپاره يوازينی د حل لار د يو قوي مديريت رامنځته کېدل دي چې قانون حاکم او اجتماعي عدالت تامين کړي، بله لار نشته. سم مدير هغه دی چې د ستونځو د حل لپاره د تدبير نه کار واخلي، ستونځې حل کړي نه دا چې ستونځې ترې زياتې شي.

د افغانستان راتلونکی جمهور رئيس ته دا پورته ستونځې اوس په ميراث پاتې دي. افغانان بايد سمدستي دا فکر ونه کړي چې راتلونکی جمهور رئيس دې د قدرت د لاسته راوړلو نه دمخه دا ستونځې حل کړي او يا هم د قدرت له رسيدو نه وروسته دې کومه معجزه ښکاره کړي. زه هم د موجوده سياسي حالاتو په روند نيوکې لرم او سمې راته نه ښکاري خو نهيلی لا نه يم او اميد شته چې دا ستونځې به په کراره کراره کمې شي. اوس راته مخ ترمخه قضاوت ګران دی چې ايا راتلونکی جمهور رئيس به په سمه لار روان وي که نه؟ افغانان بايد خپل وحدت وساتي، بيداره اوسي او د حالاتو څارنه وکړي.

څه موده د مخه ما يوه ليکنه په فيسبوک کې کړې وه چې بايد راتلونکی جمهور رئيس ته د ماه عسل يا هانې مون يو څه وخت ورکړو که په سمه نه و روان، د پورته ستونځو لپاره يې يو په يو د حل لارې چارې نه شوې پيدا کولی نو بيا افغانان کولی شي چې خپل حق وغواړي او په راتلونکي جمهور رئيس اعتراض وکړي. د حق غوښتلو اواز بايد اوس او هم په راتلونکي کې لوړ وساتل شي او د حق غوښتنه په هر وخت کې د افغانانو مشروع حق دی خو

دا متل بايد په پام کې ونيول شي چې غوايي لا حلال شوی نه دی او خانکي مو په سر نيولي دي، سم کار نه دی.

هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد

د اګست مياشتې ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که لنډ حساب وکړو نو دا ۳۶ کاله کېږي چې د افغانانو ټولنه پاشل شوې ده او د افغانانو دا درېيم او څلورم نسل دی چې په پاشل شوې توګه په بېلابېلو ټولنو کې د بېلابېلو ملکونو د کلتورونو، اجتماعي او فاميلي ژوند د منفي اغېزو لاندې ژوند کوي. نو په دې اساس د افغانانو ټولنه اوس يوه پاشل شوې ټولنه ده چې د دوی اهداف، حوسونه، حرکتونه، خوځښتونه او ټولنې هم سره پاشل شوي دي او يا په پاشل شوې توګه فعاليت کوي. که لږه موده يو څو کسه سره يو ځای هم فعاليت وکړي خو ډېر ژر د ناشکن د شيشې لوښي په شان د يوه ګذار سره هر څه دانه دانه کېږي. کاشکې افغانان د نورو هيوادونو د مثبت اغېزو تر تاثير لاندې راغلي وای چې څنګه تعليم وکړي، څنګه سره يو ځای ژوند وکړي او څنګه شخصي او ملي ګټې دواړه خوندي وساتي. مونږ د ملي ګټو خوندي کولو غوښتنه ځکه کوو چې په ملي ګټو کې بايد زمونږ شخصي ګټې، ژوند او ارزښتونه خوندي وي که نه نو بيا ملي ګټې يعنې څه او يا د څه لپاره؟

پخوا به افغانانو اجتماعي ښېګڼې او ژوند، ادب او ادا، روزانه ديني زده کړې او د ملي ګټو ارزښتونه زياتره په حجرو، ديرو، جوماتونو، کليو او کورونو کې زده کول او ډېر شيان به د دوی د ژوند برخه ګرځېدله خو کله چې د افغانانو حجرې او دېرې، کورونه او کلي، جوماتونه او مکتبونه سره تخريب او وپاشل شول نو د افغانانو ارزښتونه او ګټې هم سره هم وپاشل شوې. همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

علت دی چې د یو ملي حرکت په نامه د افغانانو خوځښتونه ډېر ژر له ستونځو سره مخامخ کېږي ځکه چې دوی د لنډ مهاله تاکتیکي اهدافو لپاره سره راټولېږي نه د اوږد مهاله ستراتیژیکي اهدافو لپاره او چې څنګه یې لنډ مهاله تاکتیکي اهداف حاصل شول او یا دا ورته پته ولګیده چې ګوندې لنډ مهاله اهداف یې په لاس نه ورځي نو سمدستي دوی د هماغه خوځښت پر ضد ودرېږي چې د کوم لپاره یې هلې ځلې او سرمایه ګذاري کړې ده او بیا د خپل نږدې ملګرو سره په یوه لار تللی نه شي. دا کسان بیا کوشش کوي چې د ځانونو لپاره نوې لارې او نوي ملګري پیدا کړي. نو په دې توګه هره نوې لار او نوي ملګري پیدا کول افغانانو ته خورا قیمته تمامیږي.

هدف مې د دې لیکنې نه د ابراهیم شینواري د فیسبوک په مخ هغه لیکنه وه چې د نادر خان کټوازي صیب له خوله نه یې لیکلي و چې روغ سړی د کور خبره د جومات تر مخ نه پاشي. دا سمه خبره ده چې وایي هر نقطه مکاني و هر سخن جای دارد. هر څوک هره خبره په هر ځای کې باید ونه کړي ځکه د ګټې نه یې تاوان زیاتېږي. د کور، حجره، جومات او ځانته خبرو کې باید توپیر وي. دا نه د زوروتوب نښه ده، او د نورو نه د زیاتې دل سوزۍ او پوهې. نه دا د دردونو دوا کېدای شي او نه دا د سپینو خبرو د ویلو معنی لري. هر څوک خبرې کولی شي او هېڅوک ماشوم نه دی چې په ښو او خرابو خبرو پوه نه شي خو خبره هغه ده چې په ځای وی او د کوم درد دوا شي. داسې بېځایه خبرو ته شفافیت هم نه وایي ځکه په سیاسې جملو کې داسې کسانو ته د پپولسټ (Populist) سیاست پیروان وایي چې په دې توګه د خلکو د احساساتو نه د ځانونو په خاطر ګټه اخلي او یا په دې توګه ځانونه مشهوره کوي او یو څه طرفداران هم پیدا کوي خو دا ډول احساساتي او پپولسټ حرکتونه همیشه ناکام وي.

د راپپاڼو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟

د اګست د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د ۲۰۱۴م کال د جمهوري ریاست د دویم پړاو له انتخاباتو نه وروسته د پایلو د اعلامولو او د وټونو د شمېرنې کومه ډرامه چې پیل شوې، اکثره دوستان او ملګري چې مې په محافلو کې ګوري او یا کله ناکله چېرته د تلویزون له لارې په کوم کنج کې ناست وګوري نو د تلیفونو لړۍ سر شي او همدا پوښتنې کوي چې د انتخاباتو پایلې به څه وخت اعلانېږي او څه به کېږي. زیاتره دوستان داسې فکر کوي چې زه خو له هر څه نه خبر یم او د قضایاوو په تصمیم ګیرۍ کې شامل یم.

دې کې شک نشته چې زه اکثریت سیاسي لوبغاړي، مشران، د دوی استازي او د بین المللي ټولنې مهم اشخاص د وظیفوي مسوولیت پر اساس له نږدې نه وخت نا وخت ګورم او په محافلو او غونډو کې ورسره برخه اخلم خو د هغوی نه هم زمونږ او ستاسې غوندې لاره ورکه ده او همدا پوښتنې له هر چا نه کوي چې څه به کېږي؟

څه وخت به د ټاکنو شمېرنه ختمېږي؟

ایا د دې میاشتې د پای نه به مخکې وي که وروسته؟

ایا دواړه ټیمونه به د ټاکنو پایلې ومني که نه؟

ایا دواړه ټیمونه به په سیاسي خبرو کې پرمختګ وکړي که نه؟

ایا سیاسي خبرې د انتخاباتو په بیا شمېرنه به څه اغېز ولري او که نه؟

ایا بیا شمېرنه به په سیاسي خبرو تاثیر ولري او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا دواړه ټيمونه سره د امتيازانو د خوندي کولو په خاطر به تر اخره پورې چنې ووهي که نه؟

ايا په لندن کې د ناټو د سر مشريزې په غونډه کې چې د سپټمبر د مياشتې په لومړۍ اونۍ کې دايرېږي، د افغانستان استازيتوب به نوی جمهور رئيس وکړي که نه؟

ايا که په سياسي مذاکراتو او هم د بيا شمېرنې په پروسه کې که ژر پرمختګ ونه شي نو څه به کېږي؟

ايا بين المللي ټولنه به بسترې باروي او که خپلو مرستو ته به دوام ورکوي؟

ايا د افغانستان حکومت کولی شي چې د راتلونکو دوه مياشتو نه وروسته خپلو مامورينو، پولسيو او عسکرو ته معاش ورکړي اوکه نه؟

ايا امنيتي او اقتصادي وضيعت به نور هم خراب شي او که نه؟

ايا د طالبانو او ګاونډيانو ستراتيژي به په دې حالاتو کې څه وي؟

ايا د جمهور رئيس کرزي صيب به څه خيال وي؟

ايا د خيرات په غونډۍ به همداسې ناست وي؟

ايا دی غواړي چې اوس او په راتلونکي کې به څه رول ولوبوي که نه؟

ايا د جمهور رئيس کرزي به په ټولو حالاتو کې خير وي او که نه؟

ايا هر څه د جمهور رئيس کرزي او د هغه د ملګرو په قابو کې دي او که نه؟

او کله نا کله دا خبرې هم کېږي چې شايد درېيم ګړی ګروپ به قدرت په لاس کې واخلي، مؤقت حکومت به اعلان شي او د انتخاباتو پايلې به باطلې اعلان کړي.

خبره دا ده چې ملي او بين المللي ټول لوبغاړي يو قسم سوالونه سره مطرح کوي او د ټولو سره همدا زمونږ او ستاسې غونډې تشويشونه او انګيرنې شته دي نو سوال دا دی چې د دې سوالونو د حل کيلي ګانې له چا سره دي؟

د ملا نصرالدين يوه قصه مې بيا راپه ياد شوه، يو لاروي له ملانصرالدين نه پوښتنه کړې وه چې ملا صيب! په فلاني کلي پورې به څومره وخت ونيسي چې زه ورسېږم؟ ملا صيب ورته ويلي و چې لار وهه او څه او ځواب يې ورنه کړ. لاروي حرکت وکړ او څو قدمه چې لاړو نو ملا صيب ورته له شا نه غږ وکړ چې په دوه ساعتونو کې رسېږې. لاروی بېرته راستون شو او ورته يې وويل چې ولې دې اول دا ځواب رانه کړ. ملاصيب ورته وويل چې وروره! په قهرېږه مه، ماته ستا د مزل سرعت نه و معلوم اوس چې تا څو قدمه واخيستل نو ستا د مزل د سرعت پته راته معلومه شوه نو که په دې مزل روان اوسې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسېدلی شې.

که د نور څه پته راته نه وي نو دا يوه پته راته شته چې تر اوسه پورې چې افغانان، د دوی سياسي مشران، چارواکي او نړيواله ټولنه په کوم مزل په تېرو ديارلس کلونو کې او يا په تېرو شپږ دېرش کلونو کې روان دي او په همدې مزل روان وي نو داسې ښکاري چې دا وړۍ شړۍ نه شي ځکه چې دوی په يوه نامعلومه لوري روان دي.

ترسم نه رسي به کعبه ای اعرابی
این راه که تو میروی به ترکستان است

دا جوته ده چې ټول به تاوان کوي خو د عامو افغانانو نقصان راته زيات ښکاري. په لس ګونو افغانان هره ورځ په يوه او بل نامه وژل کېږي، وطن مو ورانېږي او ځينې لاتراوسه د سادسانو د مريضانو غونډې د خلکو د ځورولو، وژلو او د وطن د ورانولو نه خوند اخلي. دا لنډۍ دې په کې هم وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ســــــــوکړکو او ســــــــبو جنـــــــګ و
په منځ کې دل شـول د مرچکـو غونـدې لعلونـه

که د هر چا جنګ په افغانستان کې دی او د هرې موخې لپاره وي خو افغانان په کې دل شول او لا هم د ژرندې وار ته ناست دي چې نور هم دل شي.

وايي چې له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن هم ښه دی

د اګست د میاشتې ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

ډېر پخوا زمونږ اقتصادي وضعه نظر نورو خپلوانو ته یو څه ښه وه خو دومره ښه هم نه وه چې څومره هغوی طمعه درلوده او یا یې فکر کاوه فقط قرضداري نه وو او ژوند مو روان و. په پېښور کې یوه ورځ په کور ناست وم چې زما د یوې ترورزۍ زوی چې د پېښور د ناصر باغ کمپ د دولسم ټولګي زده کوونکی و او اول نمره هم و، راغی او راته یې وویل چې ماما زه نور مکتب نه شم ویلی او غواړم چې لېسه پرېږدم. دی چې پلار یې لا ډېر پخوا شهید کړای شوی و د کورنۍ اقتصادي وضعیت یې ښه نه و. خدای شاهد دی چې ډېر سخت خفه شوم او ورته مې وویلې چې ته خو په دولسم ټولګي کې یې، اول نمره یې، نو ولې لېسه خوشې کوې. هغه راته وویل چې لیسه اوس د ناصر باغ کیمپ نه د بورډ سیمې ته انتقال شوې ده نو زه د موټر کرایه چې د ورځې څلور کلداري کېږي نه لرم نو ځکه لیسه پرېږدم یا خوشې کوم. ما ورته وویل چې د یوه تعلیمي کال د کرایې مصرف څومره کېږي نو ده راته وویل چې د ۱۵۰۰ کلدارو په اندازه به وي. نو ما جیب ته لاس کړ او ۲۵۰۰ کلداري چې تقریبا په هغه وخت کې ۵۰ امریکایي ډالره کېدلې او همدا

پیسې راسره وې ورته ورکړې او ورته ومې ویل چې دولسم صنف خلاص کړه او امید دی چې راتلونکی به دې روښانه وي. اوس د هماغه ځوان ژوند ډېر ښه دی.

دی چې لاړو نو مېرمنې مې راته وویل چې که ستا وسه وشي نو دا د ګاونډیانو ټول زامن به هم په ښوونځیو کې واچوې او خپل ځان ته به هېڅ پرې نه بړدې ځکه له ما سره نورې پیسې هم نه وې او تر بلې تنخواه یا معاشه پورې مې باید انتظار ایستلی وای. په کور کې چې پیسې نه وي نو ښځو سره خامخا د نارینه و په تناسب تشویش زیات وي. ما مې میرمنې ته وویل چې دا ستا خبره سمه ده که زما وس وشي نو دا د ګاونډیانو زامن به هم په ښوونځیو کې واچوم چې څه زده کړي ځکه که دوی پوه وي نو بیا به زمونږ مشکلات کم وي او هره ورځ به له دوی سره لاس او ګریوان نه اوسو. په همدې شپو کې زما زامنو او زمونږ د یو ګاونډوي د زامنو سره څه جنجال هم پېښ شوی و ځکه د هغوی زامن مکتب ته نه تلل او زمونږ ماشومان به چې په یونیفورم کې مکتب ته تلل نو دوی ته به یو بل قسم ښکاره کېدل او کله نا کله به یې د دوی په یونیفورم پورې ملنډې وهلې او بیا به د دوی تر منځ جنجال هم پېښېده.

قصه رانه اوږده شوله او هغه متل مې راپه یاد شو چې وایي له ناپوهه دوست نه هوښیار دښمن ښه دی. که دوست او ملګری دې ناپوهه وي ولو که نیت یې هم ښه وي نو غلطه مشوره به درکوي او تا به کندې ته اچوي او که دوست دې پوه و نو ښه مشوره به درکوي. هوښیار دښمن هم ښه دی ځکه که غواړي چې درسره دښمني وکړي نو لا اقل خپل خیر او شر به خو هم په نظر کې نیسي او داسې بیځایه حرکت به نه کوي چې هم ځان ژوبل کړي او هم خپل دښمن او هم کلي او کور ټول وران کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د انتخاباتو د بسوګۍ واده چې روان دی داسې ښکاري چې په دواړو ټیمونو کې د دوی مشاورین او په نامه منځګړي دواړو نوماندانو ته داسې مشورې ورکوي چې شاید دواړه د ګرنګه ګذار کړي. که دوی د سلیم عقل نه کار وانخلي نو دوی به هم ځانونه تباه کړي، هم به دا ولس تباه کړي او هم به دوی په راتلونکي کې تاریخ ته محکوم وي. تر څو چې د ټاکنو پایلې نه وي اعلان شوې او سیاسي قدرت په سوله ییزه توګه بل منتخب جمهور رئیس ته نه وي انتقال شوی، د موجوده مشرتابه مسوولیت هم په خپل ځای دی او د تاریخ له قضاوت نه ځان بري الذمه کولای نه شي.

ما د خداې لپاره یار لیدلی نه دی

د اګست ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

اغراق او غلو همېشه په خبرو، لیکنو او شعرونو کې تر یوه حده وي خو بعضې وخت افغانان دومره مبالغه کوي چې واقعیتونه هم تر شعاع لاندې راولي. اکثره کسان چې غواړي ځان ډېر خدای پرسته او وطن دوسته وښیي نو وایي چې زه د ځان لپاره کار نه کوم او یوازې د وطن په خاطر هلې ځلې کوم او یا وایي چې د خداې د رضا لپاره کار کوم او نور هیڅ مطلب نه لرم. خو چې بیا ګورې همدا وطن دوسته او خدای پرسته افغانانو ته چې فرصت په لاس ورشي هرڅه چې یې په وسه پوره وي هغه کوي بیا نه یې خدای په یاد وي او نه وطن دوستي. دا قسم مبالغه د هغو اشخاصو په خبرو کې زیاته لیدل کېږي څوک چې زیات په فساد کې ملوث وي او یا د فساد د نیت کولو موقع ته په طمعه ناست وي. یو وخت یو وزیر ته به همېشه د ده ملګري ورتلل او ورته ویل به یې چې د وطن د خدمت په خاطر مې په فلاني ګمرګ کې مقرر کړه. که هدف خدمت وي نو په دولتي ادارو کې یو مامور د خپلې رتبې او منصب امتیازات که په هره څوکۍ او هر ځای کې وي (په

استثنا د علمي مراکزو او رتبو درلودلو) عین امتیازات لري نو بیا مشخصو ځایونو کې کار کول څه معنی لري. البته اکثره مامورین چې واسطې او حتی رشوتونه ورکوي او مشخص ځایونه غواړي نو هدف واضحه دی چې یو څه په هغه ځای کې غریبي مریبي وکړي.

که سړی د وطن په خاطر او یا د خدای په خاطر کارکوي نو خامخا شخصي ګټې مطرح وي. د خدای لپاره ځکه کار کوو چې د ځان لپاره ثواب ګټو نو شخصي ګټه مطرح ده او که د وطن لپاره کار کوو ځکه چې ارام ژوند باید په وطن کې وکړو. که د ثواب ګټل او د ارام ژوند مطلب نه وي نو بیا ولې سړی د خدای او وطن لپاره کار وکړي. ولې یو ښه مشر او ښه حکومت غواړو ځکه چې د مونږ لپاره باید کار وکړي که نه نو مونږ د چا په قواره او سلیقه خو عاشق نه یوو. شخصي ګټې په هر کار کې خامخا مطرح وي خو داسې باید نه وي چې د شخصي ګټو په خاطر پینځه واړه ګوتې په خپله خوله کې سړي ننباسي او د بل چا خیال ونه ساتي.

زه شخصاً د انصاف طرفدار یم ځکه په انصاف کې هم زما او زما د کورنۍ شخصي ګټې خوندي دي او هم زما د چم ګاونډ او وطن دارانو ګټې به خوندي وي. د اوسني حالت نه چې ولس ټنټاري وهي او په پکو دی علت یې بې انصافي ده. هر څوک له خپل حق نه زیاتې غوښتنې لري او هر څه له وخت نه مخکې غواړي. نو ځکه خواجه عبدالله انصاری صیب وایي: هر که از حق بیش میخواهد و از وخت پیش میخواهد به مصیبت گرفتار میشود.

داکتر ابراهیم شنواري صیب د پورته لیکنې په اړه لیکلي و:

ځان غوښتنه، ځان سره مینه (حب ذات) او ځان ته درنښت غوښتل (self-esteem) انساني غریزه ده چې په خپل ذات کې مثبته ده. د همدې غریزې له امله انسان د خپلې ترقۍ او تعالۍ فکر او په دغه لار کې کار کوي. بد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل یې هغه دی چې د نورو د حقوقو او عزت د پایمالولو په بیه وي. د خدای په رضا کې ځانه ته جنت لټول او د وطن په ابادۍ او ارامۍ کې ځان او اولاد ته د خوندیتوب او نېکمرغۍ لټون روا کار دی، خو د نورو د خوندیتوب او نېکمرغۍ د پایمالولو په بیه ناروا دی. دا واقعیت دی چې که قوانین نه وي حاکم او عقیده هم ډېره ژوره نه وي، نو د زیاترو انسانانو ځان غوښتنه او ځاني عزت افراط لوري ته ځي چې د ټولنیزې ګډوډۍ زمینې جوړوي. که غواړو چې د انسانانو ځان غوښتنه افراط ته لاړه نه شي، باید د قانون د حاکمیت او رښتیني خدای پالنې لور ته لاړ شو.

کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پخوا د شیخ فاني کلمه د افغانستان په اداري سیسټم کې هغو کسانو ته راجع کېدله چې عمر به یې له ۶۰ کلونو نه زیاتېدو نو بیا به د عسکرۍ دورې نه معاف کېدل او مطلب دا و چې نور فزیکي توان یا وړتیا نه لري چې سخت کار وکړي. لکه څنګه چې انسان هر څومره پیسې ولري او قناعت ونه کړي نو په زیاتو پیسو او سرمایه څوک نه مړېږي. همداسې عمر چې هر څومره زیات وي انسان پرې نه مړېږي او فکر کوي چې ګونډې بیرته به ځوانېږي او هر کار کولی شي.

خو واقعیتونه د ژوند بیا داسې نه دي چې عمر زیاتېږي هماغومره فزیکي قوت یا شیمه د انسان کمېږي، زیات ساعتونه کار نه شي کولی او باالخاصه هغه کارونه او دندې چې منډو ترړو ته ضرورت لري د انسان له وسې پوره

نه وي. که څه هم دا د انسان طبیعي تقاضا ده چې ارمانونه د انسان نه پوره کېږي خو انسان باید د خپل ځان په هکله یو څه واقع بینه اوسي.

زمونږ څو درجنه مشران چې د شیخ الفانیتوت له مرحلې نه لا ډېر پخوا تېر شوي دي، فزیکي او فکري ثبات یې له منځه تللی، د افغانستان او نړۍ د نویو تحولاتو او ستونځو لپاره سم فکر نشي کولی، ډېری یې لا خپل باډي ګاردان، نږدې همکاران او اشخاص هم سم نه پیژني ځکه حافظې یې کمزوري شوي دي، خو اوس لاهم مطرح دي او غواړي چې د افغانستان په قضایاوو کې د تصمیم ګیرۍ برخه ولري.

زه دې مشرانو ته د درنښت په سترګه ګورم، باید قدر یې وشي خو دوی باید د تصمیم ګیرۍ مرجع نه اوسي ځکه دوی د اوسني افغانستان او د نړۍ د نویو تحولاتو په رڼا کې ستونځو ته د حل لپاره سمې لارې چارې نشي- سنجولی او ډېری یې لا د پخوا په شان د فیل په غوږ کې ویده دي او فکر کوي چې افغانان د ظاهرشاه د پادشاهۍ د دوران په شان لا اوس هم ویده دي او که دوی ورته هر څه ووایي نو ملت به د دوی پسې لاړ شي.

داسې نه ده، جنګونه او مهاجرتونه چې له یوې خوا زیاتې بدبختیاوې زېږوي خو په هماغه اندازه د ولس عامه پوهاوی او سیاسي شعور پورته بیایي او ولس هسې په تشو شعارونو نه غولېږي. همدا علت دی چې د افغانستان مشران نه شي کولی چې ولس یوازې په تشو شعارونو قانع کړي. سیاسي حرکتونه هم یوازې په شعارونو نه جوړېږي او نه یوازې په ارماني او اخلاقي خبرو باندې ولس د چا ملاتړ کوي. ولس د هر چا عمل ته ګوري او دا د افغانستان ولس په کراتو ثابته کړې چې هر کله یې کومه عملي طرحه لیدلې وي د هغو مشرانو د طرحو نه یې ملاتړ کړی دی. دا چې بیا مشرانو خپلې وعدې نه دي تر سره کړې، دا د هغو مشرانو ګناه ده نه د ولس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما وړاندیز د۷۰مې، ۸۰مې او ۹۰مې لسیزو شیخ فاني مشرانو ته دا دی چې صدۍ بدله شوې، خپل پاټکونه لرې کړئ او پرېږدئ چې دا ولس په ارامه ژوند وکړي، نوي مشران نوي پلانونه عملي کړي.

په انگریزي ژبه کې یوه اصطلاح ده چې وايي:

Easy come, easy go

په اسانه چې یو شی لاس ته راوړې نو په اسانه درنه ځي

د اگست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که مفتې پیسې د چا لاس ته ورشي نو هغه بیا بې له سوچه او فکره بېځایه بېځایه مصرفوي ځکه لاس یې پرې تڼاکې شوی نه وي او نه یې پرې نور څه زحمت گاللی وي. که څوک د لاس په تڼاکو او مشقت سره پیسې لاس ته راوړي نو د خپلو پیسو په مصرف کې هم پوره سوچ کوي او بېځایه یې نه مصرفوي. دا پورته د Easy come, easy go اصطلاح په اوسني وخت کې ډېر زیات صدق کوي. مونږ او تاسې گورو هغه کسانو چې د قرادادونو په اخیستلو ، د مخداره موادو قاچاق له لارې، یا له کومو بهرنیو منابعو نه او یا د رشوت په خوړولو ډېر ژر پیسه داره شوي دي نو خپلې پیسې ډېر بیځایه بیځایه مصرفوي او چې اوس دا د اسانه پیسو د لاسته راوړولو مدرکونه کم شوي دي نو دوی د ټولو نه زیاتې ستونځې لري ځکه دوی د مفتو پیسو په لگولو عادت شوي دي دا چې دا مفتې پیسې مخ په ختمېدو دي نو په راتلونکي کې به د دوی څه حال وي؟ دوی به صرافانو غوندې خپلې پښې او

سرونه گروي او په راتلونکي کې به د عقلي او عصبي ډاکټرانو بازار به گرم وي.

زیاتره دوستان دا هم وايي چې فلاني او فلاني په انتخاباتو کې ډېرې پیسې بیځایه مصرف کړې خو خبره داسې نه ده ځکه د دوی هم د دې پیسو په پیداکولو څه لاس تڼاکې شوی نه دی. دوی ته هم له بهر او دننه نه مفتې پیسې راغلې وې او دوی هم بې له سوچه مصرفولې ځکه دوی خو نه کوم تجارت درلود او نه دوی میلونران وو چې خپلې پیسې یې لگولي وي او زړه یې پرې درد کړی وای نو د دوی د پیسو په لگولو مه خفه کېږئ. د بایلونکو کسانو او یا هغو کسانو چې پیسې یې د پیسو د پیداکولو په منظور خرڅې کړي دي او څه په لاس ورنشي نو دوی به هم په رواني مرضونو اخته کېږي ځکه هم ترې مفتې پیسې لاړې او هم به د مفتو پیسو د راتلو موقع په لاس ورنشي. خدای مو د دوی له حاله ساته.

د شهزاده چارلس اډوارد قصه

د سپتمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

څه موده دمخه ما د امان الله د عکس د پوست کولو د تبصرو په اړوند لیکلي و چې د انگلستان د اوسني شهزاده چارلس اډوارد قصه به لیکم او هدف مې دا وو چې کورني، محیطي، اجتماعي، اقتصادي او سیاسي شرایط همېشه په انسان باندې مثبت او منفي اغېز لري خو تکړه انسان هغه دی چې د سختو شرایطو با وجود مثبت خوا ته حرکت وکړي او داسې کارونه وکړي چې د ولس په گټه وي. که ولس د یو ملک او یا ټولنه اباده او خوشحاله وي نو د انسان شخصي او کورنی ژوند به خامخا اباد او خوشحاله وي. که یو څوک هر څومره ښه ژوند ولري او له کوره بېرون چې ووځي او هره ورځ ناخوالې او بد حالت گوري نو د ده ژوند هم ورسره نا ارامه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د حکومتي مامورینو ان تر جمهور رئیسه پورې ملاقاتونه او یا کتنې همېشه ساده وي او تشریفاتي جملې، القاب او کلمات ډېر کم استعمالېږي حتی جمهور رئیس ته د ښاغلي خطاب کېږي. د ښاغلي کلمه جمهور رئیس ته له هغه وخت نه کارېږي چې کله جارج واشنګټن د امریکا لومړنی جمهور رئیس شو. ټول نه پوهېدل چې ده ته څه خطاب وکړي ځکه دی خو پادشاده نه دی نو باالاخره د امریکه کانګریس او سنا دا فیصله وکړه چې ده ته د ښاغلي جمهور رئیس (*Mr. President*) خطاب کوئ چې تر اوسه همدا سلسله روانه ده چې د امریکي جمهور رئیس ته په ملک کې دننه او بهر ټول د ښاغلي جمهور رئیس خطاب کېږي.

چې اصل مطلب را نه پاتې نه شي نو قصه دا وه چې د امریکا پخواني جمهور ریس، رونالد ریګن په خپل کتاب *American life* کې لیکلي و چې یو وخت د انګلستان شهزاده، چارلس اډوارد د ده مېلمه شو نو څنګه چې دی د ملک مشر نه و نو ده ته یې په خپل شخصي کور کې چې د سپینې ماڼۍ یوه برخه ده بلنه ورکړه. کله چې د ریګن مستخدم یا *Butler* راغی نو د شهزاده چارلس نه یې پوښتنه وکړه چې صیب چای غواړئ که کافي؟ نو ده ورته وویل چې چای غواړم. مستخدم په یوه پیاله کې جوش کړې اوبه، د بورې دوه پاکټه او د چایو یوه پوڼۍ راوړه او د ده په مخکې یې کېښودله. شهزاده چارلس دوه درې ځلې د چایو پیاله په لاس کې ونیوله او بېرته یې کېښودله خو چای یې ونه څښه. ریګن فکر وکړ چې شاید د شاهي پروټوکول خلاف کومه خبره شوې وي نو ځکه یې چای ونه څښه. په سبا ماښام په رسمي میلمستیا کې ریګن له شهزاده چارلس نه پوښتنه وکړه چې پرون تا چای وغوښته خو هغه دې ونه څښه، څه خبره خو به په چایو کې نه وه. هغه ورته وویل چې ښاغلی جمهور رئیسه! له پیالې سره یوه پوڼۍ وه او زه نه پوهېدم چې په پوڼۍ څه وکړم؟ نو ځکه مې چای ونه څښه. ریګن لیکلي و

چې دې بېچاره تر دې دمه دا نه و لیدلي چې د چایو پوڼۍ څنګه په پیاله کې واچوي او په خپله اندازه چې څنګه یې تریخ یا نرې چای خوښ وي جوړ کړي.

که د شهزاده چارلس دا قصه له امان الله خان سره پرتله کړو نو امان الله خان هم په دربار کې لوی شوی و، د دربار خدمتګارو به ورته هر څه برابرول خو د دې ترڅنګ یې د ولس د آزادۍ خیال ورسره و او د خپل وخت سخت تصمیم یې ونیوه چې د افغانستان د استقلال جنګ یې اعلان کړ او بریالی هم شو. دا چې وروسته یې ونه شو کړای چې سیاسي قدرت ته له لسو کالو نه زیات دوام ورکړي څه به د ده اشتباګانې وې او څه به هم بهرني فشارونه و.

د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې

د سپتمبر ۱۷مه نېټه کال ۲۰۱۴ م، کابل

فیسبوک او یا نور د زړه خوالې رسنیو ډولونه زیات شوي او د ټولو استعمال او یا یوازې د فیسبوک زیات استعمال د خلکو زیات وخت ضایع کوي نو ښه به دا وي چې د تکنالوژۍ نه موثره، مفیده او د ضرورت مطابق ګټه واخیستل شي. که په فیسبوک د ورځې نیم ساعت وخت ضایع شي فرق نه کوي ځکه د دوستانو د احوال اخیستو، یو څه د ساعت تېرۍ او روحي تفریح، د بعضې ښو معلوماتو د راټولو او علمي مسایلو باندې د بحث او هم د موثقو او غیر موثقو خبرونو او یا په اصطلاح د سرچوک د افواهاتو ښه منبع ده او سړی کولی شي چې د ولس د غوښتنو نبض او د سیاسي حالاتو د مسیر لر لوری پرې معلوم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عکسونو یوازې پوست کول او یا په فیسبوک کې د لیکنو او شعرونو پوست کول د هر چا خپله خوښه او حق دی چې څه یې په زړه وي او غواړي چې له دوستانو سره یې شریک کړي فرق نه کوي. د دوستانو انتخاب او یا د مسایلو شریکول هم د هر چا خپل انتخاب او خوښه ده او د څه هدف لپاره څوک څنګه او په څه ډول فیسبوک استعمالوي دا هم د هر چا حق دی. کېدای شي چې زیات دوستان د فیسبوک د منفي شیانو نه عبرت او د مثبتو شیانو نه ګټه واخلي او یو څه مثبت بدلون په یو شمېر زیاتو کسانو کې د پوهې او لرلید په اړوند راولي. ما پخپله د دوستانو د نظریاتو او لیکنو نه زیاته ګټه اخیستې ده او د ټولو دوستانو نه مننه کوم.

ما سره ستونځه دا ده چې په زرګونو دوستان ماسره په فیسبوک کې انډیوالان دي او هره لحظه چې فیسبوک ته داخلېږم نو په لس ګونو او حتی په سل ګونو دوستان انلاین وي او لس ګونه یې سمدستي مسیجونه رالېږي چې څنګه یې؟ زه ورته لیکم چې ښه یم تاسې څنګه یاست؟ نو دی بیا لیکي چې نور څنګه یې او څه خبرې دي؟ ودې نه پېژندم، ولې ځواب نه راکوې فکر کوم چې مصروفه یې او داسې نور...

چې ورته ولیکم چې څه خدمت وي نو ویلی شې وایي چې نه هسې ګپ شپ درسره لګوم، نو ښه خبره ده چې ګپ شپ سره ولګو خو زه وخت نه لرم بیا به بل وخت سره وغږېږو، نو بیا وایي ډېر مصروفه یې او فکر کوي چې زما اصلي وظیفه یوازې همدا د فیسبوک ده چې په هغه خپل وخت ضایع کوم او نور هېڅ کار نه لرم. په هر حال دوستان دې خفه کېږي نه که ما پیغامونو ته ځواب نه شو ورکولی نو دا د بې احترامۍ معنی نه لري او دا د مصروفیت وجه ده ځکه هر وخت انسان ګپ شپ هم نه شي لګولی او د ګپ شپ هم وخت وي. ګپ شپ هم باید په خپله اندازه وي چې روحاً سړی ارامه شي نه دا چې دومره وخت په ګپ شپ سړی تېر کړي چې شپه

پرې سبا شي او بیا ټوله ورځ ستړی او ستومانه وي او له خوبه اسویلي کوي او خپل ټول کارونه ترې پاتې وي.

د انتخاباتو مستقل کمیسیون نن ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی د افغانستان جمهور رئیس اعلان کړ

د سپتمبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

باالاخره د یوه اوږده ځنډ نه وروسته د جمهوري ریاست دواړو نوماندانو نن د ملي حکومت په جوړېدو هوکړه وکړه او وروسته د انتخاباتو کمیسیون ډاکټر صیب اشرف غنی احمدزی د جمهور رئیس په توګه اعلان کړ. زه د افغانستان خلکو او دواړو نوماندانو ته مبارکي وایم چې سیاسي قدرت به نوي منتخب جمهور رئیس ته د صلحې له لارې د راروانې دوشنبې په ورځ انشأالله انتقالېږي.

د دې هوکړې او د انتخاباتو د کمیسیون د اعلان په هکله ډېر زیات سوالونه اول له ماسره او همداسې ښکاري چې د افغانستان ولس سره او هغو کسانو سره چې دواړو نوماندانو لپاره یې بېحده هلې ځلې کړي دي شته دي. لومړنی تشویش دا دی چې ایا دواړه نوماندان او د دوی ټیمونه به له یو بل سره په صادقانه توګه کار وکړي او که نه؟ او یا به بیا د دوی تر منځ د حکومتدارۍ په چارو کې سره هره ورځ اخ و ډب وي، د حکومت چارې به فلجې او باالاخره نور بد عواقب به د افغانستان خلکو ته په ارمغان راوړي. دوی وایي چې د دې هوکړې اصلي عامل دا دی چې د انتخاباتو په سر لانجو افغانستان له یو لوی بحران سره مخامخ کړی و نو د ټولو نیمګړتیاوو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعتراضونو سره سره، د دې هوکړې په کولو سره دوی د یو لوی بحران مخه ونیوله.

زما په اند دواړو نوماندانو د خلکو رایو ته احترام ونه کړ، کمیسیونونو خپلې دندې سمې اجرا نه کړې، د افغانستان حکومت څنګه چې لازمه وه خپل مسوولیتونه د صحیح انتخاباتو د تر رسولو او د سیاسي قدرت د انتقال لپاره سر ته ونه رسول او بین المللي ټولنې هم د انتخاباتو پروسه او د خلکو اراده تر سوال لاندې راوستله خو د دې ټولو ستونځو سره مونږ بېرته شاته تللی نه شو چې دا نیمګړتیاوې اصلاح کړو نو ښه به دا وي چې د دواړو نوماندانو طرفداران او د افغانستان ولس باید یو څه خپل احساسات کنټرول کړي او پرېږدي چې ډاکتر صیب اشرف غني او ډاکتر صیب عبدالله دا هوکړه څنګه عملي کوي. دواړه همدا وایي چې دوی د افغانستان د ثبات او ښې حکومتدارۍ لپاره دا هوکړه کړې که نه د دوی طرفدارانو دوی تر سخت فشار لاندې نیولو وو چې باید له خپلو موقفونو نه انعطاف ونه کړي. نو ښه دا ده چې عاجل قضاوتونه ونه کړو. راځئ چې د یو څه وخت لپاره د دوی ملاتړ وکړو او قضاوت به وروسته وخت ته پرېږدو چې کله د هوکړې پایلې سمې نه وې.

ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

داکټر صیب اشرف غني ته لومړۍ مشوره!

دا چاپلوسان او ابن الوقته کسان خو به دې اوس ډېر ښه پېژندلي وي نو سمدستي یې له خپل دفتر او دربار نه وشړه چې نظامونه همېشه د چاپلوسانو له خوا له ناکامۍ سره مخامخ کېږي.

ډاکټر صیب اشرف غني ته دویمه مشوره!

خپل متعهده ټیم جوړ کړه او د نورو په ټیمونو باورو مه لره ځکه هر یو یې د خپل ټیم شخصي او تنظیمي ګټو لپاره کار کوي. د کرزي صیب د ناکامۍ یوه مهمه تشه همدا وه چې خپل ټیم یې نه درلود نو کله به یې په یوه ډله او ګروپ اعتماد کاوه او کله به یې په بله ډله او ګروپ اعتماد کاوه نو په اخره کې دی یوازې د څو محدودو چاپلوسانو سره پاتې و.

ډاکټر صیب اشرف غني ته درېیمه مشوره!

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کابل

په مشورو لیکلو او ورکولو باندې زما څه خرچه نه راځي نو ځکه باید دوام ورکړم کېدای شي چې څه مثبت اغېز وکړي. چې کله زه د ډاکټر صیب اشرف غني سره مخامخ شوی یم او د خبرو وخت راغلی نو دوستانو ته معلومه ده چې ما خپله خبره کړې ده او همداسې به خپلو خبرو ته مخامخ او هم په لیکلي شکل دوام ورکوم. دا وېره راسره نه شته ده چې زما په لیکلو او یا ویلو باندې به ډاکټر صیب خفه شي او یا به کوم امتیاز له لاسه ورکړم.

په دویمه مشوره کې ما د ټیم جوړولو خبره کړې ده نو ټیم یوازې دې ته نه وایي چې ځوک یوازې کاري تجربه او یا شهادتنامې ولري او دندې ورته وسپارل شي. ټیم هغه دی چې د ډاکټر صیب د اجنډا عملي کولو ته متعهد وي، د کاري تجربې او ډګریو ترڅنګ سیاسي او اداري تقوا ولري، جرئت د کار کولو او هم د اشخاصو په شناخت کې کافي تجربه ولري. د ډاکټر صیب ټیم یوازې په ارګ کې د محدودو کسانو سره په لیدو مصروفه نه وي او باید ډاکټر صیب په ورو شیانو مصروف ونه ساتي بلکې هغه پرېږدي چې په ستراتیژیکي مسایلو باندې فکر وکړي. ډاکټر صیب د وزیر، رئیس، والي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیر او کاتب کارونه باید په خپله ونه کړي او څوک چې په دې دندو ګوماري نو هماغه کس ته د مسوولیت تر څنګ صلاحیت هم ورکړي او ده ته باید هماغه د اداري مشر مسوول وي. ډاکټر صیب باید د وزارت مشوره د خپل وزیر سره وکړي نه دا چې سکرترانو نه د وزارت د کارونو مشورې وغواړي. ډاکټر صیب د خپل ټیم په سر کې زرګونو کسانو ته اړتیا نه لري که ډاکټر صیب شل کسه د پورته شرایطو په درلودلو سره په خپل محور راټول کړل نو دی بریالی دی نور ټیمونه بیا همدا شل کسان د ضرورت په بنیاد جوړولی شي او ولس د ډاکټر صیب له برنامو او کارونو نه خبرولی شي.

ډاکټر صیب اشرف غني احمدزي ته څلورمه مشوره!

د سپتمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن چې ما د ډاکټر صیب عبدالله وینا واورېدله نو زما امید زیات پیدا شو چې انشاالله افغانستان مخ په جوړېدو دی. زما مشوره او غوښتنه د دواړو ټیمونو له مشرانو او د دوی له پلویانو نه دا ده چې د خپلو ټیمونو د افراطي کړیو او اشخاصو مخه ونیسي. او پرې نه ږدي چې د ګاونډیانو د تبلیغ او پروپاګندې لاندې راشي چې بې ثباتۍ ته لمن ووهي او یا زمینه ګډوډۍ ته مساعده کړي. جنګ چې د هر منظور په خاطر وي عواقب یې خراب دي. د جنګ په حالت کې یوازې څو محدود کسان، د جنګ نه خوند اخلي او یا په جنګ کې خپلې ګټې ګوري اما په صلح او تفاهم کې د ملت د اکثریت ولس ګټې خوندي پاتې کېږي. د افغانستان د سوکالۍ په هیله.

د افغانستان منتخب جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني احمدزي ته پینځمه مشوره!

د سپتمبر ۲۹مه نیټه، کال ۲۰۱۴م، امریکا

د افغانستان نوی منتخب جهمور رئیس احمدزي صیب ته زما پینځمه مشوره دا ده چې په چوکیو ورکولو څوک نه شې خوشحالولی او که هر څومره وزارتونه زیات شي بیا هم ډېر کسان به خفه وي نو ښه دا ده چې غیر موثر وزارتونه او اداري (ارګان های محلي، مخدره موادو، شهرسازي، اقتصاد .... او داسې نور وزارتونه) او اضافي دولتي تشکیلات کم کړي او موثریت د اداري اضافه کړي تر څو خلکو ته سم کار وکړای شي. که د زیاتو کرسیو د تورم مخه ونه نیول شي نو باور وکړئ چې ستونځې به همداسې په خپل ځای پاتې وي.

جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني ته شپږمه مشوره!

د اکتوبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مشاور داني ګانو مخه باید ونیول شي

زما د مشورو معنی دا نه ده چې ګوندې جمهور رئیس صیب په دې نه پوهېږي خو صرف غواړم چې دا خبرې ورته په یاد کړم.

نومونه یې نه اخلم خو بعضې وزیران د مشاورینو په استخدام کې خاص مهارت لري چې باالاخره د مشاورینو دومره غټه ډله جوړه کړي چې د ټول وزارت د رهبرۍ له سطحې نه یې تعداد هم زیات شي. بیا مشاورینو ته نور مشاورین وټاکي چې د مشاورینو سرپرستي وکړي او باالاخره وزیر صیب او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده د مشاورینو ډله په خپلو منځو کې ګوري او د وزارت له پرسونل سره بې رابطې شي او یو امر یې هم نه عملي کېږي. که دا مشاورین دومره با استعداده وي نو ولې یې په اجرایوي پستونو باندې نه مقروري چې د وزارت له مامورینو سره به هم رابطه لري او کارونه به په ښه توګه په مخ ځي. زه دا نه وایم چې مشاورین دې نه استخدامېږي خو هغه کارونه چې د وزارت مامورین کولی شي دې ته حاجت نشته چې نور مشاورین دې ورته استخدام شي. بعضې خاصو مسلکي مواردو کې مونږ مسلکي مشاورینو ته اړتیا لرو خو نه د وزیر صیب سکرتر دی هم مشاور وي.

په ۲۰۰۴م کال کې مونږ د کورنیو چارو په وزارت کې چې ارګان های محلي هم د هغه جز و، یوازې دوه درې مشاروین درلودل خو په ۲۰۱۰م کال کې چې ارګان های محلی هم ترې جدا شوی و، د دې وزارت د مشاورینو تعداد د ۶۴۰ کسو نه هم زیات و. ښه به دا وي چې د دولت په ټولو ادارو کې د مشاور داني ګانو مخه ونیول شي.

جناب جمهور رئیس محمد اشرف غني ته اوومه مشوره

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مدني ټولنې جنګسالارانو ته باید متوجه وي

څو کاله دمخه ما په خپله یوه مقاله کې چې په انګلیسي ژبه په کاناډا کې خپره شوې وه یادونه کړې وه چې مدني ټولنې هم جنګسالاران لري ځکه هغه کارونه چې ټوپک والا زورواکي کوي او قانون ماتوي نو بعضې کسان د مدني ټولنو نه هم په هماغه شکل کارونه کوي چې څنګه یې جنګسالاران کوي خو د دوی کارونه ماهرانه وي چې خلک ورته نه متوجه کېږي او د ټوپک والا د

زورواکو نه زیات په هر نوع فساد کې غرق دي. دوی هم د ټوپک والا د زور واکو په شان ګروپونه او شبکې لري، ښه لابي یو بل ته کوله شي او تر یوه حده غواړي چې د جمهور رئیس غني شاوخوا محاصره کړي نو زما امید د جمهور رئیس نه دا دی چې دی ګروپونو او ډلو ته باید متوجه وي.

جمهور رئیس محمد اشرف غني ته اتمه مشوره!

د مدیریت د هرم سر باید وړوکی او قاعده یې باید پراخه وي

د ۱۳۹۴ لمریز کال لومړی نېټه، کابل

د نوي کال مبارکې جلالتمآب جمهور رئیس او د افغانستان ټول ملت ته وړاندې کوم او خدای دې وکړي چې راتلونکی کال د افغانستان لپاره د صلحې او سوکالۍ کال وي، وینه تویول بند شي او د افغانستان ولس په اطمینان سره خپل ژوند پر مخ بوځي.

ما نه غوښتل چې د خپلو مشورو سلسله جاري وساتم ځکه زه په دې اند وم چې مشورو ته ضرورت به نه وي او دا حکومت له لومړۍ ورځې نه حکومت کولو ته چمتو دی خو چې بیا مې اطرافو ته سفرونه وکړل او هم په تېرو دوه میاشتو کې چې د هر چا سره غږیږم د امیدونو په ځای د نا امیدویو خبرې کوي او د ولس له خولو نه ساړه اوسیلي راوځي نو دا چې د تصمیم ګیرۍ مرجع ته لاس رسی مې پیدا نه شوکړای او یا رانه ورکه ده نو ضروري مې وګڼله چې د دولت ټول مشرتابه او په خاصه توګه جمهور رئیس ته د فیسبوک له لارې خپل پیغام ورسوم شاید کوم زړه سواندی د ارګ له دېوالونو نه دننه پیدا شي چې د ولس پیغام دوی ته ورسوي.

ولس د مسایلو په عمق سم اګاه نه دی، د دولت او حکومت د کمونیکیشن او عامه پوهاوي ستراتیژي ډېره ضعیفه ده خو په مقابل کې د حکومت پر ضد د حکومت د داخل نه او هم د بهر نه منفي تبلیغات په اوج

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره روان دي. نور په شعارونو کار نه کېږي عملي ګامونه اخیستل په کار دي او که همدا وضع همداسې دوام وکړي نو بیا د عملي کارونو د ملاتړ لپاره د ولس حمایت به هم ډېر ضعیفه وي. ولس او په خاصه توګه کلیوالې ښځې او بېسواده کسان په دې نه پوهېږي چې دې حکومت ته څومره ستونځې په میراث پاتې دي خو هغوی خپل ژوند ته ګوري چې د تېر کال په پرتله د دوی ژوند سږکال ښه دی او که نه؟ دوی موجوده حکومت ته په دې خاطر رایه ورکړې چې ګوندې حکومت به د دوی ستونځو ته د حل لاره پیدا کوي، دولتي او خاصتاً قضایي اوامنیتي ارګانونه او څارنوالان به د ولس جېبونه نور نه شکوي. ولس راسره داسې قصې شریکې کړې چې سړی ورته هک پک حیران شي. خلاصه د فساد کچه له مخکې نه نوره هم د انکشاف په حال کې ده.

ډېری داسې کارونه دي چې بهرنیو کمکونو او څه خاص تخصص ته اړتیا نه لري او یوازې د دولت په تصمیم نیولو پورې اړه لري. د بېلګې په توګه د کابینې جوړول او د موثرو اشخاصو مقررول په محلي ادارو کې او یا د امنیتي ارګانونو ترمنځ عملي هم اهنګي او مسوولیت پذیري راپیدا کول پیسو ته اړتیا نه لري. یوې واحدې امنیتي ستراتېژۍ ته اړتیا ده نه دا چې هر امنیتي ارګان او یا دولتي اداره ځانته جلاجلا پلانونه ولري. د دولت د پروګرامونو د عملي کېدو مسوولیت او مشرتوب باید د والیانو او ولسوالانو پر غاړه وي ترڅو د تصمیم ګیرۍ او د مسوولیت مرجع معلومه شي. په تېرو څو کلونو کې او په خاصه توګه اوس د والیانو او ولسوالانو مسوولیت شته خو صلاحیت هېڅ نه لري.

دویمه مهمه خبره حکومت ته په کار ده چې د مالي مشکلاتو د حل لپاره موثره عملي ستراتېژي رامنځته کړي د بېلګې په توګه د اضافي او موازي تشکیلاتو له منځه وړل، د حکومت عواید په سمه توګه راټولول او د ضایعاتو

مخه نیول مهم ګامونه دي. که د کابل د ښار د چارواکو اضافي وسایط او امکانات محلي ادارو ته انتقال شي نو تاسې باور وکړئ چې د نیمايي افغانستان د محلي ادارو مشکلات پرې حل کېدای شي.

درېیمه مهمه خبره دا ده چې د دې حکومت د مدیریت د هرم سر ډېر غټ دی او قاعده یې ډېره وړه ده نو دا سرچپه کول غواړي چې قاعده یې پراخه او د مدیریت د هرم سر باید ډېر وړوکی وي. دا داسې مثال لري که د یوکس سر او باډې دېره غټه وي او پښې یې د کګکي غونډې نرۍ وي نو مزل نشي کولی او پښې یې ماتېږي نو ښه دا ده چې د دې نظام پښې چې محلي ادارې دې تقویه شي او د سر کچه باید وړه شي.

جمهور رئیس محمد اشرف غني ته نهمه مشوره!

دا زما نهمه مشوره به جمهور رئیس غني ومني که نه؟

د اپرېل ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم د مشورو ورکول چندان ګټه نه لري خو د ننګرهار او بدخشان وروستیو پېښو مجبوره کړم چې خپلو مشورو لیکنو ته دوام ورکړم. کېدای شي چې څه ګټه ولري او که په یخ لیکل هم وي فرق نه کوي ځکه خپله د مایوسۍ تنده به مو ماته کړې وي.

په بین المللي ادارو کې چې څوک مقررېږي نو نوي کار کوونکي ته درې میاشتې ازمایشي قرارداد ورکوي که سم کار یې ونه کړ نو بیا یې قرارداد نه تمدیدوي. که څوک یې مني او که نه یې مني خو په تېرو اوه میاشتو کې د حکومت او خلکو ترمنځ فاصله زیاته شوې ده. د ولس او خلکو تر منځ د ناامیدۍ یو مهم عامل دو سرې او شاید اته سرې حکومت وي خو یو مهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

عامل د جمهور رئیس غنی په شاو خوا راټول شوی ټیم دی چې هره ورځ ورسره په تماس کې دی او اجرایوي صلاحیت لري. دا چې د دې ټیم ازمایښي دوره د ولس په اند ناکامه ده نو دا به ښه وي چې جمهور رئیس غني باید په ارګ کې دننه په خپل اجرایوي ټیم فکر وکړي او د دوی قراردادونه تمدید نه کړي او یا یې له وظیفې نه لرې کړي. دا چې دا کسان څوک دي تاسې ټول یې پېژنئ.

د پورته مشورې په رابطه دوستانو ناامیدي ښودلې وه او یو تن د لطیف خان په نامه لیکلي و چې دا وړی نه شړی کېږي. ما ورته په ځواب کې ولیکل:

لطیف خان صیب! دا وړی باید شړی شي ځکه که داسې نه وي نو بیا به نه شړی وي او نه وړی ځکه مونږ سیستم نه لرو او یوازې حکومت لرو. د حکومت له سقوط سره هر څه له منځه ځي. سیستمونه پاتې کېږي خو حکومتونه ځي او راځي. په امید به اوسو او کار هم باید ورته وکړو تر څو باالاخره مونږ هم یوسیستم پیدا کړو او د حکومتونو په تلو او راتلو چندان چرت و نه وهو.

جمهور رئیس ته لسمه مشوره!

په پراګنده نظامي عملیاتو امنیت نشي ښه کېدای

د اپرېل د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم ما په مخکنیو مشورو کې ښې حکومتدارۍ ته اشاره کړې وه خو د ښې حکومتدارۍ اول اصل دا دی چې د دولت مشرتابه باید خپل عملي کاري پلان وزیرانو او والیانو ته او همداشان دوی باید د حکومت پلان د دولت ښکته قدمو ته سم تشریح کړای شي او د حکومت ښکته قدمې بیا په خپل وار د حکومت پلانونه ولس ته تشریح کړي او د ولس حمایت باید د

پلانونو په عملي کولو کې ترلاسه کړي. زه خو اوس نه پوهېږم چې د تیوریکي خبرو نه په غیر حکومت څه کوي او د دوی کاري پلان څه دی. دا دی اوس خو کابینه هم تقریباً تکمیله شوه خو زما مشوره د امنیتي ارګانو مشرانو ته دا ده چې په پراګنده ډول عملیاتو امنیت نشي راوستل کېدای. حکومت باید په هېواد کې مرکزي نقطي وټاکي او د هغه ځای نه تصفیوي او تهاجمي عملیات پیل کړي البته په دې عملیاتو کې د دولت د ټولو قواو او ولس همکاری ضروری ده نه دا چې هر وزارت خپل ځانته عملیاتي پلانونه ولري. د تصفیوي عملیاتو نه وروسته حکومت باید د هغې منطقې د ساتلو توانایي ولري که نه تصفیوي عملیات په درد نه خوري. حکومت باید د دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي یا فعاله (Pro-active) پالیسي غوره کړي.

حکومت باید یوه او یا دوه ورقې کاری پلان (Action Points) ولري چې والیانو او ولسوالانو ته هدایت ورکړي چې څه باید وکړي. زما په ا ند د دې کاري پلانونو عملي کول باید د والیانو او ولسوالانو تر مشرۍ لاندې وشي ځکه دوی کولای شي چې د ولس، د دولت د امنیتي ارګانو او نورو ملي او بین المللي ادارو تر منځ هم اهنګي رامنځته کړي. اوس خو هره اداره په خپل کنز کې سبق وایې او د بل په کتاب نه پوهېږي. دا پورته کارونه نه اضافي امکانات غواړي او نه څه خاص مهارت صرف د موجوده امکاناتو صحیح مدیریت ته اړتیا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب

۴ نومبر ۲۰۱۴ م

به سلسله مشوره ها بـه حکومـت جدیـد، نکـات ذیـل را بـه افـراد مسوول حکومت شریک ساختم تا مسوولیت خویش را رفع کرده باشم.

خلاصه:

اول : حکومت داری خوب پروسه است نه پـروژه. حکومـت خـوب عبـارت اسـت از پروسـه خـوب تصـمیم گیـری ، سـهم گیـری یـا اشـتراک مـردم و احتساب میباشد. حکومـت داری خـوب تنهـا بـه حکومـت خلاصـه نمیشـود باالکه همه اداره های دولتـی و غیـر دولتـی و مـردم در حکومتـداری خـوب باید سهیم باشـد. حکومـت تنهـا چوکـات حکومتـداری خـوب را جـور کـرده میتواند و از تطبیق ان نظارت میکند.

دوم: حکومتداری خوب هم نیاز به بلو پرنت یا نقشه دارد.

در حکومتداری خوب ما باید به هر پروگرام و پالیسی که دیـزاین میکنـیم باید جواب های مثبت به نکات ذیل داشته باشیم:

الف: نقشه های حکومتداری یا دیزاین حکومت داری خـوب بایـد مطـابق ضرورت، امکانات و قابل تطبیق باشد. اگر ما تجربه های کشـور هـای دیگـر راهم میـاوریم بایـد ان را مطـابق شرایـط عینـی و ذهنـی جامعـه خـود عیـار بسازیم. نه اینکه تنها تجربه کشور های دیگر را کت و پیست کنیم. اگر مـا شرایط کشـور خـود را مـدنظر نـه گیـریم، شـاید مـا نتیجـه خـوب را بدسـت نیاوریم. که مشکل سیزده سال گذشته اوردن مودل های بود که تنها کـت و پیست شده بود که نتیجه خوب نه داده است. رول همه ادارات و مردم در تطبیق پالیسی و پروگرام ها معلوم باشد تا تداخل وظیفوی به میان نه اید.

ب: در افغانستان همیشه حکومت ها مشروعیت خـود را وقتـی از دسـت داده که اعتبار حکومت به عوامـل گونـاگون صـدمه دیـده اسـت و بـاالاخره

حکومت ها ورژیم ها سقوط یافتـه اسـت. نظـام هـا و حکومـت هـا وقتـی در افغانستان مشروعیت و اعتبار خود را از دست داده کـه تعـادل مـابین سـه پایه حکومتداری (مردم و اقوام، علما و روحانیون و دولت داری خوب) بـرهم خورده است. افغانسـتان امـروزی هـم ضرورت دارد کـه حکومـت داری مـا تعادل را مابین این سه قواو نگاه دارد.

ت: نقشه حکومت داری خوب باید در همه افغانستان قابل تطبیق باشد با کمی تفاوت ها

ث: در پروگرام ها و پالیسی های حکومت داری خوب باید رابطه مستقیم مابین امنیت، انکشاف و حکومت داری خوب باشـد. یعنـی نقشـه حکومـت داری خوب تنها به یک منطقه و یـا یـک وزارت و اداره نباشـد. همـه ادارات مثل حلقه های زنجنیر باهم گیره داشته باشد و مثل پـرزه هـای ماشـین هـم زمان کار کند تا ماشین حکومـت داری خـوب بـه حرکـت درایـد و بـه منـزل مقصود که تضمین امنیت بشری و فزیکی مردم افعانستان است، باشد، تا ما یک جامعه که استوار به حاکمیـت قـانون و تعـادل اجتماعـی باشـد، داشـته باشیم و ریشه های دولت مستحکم ترشود.

د: نقشه حکومت داری خوب عام فهم باشد که به اسانی بـه مـردم و هـم به رده های پاین دولت تشریح شده بتواند. نه اینکه پالیسی ها صدها صفحه باشد و تشریح اش از نوشتن ان مشکل تر باشد.

سوم: ضرورت وخواسته های مردم:

الف: مردم ما از حکومت یا دولت خـود بـه شـکل اجمالـی خواسـته هـای زیادی نه دارد و ضرورت به پول بیشتر هم نیست.

ب: مردم میخواهد که حکومـت امنیـت نسـبی را مسـاعد بسـازد کـه در خانه های خود بیدون ترس وحراس از ارگان های دولتی و هـم گـروپ هـای

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنایت کار محفوظ باشد. فعلا مردم از ارگان های امنیتی ، ځارنوالی و قضا، ولسوال و غیره درولسوالی های حراس دارند.

ت: اعضا همه ادارات باید رول بیطرفی را در دهات و ولسوالی ها نگاه کند و سلوک سلیقوی باید از بین برود.

ث: مردم میخواهد که بیدون حراس و ترس زندگی روزمره خود را به سر برساند و مردم ببیند که هر ماه و هر سال دولت افغانستان یک پروژه و یا کار خوب را به خاطر بلند بردن سطح زندگی مردم تطبیق مینماید. یعنی زندگی مردم سال به سال خوب شده برود. افغانستان در کوتاه مدت مثل سویس یا حتی مثل ممالک همسایه ها جور شده نمیتواند

طریقه عملی و عاجل برای ایجاد ثبات افغانستان

اول: شناخت از ولسوالی ها، ساختار تشکیلات دولتی، قومی و منطقوی (تشریح ضرورت دارد)

دوم: لغو شورا های متعدد درولسوالی ها و ساختن یک شورا به اساس تشکیلات قومی و منطقوی ولسوالی که دو سه نفر علما برجسته ولسوالی ها به شمول ولسوال و قوماندان امنیه عضو ان باشد. شورا جدید باید لایحه وظایف داشته باشد. اگر انتخابات ولسوالی ها صورت گرفت در ان صورت نیاز به این شورا ها نیست اما رول شورا مشورتی را بازی کرده میتواند. تا بحال لایحه برای شورا های منتخب ولسوالی های هم موجود نیست. رول ارباب، وکیل گذر و ملک به شکل جدید در حکومتداری خوب باید تقویه شود. زیرا این ها رابط اصلی مابین مردم و حکومت است.

سوم: ولسوال و والی باید بحیث امر درجه یک صلاحیت و مسوولیت داشته باشد (تشریح ضرورت دارد)

چارم: تجدید نظر به تشکیلات پولیس که مطابق ضرورت ولسوالی باشد. (تشریح ضرورت دارد)

پنجم: ارگان کشفی و پولیس و هم اردو ملی درولسوالی نظر بایدنظر به تقاضا ولسوال از پروگرام های ایشان حمایت کند. یعنی همه فعالیت های اردو ملی باید با ولسوال ها و ارگان های کشفی و پولیس هم اهنگ باشد.

ششم: شورا ها باید با حکومت همکاری نموده و در مورد ضرورت از دولت به شکل دسته جمعی حمایت کند. اشخاص مخرب را به دولت شناسایی نموده و دولت باید اجراات لازم نماید. در این صورت حکومت به شکل غیر مستقیم پاسخگو به مردم میباشد. به نظر بنده، اگر سلسله انتخابات در ولسوالی ها به شکل خوب پیش رفت، دراینده میتوانیم که ولسوال ها را هم شورا ها منتخب تعین کند. زیرا حکومتی که به مردم نزدیک باشد موثر تر و پاسخگو میباشد نظر به اینکه همه کار ها از مرکز عملی شود.

هفتم: بعد از ایجاد شورا ولسوالی، و همکاری مردم باید یک پول مشخص به کار های انکشافی ولسوالی مشخص شود و نظر به تاید شورا کار ان تطبیق گردد (تشریح ضرورت دارد)

هشتم: ایجاد مرکز های ثقل و انکشاف تسلط حکومت از ان نقطه (تشریح ضرورت دارد)

نهم: شفافیت در همه تصامیم های ولسوالی مهم است زیرا شفافت در تصمیم گیری باعث همکاری مردم میشود و جلوفساد را میگیرد و فساد نهایت کم میشود.

دهم: تعین اشخاص با کفایت و سابقه خوب که در تطبیق این پروگرام متعهد باشد. مقام ولایت از تطبیق این پروسه نظارت کند.

یازدهم: این پروگرام باید یک برنامه ملی باشد.

پروگرام های طویل المدت

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: مرور به همه تشکیلات دولتی به سطح ملی، ولایت و ولسوالی ضرورت است تا ما یک اداره موثر داشته باشیم. تورم تشکیلاتی باید از بین برود. همه ریفوم ها تا بحال باعث بی ثباتی وظیفوی شده است. (تشریح ضرورت دارد)

دوم: ایجاد سول سرونت به معنی اصلی اش برای حکومت داری بهتر از پایان به بالا ضرورت است. (تشریح ضرورت دارد)

سوم: تعادل مابین مسوولیت ها و صلاحیت ها باشد (فعلا مسوولیت است اما صلاحیت وجود نه دارد)

چارم: پلان و تطبیق پروژه های کلان باالخاصه در ساحه زراعت در مناطق مختلف افغانستان

پنجم: بهتر شدن خدمات و سیستم مالیه دهی

ششم: توجه خاص به سیستم تعلیم و تربیه که پاسخگوی شرایط امروزی باشد ضرورت است. توجه خاص به ایجاد موسسات مسلکی است. (تشریح ضرورت دارد)

د خوشحالۍ اوښکې به تویوم

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دوستانو سلام!

اته میاشتې مو د انتخاباتو لپاره په افغانستان کې تېرې کړې، له هیواده ونه وتلم، خپل ټول سفرونو مې کنسل کړي و. دا د عسکرۍ دوره وه، ولایتونو ته مې سفرونه وکړل، له ډېرو خلکو سره مې وکتل، د وطن د سوکالۍ او آبادۍ په اړوند مې د ولس قرباني او هلې ځلې، احساسات، مینه او ولولې په کلیو او بانډو کې او هم په ښارونو کې له نږدې نه ولیدل، کله خوشحالي او کله خفگان و، کله امید او کله نا امیدي وه خو ښه ده چې د جمهوري

ریاست د ټاکنو پایلې معلومې شوې او د ډېرو تبه وشکېدله. اوس راته ډېر کسان معلوم دي چې د چوکیو د نیولو لپاره د هر راز نیرنگو او هیلو نه کار اخلي او کوششونه روان دي خو څوک به هدف ته رسېږي او څوک به نه.

نو دا مې بهتره وگڼله چې د یوې میاشتې نه زیاتې مودې لپاره له افغانستان نه ووځم او چکر ووهم، دوه درې کنفرانسونو کې برخه واخلم، د افغانستان قصې ورسره شریکې کړم، خپل خپلوان او دوستان په امریکا کې وگورم او چې راځم هم به د چوکیو وېش خلاص شوی وي او هم به د دولت مسیر معلوم وي. د حلف مراسم به د تلویزیون له لارې انشاالله گورم. ما ته همدا خوشحالي بس ده چې یو منتخب جمهور رئیس بل منتخب جمهور رئیس ته سیاسي قدرت انتقالوي او دا د افغانستان په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره لویه کامیابي ده. کله به چې ما د تلویزیون له لارې په نورو هېوادونو کې له یوه مشر نه بل مشر ـ ته د سیاسي قدرت د انتقال مراسم لیدل نو باور وکړئ چې زما د سترگو نه به اوښکې بهېدلې چې آیا داسې ورځ به په افغانستان کې هم کله راشي او که نه چې زه یې وگورم؟ خو نن دا ورځ راتلونکې ده، د خفگان د اوښکو په ځای به د خوشحالۍ اوښکې تویوم. راتلونکې ستونځې به سره گالو او کوشش به کوو چې د ولس د خیر لپاره کار وکړو که هغه د دولت په داخل کې وي او که د دولت د دندو نه بهر وي. هر افغان په خپل چوکاټ کې ډېر څه کولی شي او د چا شاباس ته باید په طمعه ونه اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له هوکړې نه وروسته

د سپټمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن ډاکتر عبدالله عبدالله د لویې جرګې په خیمه کې خپلو پلویانو ته خپله لومړنۍ وینا د ملي وحدت حکومت له هوکړې نه وروسته وکړه. د ډاکټر صیب عبدالله عبدالله بیانیه امیدواروونکې وه چې انشاالله د ملي وحدت حکومت که په همدې روحیه خپلو کارونو ته دوام ورکړي چې حکومتي موسسات تقویه کړي، قانون حاکم کړي، د فساد مخه ونیسي او کار او مسوولیتونه اهل کار ته بې له قومي ژبني او سمتي ملحوظاتو وسپاري نو امید دی چې د افغانستان راتلونکی به انشاالله روښانه وي. مسلحانه جنګونه نور د مسایلو حل نه دی او مثبت سیاسي رقابتونه باید دوام ولري او لا نورې هلې ځلې په دې لار کې وشي. مشکلات او ستونځې به په راتلونکې کې خامخا وي خو جنګونه چې نه وي نو پرمختګ، اجتماعي عدالت او سوکالۍ لپاره زمینه مساعدېږي. مونږ باید ټوله انرژي د افغانستان د جوړولو لپاره مصرف کړو نه دښمنیو ته لمن وهل او یا د افغانستان د ورانولو لپاره.

ارزښت، اهمیت، معیار او تعداد د دولتي چوکیو

د سپټمبر ۲۹مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال امریکا

دولتي چوکۍ د طبیعي منابعو په شان دي. د دنیا نفوس په زیاتېدو دی خو طبیعي منابع هماغه دي چې څه مونږ په دنیا کې لرو نو خبره دا ده چې څنګه د طبیعي منابعو نه مناسبه ګټه واخلو، د اصراف مخه ونیسو او د موجوده منابعو د تولید کچه زیاته کړو. د افغانستان دولتي چوکۍ هم په شمار دي خو کاندیدان ورته ډېر زیات دي او هېڅوک د وزارت، معینت او

ولایت نه ښکته چوکۍ هم نه غواړي نو د ډاکټر صیب اشرف غني حکومت ته به دا ګرانه وي چې یوازې په څوکیو ورکولو زیات کسان خوشحاله کړای شي. یو وخت زما خدای بښلي پلار مدیر و او زما د تره زوی ولسوال (حاکم) و. څه موده ډېر پخوا زه د کورنیو چارو د وزارت معین وم که د ځان توصیف ونشي نو تر یو حده موثر وم او هغه کسانو چې له ما سره یې کار کړی دی نو کېدای شي زما د خبرې تایید وکړي. خو بیا هم چې کله دوستان او ملګري زما د پلار او د تره زوی نوم یادوي نو د هغوی د نوم یادولو سره چې مدیر صیب یا حاکم صیب خطاب کوي نو تاسې باور وکړئ چې له اوسنیو وزیرانو او معینانو نه د هغوی نوم په درنښت یادېږي او زیات وزن لري. یوازې د څوکیو په نیولو او دولتي مقام په نومونو د سړي شخصیت پورته نه ځي که سم کار ونه کړای شي نو بیا د څوکیو د نومونو د توهین سبب ګرځي.

د انتخاباتو د رایه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟

د سپټمبر ۳۰ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، امریکا

دی کې هېڅ شک نشته چې د افغانستان خلکو خپل منتخب ولسمشر ته رایه ورکړې ده او د ولس مېرانه د ستاینې وړ ده. خو د دې تر څنګ د افغانانو توقعات هم ډېر زیات دي او د ولسمشر نه دا غواړي چې هر څه یو دم جوړ کړي او ټولو نیمګړتیاوو ته باید د حل لاره پیدا کړي. مونږ باید دا په نظر کې ولرو چې ولسمشر ته څومره ستونځې د تېرو دیارلس کلونو د ناخوالو او یا په بل عبارت د تېرو درې څلور لسیزو د خود سریو، مداخلو او ګډوډیو نه په میراث پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعتي سکټور ته خاصه پاملرنه په کار ده

د اکتوبر ۱۱مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، د امریکې د ویرمانت ایالت

د امریکې د Vermont ایالت د منو باغونو ساتنه او حاصلات خاص مهارت غواړي او هم حاصلاتو ته مارکېټ شته چې جوسونه ترې جوړوي او Apple Cider ورته وایي. د دې سیمې د منو جوسونه خاصه مزه اوخوند لري. د کدوانو عزت هم ډېر زیات دی او کدو بازار ته ورغلو چې څومره په قدر یې ساتي او د هالوین په موسوم کې یې مارکیټ خورا ګرم وي. د کابل او شاوخوا منو او نورو میوه جاتو او سزیجاتو سره مې مقایسه کوله چې هر کال زمونږ. منې او نور میوه جات د سړکونو په غاړو بې قدره پراته وي چې نه مارکېټ لري، نه یې دهقان ذخیره کولی شي او نه ترې نوره کومه ګټه اخیستل کېږي. که مونږ د خپلو تولیدانو نه سمه ګټه واخلو نو د دې ضرورت به نه وي چې چرګان د برازیل نه، منې او ناک له چین نه، شوړومبې او جوس له ایران نه او حتی ساده اوبه له پاکستان نه وارد کړو. د زراعت سکتور ته خاصه پاملرنه په کار ده چې خوراکي مواد زیات او ارزانه ولس ته عرضه شي او هم باید د ساتلو او صادرولو سهولته ورته برابر شي.

یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب

د اکتوبر د میاشتې ۲۰مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، ویرجینیا، امریکا

وایي چې یو لاروی پر لاره روان و چې ملا نصرالدین په مخه ورغی ، لاروي له ملا نصرالدین نه پوښتنه کړې وه چې تر فلاني کلي پورې به څو ساعته وخت ونیسي؟ ملا نصرالدین ورته ویلې و چې لار وهه، لاروی چې روان شوی و نو ملا نصرالدین ورته له شا نه غږ کړی و چې دوه ساعته به ونیسي چې تر فلاني کلي پورې ورسېږې. لاروی بېرته راستون شوی و او ملا نصرالدین ته یې

ویلي و چې ولې دې دا خبره مخکې نه کوله؟ ملا نصرالدین ورته ویلي و چې ما درته ځکه مخکې ځواب درنه کړ چې ستا د مزل سرعت ماته معلوم نه و نو کله چې تا حرکت وکړ او ستا د مزل سرعت مې ولید که په دې مزل حرکت ته دوام ورکړې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسېدلی شې.

که جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی په همدې سرعت روان وي نو انشاالله په پینځو کلونو کې به د وخت په مقایسه څو چنده زیات کار وکړي ځکه د افغانستان جوړول زیات او موثر کار ته اړتیا لري. په تېرو درېوو اونیو کې چې کومې پرېکړې جمهور رئیس احمدزي کړي دي په ځای او سنجنیده پریکړې دي. د دولت په چوکاټ کې د اشخاصو تغیر او برطرفي همېشه اسانه کار دی خو ستونځه دا ده چې ایا نوي مقرر شوي کسان به د بر طرف شوو کسانو په پرتله سم کسان وي او که نه؟ د کرزي صیب په دوره کې هم تغیر او تبدیل زیات و خو هر وروستی شخص به د مخکني چاروا کي په پرتله ضعیفه کس و. کوم تغیرات چې جمهور رئیس احمدزي تراوسه پورې راوستي دي د تېرو کسانو په پرتله سم او ښه دي. امید دی چې دا لړۍ دوام وکړي او کابینه هم د اوسنۍ کابینې نه څو چنده ښه وي تر څو د ولس اعتماد نور هم په نظام باندې پیدا شي.

د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دا څو ورځې په سفر وم او د فیسبوک نه لرې وم خو نن مې چې د فیسبوک خپله پاڼه بېرته کړه نو سیاسي راکړه ورکړه او په سیاسي مسایلو خبرې ډېرې کمې وې. زما په اند چې سیاسي مسایل ټول تر کنټرول لاندې راغلي دي. په انګلیسي ژبه کې یو متل دی چې وایي: No News is Good

News يعنې د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی ځکه هغه څه چې د میډیا لپاره خبري ارزښت لري همېشه بد خبر وي.

دا خلک څنګه لینونه جوړوي او څنګه مقررېږي

د ډسمبر لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

تېر ماښام مې یو څو کسه مېلمانه درلودل چې په سیاسي حالاتو ډېر اګاه او پوه کسان وو نو په حکومت کې یې په تقرر او تبدیلیو باندې خبرې کولې نو یو کس وویلې چې زه حیران دې ته یم چې دا بعضې کسان څنګه لینونه برابروي او بیا برق تولیدوي چې ځانونه مقرروي. هغه بل کس ورته وویلې چې وروره دا د برق د تولید منبع هم په څو ډوله دي. بعضې جنراتوري منبع د برق د تولید لري، د بعضو د برق د تولید منبع آبي وي او بعضې د سولر نه انرژي اخلي نو ځکه دوی څو قسمونه لینونه جوړوي او د برق د تولید د منبعو په تناسب د دوی لینونونه خپل ځای ته غځول کېږي. مطلب دا چې د بعضې لینونو جوړول پرمصرفه، د بعضې لینونو جوړول مصرف متوسط وي او د بعضې لینونو جوړول ډېر پرمصرفه وي نو څوک چې د کومې منبع نه برق تولیدوي نو د منبع د مصرف په تناسب چوکۍ هم نیسي. د چا چې منبع ضعیفه وي نو که هر څومره لینونه وغځوي او ښه ظرفیت د برق د انتقال هم ولري په درد نه خوري. نور تاسې پوه شئ او تبصرې مو.

دوه قصې تحلیل یې ستاسې

د ډسمبر ۲۱مه نېټه، کابل ۲۰۱۴ م، کابل

اوله قصه: د ثور د کودتاه نه وروسته زما یو د ترور میره، خدای دې وبښي چې استاد هم و، یوه ورځ په خلقیانو ډېر په قهر و نو دېرې ته راغی او د

کټ سر ته په غصه کېناست او څادر یې له ځمکې ووېښت او ویې ویل چې ته دې خلکو ته ګوره چې هېڅ منطق نه لري او وایي چې زمونږ انقلاب په شا نه ځي، هر شی چې مخکې ځي وروسته هم ځي خلقیانو دا انقلاب مو ودروه زه په کې نور نه ځم.

دویمه قصه: یو سړي قرآن شریف غلط وایه، یو لاروی چې په لاره تېرېده نو دې سړي ته یې وویلې چې دا قرآن د چا دی؟ لوستونکې ورته وویل چې دا زما د پلار دی. لاروی ترې روان شوی دی او هېڅ یې ورته ونه ویل. لوستونکي ترې پوښتنه وکړه چې دا پوښتنه دې څنګه وکړه؟ لاروي ورته وویل که تا ویلي وای چې دا قرآن د الله پاک دی نو ما به درته سم درښودلی وای چې سم یې وایه او غلط یې مه وایه خو تا چې وویل چې دا ستا د پلار کتاب دی نو دا ستا خوښه ده چې د خپل پلار په کتاب کې غزلې وایې او که چاربیتې. که دا نظام د ملت وي نو د دې حکومت چارواکي په غلطه روان دي او که دا نظام د یو څو کسو تر منځ منحصر وي او خپل ملکیت یې ګڼي نو نوره دا د دوی خوښه چې څنګه یې چلوي.

فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي

د ډسمبر د میاشتې ۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کولن، المان

په دې خبره خو مونږ ټول پوهېږو چې رشوت ورکول، رشوت اخیستل او په منځ کې دلالي کول هم د اسلام له نظره او هم د اخلاقي معیارونو له نظره بد کار دی او د درې واړو کسانو ترمنځ په ګناه او هم په عمل کې هېڅ فرق نشته دی. هغه څوک چې په دې کارونو اخته یا مبتلا دي نو دوی مریضان دي ځکه زه ورته جوړ کسان نه شم ویلی بلکې دوی د ګنده یا خوسا مېوو په شان دي چې سالم کسان هم له ځانونو سره خوسا کوي او په دې مرض یې اخته کوي چې ټولنه لا نوره هم فاسده شي. که ګنده مڼه د مڼو د کریټ نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري نشي نورې ډېرې ښې منې هم له ځان سره خوسا کوي او چې څومره ژر له کريت نه لرې شي هماغومره ژر ترې نورې منې سالمې پاتې کېدای شي.

په هر حال، زما غصه هغو کسانو تـه راځـي چې ځـانونو تـه د پـاکو کـوترو خطاب کوي، ځانونه د مدني ټولنې فعال غړي بولي او بيا همـدوی د پيسـو په مقابل کې ډونرانو ته د فيصدۍ پيشـکش کـوي، پـروژې اخـلي او د جـوال خوله ورسره نيسي. تاسې او خدای چې داسې کسان د هغو کسانو نه چې پـه فساد کې اخته يا غرق دي سل ځله زيات فاسد نه دي. په انګليسي ژبه کـې دوی تـه White Color Thieves يـا د سـپينو جـامو او زمـونږ پـه اصـطلاح نکتايي داره غله ورته وايي. همدا کسان کله کله زمونږ د بيچاره ولس د پـاکو احساساتو نه هم سؤ استفاده کوي.

په افغانستان کې د هيڅ شي کمبود نشته خو هيڅ نه لرو! څه مطلب؟

د جنورۍ دويمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينا، امريکا

دا ځکه چې د افغانستان هر سړی د هر څه متخصص دی خو بيـا کـه دوه درې پوښتنې ترې وکړې نو په ګډووډو سر شي او د فتواګانو مفتيان خو ډېـر زيات دي چې سمدستي درته د جنت او دوزخ زېری هم درکـوي. د سـياسي چارو کارپوهان خو هم له چا نه کم نه دي، هـر سـړی ډاکتـر دی او د عـلاج نسخې وړاندې کوي، دا کارپوهان خو هره ورځ دا وطن په تشو خبرو جـوړوي او ورانوي يې که همدې کارپوهانو ته کله واک رسېدلی نو بيا يې نه پاکي وه او نه د ادارې د کولو استعداد او مديريت درلـوده. نظـامي کارپوهـان همـدا وايي چې طيارې نشته او ټانکونه نشته خو چې درلودل مو څـه تـوره مـو پـرې وکړه. دا خو لا پرېږده چې دا کاريوهان بيا نورې دنيا ته نصيحتونه کوي چې

دا بايد وکړي او دا وکړي. يـاره ستاسـې خـبرې څـوک نـه اوري او نـه تاسـې دومره غټ قوت ياستئ چې د دنيا د سياسـت مسـير تـه تغيـر ورکـړئ. غـم خود را بخوريد که لاغر نشويد. د تېرو څلويښت کلونو تجربه نـه هـم عـبرت نه اخلو چې څه مو وکړل، چا راباندې وکـړل او څـه مـو لاسـته راوړل. کـه پـه خپلو ستونځو فکر وکړو او خپل وطني حلالرې خپلو ستونځو ته ولټوو نـو ښـه به وي په دې غټو غټو خبرو څه نه کېږي.

د پورته ليکنې په هکلـه ډېـرو دوسـتانو مثبـت نظرونـه ورکـړي و چـې دوه درې يې دلته را انتقالوم:

وهاب صديقي صيب ليکلي و:

ښاغلی مياخېل صاحب! زه ستاسې له نظر سره باالکل موافق يم نظر ورکول ، فتوا ورکول، نصيحت کول مشورې ورکول او نورې خبرې خو مفتې دي خـو عمل کول ورباندې يو سخت کار دی که ډاکټر صاحب اشرف غني يا ډاکټـر صاحب عبدالله عبدالله دغسې خلکو ته ووايي چې راځه زما په ځای کښېنه او دا وطن جوړ کړه ځکه چې ته زمانه ورباندې ښه پوهېږې، نـو بيـا وګـوره چـې دغه خلک کومو سوړو ته ننـوځي بيـا يـې والله کـه پـه تلويزيـون کـې وګـورې ياکومه جلسه کې چې مفتې نظرې يا مفتې مشورې ورکړي .

يو کس په نوم د اصيل ګل چې شايد مستعار نوم يې وي ليکلي و:

تاسې خو يوه توره وکړه هغه دا چې بشـپړ غيرقـانوني سـياسي جـوړ جـاړی موږه ولس ور وتاپه حال دا چې د قانون واکمنۍ نه ملاتړ نـه کـول د ټولـو پـه زيان وه او ده. د غني او عبدالله سياسي جوړ جاړې ۱۰۰٪ غير قـانوني دی، د ټولو قوانينو نقض دی. د قانون په رڼا کې نـه غنـي او نـه عبـدالله د دې حق لرلو چې داسې غير قانوني سياسي جوړ جاړی وکړي او د قانون واکمنۍ څخه سرغړونې وکړي. ولس رايې د قانون واکمنۍ او د ټاکنو د قـانون عمـلي کولـو له پاره کارولې وي نه له قانون څخه د سرغړونو لپـاره. کـه رښـتيا افغانـانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ګټو ته ژمن یاست نو مهرباني وکړئ هر هغه شخص او ډله چې د قانون واکمنۍ ملاتړ نه کوي، نور دې د خدای ج لپاره د دې ډول شخص او ډلې له ملاتړ څخه لاس په سر شئ، څو رښتېنې ولس ژغورنه او سیال کېدل شونې کړي او سوله او امنیت ټینګ شي. قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زیان وه او ده.

ما د پورته لیکنو په ځواب کې بیا ولیکل:

اصیل ګل صیب! په اېډیالیست لحاظ ستاسې خبره سمه ده خو انسان همېشه د الهي او هم موضوعي قوانینو نه سرغړونه کوي او بیا په داسې هېواد کې لکه افغانستان چې مجبوریتونه او ستونځې زیاتې دي، هم الهي قوانین او هم نور وضعي قوانین د ولس، چاروا کو او هم علماوو او د دین د ټیکه دارانو له خوا تر پښو لاندې کېږي او دا سلسله به تر قیامته روانه وي. نو پر دې اساس دا به مشکله وي چې د ایډیال حالت په طمعه اوسو. خو دا ضروري ده چې په هېواد کې داسې حالت رامنځته شي چې هم د ولس زیاته برخه له فساد نه ځان وساتي او هم زیات دولتي چاروا کي په فساد کې دخیل نه وي. د سیاسي علومو پر اساس دولت هم د مشکلاتو حل کېدای شي او هم دولت د مشکلاتو د زیاتوالي لامل کېدای شي نو په تېرو څو لسیزو کې ټولو رژیمونو د افغانستان مشکلات زیات کړي او امید دی چې د دې رژیم په اخره کې مشکلات لږ کم شي او که نه بیا به تاریخ او ولس په دې نظام هم قضاوت وکړي. ستاسې خبره سمه ده چې ولس د حالاتو د سمېدو په خاطر رایه ورکړې نه د حالاتو د ورانېدو په خاطر او کوشش به کوو چې د دولت حمایت وکړو. که حمایت ونه کړو نو ملک به له خرابۍ سره پخپله مخامخ وي.

ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په بیه قرباني نه شي

د جنورۍ ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د افغانستان موجوده حکومت ته ډېرې ستونځې په میراث پاتې دي خو ډېرې ستونځې مونږ افغانان په خپله حل کولای شو که سیاسي اراده مو قوي پاتې شي. ښه حکومتدارۍ کې نیت او عمل دواړه مهم دي. د بېلګې په توګه رشوت نه اخیستل، د خدمت نیت درلودل، مشوره له یو بل سره کول، په خپل ماحول کې بد کسان نه پرېښودل، د دولت په مال زړه سوی او امانت ساتل، د قانون منل او تطبیق، له یو بل سره مرسته او همدردي او داسې نور کارونه نه تخصص ته ضرورت لري او نه بهرنیو مرستو ته. د موجوده حکومت لپاره زما په اند لویه ستونځه دا ده چې څنګه هم په خپلو منځو کې وحدت وساتي او په عین حال کې حکومتداري هم ښه کړي. ښه حکومتداري باید یوازې د څو کسانو ترمنځ د وحدت ساتلو قرباني نه شي ځکه که حکومتداري ښه نه شي نو یوازې څو کسه به سره په ګټو کې شریک وي خو د ولس ملاتړ به نه وي او چې د ولس ملاتړ نه وي نو بیا مشکله ده چې حکومتداري ښه شي، امنیت رامنځته شي او هم به مشکله وي چې نړیوال کمکونه دوام پیدا کړي. چې حکومتداري ښه نه شي نو انکشاف په خپله نه رامنځته کېږي او په همدې شکل به زمونږ ستونځې په خپل ځای پاتې وي او ستونځې به لا نورې هم زیاتېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنگ ښه دی که صلحه؟

د فروري دويمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نظامي گنجوي وايي:

نه دانش باشد آن کس را نه فرهنگ
که وقت آشتی پیش آورد جنگ

کله چې د صلحې خبرې شي نو بيا بعضې کسان هماغه زړې سبستې يا تا ويلې ماويلې وايي او فکر کوي چې يا به شوروي اتحاد بيا راژوندی کېږي او يا به فکر کوي چې گوندې هر څه به په خيالي او ارماني شکل حل کېږي. داسې کسان نظامي گنجوي په دغه پورته لنډ ولې پرمعنی او پر محتوا بيت کې په ډېره ښه توگه معرفي کړي دي چې دوی نه پوهه لري او نه فرهنگ چې کله د صلح خبرې کېږي نو دوی بيا جنگ ته لمن وهي.

په ۲۰۰۲م کال کې د بېړنۍ لويې جرگې په وخت کې يو مشر ته چې اوس نه شته او خدای بښلی دی ورغلو چې د هغه د مقابل لوري په هکله ورسره خبرې وکړو او د دوی تر منځ صلحه راولو. دغه مشر چې له وېرې په جلال آباد کې د سپين غر هوټل له لويې ودانۍ نه بهر په وړو خونو کې اوسېده او د اوړي گرمي هم وه نو لاپې شاپې يې شروع کړې، ما ورته وويل چې گوره! له وېرې په دې سره اوړي کې دننه په خونو کې ناست يې، هم دې ځان له گرمۍ نه وسېځه او هم دې مونږ له گرمۍ نه وسوځولو که نه د سپين غر هوټل بېرون ساحه څومره ښايسته سيوری لري او ته ترې گټه نه شې اخيستی نو همدا د وېرې نښه ده که نه ولې بېرون نه کېنې او هسې لاپې شاپې وهې. د دښمنۍ همدا گټه ده چې هم ځان تباه کوې او هم نور.

له پورته مطلب نه زما هدف دا دی چې اوس هم په اگاهانه او يا غير شعوري توگه بعضې کسان د جنگ طرفداري کوي هغه که له هرې خوا نه

وي فکر کوي چې په جنگ کې خير دی او خپلې گټې لاس ته راوستلی شي نو زما په اند جنگ کې خير نشته او هغه څه چې په صلحه کې لاس ته راوړل کېږي هغه د جنگ د لارې نشي- لاس ته راوړل کېدای او که د جنگونو له لارې اهداف لاسته راوړل کېدای شوای نو مونږ خو په عملي توگه دا ٣٦ کاله جنگونه وکړل اوڅه مو په لاس راونه وړل. مونږ بايد له ځانونو سره قضاوت وکړو چې څه مو لاسته راوړي او که نه؟

د عزيزتوت او ښايسته توب ترمنځ توپير

د فرورۍ ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

څو کاله دمخه استاد غلام دستگير خاورين زما کور ته راغی او راته يې وويل چې له پل چرخي سره په لوحه يې ليکلي دي چې به کابل زيبا خوش آمديد. نو ماته يې وويل چې که دا د زيبا توری يعنې کليمه ترې لرې شي او په عوض يې وليکي چې به کابل عزيز خوش آمديد نو ښه به وي ځکه په کابل کې د نورو سيمو او هېوادونو په پرتله د زيباتوب څه نه ښکاري خو دا چې زمونږ د هېواد پايتخت دی او مونږ ته عزيز دی نو جدا خبره ده. ځکه يو شی به ښايسته نه وي خو دا چې مونږ ته گران او عزيز وي نو د بل هر ځای په پرتله مونږ ته گران دی.

د استاد دا خبره ډېره پر ځای وه. که افغانستان هره څومره وران شي، هر څومره ستونځې په کې وي خو زمونږ نه هېرېږي که هر چېرته اوسو او په هر حالت کې اوسو او د دې علت دا دی چې چېرته چا په وړوکتوب کې خړپوسې کړې وي هماغه ځای سړي ته ډېر گران وي. که د مکې ښار ته تللي ياستئ، نو ليدلي به مو وي چې له سپېرو غرونو نه بل څه په کې نشته دي او اوس هم څنگه چې لازمه ده هغسې کار هلته نه دی شوی، نه د ښار نظافت سم دی او نه ارکيتکچر يا انجينري ساختمان له پلوه د ښار ښايسته

والی په نظر کې نیول شوی دی. که دا حالت له پینځلس سوه کاله د مخه سره پرتله کړو نو هغه وخت خو د مکې مکرمې د ماحول نه بهر اوبه هم نه وې خو چې کله زمونږ پیغمبر حضرت محمد صل الله علیه وسلم هجرت کاوه نو مکې مکرمې ته یې مخ راواړوه او ویې ویلې چې زما خو درنه زړه نه کېږي خو دا چې اهل د دې ښار سم نه دي نو ځکه درنه مهاجر کېږم او وایي چې په مخ مبارک یې اوښکې هم راتوی شوې.

دلته مې پخوانۍ خاطره راپه یاد شوله:

د پوهنتون په وخت کې به چې لږ فرصت پیدا شو نو اکثره محصلین به خپلو سیمو ته تلل نو زه هم به خپل کلي ته میاشت کې یو کرته یا دوه ځلې تللم. په هغه وخت کې دا ښایسته او ښې موټرې نه وې نو له جلال اباد نه به چې خاص کونړ ته تللو نو یوازې درې ډوله روسي موټرې وې چې په ورځ کې به یې یوه پیره کوله. دې موټرو ته یې ګاز (لارۍ)، واز (شاته یې د بینچونو په شکل دوه خوا سیټونه درلودل) اوجیپ ویلې. د جلال آباد نه خاص کونړ ته کرایه د ګاز شل افغانۍ، د واز او جیپ دیرش افغانۍ وه. که په ټاکل شوي وخت کې به ونه رسېدلې نو بیا به دې شپه په جلال اباد کې وه. ما شخصاً کوښښ کاوه چې په واز موټر کې لاړ نه شم ځکه په سیټونو باندې به ترپال خپورو او د موټر د تیلو د بوی له وجهې به راته کانګې راتللې. د ډریور ترڅنګ په مخکې سیټونو کې به همېشه خالي سیټ نه و ځکه هغه به مشرانو یا هغه کسانو ته ریزرف یا ورکول کېدل چې له چا سره به ښځې یا زنانه وې. د جلال آباد نه خاص کونړ ته په هغه وخت کې درې ساعته د دوړو نه ډکه خامه لار وه او چې کله به خپل کلي ته ورسیدو نو بیا خو چا د دوړو له وجهې نه پیژندلو. یو ځای چې د ترې (کوتل) په نامه و نو چې هلته به ورسېدو، ډریور به ټولو سپرلیو ته وویل چې د موټر نه ښکته شي او مونږ به پیاده د موټر تر شا تللو او الحمدالله به مو ویله چې موټر په شا رانشي او د

ګړنګ نه ښکته ونه غورځېږي. د کلینر سره به ډنډه پنج (د لرګي کنده وه چې لاستی به یې درلوده) و او د موټر تر شا به ورو ورو روان و که موټر شاته راشي نه د ټایر شاته به یې ډنډه پنچ کېښوده. یو کس به د موتر نه مخکې منډې وهلې که د هغه بلې خوا کوم موټر راروان وي نو ورته اشاره وکړي چې په یو ځای کې ودرېږي چې دا موټر تېر شي ځکه په ټول سړک به دوه موټر سره یو ځای نه شول تېرېدلی.

دا چې په هغه وخت کې محدود ډریوران ول او ټولو پېژندلو نو زما به یې لږ خیال ساتلو. څه د کورنۍ په خاطر او څه هم زما د شخصي رابطه په وجهه چې لږ ټیپ به مو ورکاوه. مونږ محصلین و نو زمونږ ټیپ هم څه زیات نه و پینځه یا نهایت لس افغانۍ وې. څنګه به چې د کونړ اډې ته ورسېدم نو ډریور به راته وویلې چې ستا ځای مې درته ساتلی دی او بل چاته یې نه ورکوم. زما معتبر ځای د ګاز په موټر کې د ډریور تر څنګ په پایدان باندې ودرېدل و چې معمولاً دوه کسه هلته په ولاړه ځایېدل او په ټوله لار کې به مو د ډریور د دروازې چوکاټ ټینګ نیولی و او په پایدان به ولاړ وو. یو لاس به مو چې ستړی شو نو په بل لاس به مو د موټر دروازه کلکه نیولې وه او که لږه بې پروایي به مو وکړه نو د ګاز د موټر نه د غورځېدو احتمالات ډېر زیات وو. د جیپ موټر مهم ځای ما لپاره د جیپ په میرګاټ (هغه ځای چې د موټرپه ټایر باندې و او د جیپ چراغ هم هلته و) باندې ناسته وه. دا هم اسانه کار نه و چې درې ساعته به ما باید د میرګاټ وسپنه کلکه نیولې وه. په دواړو حالاتو کې ښه والی دا و چې د دوړو ګرد به لږ کم و او چې کله به موټر په لاره د انجن د یخوالي په خاطر اوبو ته ودرېد مونږ به له موټر نه دانګ واهه او د موټر مخکې به مو منډه کړه چې له دوړو نه لږ ځانونه بچ کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سفر او بیا کلي ته رسېدل، د خپل خپلوانو او د مورجانې لیدل یو خوند او کیف درلود چې باور وکړئ په لس گونو ملکونه ما لیدلي دي خو هغه خوند په کې نشته دی. دا مبالغه نه ده. اوس هم زه د اروپا، عربو، امریکا او نورو هیوادونو په پرتله په افغانستان کې خوشحاله یم او په افغانستان کې خپل کلی او ولسوالۍ کې ځان مصُوون او خوشحاله احساسوم. که نه زمونږ کلی ډاگ دی، کورونه مو هم چندان ښه نه و خو خاص کیف یې درلود چې په دې لیکنه کې یې سړی نه شي تمثیلولی.

هغه چا چې په افغانستان کې خرپوسې کړي دي، هغه که هر چېرته وي افغانستان یې له یاده نه وځي او افغانستان پرې گران دی ځکه مونږ ته افغانستان عزیز دی البته بعضې سیمې یې ښایسته هم دي. هېڅوک دې یو بل ته نه وایي چې افغانستان له تا نه پر ما ډېر گران دی خو که څوک له خپل وطن سره خیانت کوي هغه کسان جلا دي. د افغانستان د اساسي قانون په اساس، افغاني تابعیت له هیڅ افغان نه سلبېدلی نه شي نو دا چې افغانیت له چا نه اخستل کیدلی نه شي نو افغاني مینه هم د خپل وطن د چا نه اخستل کېږي نه. په شعوري او غیر شعوري توگه خپل افغان ورور ته باید په کمه سترگه و نه گورو.

د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر

د فرورۍ د میاشتې اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په دې ورځو کې پاکستان ته د پوځي زده کړو لپاره د شپږو ځوانو صیب منصبانو د لېږلو په هکله په مطبوعاتو کې بېلابېلې تبصرې او مرکې کېږي چې د پالیسۍ د اختلاف پر ځای د دې ځوانانو د شخصیت وژنې سبب هم

گرځي او سم کار نه دی بلکې د دې ځوانانو په هکله جفا ده. په سیاست کې دایمي دښمن او دایمي دوست نشته دی. یو هېواد به دې نن دښمن وي خو سبا ته به له هغه هېواد سره دوستي کوې. په سیاست کې راکړه ورکړه ده او څنگه کولی شې چې د نورو هیوادونو سره د اړیکو په درلودلو سره خپلې منافع وساتې.

که د افغانستان تیرو څلور لسیزو ته نظر واچوو او حتی مخکې له هغې نه هم که وگورو نو د افغانستان اکثریت ولس نورو هېوادونو ته لکه اروپا، شمالي امریکا، استرالیا، ایران، پاکستان، پخوانی شوروي اتحاد، هند، عربي هیوادونو او یا د اسیا نورو هیوادونو ته مهاجر شوي او یا هلته یې زده کړې کړې دي او حتی په جنوبي امریکا او افریقایي هیوادونو کې هم افغانان پیدا کولی شئ. زمونږ د جمهور رئیس نه نیولې د دولت د ښکته لیکو پورې اکثریت چارواکي او د افغانستان منتخب مشران دغو هیوادونو ته مهاجر شوي او اکثریت په بهرینو هیوادونو کې زده کړې کړې دي. که قضاوت دا وي هر افغان که په کوم بهرني هیواد کې اوسیدلی او یا هلته یې زده کړې کړې وي نو هغه ټول به د هغه هیواد گتو ته د افغانستان پر گټو ترجیح ورکوي او یا به هغو هیوادونو ته جاسوسي کوي نو بیا خو زمونږ ټول ولس په دې کټگورۍ کې راځي ځکه اکثریت مطلق زمونږ ولس نورو هیوادونو ته تللی او یا هلته یې زده کړې کړې دي. که قضاوت دا وي چې نه جاسوسي بد کار دی او دا په دې پورې اړه نه لري چې څوک چېرته اوسېدلی او یا چیرته یې زده کړې کړې دي نو بیا مونږ دا نه شو ویلی که په فلان او فلان هیواد کې څوک اوسیدلی او یا هلته یې زده کړې کړې وي نو هغه به جاسوسان وي.

که د حکومت په پالیسۍ انتقاد وي چې ایا د پالیسۍ په لحاظ پاکستان ته د ځوانانو لیږل د پوځي یا نورو زده کړو لپاره په اوسني وخت کې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان د افغانستان پر ضد مسلح ګروپونه روزي او تقویه کوي یې سم کار دی او که نه، دا جلا خبره ده. د پالیسۍ په سر اختلاف نظر سم کار دی او دا د افغانانو حق دی چې د حکومت په پالیسیو انتقاد وکړي. اما د افغانانو په هکله مخکې له مخکې قضاوت کول جفا او ګناه ده. زما په اند د افغانستان موجوده حکومت تر اوسه پورې د پاکستان پر وړاندې د پوره نرمښت نه کار اخیستی او خپلې ژمنې یې پوره عملي کړې دي خو لا تر اوسه پورې د پاکستان حکومت له خوا څنګه چې لازمه ده پوره ګامونه نه دي اخیستل شوي چې دا وښايي چې واقعاً د افغانستان په هکله د پاکستان په پالیسۍ کې عمیق بدلون راغلی دی او که نه؟ ځکه د پاکستان حکومت د افغان مهاجرینو په ایستولو پیل کړی او هره ورځ په سل ګونو کډې افغانستان ته رااړوي او یا افغانان په پاکستان کې ځورول کېږي او هم د ډیورند د کرښې په دواړو خوا کې تخریش کوونکي فعالیتونو ته دوام ورکوي.

په مطبوعاتو کې دا بحثونه ډېر ګرم دي چې ایا د افغانستان حکومت، پاکستان ته د شپږو تنو پوځي صیب منصبانو لېږل ښه کار کړی دی او که نه؟ او ځینې دا هم وايي چې دا صیب منصبان به جاسوسان تربیه شي او پاکستان لپاره به په راتلونکي کې جاسوسي کوي. ما چې د دې شپږو ځوانو صیب منصبانو عکسونه ولیدل نو دا ځوانان د افغانستان په یو قوم پورې اړه نه لري او داسې بې مسؤولیته خبرې د دې صیب منصبانو د شخصیب د جریحه دار کولو لپاره یوه لویه ضربه ده چې دا سم کار نه دی او زما په اند دا د دې ځوانانو په هکله شخصیت کشي او هم د دوی په هکله یوه لویه جفا ده ځکه دوی په خپل سر هلته نه دي تللي بلکې د افغانستان حکومت هلته لېږلي دي. د جمهور رئیس کرزي په دور کې هم په سل ګونو افغانان پاکستان ته زده کړو لپاره تللي دي او حتی د پاکستان حکومت بېلابېلو مشرانو لپاره سهیمه هم درلوده خو دا چې دا شپږ کسه ځوانان اوس هلته د

فوځي زده کړو لپاره دولت لېږلي او مونږ لا د مخه د دوی په هکله قضاوت کوو زما په اند دا د دې صیب منصبانو په هکله او یا د دوی په هکله تصور کول چې ګوندې دوی به جاسوسان شي لویه جفا ده.

د انګېزې شینوارۍ په یاد

د فرورۍ د میاشتې ۱۷ نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د فرورۍ د میاشتې په اولسمه نېټه د ننګرهار ولایت د ولایتي شورا غړې انګېزه شینوارۍ چې د چسپکي ماین په ذریعه چې د هغې په موټر کې ځای پر ځای شوی و څو ورځې دمخه زخمي شوې وه، په کابل کې د شهید محمد داؤد خان په څلور سوره بستریزه رغتون کې له دې فاني دنیا سره خدای په اماني وکړه او شهیده شوه. انالله و انا الله راجعون. د دې شهیدې په یاد مې په فیسبوک کې ولیکل:

هره قطره د وینې چې په هر منظور اوس په افغانستان کې تویېږي که هغه د وکیل صاحبې انګېزې شینوارۍ وه او که د نورو افغانانو د غندلو وړ ده. ډېرې وینې تویې شوې، ډېر بېګناه افغانان د خپلو او پردو په لاسونو ووژل شول نو تر کله به مونږ پوهیږو چې خپل وروڼه او خویندې د پردو او یا د خپلو په لمسون ونه وژنو، خپل وطن وران نه کړو او د مینې او محبت ژوند وکړو او د یو بل سره ورورې وکړو. که هر څه ولرو خو مینه د خپلو خلکو او وطن سره نه وي نو مونږ هېڅ نه لرو او همداسې به د بدبختیو په سیلابونو کې لاهو اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیریت او قوماندانی

د فرورۍ د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ملکي ساحه کې ښه اداره چي تـه مـدیر او پـه نظـامي ساحه کـې ورتـه قوماندان وایي. د مدیریت او قوماندانۍ یوه برخه علمي ده چـې د مـدیریت یا قوماندانۍ په ساحه کې زده کړې او مطالعه مهمه ده او تاثیر لري خو زما په اند د مدیریت او قوماندانۍ لویه برخه د انسان په فطرت کې اغږل شـوی جوهر دی چې د انسان نه ښه مدیر یا قوماندان په عملي ساحه کې جوړوي. مدیریت په ورځني ژوند کې د کور له مدیریت نه نیولې، د کـلي، ولسـوالۍ، ولایت، مملکت او د دنیا په کچه ضروري خبره ده. ما ډېر کسان لیـدلي دي چې د مدیریت په تیورۍ ښه پوهېږي خو ښه مـدیر نـه وي او همداشـان مـا ښه اقتصاد پوهان لیدلي چې په تیورۍ ښه پوهېږي خو ښه بزنس مین کیدی نه شي او همدا شان ښه سیاست پوه ښه سیاست مـدار کیـدی نـه شي. ښـه مدیر، بزنس مین، قوماندان او سیاست مدار باید د تصـمیم نیولـو پـه وخـت کې ریسک یا خطر قبول کړي، فکر یې باید تېـز وي چـې د راټولـو شـوو او یـا موجودو معلومـاتو پـه رڼـا کـې اوضـاع او وضـعیت تحلیـل او عاجـل تصـمیم ونیسي. که تصامیم ډېرو مشورو او د کتابونو لوستلو ته په تعویق واچـول شي نو بیا به وخت د وخته تیر وي. زما په انـد کـه یـو مـدیر ووایـي چـې زه ډېـر مصروفه یم او وخت نه لرم نو دا د دې معنی لري چې دی ښه مـدیر نـه دی ځکه د وخت په مدیریت نه پوهېږي او چې د وخت په مـدیریت کـې ځـوک ستونځه ولري نو ته پوه شه چې د داسې کس نه ښه مدیر نـه شي جوړیـدی. زما د شخصي تجربې پر اساس ښه مدیر پـه دوه حـالاتو کـې ډېـر مؤفقـه وي اول دا چې ښه، متعهده، پوه او پاک ټیم د ځان پـه مـاحول کـې راټـول کـړي البته دا کار د مدیر د انسـان پیژنـدنې او شـناخت پـورې اړه لـري او دویمـه برخه یې د کارونو دلیگشن (Delegation) یا کارونه خپلـو مناسـبو اشخاصـو

ته سپارل دي. داسې نه چې د برقي کار ترکان ته حوالـه شي او د ترکـان کـار موچي ته. په مدیریت کې د نه تصمیم نیولو نه خـراب تصـمیم هـم ښـه دی ځکه د خراب تصمیم نیولو په موجودیت کې خو دا چـانس شـته دی چـې یـو څه کار وشي خو د نه تصمیم نیولو په صورت کې د کار کولو امکان صفر وي او حتی منفي خواته د تګ امکانات هم ډېر وي.

د وطن معماران

د فرورۍ د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

زمونږ قضاوتونه بعضې وخت د حافظ د سوتي غونډې دي چـې پـه هـر چـا څنګه ولګېد هغسې لګېږي او زیاتره وخت زمونږ قضاوتونه پـه واقعیتونـو ولاړ نه دي. ډېرې کسان قضاوت په سلیقوي توګه کوي او زیاتره وخت یـو څـوک مونږ سم نه پېژنو خو قضاوتونه مو داسې وي چې ګوندې مونږ هغـه کـس لـه کلونو کلونو راپدېخوا پیژنو او د هغه د ژوند هر څه راته معلـوم دي نـو ځکـه قضاوت کوو. کله چې په نظامونو کې فساد اوج ته ورسېږي نو بیا د ولس پـر وړاندې هر چا چې په حکومت کې کار کړی وي، هغه ورته فاسـد ښـکاري یـا هغه متل دی چې وایي د وچو له کبله لانده هم سوځي. کـه حکومـت کـې د کارکولو مؤخه خدمت کول وي نو بیا خو په حکومت کې کار کول ثواب لـري او که په حکومت کې د کارکولو مؤخه د ځـان مـړول، خپـل مقابـل لـورې لـه منځه وړل او ضعیفه کول، ګوندې او پره وي نـو بیـا حکومـت کـې کـار کـول ګناه ده.

په اوس وخت کې زمونږ ولس ته په حکومت کې کار کول ګنـاه ښـکاري او یا ډېرې کسان دا فکر کوي چې په دې حکومت کې هیڅ پاک او با احساسـه کسان نشته دي. نه داسې نه ده مونږ ډېر ښه کسان په حکومت کـې لـرو او په پخوا وختونو کې هم ډېرو ښو کسانو په حکومتونو کې کارکړی دی چـې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی خدمتونه د ستایلو وړ دي او اوس هم په ښو نومونو یادیږي. نو په دې اساس په حکومت کې کار کول په نیت او عمل پورې اړه لري چې نیت مو څه دی او عمل مو څنګه دی؟ په دې نږدې وخت کې به انشاالله یو کتاب د وطن د معمارانو په نامه په پښتو او دري ژبو ډیر ژرچاپ شي او د یو شمیر هغو کسانو په کارونو به رڼا واچول شي چا چې په پخوانیو حکومتونو کې ښه کارونه کړي دي.

زما د ژوند یوه ترخه خاطره او د پرون قتلونه په ارزګان، بدخشان او هم د افغانستان په نورو سیمو کې

د اپرېل دیارلسمه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل افغانستان

د ۱۹۹۰ م کال ورځې وې چې ډاکتر سعادت شګیوال د پېښور په شاهین ټاون کې د نامعلومو کسانو له خوا په شهادت ورسېد. زه هغه وخت د امریکا غږ راډیو محلي خبریال وم. ما په پېښور کې خپلو زامنو لپاره ګاډۍ (ټانګه) نیولې وه چې زما زامن به یې سهار ښوونځي ته بیول او ماسپښین به یې بېرته کورته راوستل. د خدای بښلي شګیوال د شهادت نه څو ورځې دمخه زما زامنو راته وویل چې زمونږ په ګاونډ کې دوه کسه د دوی همصنفیان دي چې هغه هم مهاجر دي که زما اجازه وي نو هغوی به هم له ځان سره اخلو او زمونږ سره به یو ځای ښوونځي ته ځي او راځي. ما ورته وویل چې سمه خبره ده او هغوی هم له ځان سره اخلي. زما کور په اکاډمۍ ټاون کې و او زما د زامنو ښوونځی په شاهین ټاون کې و. څو ورځې وروسته چې مازدیګر کور ته راغلم او زامنو مې راته د کور دروازه (ګېټ) خلاص کړ او موټر مې ودروه نو

زامنو مې راته سمدستي وویلې چې زمونږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. ما ته پته نه وه چې دا دوه کسه ماشومان د سعادت شګیوال زامن دي. خدای شاهد دی چې دا خاطره چې همېشه رایادوم نو زما د سترګو نه اوښکې ځي ځکه ما ته دا تصور سمدستي په سترګو کې ودرېده لکه چې زه وژل شوی یم او زما ماشومان یتیمان پاتې شوي دي. دا مې له ځان سره تصور کړه چې زما د ماشومانو به څه حال وي که زه ووژل شم ځکه په هغه وخت کې هغو کسانو ته چې یو څه ملي فکر یې درلود تهدیدونه په پېښور کې ډېر زیات و او ګڼ شمېر زمونږ برجسته وطنوال شهیدان او یا لا درکه شول.

پرون چې پینځه کسه د خیریه موسسې کارکوونکي چې په ارزګان کې شهیدان کړای شول چې د ډاکټر صیب رحمانزي لمسی منصور رحمانزی چې تازه یې له هندوستان نه ماستري اخستې وه او هلته یې کار کاوه هم شامل و. همداشان زمونږ د اردو قهرمانان چې په بدخشان کې په ډېره وحشیانه توګه حلال او شهیدان شول، دوی به هم پلرونه، میندې، خویندې، بچي او مېرمنې لري او د دې شهیدانو په کورنیو کې به څه ډول د ماتم ویر ګډ وي.

زما سترګو کې د شګیوال د شهادت انځور یو ځل بیا ښکته پورته شو او هغه ورځ مې راپه یاد شوله. ایا د دې شهیدانو په کورنو کې به دا د پرون ورځې دروند او نه جبران کېدونکی غمونه څنګه تېرېږي؟ هغه چا چې دوی شیهدان کړي، داسې راته برېښي چې دوی نه خویندې او میندې او نه کورنۍ لري او نه اسلامي او انساني عاطفه. الله تعالی دې په افغانانو په خپله ورحمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Multitasking یا په یوه وخت کې څو کارونه کول

د اپرېل ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

د ادارې او منجمنت په علم کې یوه کلمه استعمالېږي چې ښه منیجر هغه دی چې په یوه وخت کې څو کارونه همزمان وکړي. اوس سوال دا دی چې ایا یو مدیر، مشر، یا منیجر په یوه زمان کې څو کارونه همزمان کولی شي او که نه؟ منطقي ځواب دا دی چې یو کس په عین زمان کې دوه کارونه نه شي کولی. خو ښه مشر یا مدیر که هغه په هره سطحه وي هغه دی چې څو کارونه همزمان باید وکړي شي. نو سوال بیا دا دی چې دا څنګه امکان لري؟

دا ډېر اسانه کار دی ځکه چې ښه مشر او مدیر هغه دی چې کارونه نورو کسانو ته حواله کړي او په خپله هرڅه ونه کړي. مشر- یا مدیر باید یوازې نظارت وکړي. نوروکسانو ته د کارونو حواله کول په اداره او مدیریت کې Delegation وایي نو د کارونو حواله کولو لپاره ښه ټیم ته ضرورت دی. د ښه مدیر یا مشر یوازینۍ دنده دا ده چې څنګه ښه ټیم تعین کړي او په دې پوه شي چې څوک په کوم ځای کې ښه کار کولی شي ځکه هر کس د هر کار لپاره تجربه، استعداد او دلچسپي نه لري. ټیم دې ته نه وایي چې هغه کسان چې د مشر یا مدیر سره ښه بندار کولی شي او هغه لکه د کومیدن په شان خوشحاله ساتلی شي نو د ځان په شاوخوا یې راټاو کړي. د تېر جمهور رئیس ورور یوه ورځ قصه کوله چې خپل ورورته یې ویلې و چې فلانی کس سم سړی نه دی او خلک ترې ډېر خفه دي نو ښه به دا وي چې د ارګ نه یې وشړې یو څه بل کار ورته ور کړې. نو جمهور رئیس ورته ویلي و چې د دغه شخص سره ما اوس اموخت اخیستلی دی.

دا چې په افغانستان کې ډېرو کارونو ته همزمان اړتیا ده نو زمونږ مشران او د ادارو مدیران زیات Multitasking او نورو ته د کارونو حواله کول یا

د مافیایي نظامونو عمده خاصیت

د اپرېل ۱٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د مافیایي نظامونو عمده خصوصیت دا دی چې له پورته نه ښکته چارواکي د تقرر او د هغوی د مصئونیت حمایت کېږي او د ښکته نه پورته چارواکي چې څه غریبي، خیانت او یا د ولس مال لوټوي نو د پورته چارواکو سره یې شریکوي او په دې توګه د فساد خبیثه دایره ورځ په ورځ تقویه کېږي. نن د بدخشان امنیه قوماندان جنرال بابه جان د ۱۳۹۳ هجري شمسي کال د حمل په ۲٦مه نېټه د طلوع تلویزیون سره په مرکه کې د بدخشان د نا امنیو څو مشخو بیلګیو ته اشاره وکړه چې د بدخشان د ولایتي شورا مشر- د جرم په ولسوالۍ کې د طالبانو یو کس قوماندان د شمس الله په نامه چې په جنګ کې زخمي شوی و بدخشان ته او بیا وروسته یې په کابل کې تداوي کړی او بېرته یې د طالبانو لیکو ته لېږلی او همدا شان په ملي شورا کې د بدخشان وکیل، مسلم ورور په بدخشان کې قتل وکړ او دوسیه یې حتی څارنوالۍ نه اخیستله. جنرال بابه جان هم وویل چې د پارلمان د وکیلانو (مریم کوفي او فوزیه کوفي) ورور قاری عنایت الله د مخدره موادو سره ونیول شو او ۱۷ کاله قید شو. د بدخشان د ټولو نا امنیو تر شا د محلي او سیاسي چارواکو لاسونه دي چې په مواد مخدر او د معادن په استخراج او قاچاق کې لاسونه لري. دې ته وایي مافیایي نظام نو څوک شته چې د دې مشهودو پېښو پوښتنه وکړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

Delegation تـه ضرورت لـري. نـو جمهـور رئـیس او د دولـت نـو مشرـان او مدیران باید د ځانونو په شاوخوا ښه ټیم راټول کړي نه دا چې داسې کسان راټول کړي چې یوازې دوی ورسره اموخت اخیستلی او ښه بنداړار کـولی شي. تر یو څه حده چې ماته پتـه شـته، د جمهـور رئـیس نـه نیـولی د ښکته نـورو چارواکو پورې دوی د خپلو ادارو په شاوخوا کې داسې کسان راټول کړي دي چې دوی ورسره اموخت اخیستلی او کارونه په ټپه ولاړ دي. زمونږ ملت پـه تورتم کې قرار لري او نه پوهېږي چې زمونږ دولتي چارواکي په کوم خوا روان دي. په ساده تعیناتو کې هم ضد او نقیض خبرونه خپرېږي. داسې اوازې د ملي وحدت حکومت ته شرم او ولس ته د توهین معنی لري.

یو کتاب همدا اوس لولم. وایي چې پالیسۍ، پالیسي میکران نه عملي کوي بلکې پالیسي ښکته قدمي عملي کوي. که ښکته قدمي په پالیسیو عقیده ونه لري او یا یې انګېزه ورسره نه وي نو ټولې پالیسي به پـه هـوا کـې پـاتې وي او لکه هسې چې زمونږ په اصطلاح پـه یـخ لیکنـه ده. Michael Lipsky چې د سوشل پالیسۍ په برخه لري کې استاد دی ښکته قدمو مامورینو ته Street-Level Bureaucrats لقب ورکوي ځکه د خلکو کار د پالیسۍ جوړونکـو سره نه دی بلکې د محلي چارواکو سره وي.

انماالاعمال باالنیات

۲۷ اپرېل ۲۰۱۵م کال، کابل (د ثور اومه نېټه)

د هغه چا چې نیت ښه و او د خدای لپاره یې د وطـن پـه ابـادۍ او جهـاد کې برخه اخیستې ده، که ژوندي وي الله تعالی دې ورته پـه دې دنیـا او هـم هغه دنیا کې اجرونه ورکړي او څوک چې په همدې ښه نیت شـهیدان شـوي دي الله تعالی دې ورته برین جنتونه نصیب کړي. چا چې د غویي د اومې او اتمې نه سو استفاده کړې او یې لا هم کوي د غندلو دي.

ګرانو دوستانو او عزیزانو!

د می د میاشتې ۱۲مه نېټه، ویرجینیا، امریکا

دا څو ورځې کېږي چې زه له هېواد نه بهرون په سفر یم. د فیسبوک پـه مجازي دنیا کې دا افواه خپره ده چې ګونـدې زه د ننګرهـار د والي پـه توګـه تعین شوی یم. دا دوه ورځې زه حیران وم چې څه ولیکم که نه؟ ځکه که څه ولیکم نو شاید داسې فکر وشي چې زه د دوستانو حسن نظرونو ته درناوی نـه لرم او یا د کار کولو توان او یا ولس ته د خدمت کولو اراده نه لـرم. او یـا بـه داسې معلومه شي چې دا آوازه زما په اشاره خپره شوې ده. مـا چـې کـوم اول پوست ولیده هغه د څو کسو پخوانیو والیانو اوازه وه چې زما نوم یـې هـم پـه هغه کتار کې اچولی و.

دا چې دا آوازه څنګه خپره شوله ما ته هم معما ده چې ایا په ښه نیت وه او که په بد خو د دوستانو مثبت نظرونه او حسن نیت ما تـه د ولایـت نـه ډېـر مهم دی او زه د ټولو نه مننندوی یم ولو که والي هم نه اوسم.

لږ وضاحت غواړم چې وکړم:

ما ته چا رسمي خبر نه دی راکړی او نه راته جمهور رئـیس څـه ویـلي دي. زه اوس هم د ولایت نه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او تر خپله وسه د خـدمت کولو زمینه راته مساعده ده. ولایت امتیاز نه بلکې لوی مسوولیت دی. کـه جمهور رئیس اعتماد وکړ نو شاید چې تر ډېره حده به موفقـه اوسـم ځکـه زه له چا سره په هیڅ نوع غیر مشروعو اقتصادي ګټو کـې شریـک نـه یم او پـه حکومتدارۍ کې په سلو کې پنځوس سلنه پاکي مهمه ده.

په تېرو شپږ دېرشو کلونو کې چې ما کومې دندې اجرا کـړي کـه کـار مې کم کړی او که لږ خو نه مې رشوت اخیسـتی، نـه مـې د حکومـت مـال چـور کړی او نه مې د خپل ولس او خلکو پر ضد خیانت کړی دی. زه نـه یـوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په چوکات کې د خپلو دندو بلکې د تېرو شپېږ دېرش کلونو د ټولو دندو حساب ورکولو ته چمتو یم او په خپل ژوند او کارو بار قناعت لرم.

سر مو نه خورم خو اخري خبره دا ده چې په فیسبوک کې چې ما د دوستانو مثبت حسن نظرونه ولیدل هغه ما ته د ولایت د دندې نه ډېر اهمیت لري. ډېري دوستان زه د نېردې نه هم نه پېژنم خو د ټولو نه زیاته زیاته مننه. ټوقه دې وي که ستاسې پېش بیني رښتیا شوله او ما دا دنده قبوله کړه نو دا درته ویلی شم چې تاسې به په خپلو خبرو پښېماني ښکاره نه کړئ. ستاسې خادم او ورور شاه محمود میاخیل

په پورته لیکنه په سلهاو دوستانو ډېر مثبت نظرونه لیکلي و چې زه فکر کوم د افغانستان په سطحه دا به اول ځل وي چې دومره کسانو په سوشل میډیا کې مثبت نظرونه او تبصرې لیکلې وي ځکه همېشه که یو څه مثبت نظریات وي نو یو څه منفي هم وي. د یو څو دوستانو تبصرې دلته رانقلوم:

عصمت قانع صیب زما عکس پوست کړی و او لیکلي یې و:

دا ځوان په رسمیت پېژنم. میلمه پال اولسپال متواضع غوڅ او قاطع منیجر دی، په اداره او منجمنت کې پر اصولو تکیه کوي او پخپله هم له قانون او نظم څخه رعایت کوي، که د افغانستان په اوسنی اداره کې مسولیت ور وسپارل شي هم به د اوسنی اداري ابرو وساتي او هم به خلک اداري ته رانژدې کړي.

رضوان الله شپون صیب لیکلي و:

د ننگرهار د نوي والي په توگه د ښاغلي شاه محمود میاخیل د ټاکنې احتمال دی او تمه کېږي چې د سیمه ایزو ارگانونو اداري د نوي رئیس غلام جیلاني پوپل د کار له پیلولو وروسته د ښاغلي میاخیل د تقرر اعلان وشي. ښاغلی میاخیل یو مهال د کورنیو چارو وزارت اداري معین په توگه پاټې

شوی، د ننگرهار په جغرافیه او قومي جوړښت ښه پوهېږي، د ننگرهار د والي په توگه د ښاغلي میاخیل ټاکنه غوره اپشن دی، خدای دې وکړي چې د والي په توگه تر ټاکنې او کار پیلونې وروسته د ننگرهار د امنیتي وضعیت د ښه والي لپاره ټول شته امکانات وکاروي.

امین الله ظاهر صیب لیکلي و:

ولسمشره! ننگرهار ته د نوي والي شامحمود میاخیل په ټاکنه دې یو ځل بیا د ولسونو په زړونو کې ځای پیدا کړ. مونږ دې وگټلو او یو ځل بیا راباندې گران شوې ته دې زنده باد یې وروستۍ ټاکنې دې په زړه پورې دي. میاخیل نه زور لري او نه زر د کتاب او قلم سړی دی مونږ یې هرکلی کوو.خدای دې وکړي چې پریکړې ته د عمل جامه واغوندې. **او همداسې نورې تبصرې.**

نو مجبوره شوم چې د ټولو نه یو ځل بیا مننه وکړم او دا لاندې وړوکې تبصره مې بیا ولیکله:

مننه او په اخره کې یو وړاندیز

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، ویرجینیا، امریکا

گرانو دوستانو او عزیزانو! ستاسې هره تبصره ماته د میلیونو میلونو مادي امتیازاتو نه ډېر اهمیت لري او نه پوهېږم چې څنگه د ټولو نه مننه وکړم. خو د تاسې ټولو نه یو ځل بیا نهایت زیاته مننه. زه بیا هم نه پوهېږم چې دا آوازه ولې خپره شوه او یو دوست زمونږ لیکلي و چې واقعاً دا په میډیا کې به لومړی ځل وي چې د یو چا په هکله دومره مثبتې تبصرې وشي نو ستاسې حسن نظر ماته له هر څه نه زیات اهمیت لري. حال دا چې ما هېڅ نه دي کړي. د ځان په خاطر نه وایم خو د دې نه معلومېږي چې افغانان د ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومتدارۍ، صداقت او ایمانداري تړې دي. دا درې عنصره نه خارجي کمک ته ضرورت لري، نه تخنیکي مرستو ته او یا نه کومه قانوني ستونځه شته او نه په بیه اخیستل کېږي چې تاوان سړی وکړي. که ولس ارامه وي مونږ ټول پخپله ارامه کېږو او د ولس په ارامۍ کې زمونږ فردي او د کورنۍ ارامي پخپله خوندي ده.

د ځان په ګټه سؤ استفادې ته فساد وایي خدای دې وکړي چې زما دا تبصره او یا مخکینۍ تبصره په فساد کې رانشي. قدرت او پیسې سړی فاسدوي خو که سړی له ځان سره ووایي چې د دې چوکۍ نه به یوه ورځ خامخا ځم نو بیا سړی نه فاسدېږي او ما سره همدا فکر همېشه و او دی چې که هره دنده سړی ولري نو باالاخره ترې یوه ورځ په طبیعي شکل او یا غیر طبیعي شکل ځې او قدرت او پیسې له انسان سره تر اخره نه پاتې کېږي. دا تغیر او تبدیل په وظایفو کې د همدې په خاطر دی چې د دوه درې کالو نه وروسته د انسان ابتکار او انرژي په یوه دنده کې ختمېږي نو باید چې تغیر او تبدیل رامنځته شي اوبه چې هم په یوه ځای کې ډنډ شي نو باالاخره ګنده کېږي. دا خبره ما تکرار تکرا کړې ده چې کله چې زه معین د وزارت داخله شوم نو زما خدای بښلي پلار راته راغی او راته یې وویل چې معین شولې خو یوه ورځ د دې چوکۍ نه تګ هم په نظر کې ونیسه خو ځان بدنامه نه کړې. ښه کار په دې معنی نه دی چې چا ته غیر قانوني کار سړی وکړي. که یو مامور له ټولو سره یو رنګه قانوني برخورد وکړي نو بیا هیڅوک نه خفه کېږي یعنې د مور او میرې سلوک باید په دولتي چوکاټ کې له ولس سره ونه شي. یو کتاب چې ما او قیوم مشوانې صیب په ګډه لیکلی دی د وطن د معمارانو په نامه چې په همدې دوه اونیو کې به انشاالله چاپ شي نو په سریزه کې ما همدا خبره لیکلې ده.

که څه هم دا ښه نه ده چې د ځان توصیف پخپله وکړم خو د معلوماتو د شریکولو او شاید چې په یو چا څه مثبت تاثیر وکړي دا لاندې څو ټکي لیکم.

د کورنیو چارو په وزارت کې چې ما کار کړی نو زما نږدې دوستان هم نه پوهېږي چې زه څو وروڼه او څومره خپلوان لرم او ما دا خپلې کورنۍ ته ویلي و چې خپل کارونه به کوئ او زما په کار کې به کار نه لرئ. صرف ستاسې د معلوماتو په خاطر وایم چې مونږ شپاړس وروڼه و چې دیارلس اوس هم ژوندي دي او همداسې په سل ګونو خپلوان لرم خو ټول پوهېږي چې زه د دوی غیر قانوني او غیر منطقي غوښتنې نه منم نو ماته یې ویلی هم نشي. او اکثره رانه کله کله خفه هم وي. د پیسو په هکله زما فرموله هم ډېره اسانه ده. له خپلې شړۍ سره پښې غزوم او اساسي ضرورت رفع دی او هوس نه لرم چې باغونه، کورونه او بیلډونګه ولرم او هغه درد سر هم دی. د ننګرهار او مشرقي هر کور او هر باغ زما کور او باغ دی او همدا علت دی چې زه تر اوسه په ننګرهار کې کور نه لرم یوازې په کابل او کونړ کې ځای لرم او هم ما خپل ټول ژوند د خپل معاش نه جوړ کړی دی. د خدای نه ډېر مشکوره یم چې همېشه زما معاش زما د ضرورت نه زیات و او کم نه و او ښه ژوند راته د حلال معاش له لارې برابر شوی دی او په خپل ژوند قناعت لرم. د الله تعالی په دربار کې حلال او حرام دواړه شته نو په عوض د دې چې د حرامو پسې سړی تپ و تلاش وکړي ولې د حلال رزق سوال نه کوي. زما د ټول شناخت او لوړو چوکیو په درلودلو سره چې د افغانستان ټولې شاروالۍ زما د معینیت په چوکاټ کې وې، یوه نمره ځمکه ما نه د ځان په نامه او نه د فامیل د کوم بل غړي په نامه، د افغانستان په هېڅ یوه سیمه کې نه ده اخیستې. په تېرو دېرش کلونو کې د ننګرها ټولو پخوانیو او موجوده مشرانو او چارواکو سره زما ډېرې نږدې اړیکې وې او ملګرتوب مو هم درلود خو یوه ته ما هم دا سوال نه دی کړی چې په کوم شهرک او یا د حکومت په چوکاټ کې ماته کومه نمره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکه راکړي. سلام علیک ډېر ښه لرو خو د هیچا سره هیڅ نوع پېټې او یا ښکاره اقتصادي پروژې نه لرم.

په هر حال خدای دې هغه وکړي چې زمونږ او ستاسې د ټولو خیر پکې وي. هره دنده چې وي، خدمت په یوه سر نه کېږي، ښه، کار فهمه، پاک، صادق او متهد ټیم په موجودیت کې سړی خدمت کولی شي. د اشخاصو قحط الرجال نشته دی او په افغانستان کې له ما نه ډېر زیات ښه، پوهه، با تجربه او متعهد کسان شته دي. که حکومت هر چېرته ځوک مقروري نو باید ښه فکر پکې وکړي او ښه کسان باید په دندو وګوماري.

وړاندیز: راځئ چې د یو مثبت بدلون په لور غوړونه سره نږدې کړو که په حکومت کې یوو او که نه خو د دې بدلون لپاره کار باید وکړو. که مونږ یو سم او متعهد حرکت او ټیم جوړ کړو دولتي چارواکي زمونږ او ستاسې ورونه او بچیان دي خامخا به سمېږي. راځئ چې همدا حرکت ژوندی وساتو، قانوني بنېه ورکړو او د نظام سازۍ لپاره کار وکړو. له اسمانه ملایکې الله تعالی مونږ ته نه رالېږي چې دا وطن راته جوړ کړي. الله تعالی فرمایي: "اِنَّ اللّٰهَ لا یُغَیِّرُ ما بِقَومٍ حَتّیَ یُغَیِّروا ما بِاَنفُسِهِم" که په ځان کې پخپله مثبت تغیر رانه ولو نو الله تعالی هم زمونږ په ژوند کې مثبت تغیر نه راولي. خارجیان او یا د خارجیانو پیسې او قوت خو په هیڅ شکل زمونږ په ژوند کې تغیر نشي راوستلی او حتی د خارجي هیوادونو (عربو او عجمو) زیاتې پیسې او قوتونه زمونږ ملک ته راغلل خو زمونږ ستونځې نورې هم زیاتې شولې او مفت خواره یې اموخته کړو. راځئ چې د دې مفت خوریو او نورو ته د طمع لرلو پر ځای د خپلو ناځېزو امکاناتو او قوت نه د وطن په ګټه مثبته استفاده وکړو. راځئ چې د شعارونو نه تېر شو او عملي اقدام وکړو. زما یوه ساده او اسانه مشوره اول د ننګرهار، ورپسې د مشرقي او باالاخره د افغانستان خلکو ته دا ده چې په ننګرهار کې ډېرې ټولنې، حرکتونه او ښه با ا حساسه کسان

شته دي او هلې ځلې کوي خو د دوی هلې ځلې پراګنده او یا انفرادي شکل لري. راځئ چې دا ټولې ټولنې سره یو ځای کړو، لږ ساده اصول ځانونو ته وټاکو، په هغو اصولو عمل وکړو او انشاالله زه امید لرم چې د دې حرکت نه به یو ښه او غټ حرکت جوړ شي. کله چې مونږ خپل معنوي قوت سره یو ځای کړ دا نور کارونه پخپله کېږي. ما ته پته ده چې زمونږ تېرو حکومتي چارواکو په ننګرهار کې او هم نورو سیمو کې د ولس او ټولنو تر منځ په یوه نامه او بل نامه درز اچولی و نو ښه دا ده چې فایروالونه (دیوالونه) چې زمونږ د ټوټه کیدو په خاطر جوړ شوي دي له منځه لرې کړو او دا قوتونه سره منسجم کړو. دا پیسو ته ضرورت نه لري صرف اخلاص، صداقت او خود ګذارۍ ته ضرورت دی. ملي کارونه په یوه سر او یوه وړه ټولنه باندې نه کېږي. زما عرض د ننګرهار ټولو با فهمه کسانو ته دا دی چې راځئ دا ټولنې او حرکتونه سره یو ځای کړو. که خوښه مو وي نو هره ټولنه او ډله دې په خپلو کې سره تصمیم ونیسي او د یو بل سره د یو ځای کیدو پلان دې جوړ کړي. هره ټولنه چې د یو بل سره یو ځای کېدای شي اول اقدام دې وکړي او له نورو سره به بیا وروسته کار وکړو. ما ته که په دې اړه هر خدمت وي زه حاضر یم. د افغانستان د ارامۍ او سوکالۍ په هیله.

د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، ویرجینیا امریکا

د فیسبوک یو تن ګډونکونکي راته لیکلي و چې ما له ځان سره د فیسبوک په صفحه کې اډ کړه. ما ورته ولیکل چې زما د فیسبوک د ملګرو شمېره د پینځه زرو نه زیاته شوې او زه نور کسان نشم له ځان سره اضافه کولی نو ښه دا ده چې زما د فیسبوک صفحه لایک کړه او په دې توګه به سره په اړیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې اوسو. دې ورور راته ولیکل چې یو کس ډلیټ یعنې د خپلو ملګرو نه لرې کړه او ما د ځان سره ونیسه.

ما ورته ولیکل چې وروره دا هم یو نوع فیسبوکي فساد دی او زما اخلاق دا اجازه نه راکوي چې زه یو ملګری لرې کړم او تا اډ کړم. ما ته ټول ملګري محترم دي او هر یو جلا جلا ځای زما په زړه کې لري. دا داسې معنی لري چې په یوه کرسۍ کار کوې نو یو ملګری درته راشي او ووایي چې دا فلانی له وظیفې نه لرې کړه او ما مقرر کړه. که دا کار وشي نو دا هم د فساد یوه نمونه ده. مونږ او تاسې ټول ملګري لرو او که کوم ملګری زمونږ نیمګړتیاوې درلودلې نو هغه به ډیلیټ کوو نه بلکې د هغه خلاوې به اصلاح کوو. زه په دې خوشحالېږم چې زما خلاوې څوک راپه ګوته او هغه اصلاح کړم.

په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او یو وړوکی غوندې وړاندیز

د می د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا

د بیان آزادي دا نه ده چې هر څوک په هر چا پسې هرڅه بې له معلوماتو، شواهدو او دلایلو ووایي. توهین امیزه خبرې چې د انسان شخصیت او ټولنې ته زیان رسوي هغه د قانون، انسانیت، افغانیت او اسلامیت له مخې سمې نه دي. مونږ ټول یو څه عیبونه شاید ولرو ځکه انسانان یوو او انسانان همېشه سهوه کوي خو باید د انسانانو په شخصي مسایلو او عیبونو پرده واچوو خو متاسفانه زمونږ په ټولنه کې دې ته ډیموکراسي وایي باالخصوص زما اشاره اوسنیو تبلیغاتو ته ده چې د افغانستان دښمنان غواړي چې د مختلفو لارو او اشخاصو په وسیله زمونږ دا مات ګوډ نظام خراب کړي او مونږ هم ارادي او غیر ارادي د نورو خبرې زمزمه کوو.

انارشي او ډیموکراسي سره فرق لري. د قانون حاکمیت د ډیموکراسۍ اصل دی. نو که څوک په چا پسې هر څه لیکي او یا وایي باید لږ په کې فکر وکړي ځکه بیا شاید په بې فکره او بې سوچه خبرو باندې پښېمانه اوسو. دا د دې معنې نه لري چې په ملي مسایلو کې څوک خیانت کوي او مونږ غلي کېنو او څه ونه وایو خو که ملي مسایل هم مطرح کوو او غواړو چې حقایق ووایو او شواهد په ډاګه شي نو باید په خپلو خبرو او لیکنو کې د خبرو او قلم عفت په نظر کې ونیسو.

د توماس ادیسن وینا

د می د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

هغه شیان چې حسابېږي، پر هغې حساب نه کېږي او هغه شیان چې پرې حساب کېږي هغه نه حسابېږي.

یوه مهمه وینا او یوه وړه تبصره

د می د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

ډېر کلونه پخوا چې مونږ ځوانان و پروفیسر رسول امین راته په پېښور کې وویل چې خوریه! یوه خبره درته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتلل د یو چا په خوښه دي خو وتل ترې بیا په خپله خوښه نه دي. همدا خبره زه هم ځوانانو ته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتګ ستاسې په خوښه دی خو وتل ترې بیا ستاسې په خوښه نه دی نو ښه به دا وي چې د استخباراتي لوبو نه ځانونه وساتو او ملي فکر پیدا کړو. زمونږ عزت په ملي ګټو کې دی نه د استخباراتي شبکو سره کار کول. زمونږ په کونړ کې خو دا اصطلاح ډېره عامه ده چا به چې په استخباراتو کې پخوا کار کاوه او وبه پېژندل شو نو هغه ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې رپوټ چي وايه او دا به يو نوع بده اصطلاح وه چې د کنځلو معنی يې درلودله.

تبصره! زمونږ استخبارات زمونږ د ګاونډيو هېوادونو په پرتله په هر لحاظ د مقايسې وړنه دي ځکه هغوی ډېر منظم دي، زيات امکانات لري او زمونږ په هکله دومره معلومات لري چې مونږ د خپل ځان په هکله دومره معلومات نه لرو. نو په دې اساس مونږ استخباراتي جنګ نه شو ګټلی. ښه بـه دا وي چـې زمونږ حکومت په خپل ملت باندې تکيـه وکـړي او د ملـت اعـتماد راجـذب کړي. ملت کولی شي چـې د ګاونـډيانو شـومو پلانونـو مخـه ونيسي. زمـونږ مسايل په جګړو او عملياتونو نه حل کېـږي چـې بېـل بېـل نومونـه پـه فـوځي عملياتو کېږدو او يا استخباراتي معلوماتو شريکول مونږ ته څه ګټـه ورسـوي. مونږ يو واحد عملياتي پلان ته چې په هغه کې د ولس او حکومت رول معلـوم وي ضرورت لرو چې زمـونږ سـتونځو تـه د پـای ټکـی کېـږدي. پـلان پـه پټـو معاملو نه جوړېږي بلکې مشـکلات بايـد لـه ملـت سره شريـک شي او ټګـلاره معلومه وي چې ټول پوه وي چې مونږ کومه خوا ته راوان يو.

Two points are important for enduring peace in Afghanistan

23 May 2015, Virginia, USA

Two points are important for having enduring peace in Afghanistan. One, peace is a process not a deal. If you have homogenous group of insurgency in a country, it take time to reach a final deal but it will take even more time to implement the agreement. Secondly, insecurities in Afghanistan are

product of several factors or multi-facets such as combination of criminals, terrorists groups, Taliban, disgruntled elements, proxy fighters, bad and inefficient governance, drug and economic mafia and local rivalries. Therefore, it is not possible to have a real peace process. Every contact and negotiation will be part of tactical advantage for both sides and won't produce result.

We need to focus on two tracks: one to focus more on improving governance and rule of law in order to improve security. Secondly focus on good diplomatic relation with Pakistan to reduce violence in the country by not supporting proxies or provide safe haven to those elements who want to destabilize Afghanistan.

Supporting nomination of Mr. Masoom Stanekzai as Minister of Defense

23 May 2015, Virginia, USA

I know Mr. Masoom Stanekzai for many years and know him very well. He is the right choice for the Ministry of Defense of Afghanistan and if I don't exaggerate, he might be the second or third good choice of National Unity Government

(c) ketabton.com: The Digital Library

so far. Beside of his background and education, he is very sincere person to build the country and not part of corrupt mafia. It is not easy to work in the system and in the same time keep your integrity. He survived several attacks and targeted by enemies of Afghanistan within the country and also outside of the country but never give up to work for Afghanistan. I hope parliament members understand this and vote for his confirmation. Two things are important: He will never give up and tirelessly work for enduring peace in Afghanistan and in the same time will keep his integrity. We all should support him and he is the best choice for this position at this critical time. I am on loaner computer and do not have Pashto fonts and will write in Pashto later on as well..

Losing battle of perception by the government

26 May 2015, Virginia, USA

When the government officials are not able to provide proper answers for policies issues, it will create further questions, doubts and confusion. This lack of clear communication leads to belief that there is no clear policy to address people concerns. This provide tools to opponents of

government (armed and political) to mislead the people. In public debate when you lose initiative and be defensive, then you lose argument and battle of perception to win people support. This is the case in Afghanistan right now.

Admiring sacrifices of Afghan National Security Forces

26 May 2015, Virginia, USA

I really admire the sacrifices of Afghan National Security Forces (ANSF) despite so much political grudging to provide them direction. Afghanistan problem is not lacking of dedicated and patriotic forces but it is lacking of political uncertainty. You cannot show me any country in the world that their police or military forces were able to fight against armed opposition for so many years without proper recognition and appreciation of their sacrifices by their leaders.

I am puzzled by some Afghan commentators to blame Afghan National Security forces for failures of security but ignorant that the relative security you have and able to talk on different TV shows are due to the services and sacrifices of ANSF. I am not saying that there is no shortcomings in ANSF but under our political circumstances, they do perform well.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Please do respect their sacrifices that they protect you and your family while you are sleeping nicely. If you are real patriotic, please recruit yourself in ANSF for 200 plus dollars per month and defend the country.

آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟

د می د میاشتې ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

دوستانو سلام! دا څو ورځې کېږي چې ما پـه خپل کمپـوټر کـې د بېځایـه لاس وهلو له امله خپل ټول فایلونـه لـه منځـه وړي و او هـم مـې د فیسـبوک صفحه کې د ملګرو د اسانۍ په خاطر زمـا د فیسـبوک اکاونـټ ټـول ډیلیـټ شوی و یا له منځه تللی و او دوه ورځې مې د فیسبوک نه غوږونـه پـه قـرار و خو نن دا دواړه مشکلات حل شول او اوس بېرتـه خپـل کمپیـوټر تـه او هـم د فیسبوک اکاونټ ته لاسرسی لرم.

دا دوه ورځې چې فیسبوک مې نه شو کتلای داسې راته ښکاره کېدله چې ګوندې ډېر څه مې ورک کړي دي او د ډېرو ښو دوستانو نه جـدا شـوی یـم. دا چې د وطن نه څوک بهر وي نو بیا خو تشویش نور هم د وطن د حالاتو پـه هکله لا زیات وي.

خو پرون شپه مـې د طلوع تلویزیـون د تـودو بحثونـو چلـوونکي شاه پـور بختیار صیب نه واورېدل چې دی د فیسبوک کومه رسمي صفحه نه لـري او هر څوک چې د دې په نامه څه خپروي هغه د ده نظر نـه دی او دی دومـره وخت هم نه لـري چـې د فیسـبوک پاڼـه ولـري. زه خـو چـې دا دوه ورځـې د فیسبوک د ملګرو نه جلا وم نو د فیسبوک پسې ډېر خفه وم نو یو ژورنالست څنګه د فیسبوک د اهمیت نه انکار کوي او دا ورته بده او عیب ښکاري چې

د فیسبوک اکاونټ ولري. زما په اند دا بد کار نه دی چې څوک د فیسـبوک اکاونټ ولري خو استعمال یې هم په سړي پـورې اړه لـري. ډېـرو دوسـتانو د پورته لیکنې په هکله مثبت نظرونه لیکلي و چې د فیسبوک اکاونټ نـه بایـد مثبته ګټه واخستل شي.

د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد شوله

د می د میاشتې ۲۸مه نېټه، دیترویت هوایي ډګر، میشیګان ایالت، امریکا

یو کلیوال سړی ښار ته تللی و نو چا ترې پوښتنه کړې وه چې د کـوم ځـای یې نو ده ورته ویلي چې د فلاني ملک د کلي یم. تپوس کوونکي ورتـه ویـلي و چې فلانی ملک څوک دی او د کوم ځای دی؟ کلیـوال ورتـه ویـلي و چـې تـه هغه ملک نه پیژنې نوته څوک پیژنې. د دیترویت هوایي ډګر چې مـې ولیـده نو د هماغه کلیوال سړي قصه مې راپه یاد شوله.

همدا شېبه د امریکې د مشیګان ایالت د دیترویت هوایي ډګـر کـې یـم او مسچوسیت ایالت ته په ترانزیت لونج (انتظار ځای) کې ناست یـم نـو د دې هوایي ډګر اوږدوالی مې چې ولیده چې د وړوکي اورګاډي په وسیله سـورلۍ د هوایي ډګر له یوې برخې نه بلې برخـې تـه انتقـالوي او پـه یوولسـو ژبـو د معلوماتو په تخته باندې مسافرو ته هرکلی لیکل شوی دی نو د خپل وطـن د هغه کلیوال خبره مې راپه یاد شوله چې مونږ لا ښار او دنیا نـه پېژنـو او اوس هم په کلیوالي محدوده کې ژوند کوو او د خپل ملک دوه ژبو (پښتو او دري) د ویلو تحمل نه لرو او که په یوه ژبه خبرې کوو نو د بـل ژبـې ویـوونکي راتـه اجنبي او غیر افغان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ فکر کوو چې افغانستان د دنیا د ثقل مرکز دی او ټوله دنیا د همدې ځایه اداره کېږي. په واقعیت کې داسې نه ده، مونږ ډېر وړوکی هېواد یوو او حتی د خپلې سیمې په کچه هم زمونږ هیواد په اقتصادي، فوځي او سیاسي لحاظ وروسته پاتې هیواد دی.

همدا ګړی یوکتاب د بین المللی روابطو او د نړیوال سیاست په هکله هم لولم. د دې کتاب په یو ځای کې راځي چې ګروپونه، ژبې او قومونه د ابد نه په همدې شکل نه دي پیدا شوي بلکې د مهاجرتونو او سیاسي جوړښتونو او تحولاتو په نتیجه کې مونږ په اوسنۍ فزیکي او یا بشري جغرافیه کې ژوند کوو. د اسلام له نقطه نظره هم قومونه او ډلې د یو بل د شناخت لپاره پیداشوي دي، په یو بل تفوق یا برتري نه لري. که مونږ د کلیوالي محدودې نه راووځو نه ښه به وي ځکه افغانستان لا هم د دنیا په پرتله کلی دی ښار نه دی. مونږ په خپل کلي کې هغه وخت د عزت او ابرو ژوند کولی شو او د خپل هېواد د اوسېدو نه خوند اخیستلی شو چې مونږ ملي فکر ولرو.

راځئ چې د ملي ګټو لپاره وړې خبرې شاته واچوو او د یو ملي اجنډا حمایت وکړو. هره ژبه باید د هماغه قوم خپل ویوونکي تقویه کړي او د خپلې ژبې یا سیمې د وروسته والي ملامتیا په یو بل وانه چوو. که چا یو ښه کار کوو هغه باید وستایو او که چا بد کول بد یې باید د ملي ګټو په خاطر وغندو نه دا چې د شخصي ګټو په خاطر. مونږ داسې ایډیاله فرموله نه شو پیداکولی چې هر نظام او هر شخص باید هیڅ خلا او نیمګړتیاوې ونه لري. هر شخص او هر نظام په هره مقطع د تاریخ کې زیاتې نیمګړتیاوې به خامخا لري او همېشه به د اشتباګانو سره مخامخ وي خو باید نظام او اشخاص خپلو نیمګړتیاو ته متوجه کړو ځکه دا زمونږ حقوقي او قانوني حق دی.

امريکايان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره

د می د میاشتې ۲۹مه نېټه، د دیترویت هوایي ډګر، امریکا

د افغانانو په منځ کې د هېواد نه بهر او هم افغانستان کې دننه د امریکایانو د راتګ د موخو په هکله په محلي او سیاسي حلقو کې مختلفې تبصرې کېږي چې دوی ولې هلته تللي دي او هر چاسره د هغه د معلوماتو او طرزفکر په اندازه جلا جلا نظرونه دي. څو کاله دمخه زما زوی، ضیا راته ویلي و چې په خاص کونړ کې د میلمنو سره په دېره کې ناست و نو یو تن ورته ویلي و چې کونړ ته امریکایان په دې خاطر ورغلي دي چې د کونړ لرګي (د نښترو چارتراش) یوسي. ده ورته ویلي و چې امریکا کې لرګي دومره ډېر زیات دي چې خلک کمپنیو ته په یوه ونه زر دوه زره ډالره د پاسه ورکوي چې هغه ووهي او یوسي یې.

پرون چې د امریکا د مسچوسیت ایالت ویلمزټاون پوهنتون ته چې د امریکا د ټولو نه مشهوره پوهنتون دی، د پروفیسر ډیوید اډوارډ په بلنه تللی وم چې هلته د دغه پوهنتون د استادانو او شاګردانو سره د افغانستان د تازه مسایلو په هکله وغږېږم. څو کاله پخوا ډیوید او ما د ویلمز-افغان میډیا په نامه یوه پروژه درلوده چې زه ورسره سلاکاروم. کله چې د ډیوید نوي کورته لاړم چې دا کورد چارتراشو یعنې نښتر د ښو لرګو نه په یوه خاص ډیزان جوړ شوی دی نو د ضیا خبره مې راپه یاد شوله.

په دې وخت کې د فراه د ولایت پخواني والي صیب روح الامین هم زما لیدو ته راغی نو هغه ته مې د ضیا خبره وکړه او د د ډیوید د کور څو عکسونه مې واخستل چې درنو دوستانوسره یې شریک کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کور چې د نښترو د ښایسته لرګو نه په ډېره عجیبه نقشه او ډیزاین په پنځه جریبه ساحه کې چې اکثره یې ځنګل دی، ۴۳ کال پخوا جوړشوی او تقریبا یو میلون ډالره ارزښت لري. د کور شاوخوا ته د دغه پوهنتون تقریبا ځلور ځلوېښت زره جریبه ځنګل دی او په دې لوی ځنګل کې دا یوازینی کور دی. دا ځنګل د ویلمزټاون پوهنتون د شاګردانو او د دغه سیمې د زراعت د څانګې د تحقیقاتو لپاره ساتل شوی دی. د ویلمزپوهنتون په هغه وخت کې و نه غوښتل چې د دوی د اولني پلان له مخې نور کورونه هلته جوړ کړي. په دغه ځنګل کې د نښترو او میپل (میپل سیروپ د دغه ونو نه جوړېږي) نه نیولې د ګلانو او نورو زینتي ونو پورې شته دي. د امنیت، آزادي هوا او سکون په هکله به نور څه نه وایم چې دا پروفیسر ـ د خپلو دوه ماشومانو او یوې ښځې سره هلته په ځانګړي توګه اوسېږي.

پورته لیکنې باندې دوستانو ډېرې مهمې تبصرې لیکلې وې چې یو څو یې دلته را انتقالوم:

استاد غلام دستګیر خاورین صیب لیکلي و:

ډېر په زړه پوري مطلب و. دا خو جوته ده چې امریکا ډېر بډای هېواد دی زموږ شتمنیو ته اړتیا نه لري خو د مطلب د بشپړولو له پاره په کار دي چې د یو کارپوه په توګه ووایاست چې د څه له پاره راغلي دي. د دوی راتګ آن د کرزي صاحب په زړه هم نه هوارېده.

ډاکټر یونس بارګامي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب دا کیسه د خلکو ورکه ده کنړیان وایي لرګو پسې راغلي لغمانیان وایي بادرنګو پسې راغلي وردګ وایي مڼو پسې راغلي خو خدای ته به معلومه وي خو زما په فکر د پښتنو په جګو شملو پسې راغلي دي.

عبدالموجود خلیلزي صیب لیکلي و:

ګرانو مشرانو اسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته! د میاخیل صیب خبرې ټولې پر ځای دي او د واحیدی صیب خبرې په تاید چې میاخیل صیب کوښښ کوي چې د خپلو سفرونو په وسیله زمونږ افغان ولس راویښ کړي. زه د واحیدی صیب خبرو سر هم موافق یم چې زمونږ د ټولنې ډېره فیصدي نالوستي خلکو څخه جوړه ده او د دوی د مظلومیت او بیچارګۍ نه استفاده کېږي او هغوی په یو نوم اوبل نوم غولول کېږي. خو زه بیا داسې وایم زمونږ نالوستي وګړي د هغه پروفیسرانو او لوستوونکو څخه ډېر ښه دي کوم چې زمونږ دګران هېواد په ورانولو کې مهم رول لرل خو زمونږ نالوستي بیا په کې ډېر ځورېدلي او کړېدلي او د دې عامل ټول زمونږ هغه د علم او د پوهې خاوندان دي کوم چې جهاد په نامه یې زمونږ هېواد په کنډرو بدل کړه. زه جنوب، غرب او شمال د افغانستان باندې نه غواړم چې وغږېږم دا نه چې مالومات راسره نشته، مالومات هم لرم خو زه غواړم چې د ختیځ زون چې د دغه زون ډېر شتمني هغه خلکو لوټ کړه کوم چې ځانونو ته علماء، د جهاد رهبران او علمي څېرې وایي او ځانونه یې پر خلکو باندې د ټوپک په زور منلي دي دکونړ، نورستان، او ننګرهار هغه ځنګلونه یې له منځ یوړل کوم چې د افغانستان عامه شتمني وه او هغه ځنګلونه یی وسوځول چې خلکو نه غوښتل دا ظالمان یې قطع کړي. زما په نظر د افغانستان د عامه شتمنۍ په لوټ کولو کې، د خلکو په وژنه کې، د هېواد په خرڅولو او بربادولو کې ډېر رول د علم او پوهې د خاوندانو وو. داکوم انځورونو چې میاخیل صیب شریک کړي دي خلکو خپل هېواد او خلکو سره مینه لرله نو ځکه یې خپل هېواد اباد کړی دی. الله تعالی مو راته ژوندي لره او الله تعالی دې وکړي چې زمونږ په ګران هېواد کې هغه په خوب ویده او با احساسه افغانان مشران راویښ شي او خپل سرنوشت په خپله وټاکي. امریکا زمونږ د هېواد د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو منابعو د خرابېدو لپاره راغلې ده او غواړي چې مونږ ټول عمر سوالګر پاتې شو او دوی چې څه غواړي هغه پر مونږ وکړي.

محترم فرید واحدي صیب لیکلي و:

میاخیل صاحب کور مو ودان تاسې همېشه د خپلو سفرونو ګټور اړخونه له ولس سره د هېواد د بهبود په خاطر شریك کړي دي. دا هم واضحه ده چې زموږ د ولس لویه برخه بې سواده ده او زر غولول کېږي. خو موږ او تاسو باید دا ومنو جي امریکا افغانستان ته د خپلو سیمه ییزو او طویل المدتو ګټو د خوندیتوب لپاره راغلې ده او افغانان د تېرو تجربو نه په استفادې باید د دې حالت نه مثبته ګټه پورته کړي.

محترم عارف لودین صیب لیکلي و:

محترم میاخیل صیب! ډېره مهمه موضوع دې راواخیسته، ستاسو نظر او تبصرې ته په تمه وو، خو تا ترې د ډیویډ اډوارډ د کور توصیف ته مخه کړه!!؟؟

انجینر صیب سید فریدالله فرید لیکلي و:

میاخیل صیب دا جوته ده چې امریکا افغانستان ته د لرګو د وړلو لپاره نه بلکې د نورو ستراتیژیکو موخو لپاره راغلې ده خو له یو واقعیت نه سترګې هم پټولی نشو چې د طالبانو له نسکورېدو وروسته د زورواکو واک نور هم زیات شو او د لرګو مافیا په کونړ کې په خلاص مټ د لرګو پریکول او لېږد زیات کړ.

د دوی په ځواب کې ما په مختصره توګه ولیکل:

د ټولو دوستانو د تبصرو نه زیاته مننه. زما موخه همدا وه چې یو علمي بحث سرې پرانېزي. او اکثره تبصره کوونکي چې زه پېژنم له مانه زیات معلومات په ټولو مسایلو کې لري.

خاورین صیب! کرزی صیب د امریکایانو سره ډېر زیات خوشحاله و چې په مفته یې ورته قدرت وسپاره، امنیت یې ورته نیولی و او بیدریغه پیسې یې ورته ورکولې چې بالا خپلې مزې او چړچې یې پرې ۱۳ کاله وکړې. په اخره کې سره ځکه خفه شول چې دی او د ده کورنۍ غوښتل چې د ګاندي د کورنۍ په شان تل تر تله په قدرت کې پاتې وي خو امریکایانو دا نه منله او اختلاف د دوی تر منځ پیدا شو. محمود کرزي په یوه مرکه کې همدا وویلې چې دوی د ګاندیي د کورنۍ په شان رول باید په افغانستان کې ولوبوي. کرزي صیب هم په اخره کې وویلې چې دی پس له ۱۳ کلونو په دې اوس پوه شو چې امریکان د خپلو اهدافو لپاره افغانستان ته راغلي دي خو په دې دیارلس کلونو کې چې د ده یې حمایت کوو ده څه نه ویلې ولو که ستونځې ډېرې زیاتې وې.

که څوک خپل اهداف ونه لري نو څنګه دومره فوځونه یو بل ملک ته لېږي او دومره پیسې هلته مصرفوي؟ په سیاسي او اقتصادي مسایلو کې د یو بل سره باید مشترکې ګټې وي چې یو د بل سره کاروبار وکړای شي یعنې د یو ملک ګټې باید د بل ملک د ګټو سره اړخ ولګوي خو داسې نه وي چې یو خوا خپلې ګټې خوندي وي او د بل پکې هیڅ نه وي. مونږ ته باید د اول نه د امریکانو د راتګ موخې معلومې وي او هم مو خپلې موخې تعریف کړې وي چې په څنګه د یو بل د موجودیت نه ګټه واخلو او څنګه همغږي سره کېدای شي او که نه؟ که نه شي نو بیا څه په کار دي او کومې نوې لارې چارې ولټول شي. مونږ نه د امریکایانو د موجودیت نه سمه ګټه واخیستله او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مو نورې لارې چارې ولټولې چې که دوی نه وي نو څه باید وکړو. مونږ نه د دوی سره سم کار وکړ او نه مو د دوی موخې معلومې کړې او نه مونږ خپلې موخې تر اوسه پورې تعریف کړای شوې. نو همدا لامل دی چې مونږ ټول د اوسنیو سیاسي حالاتو په هکله په یو نوع سردرګومۍ کې غرق یوو. دا ډېر لوی بحث دی خو په اخره کې دومره وایم چې افغانستان د امریکا لپاره وسیله ده نه هدف خو د افغانستان لپاره ثبات او ارامي هدف دی او دې هدف لاسته راوړو لپاره باید په شریکه کار وکړو.

د نېشنلېزم مثبت او منفي اړخونه

د می د میاشتې دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

که تېرو دوه سدیو ته وګورو نو نیشنلېزم په نړۍ کې د ملت جوړونې او هېواد جوړونې لپاره مثبت او هم ډېر منفی رول ادا کړی دی. که نیشنلېزم د خود ارادیت په معنی د ملي وحدت او هېواد جوړونې لپاره استعمال شي چې قومونه او ولسونه سره متحد شي، ملي ګټې تعریف او د ملي ګټو لپاره کار وشي نو نیشنلېزم د یو هېواد په جوړونه کې مهم رول لوبولی شي. ښه مثال یې په دې وروستیو وختونو کې جنوبي افریقا ده چې تور پوستو د نیشنلېزم په وسیله د سپین پوستو د اپارتاید یا نژادي تبعیض نه ځانونه خلاص کړل او د قدرت د نیولو نه وروسته، نیلسن منډېلا د انتقام نه کار وانه خیست او ملي وحدت یې وساته. په امریکا کې هم د نیشنلیزم له امله په میلونونو انسانان ووژل شول خو بیا د دې ملک د Elites یا نخبه ګانو د کفایت او درایت له امله امریکا د پرمختګ په لوري روانه شوله او اوس د نړۍ د بل هر ملک په پرتله امریکایان خپل هیواد او ملي ګټو ته ډیر ژمن او وفاداره دي.

که نیشنلېزم په یو هیواد یا سیمه کې د تفرقه اچولو، تضادونو، قومي برترۍ، د قدرت انحصارول او داسې نورو منفي موخو باعث شي نو یو هیواد څه کوې چې د سیمې ټول هیوادونه او حتی د نړۍ ثبات له خطر سره مواجه کولی شي. که شلمې پېړۍ ته نظر واچوو نو د نیشنلېزم د منفي موخو له امله لومړی او دویم نړیوال جنګونه رامنځته شول چې میلونونه انسانان پکې ووژل شول. په ورستیو کلونو کې پخواني یوګوسلاویا، نایجیریا، رواندا او کانګو یې نور خراب مثالونه دي.

په افغانستان کې هم د نیشنلېزم نه ګټوره استفاده نه ده شوې او په خاصه توګه په تیرو څو لسیزو کې د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد د محدودو شخصي، قومي او سیمه ییزو ګټو په خاطر استعمال شوی دی. که مونږ د مجاهدینو، طالبانو، کمونیستانو او یا هم اوسني حالت ته ګورو نو قومي او سیاسي مشرانو، نیشنلېزم نه د خپل قدرت د ساتلو په خاطر ګټه اخیستې. کله چې د دې سیاسي او یا قومي ټیکه دارانو ګټې په خطر کې شي نو د خپلو قومونو قوت ته مخه کوي او د هغوی د حقوقو د غوښتلو په پلمه د خپل قوم او یا سیمې ولس باندې غږ کوي چې د دوی حمایت وکړي خو بیا چې خطر له منځه لاړ شي نو نه د دوی خپل قوم په یاد وي او نه ملي ګټې ورته څه اهمیت لري. د افغانستان وروستۍ ټاکنې یې ښه نمونه ده چې نوماندانو د نورو مسایلو نه برسېره د خپلو بیالوژیکي اړیکو په اساس په خپلو قومونو باندې په کراتو کراتو غږ کاوه چې د دوی حمایت وکړي خو اوس هغه وعدې هسې په هوا کې پاتې دي.

زما غوښتنه ده دا ده راځئ چې د نیشنلېزم له قوت نه د ملي ګټو لپاره کار واخلو نه دا چې مونږ د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد استعمال کړو ځکه په دې وروستي حالت کې نه مونږ ګټه کولای شو، نه زمونږ قومونه او سیمې او نه په عمومي توګه د افغانستان د راتلونکي لپاره څه ګټه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته بحث باندې هم ډېر سوالونه او نظرونه لیکل شوي و چې یو څو نظرونه او تبصرې یې دلته رانقلوم:

انجینر صیب سید فریدالله فرید لیکلي و:

میاخیل صیب ډېرې ښې موضوع ته مو اشاره کړې او ښه رڼا مو پرې اچولې ده چې په اوسني ترینګلي حالت کې پرې پوهېدل ډېر ضروري دي. که یو وار مو هېوادوال د نشنلېزم په منفي لومې کې ګیر شول نو بیا خو تاریخ څه چې جغرافیه هم په خطر کې ده. د دې سیاسي دوه بختـه واړې د منفي اړخ نـه د بچ کیدو لپاره یو سیاسي رهبریت، درایت او ارادت تـه ضرورت دی.

سلام مجاور صیب لیکلي و:

میاخیل صیب ستاسو نظر ته درناوی!

د خپلې پوهې په خاطر دوه جملې شریکوم او ستاسو نظر پرې غواړم لـه داودخان وروسته په افغانستان کې د نشنلیزم کومه بېلګه لرو او کنه؟او کـه وایو چې لرو یې د قوم پرستۍ او ملت پالنې مانا به سره په ټکر کې نشي؟

که په دې هکله راته دوه درې جملې ولیکئ چې زما ذهن پرې خلاص شي.

رفیع الله جمیل ستانکزي لیکلي و:

بلکل د کانې کرښه ده میاخیل صاحب محترم، موږ له نشنلیزم نـه ناسمه ګټه اخیستې، کنه ترې مثبته ګټه ډېره کېدای شي او د سمې خوا تـه تـلای شو، خو دلته هر څه په لوی لاس ناسم کارول شوي دي او مـوږ ورتـه پـه بـده سترګه ګورو کنه نشنلیزم ډېر ښه دی، چې سم وکارول شي.

د دوی د نورو دوستانو د لیکنو او تبصرو په هکله ما ولیکل:

دوستانو ستاسې د نظرونو او تبصرو نه مننه! ما د لیکنې په سر کې لیکلي که نیشنلېزم د خود ارادیت او ملي موخو په هکله استعمال شي نـو ښه کـار دی خو په تېرو څو لسیزو کې دا کلمـه د قـوم پرستۍ پـه معنـی اسـتعمال شوې ده. که موږ نیشنلېزم داسې تعریف کړو چې ملي ګټې پـه نظر کـې ونیسو نو موږ باید تحمل ولرو او هر څوک چې د افغانستان په محدوده کـې اوسېږي باید هغوی ته په درنه سترګه وګورو، یـو بـل تحمـل کـړای شـو او د همکارۍ روحیه پیـدا کـړو. کـه تحمـل او د همکـارۍ روحیـه نـه وي نـو بیـا تضادونه پیدا کېږي او منفي تضادونه ټولنـه د تباهۍ سره مخـامخ کـوي. واقعیت اوس دا دی چې تاجک، هزاره، پښتون او نورو قومونو ته یو بل ښه نه ښکاري او د همکارۍ روحیه سره نه شته ده او هر یو قـوم داسـې فکـر کـوي چې په دوی ظلم شوی دی. علت یې همـدا دی چـې مـوږ د ملـت جـوړونې لپاره ملي پالیسي نه لرو او دا زمینه د کرزي صیب پـه دوره کـې ډېـره زیاتـه مساعده وه خو متاسفانه هغه خپله ټوله انرژي په همدې مصرفوله چې څنګه یو د بل په مقابل کې استعمال کړي. که موږ د سویس هیواد ته وګـورو ډېـر وړوکی هیواد او څلور ډېر متضاد قومونـه هلتـه اوسـېږي خـو هغـوی وکـړای شول چې د همکارۍ روحیه پیدا کـړي او د مرکـزي او محـلي حکومتونـو تـر منځ تعادل رامنځته کړي.

د افغانستان مشکل د نورو ډېـرو هېوادونـو پـه پرتلـه ډېـر مشـکل نـه دی. زمونږ غټ مشکل سیاسي او د قومي ټیکه داریو او هم په وروستیو کلونو کـې په ولس باندې یو نوعه د مدني ټولنې جنګ سالاري هم حاکمـه ده. د مـدني ټولنې جنګ سالارانو ته ما په خپله یوه مقاله چې په انګلیسـي ژبـه پـه ۲۰۱۰ م کـې خپـره شـوې وه اشاره کـړې وه او بعضـې د دوی د مـې د Civil Society Warlord په نامه یاد کړي وو. ځکه چې جنګ سالاران او بعضې قـومي ټیکـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داران څه کوي نو دوی هم د هغوی په مراتبو زيات دي. دا په دې معنی ده چې زمونږ په ټولنه کې اوس هم يو قسم بله جنگ سالاري حاکمه ده چې دا د تېرې جنگ سالارۍ نه خطرناک تره ده. که د دې مدني ټولنو د جنگ سالارۍ په حلقه کې نه اوسې نو بيا ته هم د حکومت په تصميم گيرۍ کې رول نه لرې. دا نوع جنگ سالاران هم ډېرې پيسې لري او د نورو مافيايي حلقو سره نږدې تړاو هم لري.

ايا نيوکې يا انتقاد خيانت دی؟

د می د مياشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

د فيسبوک يو دوست د يو بل دوست په وال باندې ليکلي و چې دوی په حکومت باندې هره بېځايه نيوکه دوی په خيانت حسابوي.

ما ورته وليکل: وروره خفه کېږه مه، نيوکه او خيانت سره ډېر فرق لري. که په نيوکه څوک خاين کېږي نو بيا خو د خاينينو تعداد به ډېر زيات شي. د حکومتونو دا وظيفه ده چې نيوکو ته منطقي ځوابونه ووايي او په نيوکو خفه نه شي. سلمان فارس يو فقير صحابي و او حضرت عمر (رض) ته يې ووېل چې عمره د منبر نه ښکته شه ستا خطبه نه اورو ځکه تا بې عدالتي کړې ده او د غير عادل سړي خطبه اورېدل جايز نه دي. حضرت عمر (رض) غوندې د اسلام مقتدره خليفه خطبه بس کړه او د منبر نه راښکته شو او د سلمان فارس اعتراض ته يې غوږ ونيوه.

نيوکې د ډيموکراټيکو نظامونو يو مهم اصل دی نو د دې اصل نه بايد مونږ څوک محروم نه کړو. که په نيوکو څومره محدوديت وضع کېږي نو هماغومره نيوکې زياتېږي. د افغانستان غوندې ملک کې چې ديکتاتوري نظام نه دی، نيمچه ډيموکراسي او زياته انارشي ده نوپه نيوکو بنديز لگول

گټه نه لري. نور به مخکې نه ځم خو دا ډول ويناوې د نظام جوړولو لپاره گټه نه لري.

هغه متل دی چې وايي ته د چا په خولو برغولی نه شې ايښودلای. حکومت ته په کار ده چې په خپلو ستراتيژيو او پروگرامونو باندې کار وکړي او هسې په تا ويلو ما ويلو باندې وخت ضايع نه کړي. کله چې خلکو وليدل چې وينا او عمل سره سم دي نو بيا پخپله د ولس ذهنيت بدلېږي. الله تعالی وايي چې قُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

فيسبوکي تا ويلې ماويلې

د جون د مياشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

زه فيسبوک معمولاً د ورځې د ډېر کم وخت او د خاصو موخو لپاره استعمالوم او يوازې سهار او ماسختن يې گورم او که کله کله کومه مهمه خبره واورم نو بيا د ورځې هم د لږ وخت لپاره فيسبوک گورم يعنې فيسبوکي روږدی نه يم که څه هم زيات پوستونه ليکم.

د دريوو مشخصو هدفونو لپاره زه فيسبوک استعمالوم. اول دا چې د خپل وطن له احوال نه خبر شم. که د فيسبوک خبرونه او ويناوې واقعيتونو ته نږدې هم نه وي خو بيا هم سړی اټکل کولی شي چې په کومه خوا روان يوو او حالات څنگه دي. دا فيسبوک هم د پخوانيو وختونو د سرچوک د اوازو په شان دی چې پخوا به پادشاهانو د سماوارونو نه خپل معلومات راټولول او بيا به يې تصميم نيوه او اوس فيسبوک د سر چوک د اوازو لپاره ښه منبع ده. دويمه موخه د فيسبوک مې دا ده چې د يو شمېر دوستانو او انډيوالانو او وطندارانو سره په افغانستان کې دننه او هم بهر په اړيکه کې يم او د دوی د احوال نه خبرېږم نو فيسبوک ماته د دوستانو د احوال د نيولو يوه ښه وسيله ده. درېيمه موخه د فيسبوک ماته دا ده چې خپل احوال، نظرونه او کم و

(c) ketabton.com: The Digital Library

توم تجربه چې لـرم د دوسـتانو سره شريکـه کـړم شـايد يـو ځـوک تـرې ګټـه واخلي او هغه به زما په صدقه جاريه کې حساب شي.

نن سهار چې له خوبه راپاځېدم، د خپل دفتري او شخصي ايميلونـو د کتـو نه وروسته مې چې د فيسبوک پاڼه ببرته کړه نو ډېر خفه شوم ځکه زمونږ يـو شمېر وطنوال او دوستان که هغه د حکومت نه بهـر دي او کـه پـه حکومـت کې کار کوي او يا د حکومت نه شاکي دي او يا د حکومت طرفداران ځانونـه بولي په اوتو بوتو سر دي او خپله انرژي په دې ضايع کوي چې تا ښه ويلي او يا تا بد ويلي دي. يوه ورځ مې راته زوی، طارق چې هغـه هـم ماسـټري لـري وويل چې خلک ډېرې زياتې خبرې کوي خو زما فرموله دا ده چې ټولې خبرې په يوه غوږ اورم، د کار خبره او ښه خبره په مغزو کې ساتم او بيکـاره خـبرې او د اوريدلو نه خبرې د دې بل غوږ نه وکاږم او وخت پرې نـه ضـايع کـوم. نو زما غوښتنه هم د دوستانو نه دا ده چې د کار خبره اخلئ، خو خپل وخـت په دې مه ضايع کـوئ چـې تـا څـه وويـل او مـا څـه وويـل. دا چـې ځـوک پـه فيسبوک د ورځې د يوه ساعت يا لا اقل د دوه ساعتونو نه زيات وخت ضـايع کوي نو دا دوستان روږدي دي او تداوۍ ته ضرورت لري.

دا چې ما په ميډيا کې يو څو ورځې کار کړی، که کومـه خـبره بـده وي او هغه ستاسې په طبعيت برابره نه وي نو نـوره يـې مـه چېـړئ کـه څـومره يـې چېړې نو هغومره د هماغه بدو خبرو ترويج ته تاسې پخپله لمـن وهـئ نـو پـه داسې مواردو کې غوږ نه ګرول يا ignore کول ښـه پاليسـۍ ده. يـو څـوک د هوښيارو دښمنانو له لاسه نه خرابېږي خو د کم عقله دوستانو له لاسه سـړی ډېر خرابېږي ځکه هغه ورته هـره ورځ کـار ګـوري. هيلـه ده چـې زمـا دا څـو خبرې په دوستانو بدې ونه لګېږي.

د ماشومانو د ورځې په ياد!

د جون د مياشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

د ماشومانو د ورځې د قدردانۍ پـه خـاطر زيـات ماشـومان بايـد زمـونږ او ستاسې مشران وي تـر څـو د ماشـومانو ښـه قـدرداني وشي. الله دې زمـونږ د وحدت ملي ماشومان زمونږ له سره نه کموي ځکه چې دوی لا معصوم دي او انشاالله مونږ او تاسې ته به ښه خدمت وکړي. ربه توفيق دوی ته

نوټ: د وحدت مـلي حکومـت ډېـر بـې تجربـه ځوانـانو تـه مهـم پوسـټونه سپارلي او هم د پخواني جهادي مشرانو او قومانـدانانو زامنـو تـه يـې ډېـرې مهمې دندې وسپارلې چې اوس به دا نوی نسل په افغانانو باندې بيا تـر ډېـر وخته حاکم وي.

توقعات

د جون د ماشتې دويمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

که غواړې چې له چا نه خفه نشې نو خپل توقعات راټيټ کړه.

ازموده را ازمودن خطا است

د جون د مياشتې درېيمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

د دری ژبې ښکلی متل دی چې وايي: ازموده را ازمودن خطا است. کـه يـو څوک ازمايل شوی وي او مونږ غواړو چې بيا يې وازمايو نو دا سمه نه ده. زما موخه د دې متل نه دا ده هغو کسانو چې پـه تېـرو څـو رژيمونـو کـې لکـه د کمونيستانو، مجاهدينو، طالبانو او يا په تېرو ديارلسو کلونو کې د قـدرت پـه چوکۍ ناست و مګر څه يې نه دي کړي يا د بې کفايتې په وجه، يا د شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټو په خاطر او يا يې نه موقف او نه نظر درلود او يوازې غوښتل يې چې خپله چوکۍ وساتي نو د دوی نه بيا طمعه په کار نه ده.

البته زما موخه د لوړو چوکيو کسان دي چې پخوا وزيران، معينان، واليان او يا مستقل رئيسان وو. ځکه دا د حکومت په کچه ډېر لوړ مقامونه دي او کله چې يو څوک دغه موقوفونو ته رسېږي نه بيا بايد خپل مستقل نظر ولري او د چوکيو د ساتلو پروا ونه کړي. که مونږ کله د موجوده وضعيت او حالاتو نه راضي نه يوو نو دا بايد ښه ونه ګڼو چې بېرته پخوانيو ازمايل شوو کسانو ته مراجعه وکړو او د هغوی نه د نجات پرښتې جوړې کړو. که دوی بيا راشي نو هماغه خرک او هماغه درک به وي. زما مشوره موجوده حکومت ته دا ده چې په تېرو بې کفايته کسانو باندې چې د تېرو حکومتونو د بې کفايتۍ اصلي عاملين دي ډېره اتکأ ونه کړي که نه دوی به دا حکومت هم د ګړنګونو نه خطا کړي.

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول

د جون درېيمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

نن مې چې د خپل فيسبوک پاڼه خلاصه کړه نو دوه ګرم بحثونه د ناموثقه خبرونو پر سر روان وو. زه هم د فيسبوک د بعضې دوستانو په تاويلو او ماويلو حيران شوم. يو خبر دا و چې د ترکيې جمهور رئيس رجب طيب اردوان د برما د مسلمانانو د نجات لپاره کشتۍ ګانې لېږلې دي او دی د اسلامي نړۍ يوازينی مشر دی. همدا شان د برما د مسلمانانو د وژنو عکسونه ډېر زيات خپاره شوي وو. دا چې ترکيه برما ته کشتۍ ګانې لېږلې او مسلمانانو ته نجات ورکوي ماته موثقه خبر ښکار نه شو ځکه په بل هيڅ نوع خبرونو کې ما دا خبر ونه ليده. همداشان کوم عکسونه چې د برما د مسلمانانو د وژنو خپاره شوي، دا هم ډير پخواني او هم د نورو ملکونو د

پيښو عکسونه پکې هم شامل دي چې ډير پخوا دا پيښې ترسره شوي دي. دا ټول فوټوشاپ شوي عکسونه دي چې د خلکو ذهنيتونه مغشوش کړي.

ما ته دا سوال پيدا شو چې دا خبرونه او عکسونه څنګه او چا خپاره کړل او هدف ترې څه دی؟ زما په اند د دې خبرونو په خپرولو کې دوه مقصده دي چې يو مسلمانان لا نور هم وټکوي، په خپلو منځو کې يې واچوي او مذهبي جنګونو ته لمن ووهي او دويم ګروپ شايد وغواړي چې د افغانانو توجه د وطن د اصلي مسايلو نه واړوي او په نورو اوتو بوتو يې مصروفه کړي.

نو ګرانو دوستانو ته زما مشوره دا ده چې د خبرونو په اوريدو او عکسونو په ليدو بايد مونږ ډير فکر وکړو چې منبع د خبرونو موثقه ده او که نه؟ يو قصه مې راپه ياد شوله چې ډېر کلونه پخوا ما يو رپورټ د امريکا غږ راديو له لارې خپور کړ چې د مجاهدينو موقت حکومت لغوه شو ځکه حکمتيار د هغه حکومت نه وتلی و او له هغه سره مې مرکه کړې وه. په همدې ورځ د کندوز د شهيد عارف خان ورور، حاجي عمر خيرات کړی و نو زه يې هم غوښتلی وم. په هغه خونه کې چې زه ناست وم، سيد نورالله اغا د جمعيت اسلامي معاون هم و. يو کس زما په رپوټ تبصره کوله خو زه يې نه پيژندم. نو ما ورته وويل چې وروره دا ستا خبره سمه نه ده نو ده راته په ځواب کې وويل چې ده دا خبره د امريکا غږ راديو نه پخپله اوريدلې ده او زما خبره سمه ده. ما ورته وويل چې راپور خو ما ليکلی او زه درته نغد ناست يم زما خبره نه منې او د امريکا د څپو نه چې زما راپور خپور شوی هغه منې. عجيبه منطق. تاسې باور وکړئ چې دې سړي تر اخره پورې همدا ويلې چې زما خبره سمه نه ده او د ده خبره سمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم که زمونږ د فیسبوک دا بعضې دوستان د اردوان او برما په خبرونو تاویلې ماویلې بس کړي نو ښه به وي. نه دا خبرونه موثق دي او نه يې منبع موثقه ده. نوره ستاسې خوښه.

په دردونو خوږېږم

د جون د میاشتې څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه د هر انسان په غم او درد خفه کېږم او خوږېږم ځکه الله تعالی رب العالمین دی نه رب المسلمین، د مسلمان په درد خو ډېر خفه کېږم ځکه مسلمان د مسلمان ورور دی او د افغانانو په درد د هر چا لا ډېر خفه کېږم او خوږېږم ځکه چې افغانان مې وینه ده، هم مې مسلمان ورور او هم راسره په هر درد ، غم او خوشحالۍ کې شریک دی. د انسانانو د دردونو نه خوند نه اخلم ځکه درد مې په ځان نه لورېږي، نه مې په خپله کورنۍ لورېږي او نه هم په دوستانو، وطنوالو او انسانانو او حتی د حیواناتو په درد هم خوږېږم ځکه الله د ټولو مخلوقاتو رب دی او هر څه يې د يو حکمت لپاره پیداکړي دي نو مونږ باید د الله تعالی په مخلوقاتو ریشخند ونه وهو.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته د چپلي کباب د خوندونو په لور

د جون د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

په فیسبوک کې چې څه ګورم نو خدای مو د فیسبوک له شره وساتي.

د خدای په امان.

.

.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته

د چپلي کباب د خوندونو په ارمان

د جلال اباد ښار د شاغاسي دوکانونو سره پخوا ډېر ښه چپلي کباب د میده شوو نوشپیازو سره پیدا کېده نو کله به چې د کبابي دوکان ته نږدې شولې نو هغه ظالمانو به د کړايي د غوړو لړ ځاځکي اور ته وشیندل نو بیا مشکله وه چې د کباب بوي ته څوک ټینګ شوای وای او له چا سره به چې یو څه پیسې وې نو خامخا به يې د کباب یو څه ځکه کوله خو چې پیسې به ورسره نه وې نو لږ به هلته دم کېده چې د چپلي کباب په بوي موړ شي.

یو کلیوال د ما غونډې پخوا جلال اباد ته تللی و نو پیسې ورسره نه وې، کله چې د دې کبابچیانو دوکانونو ته رسیدلی و نو هلته یو څه دم ولاړ و چې د چپلي کباب د بوي نه خوند واخلي نو کبابي ورته ویلي و چې کاکا کباب خو نه خورې؟ کلیوال ورته ویلي و چې ولې نه. کلیوال چې دوکان ته ختلی و نو د کباب چې شاګرد یو خوراک کباب ورته راوړی و او هغه يې چې نوش جان کړی و نو بیا ترې د کباب چې شاګرد پوښتنه کړې وه چې کاکا بل کوم خوراک خوري که نه؟ کلیوال ورته ویلي و چې هو نو دویم خوراک يې هم خوړلی و. ورپسې يې ترې پوښتنه کړې وه چې کاکا چای خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و هو. د مزه دار چپلي کباب او چای نه وروسته چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کليوال روان شوی و نو کباب چي ورته ويلي چې پيسې راکړه نو هغه ورته ويلي چې له ماسره خو پيسې نشته او تا راته ست وکړ چې کباب نه خورې نو ما ځکه ستا بلنه قبوله کړه. په دې جنجال کې کباب چي پوه شوی و چې پيسې نه لري کباب يې رانه هسې هم وواهه نو د کباب په کفګير يې يو دوه ګذاره دا کليوال په څټ کې وهلي وو او ورته يې وويلي چې ځه مخ دې ورک شه او بيا په دې لور رانشې.

کله چې کليوال بېرته خپل کلي ته ستون شوی و نو د کلي کسانو ترې د جلال اباد د ښار پوښتنه کوله چې څه دې وليدل او څنګه خلک و. کليوال ورته ويلي و چې جلال اباد ښار ډېر ښايسته ځای دی او خلک يې ډېر ښه ميلمه دوسته دي خو چې ډوډۍ دربانديږي وخوري نو بيا درنه پيسې غواړي او که پيسې درسره نه وي نو بيا دې يو دوه کفګيره په څټ کې وهي.

د فيسبوک خبرو اترو ته چې ګورم نو هر څه په افغانستان کې وران دي خو د دې ټولو ستونځو، ناهيليو او د کفګيرونو د وهلو سره سره بيا هم افغانستان ته تګ او هلته اوسېدل خورا خوند لري ځکه چې وطن عزيز دی او دوستانو سره بانډارونه خو لا جلا خوندونه لري چې مونږ ته سکون راکوي.

د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه

د جون د مياشتې ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل

دې ورځو کې د سولې خبرو په هکله غونډې او بحثونه د هېواد نه بهر او هم دننه ډېر ګرم دي. د پرنسيپ په لحاظ سوله ييز ژوند د اسلامي قوانينو، د افغانستان د اساسي قانون او بين المللي قوانينو په رڼا کې د ټولو نورو شيانو په پرتله زمونږ د ژوند د هر اړخ لپاره اساسي او مهم عنصر دی او په

دې هکله مونږ ټولو ته د يو مسلمان، افغان او انسان پاله بشر په توګه دا ضروري او لازمي ده چې د سولې لپاره کار وکړو. فکر کوم چې د پرنسيپ په لحاظ به هيڅوک شايد د سولې د خبرو اترو سره مخالفت ونه کړي.

دا چې سوله څنګه راتلای شي د افغانانو او حتی د نړۍ په کچه د حکومتونو، سياستوالو او عامه اشخاصو د نظرياتو ترمنځ تفاوت شته او دا تفاوت به دوام لري. خبرې اترې، غونډې او کنفرانسونه، جرګې او مرکې د سولې راوستلو لپاره حتمي او ضروري دي. که څه هم مونږ په خپلو منځو کې سولې او همکارۍ ته ضرورت لرو خو په عمومي توګه سوله همېشه د هغو اشخاصو او ډلو تر منځ چې له يو بل سره متفاوت نظرونه ولري او يا د يو بل سره په جګړه بوخت وي. نو مطلب مې دا دی که مونږ چاته دښمن وايو نو د هغوی سره مونږ د سولې خبرو اترو ته ضرروت لرو يعنې د دوست سره خو څوک سوله نه کوي بلکې د دوستانو سره مونږ همکارۍ او همغږۍ ته ضرورت لرو.

د سولې خبرې او مرکې د کور يا کلي نه نيولې د مهمو مسايلو په هکله تقريباً په يوشان سره حل کېږي خو طبيعي ده چې مهم مسايل ډېر وخت ته ضرورت لري تر څو يې پايله معلومه شي او مسايل حل شي. د سولې خبرې هم څو مرحلو ته اړتيا لري او په خلاصه توګه دا لاندې مرحلې يادولی شم:

- ✓ د سولې د خبرو په هکله د ضرورت احساس
- ✓ د تماسونو مرحله
- ✓ د اعتماد جوړونکې مرحله
- ✓ د سولې په پروسه توافق کول
- ✓ د منځګړي تعينول يا د منځګړيتوب مرحله
- ✓ د خبرو اترو لپاره استازي ټاکل او هم ځای په نښه کول
- ✓ د خبرو د پروسې پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د غوښتنو او ستونځو مطرحه کول
- ✓ د اوږدو او ځو مرحله یي بحثونو نه وروسته په یوه ځانګړې پریکړه توافق
- ✓ د پریکړو تطبیق او نظارت
- ✓ د پریکړو د تطبیق په سر د اختلافونو د بیا راپیدا کېدو لپاره د تصمیم ګیری مرجع یا میتود
- ✓ باالاخره د اعتماد سازی د پروسې نهايي مرحله چې ټولې خواوې د فیصلو په تطبیق سره راضي وي او د بیا شخړو مخه ونیول شي

د پورته مرحلو د یادولو نه زما مؤخه دا ده چې مونږ لا د سولې د خبرو د پروسې د پیل نه ډېر لرې یو او تراوسه مونږ په سیاسي لحاظ کله په Track Two او هم کله Track one and a half تر منځ اوړو راوړو. دا دوه مرحلې غیر رسمي او یا نیمه رسمي مرحلې دي چې رسمي خبرو اترو لپاره زمینه مساعدوي. د سولې خبرو اترو لپاره د وخت او زمان تعین مشکله خبره ده. د سولې خبرې همېشه وخت، حوصله او سرې سینې ته ضرورت لري تر څو متخاصمې یا په جګړه کې اخته خواوې داسې یوې مرحلې او زمان ته ورسېږي چې نور د جنګ دوام د دوی په ګټه نه دی او یو بل ته د یو څه امتیاز ورکولو په صورت کې باید موافقې ته ورسېږي.

مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یوو

د جون د میاشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یو ټولې دنیا ته مو لاس اچولی او خپله هره ناکامي د نورو له خوا ګڼو. خپله مسوولیت پذیري نه لرو. که مونږ بیا دومره ضعیفه یوو چې د هیچا هیڅ پلان نه شو شنډولی نو د نر غونډې خو اقرار باید وکړو او هر څه باید نورو ته پرېږدو څه چې یې خوښه وي هغه دې وکړي. دې کې هیڅ شک نشته چې زمونږ ستونځې منطقوي او نړیوال ابعاد لري خو که مونږ مونږ اوسو نو د دې ستونځو د حل لپاره لار پیدا کولی شو او پردي نه شي کولی چې زمونږ په منځ کې څه وکړای شي. که خفه نشو نو مونږ په خپله سم نه یوو او څه ازار مونږ ته شوی دی چې د یوې ورځې نه بلې ته په لا تیارو کې روان یوو. تعلیم یافته او مشران مو د بېسواده نه هم په تیارو کې روان دي او د دوی لیکنې مې ځوروي. ښه دوست هغه دی چې دوست ته ښه دوست پیدا کړي نه دا چې خپل دوست ته که واقعاً پرې خفه کېږي دښمنان پیدا کړي. ځینې کسان چې د حکومت دوستان ځانونه بولي په حقیقت کې دوی هره ورځ حکومت ته دښمنان پیداکوي. د ښکنځلو ځواب باید په ښکنځلو نه وي بلکې په منطق او استدلال ولاړ وي. مخالفت او توافق د حکومت د کړنلارو سره هم په منطق او استدلال وي نه دا چې هر څه په پټو سترګو رد یا تائید کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وطن معماران

د جون د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ډېرو منفي خبرونو ترڅنګه لکه چې ځنګه مې مخکې وعده کړې وه د وطن د معمارانو ټولګه نن د چاپ نه راووتله او د دري ژباړه به یې هم په دې اوونۍ کې چاپ شي. انشاالله د روژې د میاشتې نه وروسته به یې مخکتنه هم وشي. دا ټولګه د ځینو هغو پخوانیو چارواکو یادونه ده چې د هیواد جوړولو هڅې یې کړې او دوی د خپل وطن سره خاصه مینه درلوده البته دا مشت نمونه خروار ده او امید دی چې په راتلونکي کې د نورو کسانو هم همداسې یادونه وشي. دا ټولګه زمونږ ځوان نسل ته یو پیغام هم ورکوي چې په دې هیواد کې ډېر ښه او وطنپاله کسان تیر شوي چې نه ستړې کیدونکې خدمتونه یې کړي دي او ټولو د وطن سره خیانت نه دی کړی. همدا شان چې کار کوي اشتباه به هم کوي نو شاید دوی یو څه اشتباګانې هم کړې وي خو مونږ یوازې د دوی د وطن جوړولو برخې رااخیستلې او په منفي بافۍ مو کار نه دی لرلی. دا ټولګه به اوسنیو چارواکو ته هم یو نمونه شي که دوی ښه او سم کار وکړ نو د دوی نومونه به هم د وطن د خدمتګارانو په ډله کې په تاریخ کې ثبت شي او که خراب کار یې وکړ نو د بدانو په لیست کې به د دوی نوم ثبت وي. ولس هر څه ګوري، د ښو او بدو ډېر ښه تمیز کولی شي خو دا چې د مافیایي کړیو له خوا زمونږ ولس یرغمل نیول شوی دا جلا خبره ده. د سوکاله او ارامه افغانستان په هیله

د دوستوب نه نارینتوب اسانه دی

د جون د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

خدای بښلي پلار به مې ویلې چې د دوستوب نه نارینتوب اسانه دی. که څوک په کوم ځای کې بې غیرتي او یا خیانت وکړي نو هر وخت که د بېغیرتۍ یا خیانت خبرې کېږي نو دې سړي به سر ټیټ نیولی وي او همېشه به خجالته وي خو که چا نارینتوب یا توره وکړه او لږ وخت یې ځان ټینګ کړ، وېره ورسره نه وه او ناولو پیسو ته یې نه وویله نو ټول عمر به هسکې سترګې ګرځي او هر څوک به یې میړانه ستایي. پرون عیسی خان[1] همدا وښودله چې د لږ وخت لپاره یې همت وکړ، د ډېرو ژوند یې وژغوره او خپل ځان، کورنۍ او وطن لپاره یې نېک نوم پرېښود. ژوندي دې وي د وطن اصلي اتلان.

بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي

د جون د میاشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

فکر کوم پیتاوي خبره ده ځکه ما چېرته لوستلې نه ده وایي چې سلیمان (ع) ته ورږه (کیک) عارض شوې وه چې ستا امت ما ته دوه سزاګانې راکوي اول مو نیسي او مروړې مې او بیا مې په نوک اچوي او وژنې مې. دوی دې ما ته یوه سزا راکړي. یا مې د سپږې (شپش) په شان په ګوته واچوي او مړه مې دې کړي او یا مې دې وموروړي او هسې مې دې وارتوي. سلیمان (ع) ورته ویلي و چې ته هم یو کار کوه یا د سپږې په شان چیچل کوه خوځېږه مه او یا

[1] عیسی خان د لغمان اوسیدونکې دی چې د پارلمان د محافظت عسکرو او کله چې خودکشه اوه کسانو په پارلمان حمله وکړه ده ورته په سنګر کې زانو لړولې و او شپږ واړه ځانمرګي یې ووژل او د پارلمان غړو ژوند یې وژغوره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېږه خو چيچل مه کوه. دا يوه سزا دې د چيچلو ده او دا بله سزا دې د خوځېدلو.

دا بعضې کسان هم گناه کوي او هم خوځېږي، هم خيانت کوي او هم د پاکۍ چيغې وهي، هم بې کفايته دي او هم د مديريت دعوه کوي او همداسې نور. يوه ورځ راته جمهور رئيس د يو کس تعريف وکړ چې په افغانستان کې د ده په شان په مديريت باندې هيڅوک نه پوهېږي او ټول افغانستان ورته د ورغوي په شان معلوم دی. همدې کس پخوانی ولسمشر له ناکامۍ سره هم مخامخ کړی و او اوس يې دا ولسمشر هم له ستونځو سره مخامخ کړی دی. دا هم ويلی شم چې همدا کس جمهور رئيس ته وفاداره نه دی په دې معنی چې د جمهور رئيس د اعتبار نه هم نه شرمېږي او اوس هم خپلې ناولې لوبې په خپله اداره کې کوي او د پخواني او اوسني جمهور رئيسانو په منځ کې خبرې وړي او راوړي. ما جمهور رئيس ته يو ايميل د انتخاباتو په دويم دور کې لېږلی و او ورته ويلي مې و که همدا کسان په همدغه توگه ستاکمپين په مخ بيايي نو فکر کوم چې راتلونکی حکومت به د سختو ستونځو سره مخامخ وي. هغه ايميل ما يو څو کسانو ته هم سي سي کړی و. که وخت راغی نو دا کس به زه په گوته کړم او ده ته هم د وروړې غوندې د دوه حکومتونو د ورانولو سزاگانې په کار دي.

مړي په يو بل تاوانول او فساد سره مبارزه

د جولای د مياشتې پينځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ټولو نيمگړتياو سره سره په پخوانيو حکومتونو کې يو څه پوښتنه او محاسبه وه. کله به چې د کومې حوزې جرايم زياتېدل نو امر د حوزې نه به پوښتنه کېدله چې علت يې څه دی؟ څه پلان لري او څه اجراات يې د جنايي پېښو د مخنيونې په هکله کړی دي؟

کله چې د کورنيو چارو په وزارت کې وم نو يوه ورځ راته د يوې حوزې امر قصه کوله چې د ډاکتر نجيب الله د حکومت په وخت کې د کابل ښار په څلورمه حوزه کې يو قتل وشو نو امر د حوزې دا مړی د لسمې حوزې ساحه ته د شپې انتقال کړی و. کله چې د لسمې حوزه امر مړی په خپله ساحه کې ليدلی و نو دا يې د څلورمې حوزې ساحه کې بېرته اچولی و ځکه سبا خو د کورنيو چارو وزارت ترې پوښتنه کوي چې دا قتل ولې شوی دی؟ امر د څلورمې حوزې چې دا مړی په خپله حوزه کې بيا وليد نو بيا يې د لسمې حوزې ساحې ته انتقال کړی و. په دې توگه تر سهاره دا مړی څو ځلې د لسمې او څلورمې حوزو د ساحو ترمنځ د شپې انتقال شوی و.

اوس که چا د دولتي ارگانونو کې کار پيدا شي نو اسناد به يې د پورته قصې د مړي په شان د يوه دفتر نه په بل تاوانېږي او که د اسنادو کاپي درسره نه وه نو بيا خو دې اسناد بيخي له منځه ځي او بيا يې پته هم نه شي لگولی. د درېوو مياشتو نه زيات وخت وشو چې زما د يو څه نفوذ او شناخت ترڅنگ، خپل تحصيلي اسناد مې د تحصيلات عالي وزارت د ارزيابۍ څانگې ته يوړل او بيا وويل چې دوی دا اسناد د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي ته د ارزيابۍ لپاره لېږي چې کله تعداد زيات شو او يوازې د يو کس اسناد نه لېږي. باالاخره د دوه مياشتو په دوران کې مکتوب د حقوقو پوهنځي ته ورسېده خو زما د اسنادو کاپي پکې نه وه. دا يوه مياشت د يو مهم پوهنتون رئيس چې زما خپل دی ورپسې گرځي خو لا په دې نه دی توانيدلی چې زما اسناد د نورو کسانو د اسنادو سره يو ځای ارزيابي کړي. ويل کېږي چې که دلته ارزيابي هم شول نو دا به بېرته تحصيلات عالي وزارت ته لېږي او د هغوی عالي کميسيون به دا بيا ارزيابي کوي که قناعت يې و نو ښه او که نه بيا به مياشتې نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بله شپه مې یو نږدې دوست مېلمه و نو دا قصه مې ورته وکړه نو ده راته وویل چې که په دې لاره ته روان يې نو دا به څو مياشتې نه بلکې د کال نه هم زيات وخت نيسي که دوه سوه ډالره ورکړې نو بيا هيڅ خبره نشته ځکه د خپل زوی اسناد همداسې بې له هيڅه ارزيابي کړي دي. که زه دا کار نه کوم نو زما له خوا به دا پيسې ورکړې او زما کار به خلاص کړي. ما ورته وويل چې که زما استاد جعلي وي نو بيا خو سمه ده او دا چې زما اسناد جعلي نه دي نو دا راته ډېره گرانه ده چې يا زه پيسې ورکړم او يا تا ته وواېم چې زما له خوا پيسې ورکړه.

د حقوقو پوهنځي اکثريت استادان هم پيژنم او د دې شپې نه وروسته د حقوقو پوهنځي يو استاد او څه نوراستادان او پخواني دولتي چارواکي زما ميلمانه و نو دا قصه مې دوی ته وکړه نو د حقوقو د پوهنځي استاد راته وويل چې د ده خپلو اسناد باندې څو مياشتې ووتلې چې دوی ارزيابي کړل. دا زمونږ د علم او فرهنگ د وزارت کړه او کار دی د نورو به څه حال وي. د پوهنتون رئيس صيب راته وويل چې پخوا يو استاد ويلې که حکومت وغواړي چې يو کار و ځنډوي او معطل يې کړي نو کميسيون ورته تعينوي لکه څنگه چې د عالي تحصيلاتو وزارت د اسناد ارزيابۍ لپاره کميسيونونه تعين شوي دي او که حکومت وغواړي چې يو کار بيخي ونشي نو عمومي مجلس ته يې حواله کوي لکه د پارلمان مجلس.

د همدې موضوع په ارتباط دوه کاله دمخه ما غوښتل چې د خپلو کور ميتر بدل کړم نو رئيس چې زما ښه پيژندگلوي او ملگری دی د ميتر د بدلولو فوق العاده امر راکړ نو ما فکر وکړ چې خبره خلاصه ده. زما ډريور او يو کس باډي گارد ورپسې دوه مياشتې لالهانده وگرځېدل او ميتر نه بدلېده باالاخره د څلويښت زرو په شاوخوا کې د فيسونو د ورکولو نه وروسته او د څه زور او دباو نه مو کار واخيست او برقي راغی او ميتر يې بدل کړ خو دې

نه غوښتل چې دا ميټر زما د کور د لينونو سره وتړي او ويل يې چې دا د ده کار نه دی او يو بل کس راولي. خو برقي مو مجبوره کړ او برق يې د کور سره وتړه خو غلط لينونونه يې سره قصدا تړلي و نو زما د کور ټول گروپونه او بعضي برقې شيان يې وسيځل او تقريبا د يو نيم زر ډالرو تاوان يې راته راورسوه. دا قصه مې د برق رئيس ته وکړه خو هغه پرې څه سر ونه خوځاوه. بله ورځ يو دوست مې راغی او دا قصه مې ورته وکړه نو ما ته يې وويل چې ته خو ښه ساده يې ما ته به دې ويلي و په يوسل او پنځوسو يا دوه سوه ډالرو به مې درته دا ټول کار په دوه ورځو کې خلاص کړی وای. نو تاسې وواېئ چې زه ساده يم او که دا وواېو چې فساد زمونږ په ټولنه کې څومره جرړې ښځې کړې دي او د فساد د له منځه وړلو سره څومره جدي مبارزه په کار ده. مشت نمونه ی خروار.

په نظام کې د کادرونو ځای په ځای کول د معيارونو په بنياد

د جولای د مياشتې اومه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

مونږ ټول په نظام کې د معيارونو پر بنسټ د کادرونو د استخدام خبرې کوو او دا مو ارزو ده. په حقيقت کې دا کار اسانه او هم ډېر مشکل دی. زه غواړم چې د يو څو مشخصو معيارونو او د دې معيارونو مشخصاتو ته اشاره وکړم نور بيا تاسې قضاوت وکړئ چې اسانيتا او ستونځې چېرته دي:

1. تعليم: د دې معيار تشخيص اسانه دی. اوس ډېر کسان په جيب کې د لسانس يا ماسټرۍ په کچه يوه يا دوه شهادتنامې لري او اسناد يې مطالعه کولی شي. په دې بحث نه کوو چې څنگه او په څه شکل دا شهادتنامې اخيستل شوي دي. دا تشخيص هم اسانه دی او ضروري هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. که وغواړو چې د یو کس علمي سطحه معلومه کړو چې د شهادتنامې سره برابره ده او که نه، نو یو وړوکی تحریري امتحان تري اخیستلی شو او هم تقریري انټرویو کې یې پته لګېږي.

2. تجربه: دا تشخیص اسانه او هم ډېر ستونځمن دی. اسانه ځکه دی چې چېرته یې کار کړی او څنګه کار یې کړی دی. مشکل دا دی چې په تېرو څوارلس کلونو کې ډېرو کسانو چې هیڅ معیار یې نه درلود په ډېرو مهمو پوستونو کار کړی او شخصیت یې په مصنوعي توګه تبارز کړی دی او زیاتره دغو کسانو د خپل تبارز لپاره مافیایي کړۍ هم جوړې کړي دي. له چا سره تنظیمي حمایت شته، له چا نه بهرني ملکونه حمایت کوي، له چا نه د مدني ټولنو مافیایي کړۍ حمایت کوي او داسې نور.... که یو سل کسه دوی په بد نامۍ پېژني نو بیا خو دوی یو دوه سوه کسیزه کړۍ لري چې د دې بدو کسانو نه حمایت کوي. دوی د خپل ځان د ګټو او شخصیت د تبارز لپاره د هر ډول تاکتیکونو نه کار اخلي، د فیسبوک او ټیوټر پاڼې ورته نور کسان په کرایه چلوي، ژورنالستان نازوي چې د دې خبرونه نشر کړي او همدا شان ډېرې پیسې لري چې محفلونه او میلمستیاوې جوړې کړي او چا چې د دوی ډوډۍ وخوړه نو بیا خو به تعریف یې خامخا کوي. که بهر ته رسمي سفرونه نه وي نو د شخصي سفرونو توان لري او بهر ته چې لاړ شي نو بیا خلکو ته وایي چې په رسمي سفر تللی دی او خلکو ته ځان مهم ښیي. هغه کسان چې غواړي د دوی اصلي څېره خلکو ته وښیي نو باالاخره هغه هم پښېمانه شي ځکه د دې کسانو د چاپلوسانو او جیره خورو حلقه غټه ده. دا کسان او د دې جیره خواره بیا د پاکو کسانو پسې داسې بهتانونه وتړي او سور کاپر ترې جوړ کړي چې هیڅ اندازه یې نه وي. په دې اساس ولسمشر هم ګیچ دی چې د چا خبره ومني چې د دې سړي تجربه ښه ده او که خرابه او هغه

مجبور دی چې په هغو کسانو اعتبار وکړي چې دی ورسره د یو څه وخت نه راپدیخوا پېژني خو د دوی د تجربو په هکله کافي معلومات نه لري.

3. د پوهې او تجربې مطابق دنده سپارل. دا هم اسانه معیار دی خو تر اوسه چې زه ګورم ډېری کسان په داسې ځایونو کې مقرر شوي چې پوهه او تجربه یې د کار سره مطابقت نه کوي. دا مهمه ده ځکه هر انسان که هر څومره پوهه ولري، هر کار نه شي کولی. نجار د آهنګر او آهنګر د نجار کار نشي کولی. دا هم د ذیصلاح چارواکو دنده ده چې مشخصو دندو لپاره هغه کسان مشخص کړي چې د هماغې دندې پوهه او یا تجربه ولري.

4. وفاداري او تعهد: د پورته معیارونو تر څنګ وفاداري او تعهد ډېر مهم دی ځکه یو سړی به ښه تعلیم او تجربه لري خو نظام، سیستم او یا د جمهور رئیس پروګرامونو ته متعهد نه دی او ځینې خو داسې دي چې هم وزیر دی او هم د حکومت مخالف.

5. پینځم مهم معیار د افغانستان د تېرو لا اقل پینځه لس کلونو د حالاتو سره اشنایي ولري او د اشخاصو تشخیص ورسره وي ځکه که د ملک نه یو څوک ډېر بهر پاتې شوی وي او د دې ځای له حالاتو څخه خبر نه وي او په مختلفو سیمو کې اکتران ونه پېژنې نو بیا هم ورته ګرانه ده چې په خپل کار کې موفقه اوسې.

6. جمهور رئیس چې انتروپولوجست هم دی نو په انتروپولوجي د قومونو او انسانانو د شناخت لپاره Genealgoy یا لکه شجره رسمول په کار دی. د افغانستان د هر تصمیم ګیري او د اشخاصو د انتخاب لپاره مونږ جینیالوژي رسمولو ته ضرورت لرو. څوک د کوم ځای دی، د چا خپل دی، سابقه یې څه ده، له چا سره ښې او خرابې اړیکې لري او داسې نور... که مونږ نړدې ټاکنو ته نظر واچوو نو ولس ډېر ښه قضاوت کولی شي چې څوک په څه شکل او له چا سره د اړیکو پر اساس مقرر شوی دی. دا ځکه مهمه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یوکس د یو چا په فرمایش او غیر مشروعو اړیکو پر اساس مقرر شي نو بیا خو د هغه کس وفاداري نظام او سیسټم ته نه شته ده او هماغه کس ته ده چې د چا په پیسو او واسطه مقرر شوی وی.

زما په اند که دا پورته معیارونو باندې صحیح فکر ونشيـ نو د تغیر او تبدیل کچه به نهایت زیاته وي او څومره چې په یو نظام کې تغیر او تبدیل زیات وي هماغومره د بې ثباتۍ لامل کېږي.

د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې

د جولای د میاشتې ۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که د هر افغان نه پوښتنه وکړې چې سوله غواړې او که نه؟ نو هېڅوک به درته ونه وايي چې سوله نه غواړو.

خو بیا هر څوک غواړي چې سوله باید د ده د خوښې او شرایطو پر اساس وي. دا دواړه ضد او نقیضې خبرې دي ځکه سوله جوړجاړي ته وایي څه به ستا خوښه وي او څه د بل که دا نه وي نو بیا خو سوله هېڅکله راتلای نشي.

د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه

د جولای د میاشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن ماښام افغانانو د کرکټ د شل اوریزو سیالیو دربیمه پرله پسې لوبه د سکاټلنډ نه وګټله چې په دې توګه د افغانستان ټیم د کرکټ د شل اوریزو نړیوالو سیالیو ته لار پیدا کړه نو افغانان ډېر خوشحاله و خو په همدې ماښام د وطن دښمنانو او تروریستانو د خوست په ښار کې د موټر ځانمرګي حمله کې ۲۷ بېګناه ملکي کسان ووژل او د شلو په شاوخوا کې زخمیان شول. ډېره زړه دردونکې پېښه وه چې د روژې په په پینځه ویشتم ماښام دا پېښه وشوله او ډېرې میندې او خویندې یې په ویر کېنولې او ډېری ماشومان یتیمان پاتې شول نو ما د فیسبوک او ټیوټر په صفحه دا لاندې څو ټکي د غمرازۍ په توګه ولیکل:

د خوست غمیزې او تروریستي حمله په افغانانو د کرکټ د میچ ګټلو خوشحالي د روژې په مبارکه میاشت کې غم کړه. حمله کوونکي او طراحان به یې خوشحاله وي چې ګوندې دوی به جنت ته د بې ګناه انسانانو په وژلو ورسېږي خو انشاالله د بې ګناه انسانانو په شهادت دوی به د دوزخ په لوري روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

هغه کسان چې د ځانونو لپاره کار کوي هغوی مه ملامتوئ ځکه هغوی تعهد لري چې د ځانونو او خپل وطن لپاره کار وکړي که د دولت کرسۍ ورسره وي او که نه. مونږ باید ځانونه په خپله په دې ملامت کړو چې ولې د ځان او وطن لپاره کار نه کوو.

د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز

د جولای د میاشتې ۱۵ نېټه، کال ۲۰۱۵م،کابل

که څه هم د روژې میاشت په افغانستان کې ډېره خونړۍ میاشت وه، د هېواد په گوټ گوټ کې زمونږ ډېر بېگناه وطنوال د وطن د دښمنانو او تروریستانو له خوا په شهادت ورسېدل، ډېرې میندې او خویندې یې د غم په ټغر کینولې، ډېر ماشومان یتیمان او د پلرونو د غږ او صله رحمۍ نه محروم شول، زمونږ د دولت او امنیتي قواو ډېر ملکي او فوځي غړي د دې تپل شوي جنگ قرباني شول او همدا شان د دې تپل شوي جنگ په هغه خوا کې هم زمونږ ډېر بېگناه وروڼه چې د بېلابېلو مجبوریتونو له امله ښکېل دي هم قرباني شوی نو دا به ډېره گرانه وي چې مونږ د دې ټولو غمیزو سره د اختر خوشحالي د پخوا په شان ولمانځو. خو دا د ژوند فرموله ده چې مړي به ښخوو، هغوی ته به دوعاگانې کوو، د غریبو او یتیمانو سره به مرسته کوو او خپل ژوند ته به دوام ورکوو ځکه د ژوندو کار د ژوند سره دی.

نو دا چې زمونږ د دفتر رخصتي د سبا نه پیل کېږي نو بیا شاید دا فرصت نه وي چې د فیسبوک دوستانو او انډیوالانو ته د اختر مبارکي ووایم نو دمخه دې ستاسې د ټولو اختر مبارک شي او الله تعالی مو په خپل امن کې وساته. خدای دې وکړي چې د خپلو کورنیو او دوستانو سره ښه وخت ولرئ.

وړاندیز دا دی که مونږ هر یو یوه یتیمه کورنۍ پیدا کړو او په دې اختر کې له هغې کورنۍ سره مرسته وکړو او یو څه د یتیمانو اوښکې پاکې کړو نو دا به ډېره په ځای مرسته وي بې له دې چې عکسونه یې واخلو او هغه په فیسبوک کې شریک کړو. په درنښت

میانه روی ښه شی دی

۲۳ جولای ۲۰۱۵ م کال، کابل

نن مې په فیسبوک کې موافق او مخالف بعضې نظرونه ولیدل چې ډېره مبالغه پکې وه. د اسلام له نقطه نظره په هر کار کې میانه روي ښه شی دی (امة وسطاً) او (خیرالامور اوسطها). په پښتو کې هم وایي چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې گذار کړي.

که څوک د چا صفت کوي باید مبالغه ونه کړي لکه چې څنگه به د دربار پخوانیو شاعرانو، لیکوالانو او مؤرخینو کول او که څوک د چا مخالفت کوي هم باید د ادب په چوکاټ کې وي. دا ډول صفتونه او غندنې هیڅ گټه نه لري ځکه عمل پخپله ښه معیار دی او خلک ناپوهه نه دي چې قضاوت ونشي کړای. وَقُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده

د اګست د میاشتې دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

متاسفانه نن سبا زمونږ قضاوت د خلکو په موټرو، بنګلو او کورونو دی نه په معنوي ارښتونو. که یو چا راته یوه پیاله چای راکړ او یا یې یو څو شېبې د لنډکروزر په موټر کې سپاره کړو او چکر یې راکړ نو بیا خپل عکسونه د هماغه شخص سره اخلو او هغه په انټرنیټ کې پوست کوو او وایو چې ویاړم چې د یو داسې شخصیت سره مې کتنه وشوه چې هیڅ ساری نه لري او د وطن په غم ډېر دردمن دی. دا نه ګورو چې همدا شخصیت به تر ستوني پورې په فساد کې غرق وي.

د ټاکنیزو اصلاحاتو د خاص کمیسیون او هم د ټاکنو په هکله د ولس د تشویشونو رفع کول او سالمو وړاندیزونو ته اړتیا

د اګست پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شاید ګرانو دوستانو ته معلومه وی چې زه د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د غړي په توګه ټاکل شوی یم او هم مې دوه ورځې دمخه جلال اباد ته سفر وکړ چې د مدني ټولنو، د احزابو استازو، ولایتي شورا د غړو، قومي شوراګانو، د علماو شورا، د صلح د شورا، فرهنګیانو او دولتي چارواکو سره وګورو او د ټاکنو د اصلاح په اړوند د دوی نظریات او پیشنهادونه واورم او وکولای شم چې د قوانینو او مقرراتو په چوکاټ کې په کمیسیون کې سم استدلال وکړای شم. نو په دې اساس دا لاندې موضوع ګانې او خپل

نظریات د فیسبوک له لارې خپلو انډیوالانو او دوستانو سره هم شریکوم او امید دی چې لازمې مشورې راکړي.

۱. دې کې هیڅ شک نشته چې د ټاکنو په پروسه باندې د ولس اعتماد د بېلابېلو داخلي او بهرنیو عواملو له کبله کم شوی دی خو د دې ترڅنګ مونږ د ټاکنو د نه کولو نه هم، بله چاره نه لرو. ځکه په کودتاه ګانو او یا انقلابونو حکومت نه شو چپه کولای او نه څه ګټه لري. نو ښه به دا وي چې باید په ټاکنو کې برخه واخلو او د سیسټم د اصلاح لپاره کار وکړو. زما دلیل دوستانو ته دا و که پخوا د کابل- جلال اباد سړک خراب و او اته ساعته لار وه خو مونږ پرې هم تللو او چاره مو نه وه. اوس چې سړک قیر شوی او درې ساعته لار ده، ښه خوند کوي چې پرې ځو او که د ترافیک او حفظ مرا قبت مدیریت وشي نو د دې نه هم ښه کېدلی شي.

۲. د انتخاباتو پروسه حقوقي، تخنیکي او سیاسي پروسه ده او په دې پروسه کې د ملت حمایت ضروري دی. ډېری کسان داسې فکر کوي چې ګوندې مونږ د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټیمونو له خوا تعین شوي یوو او شاید چې د حکومت د رهبرۍ تر تاثیر لاندې اوسو. د هر چا خپل نظر دی او زه تاسې ته ډاډ درکوم چې زه د هیچا تر تاثیر لاندې نه یم او نه د دې کمیسیون نه کوم امتیاز اخلم نو د قوانینو په رڼا کې به خپل استدلال کوم او کوم پیشنهادونه چې مونږ حکومت ته ورکوو، هغه به له ټولو سره شریکېږي. کمیسیون دا یوه اونۍ کېږي چې خپل کار پیل کړی او اوس یې دفتر هم نیولی دی. انشاالله د شنبه د ورځې نه وروسته به په خپل دفتر کې کار کوي خو د دې ترڅنګ چې کمیسیون دفتر نه درلود نو خپلې غونډې یې په صدارت، د اجراییه شورا په دفتر او یا نورو ځایونو کې د امنیتي وجهه له امله کولې او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې مونږ د چا تر تاثیر لاندې یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د انتخاباتو مهم موضوعات چې اصلاحات په کې راشي زه په لاندې ډول ذکر کوم او دا زما نظر دی چې څه وشي. کېدای شي له دوستانو سره نور وړاندیزونه او نظریات هم وي. که څوک په دې هکله نظریات او وړاندیزونه لري کولی شي چې له ماسره يې د ايميل په ذريعه شريک کړي. زما ايميل smiakhel@gmail.com دی.

۴. د لنډ مهال لپاره باید پارلماني ټاکنې ژر وشي. د دې لپاره چې ولس په ټاکنو کې برخه واخلي، نو باید چې هر ولایت په انتخاباتي حوزو وویشل شي. د کابل یا ننګرهار غوندې لوی ولایت چې یوه حوزه ده، د کاندیدانو او هم د ولس لپاره ډېرې ستونځې لري ځکه ډ ډېرو سیمو ولسونه د استازیتوب نه بې برخې پاتې کېږي. نو په دې توګه د هرې سیمې استازي باید معلوم وي. ښځینه کاندیدان باید په ټولو حوزو کې نومونه درج کړي او چا چې زیاتې رایې وګټلې هغه دې وټاکل شي.

۵. د تقلبي کارتونو د مخنیوي په خاطر باید د هر مرکز د رای دهی د وټ اچوونکو لیست برابر شي. د وټ د لست جوړول په پارلماني انتخاباتو کې د هیڅ یو قوم او سیمې په تاوان نه دی. که څه هم بعضې محدود کسان د خپلو شخصي شهرت ګټلو لپاره د دې کار مخالفت کوي.

۶. د دې لپاره چې د ټاکنو په قوانینو کې تغیر راشي د قانون له مخې د تقنیني فرمان نه پرته بله چاره نشته. کله چې قانون تغیر وکړ نو د کمیسیونونو غړي هم تغیرکوي. نوي غړي باید د قانون له مخې د یو خاص میکانېزم له لارې چې په ټاکنو پوه او مسلکي کسان وي او پاکي او بېطرفي مراعات کړي تعین شي. د یوې ډلې او سمت تر نفوذ لاندې نه وي.

۷. د اوږد مهال لپاره د جمهوري ریاست ټاکنو لپاره باید د الیکترونیکي تذکرو کار همدا اوس پیل شي ترڅو په درې څلورو کلونو کې دا پروسه تکمیل شي. په ۲۰۰۳ م کال کې د الیکترونیکي تذکرو چوکاټ جوړ و خو دا

پروسه ځکه په تعویق واچول شوله چې د وټونو په ثبت نام او هم د ټاکنو پروسې یو تجارتي شکل درلود او د الیکترونیکي تذکرو د وېش ممانعت کېده.

۷. د شکایاتو کمیسیون سمه پایله نه درلوده او ښه به دا وي چې موقت کمیسیون د شکایاتو د ټاکنو په وخت کې جوړ شي چې د نړۍ په نورو ملکونو کې هم شته دی.

۸. د کمیسونو کمیشنران باید د ټاکنو د کار د تناسب په اندازه وي. د ۵-۷ کمشنرانو نه زیات نه وي.

۹. مؤقتي کارکوونکو د ټاکنو په تقلب کې زیات رول درلود نو ښه به دا وي چې د مؤقت کارکوونکو په ځای د معارف معلمین، د پوهنتونو استادان، د حج او اوقافو وزارت کارکوونکي او علماء کرام او داسې نور وټاکل شي. که دوی درغلي وکړي او ونیول شي نو دا وېره به ورسره وي چې له دندې به ګوښه کړای شي او سزا به ووینې. ډېر کم د دولت یو مامور د چا په خاطر خپل ټول امتیازات له لاسه وکوي.

۱۰. د انتخاباتو شمېرنه باید په خپل محل کې د اوس غوندې وشي او د پایلو پاڼې باید د ټاکنو د مسوولینو او کاندیدانو د ناظرینو له خوا د اوسني سیستم په شان امضأ او د هر کاندید، ناظر ته باید کاپي ورکړل شي. د پایلو ابتدايي اعلان باید د یوې یا دوه ورځو نه زیات وخت ونه نیسي او دا څه مشکله کار نه دی. څومره چې پایلې معطله کېږي هماغومره درغلۍ ته زمینه مساعدېږي او هم د خلکو اعتماد د ټاکنو پر پروسه کمېږي.

۱۱. ایا د ولسوالیو د شوراګانو ټاکنې د پارلماني ټاکنو سره یو ځای وشي که نه؟ زما په اند تر اوسه د ولسوالیو شوراګانو ته د ټاکنو زمینه مساعده نه ده تر څو چې د الیکترونیکي تذکرو کار بشپړ شوي نه وي تر هغې امکان نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲. د ټاکنو د موادو چاپ باید په داخل کې وشي ځکه مونږ ولیدل چې د قیمتي پاڼو په درلودلو هم د درغلیو مخه ونه نیول شوله نو ښه به دا وي چې د ټاکنو کمیسیون د یو مشخص میکانېزم له لارې دا مواد په داخل کې چاپ کړي چې ډېر ارزانه تمامېږي.

۱۳. یوه مهمه مسئله چې ایا اوسنی اکثریتي SNTV باید په تناسبي PR (Proportional Representation) تبدیل شي که نه؟ دواړه سیستمونه ګټې او تاوانونه لري. په تناسبي سیستم کې احزاب یو څه رشد کوي خو زه لا تر اوسه په دې قانع نه یم چې دا د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې مونږ سمه نفوس شمیرنه او د وټ ورکونکو سم لست نه شو جوړولولای، نو څنګه به امکان ولري. یا په بل عبارت که مونږ ساده حساب د جمع او تفریق نه شو کولی نو مغلقې د ریاضې معادلې به څنګه حل کړو. تر اوسه ما ته چا کومه سمه طرحه په دې هکله نه ده راکړې چې عملي بڼه ولري.

۱۳. د کمیسیون د دارالانشاء مدیریت د کمیسیون د مشرتابه له باید منظم شي. دا چې د کمیسیون مشرتابه ونه شو کړای چې د دارالانشاء سم مدیرت وکړي په قانون کې په دې هکله څه ستونځه نشته.

۱۴. بله مهمه مسئله د ټاکنو په وخت د امنیت مسئله ده. که د دې امکان نه وي چې حکومت د ټول ملک امنیت په یوه وخت کې وساتي، زما په اند که ټاکنې په څو مرحلو کې وشي نو ښه به وي. که څه هم په اساسي قانون کې د سراسري ټکی راغلی خو په څو مرحلو کې ټاکنې د سراسري کولو ممانعت نه کوي ځکه ټولو خلکو ته په یو شان په ټاکنو کې د برخې اخیستلو زمینه مساعدوي.

نورې ستونځې به هم وي چې اصلاحاتو ته ضرورت لري نو دوستان کولی شي چې له ماسره یې شریکې کړي. ځکه په احساساتو یوازې کار نه کېږي او باید معقولې طرحې ومنل شي.

احساساتي ولس او احساساتي مشران

د اګست ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د یو شمېر زیاتو منتخبو کسانو سره خبرې کولې نو زړه مې ډېر بد شو چې څومره زمونږ د ولس مشران د خپل خیر او شر تمیز نشي۔ کولی او فکر کوي چې که دوی په قدرت کې وي نو هر څه به سم وي. ډېر پخوا مې ریسرچ کاوه او دا راته په ګوته شوله چې مونږ په خپلو کړو کې د عمل او ویلو ډېر زیات تناقض لرو. همدا علت دی چې مونږ په یو بل اعتماد نه شو کولی، ملي اهداف رانه ورک دي او سرګردانه ورپسې ګرځو، یو موټې او یا څو موثر موټې کېدای نشو چې موثریت مو اضافه شي او په اورګانېزشن هیڅ عقیده نه لرو. برخوردونه او کړه مو ډېر احساساتي دي.

پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي

د اګست ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

ځینې افغانان د ځان د کاذب شهرت او شخصي منفعت په خاطر د ولس په منځ کې وېره پیداکوي او داسې انګېزه ولس ته ورکوي که دا کار ونه شو نو دا او هغه قوم تباه کېږي. دې کاذبې وېرې مونږ افغانان در په دره کړي یوو. د همدې کاذبې وېرې له امله مونږ قومي او سمتي مافیایي کړۍ لرو چې د دې کړیو مشران اول د خپل قومي او سمتي حلقو کې د هغو کسانو په مریو لاس ایښی څوک چې د دوی ناخوالې نه مني او بیا دوی د ټول ملت د ستونځو لامل ګرځېدلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ

داگست ۱۸مه نېټه،کال ۲۰۱۵م، کابل

سبا ته د ۱۳۹۴ هجري لمریز کال د زمري د میاشتې ۲۸مه نېټه ده. په دې ورځ زمونږ پلرونو او نیکونو د غازي امان الله خان پـه مشرۍ د انګریزانـو نـه آزادي واخیستله او دا ورځ د استقلال د ورځې په نامه ونومول شول. کـه څـه هم زمونږ د ولس ډېری کسان لا د دې ورځې پر اهمیت نه پـوهېږي او د دې ورځې په هکله معلومات نه لري او ځینې لا دا ورځ هډو پـه رسـمي توګـه نـه پېژني خو د دې ټولو نیمګړتیاو سره د دې ورځې یاد ډېر مهـم دی او دا ورځ باید د ملت له یاده ونه وځي. نو په دې توګه زه د استقلال د ورځـې مبـارکي د فیسبوک ټولو درنو دوستانو او خپلو افغانانو خوینـدو او ورونـو تـه وړانـدې کوم. د مبارکۍ ترڅنګ دوه وړاندیزونه هم لرم:

اول وړانـدیز: دا زمـونږ د تحصـیل یافتـه نسـل، احزابـو، مـدني ټولنـو او حکومتونو نیمګړتیا ده چې خپل ولس یې د دې ورځې په اهمیت پوره نـه دی پوه کړی. که یو څو کسان یې پـه ظاهري بڼـه تجلیلـوي، هغـه هـم سـلیقوي شکل لري او د ولس په بیدارتیا کې کوم خاص اغېز نه لري. نـو زمـا وړانـدیز دا دی چې د استقلال ورځې په منظور د ولس په منځ کې یو لوی کمپـاین او عامه پوهاوي ته اړتیا ده که نه دا ورځ به همېشه ډېره پیکه د یو څـو کسـانو له خوا نمانځل کېږي. د پخوا په شان په مرکز او ولایتونـو کـې بایـد د جشـن کمپونه جوړ شي، ولس په مینه او ولوله په کې ګډون وکړي تر څو افغانانو ته د خوشحالۍ او افتخار احساس وړپه برخه کړي.

دویم وړاندیز: د مبارکۍ تر څنـګ، مـونږ یـوازې د خپلـې خـاورې فزیکـي آزادي پېژنو چې هغه هم اوس تر سوال لاندې ده ځکه د لوی افغانستان زیاته برخه رانه غصب شوې او په زور زمونږ ګاونډې هېواد ته ورکړل شوې ده. پـه

دې لا هم هغوی قانع نه دي او غواړي چې زمـونږ پـه موجـوده جغرافیـه هـم واک او نفوذ ولري. د دې تـر څنګـه مـونږ لا ډېـرې آزادیګـانې لکـه سـیاسي، اقتصادي، فرهنګي، کلتوري، فردي، اجتماعي او داسې نورې نه لرو، یا په بله معنی مونږ لا هغه آزادي ګانې چې د یو ولس او یـا د یـو انسـان حقـه حقـوق وي، نه لرو. د دې آزادي ګانو لپـاره مـونږ د خـاورې د فزیکـي آزادي نـه هـم زیات اوږدې مبارزه ته ضرورت لرو چې خپل حقه حقوق تر لاسه کړو. زه چې دې اوسني حالت ته ګورم نو ډېر وخـت تـه اړتیـا ده چـې زمـونږ ولـس دې د ملي مسایلو پـه هکلـه یـوې مـلي اجـماع تـه ورسـېږي او د ځـان لپـاره آزادۍ وګټي. مونږ لا په دې طمعه یو چې نور به مونږ ته هر څه ګټې او یا راکوي او مونږ به بریتې بیا د نورو په کارونو او خیرات تاواوو چې ګونـدې مـونږ آزادي ګټلې ده. ډېره اوږده او سترې کېدونکې لار د افغانانو پـه مخ کـې پرتـه ده. الله تعالی دې مونږ ټولو ته توفیق راکړي چې د واقعي آزادۍ لپاره کار وکړو.

څوک د مډالونو مستحق دي؟

۱۹ د اګست، ۲۰۱۵م کال د اسد ۲۸مه د افغانستان د آزادۍ ورځ، کابل

نن مې ولیدل چې یو شمېر مشرانو خپلو باډیګاردانو او د دفتـر کـارکوونکو ته د یو بل په سینه مډالونه ټومبول. پوه نه شوم چې دوی څه توره کـړې ده، ایا دوی ډېر مستحق دي او که د افغانستان د امنیتي ځواکونو هغـه فـدایان چې په سنګرونو کې پراته دي او وطن د داخلي او خارجي دښمنانو نه ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت

۲٦ د اگست، ۲۰۱۵م کال، کابل

نن مې د انتخاباتي اصلاحاتو د کمیسیون غړو ته وویل چې ستاسې طرحې غیر عملي دي او فکر نه کوم چې د ملت د اکثریت د تایید وړ وي. دوی ته مې وول چې ستاسې طرحې داسې دي لکه چې دوه ملګري و، یو یې ټوپک درلود بل یې خالي لاس و نو تصمیم یې ونیوه چې د غنیمت مال ونیسي. کله چې یې غنیمت ونیوه نو خپل ملګري ته یې وویل چې دا غنیمت خو مونږ د ټوپک په زور ګټلی دی نو دا باید درې تقسیمه شي. ملګري یې ورسره ومنله، نو د ټوپک والا خپل ملګري ته وویل چې یو برخه زما، دویمه برخه زما د ټوپک او دا دریمه برخه هم درنه د ټوپک په زور اخلم او نه یې درکوم. نن دوی غوښتل چې همداسې نا عادلانه فیصله د افغانستان په هکله وکړي. زه او کاوون کاکړ یوازیني پښتنانه غړي و چې د کمیسیون نه د احتجاج په توګه ووتلو ځکه د دې کمیسیون نور ۱۲غړي ټول غیر پښتانه وو او دا د پښتنو پر ضد یوه لویه دسیسه ده چې په راتلونکي پارلماني ټاکنو کې د پښتنو ونډه د یو وړوکي اقلیت نه کمه کړي. کاوون او ما یوه بله طرحه ولیکله چې د انتخاباتو د سیسټم د اصلاحاتو لپاره معقوله او عملي طرحه ده. او قضاوت به ملت ته پرېږدو. زمونږ د طرحې حمایت د زرهاو دوستانو له خوا وشو او باالاخره د دې کمیسیون نا عادلانه پریکړه چې د ملي وحدت د حکومت د مشرانو ډاکتر اشرف غني او ډاکټر عبدالله عبدالله له خوا هم تایید شوې وه شنډه شوه. زه د ډاکتر عبدالله نه هیڅ ګیله نه لرم خو زما ګیله د ډاکتر اشرف غني نه هم د یو پښتون او هم د دولت د یو مشر په

توګه چې د پښتنو د وټ په ذریعه یې ارګ ته رسولی دی، ده چې ولې یې د پښتنو پر ضد د داسې یوې طرحې حمایت وکړ.

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! دا دوه ورځې زه او کاوون کاکړ صیب ډېر مصروفه وو او که مبالغه ونه کړم نو شل ساعته شپه او ورځ مو ډېرو دوستانو، ملګرو او د افغانستان په درد دردمنو کسانو سره سلا مشورې درلودې نو دا فرصت نه و چې د دوستانو په زرهاوو ټیلفونو او پیغامونو ته ځواب ورکړو. هیله ده چې زمونږ د دواړو معذرت قبول کړئ. زمونږ نه تماس او یا سکوت په دې دوه ورځو کې د دې معنی نه درلوده چې د ملي مسایلو په هکله مونږ د خپل موقف نه تېر شوي یوو او یا په مونږ کوم فشار شته دی. د ملي مسایلو په هکله مونږ دواړه د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټیمونو سره هیڅ نوع جوړجاړی نه لرو او نه یې کولی شو. مونږ ستاسې ټولو دوستانو د ملاتړ د حمایت نه ډېره زیاته مننه کوو. مونږ ته د خپل شخصي موقف او هر نوع مادي امتیازاتو نه د افغانستان د ټولو ولسونو سوکالي، امنیت او حقه حقوقو ته رسېدل ډېر مهم دي او د دې موخو دفاع به کوو. په افغانستان کې د دایمي ثبات او سوله ییز ژوند په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د دوه غړو

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل نظر او وړاندیزونه

➢ **سریزه :**

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د رئیس د ۴۰ ګڼې د ۱۳۹۴/۴/۲۵ نېټې د فرمان پر اساس، د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره خاص څوارلس کسیز کمیسیون وټاکل شو. مونږ د دغه کمیسیون د غړو په توګه تعین شو چې حکومت ته د انتخاباتو د اصلاح لپاره لنډ مهال، منځمهال او اوږد مهال وړاندیزونه وړاندې کړو. مونږ د ملي وحدت د حکومت د مشرتابه نه مننه کوو چې پر مونږ یې اعتماد وکړ او مونږ هم د افغانستان د ملي منافعو په رڼا کې د دغه کمیسیون غړیتوب چې یوه افتخاري او بې له کوم مادي امتیازه دنده وه قبوله کړه.

مونږ په تېرو پنځو اونیو کې چې د دې لوی مسوولیت د تر سرته رسولو لپاره ډېر کم وخت دی د انتخاباتي نظام د اصلاح لپاره غونډې وکړې. د ابتدايي مشورو لپاره ولایتونو ته مو سفرونه وکړل ترڅو داسې یوه جامعه طرحه حکومت ته وړاندې شي چې د هېواد موجوده واقعیتونه په نظر کې ونیسي او د افغانستان په شرایطو کې قابل د تطبیق اوسي، عملي جنبه ولري، د افغانستان اکثریت ولس ته د منلو وړ وي او د هیڅ یوه قوم، سمت او یا ډلې په ضرر نه وي. خو متاسفانه زمونږ د کمیسیون زیاتره غړي چې د مشخصو احزابو پورې تړلي دي لېواله وو چې د پارلماني تعطیل نه د فرصت او د دې کمیسیون د احزابو د نامتناسبه غړیتوب نه په استفاده په عاجله توګه داسې فیصلې وکړي چې د دوی په ګټه وي.

➢ **د کمیسون د کار پیل:**

د دې لپاره چې مونږ ته د ولس یو څه نظرونه معلوم شوي وي او د انتخاباتو په هکله زمونږ وړاندیزونه د ولس د غوښتنو او ستونځو سره برابري وي نو کمیسیون تصمیم ونیوه چې د افغانستان د لویو ولایتونو مرکزونو ته چې د زونونو په سطحه نمایندګي کولی شي سفرونه وکړي او تر کومه حده چې ممکنه وي د قومي مشرانو، مدني ټولنو، علماوو، علمي او جهادي شخصیتونو، فرهنګیانو، د ښځو د ټولنو، د صلحې د شوراګانو او د ولایتي شوراګانو د غړو، د سیاسي احزابو د نمایندګانو، د انتخاباتو او بشر د حقوقو د کمیسیونو، د ولسي جرګې او مشرانو جرګې د غړو او مشرانو سره د انتخاباتو په هکله ابتدايي او عاجله سلا مشورې وکړي. مونږ د ملي او بین المللي ټولنو سره چې د انتخاباتو په هکله تجربه لري هم وکتل په اکثره زونونو کې ولس په لاندې ټکو تاکید کاوه.

1. د ولس اعتماد په انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې کم شوی او داسې اصلاحات باید وشي چې د افغانستان د ولس اعتماد بېرته پر انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې زیات شي.

2. د انتخاباتو حوزې باید وړې شي. د افغانستان د اساسي قانون پر اساس ټول افغانستان باید پر ۲۵۰ حوزو ووېشل شي تر څو هره حوزه خپل یو استازی په پارلمان کې ولري. دا غوښتنه د ننګرهار، پکتیا، کابل، غزني، کندهار، هرات او کندوز په ټولو زونونو کې عامه غوښتنه وه.

3. جعلي کارتونو او د تقلب مخه باید ونیول شي. په غټو حوزو کې د تقلب زمینه زیاته ده.

4. د هېواد اکثریتي موجوده سیستم چې په تخنیکي لحاظ ورته SNTV سیستم وایي باید اصلاح شي ځکه په دغه سیستم کې د ولس او د هغوی د استازو ترمنځ رابطه ضعیفه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

5. ملي احزابو ته دې د رشد زمينه مساعده شي.
6. د انتخاباتو مصارف هم حکومت ته او هم کانديدانو ته ډېر زيات دي نو داسې طرحې بايد وړاندې شي چې د انتخاباتو مصارف راټيټ کړي.

د پورته موخو د عملي کېدو لپاره مونږ د انتخاباتو په قانون او هم د کميسيونونو په تشکيلاتو او وظايفو باندې کار وکړو او په هغو مواردو کې چې د انتخاباتو د کميسيون استقلاليت تامين شي، د انتخاباتو د تخلف، تخطی او تقلب مخه ونيول شي، مونږ پوره ملاتړ وکړو. اما چې کوم انتخاباتي سيستم د افغانستان په شرايطو کې د تطبيق وړ دی چې د اساسي قانون پر اساس، سراسري، مستقيم او عادلانه ونډه د ټولو سيمو خلکو ته چې واجد د رايه ورکولو وي تامين او د ملي احزابو لپاره د رشد زمينه مساعده شي، موافق نه و اوجدي اختلاف مو درلوده.

په عمومي توګه په نړۍ کې تقريباً درې ډوله انتخاباتي سيستمونه شته چې تناسبي، مختلط او اکثريتي سيستمونو په نامه يادېږي. چې بيا د هر سيستم ډولونه سره فرق لري. زمونږ وړانديز دا و چې مونږ تدريجي اصلاحاتو ته لاره بايد هواره کړو څکه د افراطي وړانديزونو پايلې همېشه سمې نه وي. که ډېر ښه سيستم وي او په ډېرو وړو هېوادونو کې تطبيق شوی هم وي خوکه په افغانستان کې تطبيقي جنبه ونه لري، د افغانستان لپاره ګټه نه لري.

د دې خبرې يادونه ضروري ده چې هر سيستم ښه والې او بدوالی لري او هېڅ يو داسې سيستم په نړۍ کې نشته دی چې نيمګړتياوې ونه لري. د دغو دوستانو وړانديز په دوه خبرو څرخېدو: يو احزابو ته بايد سهم ورکړل شي او يا په بل عبارت احزابو ته باج او امتياز ورکړل شي او دويم دا چې په اوسني اکثريتي سيستم کې ډېرې رايې ضايع کېږي.

د دوی د استدلال په مقابل کې زمونږ دلايل دا و چې ملي احزاب بايد په تدريجي او طبيعي توګه رشد وکړي نه دا چې احزابو ته امتياز ورکړل شي او يا د موجوده شرايطو په رڼا کې يوازې هغه احزاب هر څه په انحصار کې ونيسي کوم چې زر او ټوپک لري، د هيڅا لپاره حساب دهي نه لري، پخپله د حزب په منځ کې هم په ډيموکراتيکو اصولو پابند نه دی او هر څه د حزب د مشر او د هغه په شاو خوا د څو کسانو په منځ کې په کنټرول کې وي او هم د دوی د عايداتو مدرک نه وي معلوم. دا سمه ده چې په اوسني اکثريتي سيستم کې زياتې رايې ضايع کېږي خو په حقيت کې دا سمه نه ده څکه د انتخاباتو په پروسه کې ګډون پخپله د رايو حسابېدل دي.

زمونږ په اند که د دوی دا تصاميم د افغانستان د ملي وحدت حکومت له خوا ومنل شي د ډيموکراسۍ پروسې ته او هم د نظام د ثبات لپاره به په داسې حالت کې چې نظام د ډېرو نورو ستونځو سره مخامخ دی يوه لويه ضربه وارده کړي.

- **د کميسون طرحه په لاندې ډول ده.**

نو ولس دې په خپله قضاوت وکړي چې آيا د دوی طرحه عادلانه ده او که نه او هم دا طرحه څومره عملي جنبه لري:

دوی غواړي چې د افغانستان ټاکنيز نظام دې په موازي تناسبي سيستم باندې بدل شي چې په تخنيکي لحاظ دې سيستم ته Parallel Proportion System وايي. دې سيستم ته مختلط سيستم هم وايي.

1. دا سيستم په عين وخت کې دوه قسمه انتخابات پيشنهادوي چې د موجوده ۲۵۰ وکيلانو نه بايد سل سيټونه احزابو ته چې په سلو کې ۴۰ سلنه کېږي ورکړي. همدا شان ټول افغانستان بايد د احزابو لپاره يوه حوزه وي. دې سيستم کې بيا دوه ډوله ليستونه ترتيبېدلای شي چې يو ته يې بند ليستونه وايي او بل ته يې خلاص ليستونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. که لیست خلاص وي او سل سیټونه احزابو ته ورکړل شي او کم ترکمه ۵۰ احزاب وي نو د دوی د کاندیدانو شمېره ۵۰۰۰ کسانو ته رسېږي. نو په دې توګه د رایو اچونو لیست به د یو لوی کتاب په شکل وي.
3. مګر دوی بند لیست تایید کړی نو په دې توګه احزاب به مشخص کسان چې د دوی خوښه وي تعین کړي.
4. د مستقلو کاندیدانو باقي پاتې سیټونه هم باید په حوزو ووېشل شي.
5. د کوچیانو د سهم لپاره باید د اوس په شان حوزوي سیستم وي.
6. یوازې هغه احزاب دا سیټونه ګټلی شي چې د افغانستان په سطحه یې په سلو کې څلور سلنه رایه ګټلې وي.
7. د دې نه برسېره دا احزاب کولی شي چې په مستقله توګه هم ځانونه کاندید کړي او په پارلمان کې مطلق اکثریت تر لاسه کړي.

➢ **د پورته وړاندیز په هکله ډېر سوالونه شته او د دې سیستم نواقص په لاندې توګه دي:**

1. په راتلونکي دوه کلونو کې هم دا سیستم عملي جنبه نه شي نیولی او دا موجوده پارلمان به په خپل ځای پاتې وي.
2. په عین وخت کې څلور ډوله انتخاباتو ته اړتیا ده. د احزابو لپاره، د مستقلو کاندیدانو لپاره، د ښځو لپاره او هم د کوچیانو لپاره. که مونږ یو رایه ورکونکي ته دوه درې قسمه د رایې اچولو لیستونه ورکړو ایا دوی به وپوهېږي چې مستقل نوماند یا حزب ته څنګه رایه ورکړي؟

3. د دې اوږدو لیستونو شمېرنه به څنګه کېږي او څومره وخت به نیسي آیا کمیسیون په تخنیکي لحاظ د داسې یو مغلق سیستم عملي کولو ته چمتو دی او که نه؟
4. په دې سیستم کې به یوازې هغه احزاب چې زیات امکانات، مسلح ګروپونه او ډلې لري ټول ۱۰۰ سیټونه وګټي. مترقي، ملي او ډیموکراټیک احزابو ته په دې ډول سیستم کې د بریا او رشد چانس ډېر کم دی ځکه دا ډول احزاب دومره پیسې او امکانات نه لري چې د ټول هېواد په کچه انتخاباتي کمپاین وکړي او څلور سلنه ارا وګټي.
5. مونږ لا تر اوسه د هېواد په کچه ملي او ډیموکراتیک احزاب نه لرو. احزاب تر اوسه قومي او سمتي بڼه لري. د احزابو نوماندان به د دې احزابو د مشرانو په خوښه په سلیقوي توګه ټاکل کېږي.
6. د افغانستان ټاکنې هغه وخت بحران ته لاړې کله چې په ولسمشریزو ټاکنو کې افغانستان یوه حوزه وه. که افغانستان یوه حوزه وي نو د تقلب چانس ډېر دی. په پارلماني ټاکنو کې هم ستونځې وې خو هغه ستونځې افغانانو پخپله حل کړې.
1. په دې سیستم کې به د مؤکلینو او وکیلانو ترمنځ هیڅ رابطه نه وي. د ډېرو سیمو اکثریت ولس به په پارلمان کې هېڅ استازي ونه لري. همدا اوس چې د ولسي جرګې د وکیلانو لپاره ولایت یوه انتخاباتي حوزه ده د موکلینو او وکیلانو لپاره ستونزمنه ده چې له وګړو ښه استازیتوب وشي کولای، اوس که دا انتخاباتي حوزه ټول هېواد شي له بده به بدتر شي.
2. په مالي لحاظ څو قسمه رایه چاپول او د څو ډوله ټاکنو سرته رسولو مصارف نه د حکومت په وسه کې پوره دي او نه فکر کوم چې بین المللي ټولنه هم دومره مصارف ورکړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مونږ پورته ستونځو ته وګورو، د کومو اهدافو لپاره چې دا سيستم بايد عملي شي يو هدف هم نه عملي کېږي. ملي احزاب رشد نه شي کولی، د رايو ضايع کيدلو څخه به مخه ونه نيول شي او درغلي به زياته شي ځکه د درغلۍ لپاره به انګېزه زياته شي، مغلق سيستم دی او د افغانستان په شرايطو کې عملي جنبه نه لري، او د افغانستان سياسي ثبات له خطر سره مخامخ کوي. دا بايد ياده شي چې د دوی دا طرحې پخوا هم د افغانستان د ملت د استازو او حکومت له خوا رد شوي دي.

مونږ غواړو چې خپل تشويشونه د افغانستان حکومت او ولس سره شريک کړو او هيله لرو چې حکومت پرې پوره غور وکړي ځکه د دوی دا طرحه د افغانستان د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره هيڅ ګټه نه شي رسولی او په دې عقيده يوو چې راتلونکې ټاکنې او سياسي نظامونه به نور هم بحران وزېږوي او عواقب به يې ډېر خطرناک وي. د دوی دا طرحه عملي او تطبيقي جنبه نه لري. د دوی طرحه زمونږ په فکر د افغانستان اکثريت ولس ته چې په احزابو کې نه دي د منلو وړ به نه وي او د دوی دا طرحه د ملي او ډيموکراتيکو احزابو د رشد سره هيڅ تړاو نه لري.

قوانين همېشه د محيط، سيمې او يا هغو هيوادونو نه الهام اخلي چې د کومو هيوادونو سره د يو هيواد اړيکې زياتې وي. د دوی طرحه په ډېرو محدودو څو کوچنيو هيوادونو کې چې جغرافيوي او قومي ستونځې پکې نه شته دي او هم د سواد کچه ډېره اوچته ده شتون لري خو د دغه هېوادونو سيستم هم په تدريجي توګه انکشاف کړی دی ځکه د ډيموکراسۍ پروسه يوه انکشافي پروسه ده. د دوی طرحه د افغانستان غوندې هېواد کې چې د سواد کچه يې ټيټه ده، امنيتي ستونځې لري، د انتخاباتو د کميسيونونو اعتبار او ورتيا يې ډېره ټيټه ده، جغرافيوي او بوديجوي ستونځې شته، غير عملي ده. خو زمونږ طرحه د نړۍ په اکثرو هېوادونو لکه هندوستان چې د

نړۍ لويه ډيموکراسي لري هلته د تطبيق وړ ده. همدا شان نورو مهمو هيوادونو کې چې ډيموکراسي هلته عميقه ريښې لري لکه فرانسه، انګلستان، کاناډا، امريکا او داسې نورو هيوادونو کې رواج لري. په دغه هيوادونو کې هم احزاب شته او هم قومونه او هم ډيموکراسۍ رشد کړی دی.

➢ **پورتنيو شيږو هدفونو ته د رسېدو په موخه مونږ لاندې طرحه وړاندې کوو.**

زمونږ وړانديز دا دی چې د افغانستان موجوده اکثريتي سيستم دې د وړو حوزو په سيستم باندې بدل شي چې په تخنيکي لحاظ ورته First Past The Post (FPTP) وايي. يعنې د افغانستان ۲۵۰ استازو سيټونه دې د ښځو، کوچيانو او يو سيټ د هندوانو د سهم نه په غير په وړو حوزو باندې وويشل شي ترڅو د هرې سيمې استازيتوب په پارلمان کې خوندي وي او هيڅوک د خپل حق نه محروم نه شي. په دې سيستم کې تقريباً پورته ټولو شيږو موخو ته چې د اکثرو کسانو غوښتنه ده رسېدلی شو.

➢ **د دې سيستم ښه والی په لاندې ډول دی:**

1. د هرې حوزې استازي به معلوم وي نو په دې توګه به د مؤکلينو او د دوی د استازو ترمنځ مستقيمه رابطه موجوده وي.
2. په وړو حوضو کې د تقلب مخه نيول کېدای شي ځکه هر کانديد کولی شي چې د يوې وړې حوزې لپاره ښه ناظرين وټاکي خو د يو ولايت لپاره د سلګونو ناظرينو ټاکل او د تقلب مخه نيول اسانه نه دي.
3. د هرې حوزې لپاره د رايې ورکونکو ليستونه جوړيدای شي تر څو د تقلب مخه لا ښه ونيول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. د ښځو او کوچیانو لپاره سیټونه څنګه تقسیم شي؟ د دې ستونځې د حل لپاره زمونږه وړاندیز دا دی چې هغه ښځې چې غواړي په یو ولایت کې ځانونه کاندید کړي نو د هغوی نومونه دې د یو ولایت په ټولو حوزو کې شامل شي او چا چې د اوسني سیسټم په شان زیاتې رایې وګټلې هماغه کسان دې ګټونکي وشمېرل شي. د کوچیانو حوزې دې په خپل حال پاتې وي ځکه هغوی له اوسني حوزوي سیسټم سره اشنایي لري.

3. د حوزو تقسیم باید څنګه وشي؟ زمونږ پیشنهاد دا دی چې په اوسني وخت کې مونږ د ولایتونو د وکیلانو شمېر کم یا زیاتولای نه شو ځکه مونږ لا تر اوسه پورې سر شمېرنه نه ده کړې او د هر ولایت دقیقه احصائیه نه لرو. نو په دې توګه هماغه معیار چې د ولسوالیو او ولایتونو په هکله چې کله ۲۵۰ سیټونه تعینېدل، ونیول شي. په هغه وخت کې د افغانستان نفوس ۲۵میلیونه محاسبه شوی و چې د سل زرو کسانو پر اساس یو استازی باید په پارلمان کې ګډون وکړي. نو اوس هم کولو شو چې هر څو ولسوالیو کې چې له سل زره کم او زیات شمېرنه پوره کوي هماغه دوه یا درې ولسوالۍ دې یوه ټاکنیزه حوزه وټاکل شي.

4. د ولایتي شورا او ولسوالیو شوراګانو لپاره دې هم همدا پورته معیارونه په نظر کې ونیول شي.

✓ **مونږ کمیسیون ته خپل ورتګ تر هغې پورې تحریموو تر څو د ملي وحدت حکومت زمونږ په لاندې وړاندیزونو غور ونه کړي ځکه دا لوی تاریخي مسوولیت دی او مونږ نه غواړو چې زمونږ تصامیم د افغانستان د بې ثباتۍ باعث شي.**

4. په دې سیسټم کې ولس پوهېږي چې چاته یې رایه ورکړه او د دوی د توقعاتو سره سم چا انتخابات وګټل ځکه د کاندیدانو د نفوذ نه پته لګېږي.

5. که د امنیتي ستونځو پر اساس په یوه حوزه کې کمو کسانو ثبت نام وکړ، بیا هم هغه ولس د استازیتوب نه نه محرومېږي او یا که د امنیتي ستونځو پر اساس یو یا څو حوزو کې ټاکنې ونه شولې نو کله چې امنیت تامین شو، وروسته هم ټاکنې تر سره کېدای شي او د دغه حوزې ولس د استازیتوب نه نه محرومېږي.

6. د کاندیدانو لپاره د لګښتونو کچه ډېره زیاته راټیټېږي نو په دې توګه د متوسط اقتصاد لرونکي کسان هم ټاکنو کې ګډون کولی شي.

7. په دې سیسټم کې احزاب هم په طبیعي او تدریجي توګه رشد کولی شي. په هره انتخاباتي حوزه کې احزاب هم ځانونه کاندیدولی شي او که احزاب فعاله شي، خپله اجنډا ولس ته تشریح کړي، په خپلو منځو کې ائتلافونه وکړي نو کولی شي احزاب کافي سیټونه وګټي او په پارلمان کې کافي بلاک جوړ کړي.

8. له دې سیسټم سره ولس اشنایي لري او د عامه پوهاوي زیاته اړتیا نشته ده.

9. د دې سیسټم انتخاباتي مدیریت او د رایو شمېرل اسانه دي.

➢ **دا سیستم هم ستونځې لري خو د دغو ستونځو لپاره د حل لاره پیداکېدلای شي:**

1. لومړی ستونځه دا ده چې دا طرحه هم وخت ته او زیاتو مشورو ته ضرورت لري ترڅو ټول تخنیکي اړخونه یې وڅېړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د دې کمیسیون اوسنی وړانـدیز چـې احزابـو تـه امتیـازي سـیټونه ورکوي باید ونه منل شي.

2. د انتخاباتو د قانون تغییر د افغانستان د اساسي قانون نه وروسته د یو نظام تر ټولـو نـه مهـم قـانون دی چـې ډېـر لـوی سیاسي او ژور تخنیکي بحثونو، مشورو او وخت ته اړتیا لري ترڅو پـه مـلي کچـه داسـې یـوه اجـماع رامنځته شي چې ټولو خواو تـه د منلـو وړ وي. زمـونږ وړانـدیز دا دی چـې د انتخاباتي نظام د تغیر موضوع ته دې زیات فرصت ورکړل شي.

3. د حوزو وړول د خلکو عامه غوښتنه ده او مونږ یې ضروري بولو.

4. د اوسني کمیسیون په ترکیب باندې دې تجدید نظـر وشي چـې یـو شمېر نور کسان چې بېطرفه او د مستقل فکر خاوندان وي وراضافه شي.

په درناوي

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتي اصلاحاتو د کمیسیون د غړیو کاوون کاکړ او شاه محمـود میاخېل له خوا اعلامیه

د اگست دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

د چارشنبې په ورځ د انتخاباتو د اصلاحاتو کمیسیون پریکـړه وکـړه چـې د انتخاباتو نظام به موازي تناسبي سیستم وي، احزابو ته به د پارلمان پنځـوس سلنه چې ۱۲۵ سیټونه کېږي ورکړل شي او هم به افغانستان د احزابو لپـاره د جمهوري ریاست په ډول یـوه حـوزه وي. د دوی دا طرحـه زمـونږ پـه انـد لـه وخته نه مخکې او د افغانسـتان پـه شرایطـو کـې عمـلي جنبـه نـه لـري او د افغانستان ثبات نور هم کړکېچین او د لا زیات تقلب لپاره لاره هوارولی شي.

کله چې د کمیسیون غړیو بیا هم پـه خپـل نظـر تاکیـد وکـړ نـو مـونږ هـم مجبور شولو چې د کمیسیون غونډې تحریم کړو او خپل نظـر، تشویشـونه او طرحـه د افغانسـتان خلکـو سره د مطبوعـاتو لـه لارې شریـک کـړو. زمـونږ د تحریم نه وروسته د کمیسیون نورو غړو بیا په خپلو پرېکړو کې یو څه تجدید نظر وکړ چې احزابو ته سل (۱۰۰) سیټونه ورکړي چې څلویښت سلنه شي او د پرون راهیسې یو څه نور هم راټیټ کړي دی چې په اخري طرحه کـې دوی د یو ثلث وړانـدیز کـړی دی. دوی زمـونږ د طرحـې یـوه برخـه چـې د ولایتونـو حوزې دې وړې شي هم په خپل وړاندیز کې منلې دي.

په عین حال کې دوی غوښتل چې حکومت ته د اجراییه ریاسـت لـه لارې یوازې یوه طرحه وړاندې کړي خـو نـن دوی ومنلـه چـې د کمیسـیون د نـورو غړو له طرحې سره به زمونږ پرونۍ طرحه چې د مطبوعاتو لارې له ولـس سره مخکې شریکه شوې وه هم یوځای په رسمي توگه حکومت ته وړانـدې کـوي. له مونږ سره د حکومت مشرتابه دا تعهد هم وکړ چې د کمیسیون په ترکیـب کې به له وخت سره سم تجدید نظر کوي. په دې توگه مونږ د کمیسیون پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډه کې برخه واخيستله او د اجراييه رياست مشر جناب ډاکتر عبدالله او د کميسيون مشر ښاغلي عاکفي په رسمي غونډه کې له مطبوعاتو سره په خپلو خبرو کې زمونږ د طرحې يادونه وکړه چې حکومت به دواړه طرحې په غور سره مطالعه او د هغوی په رڼا کې پريکړې کوي.

مونږ د افغانستان د ملي وحدت د مشرتابه جلالتماب جمهور رئيس او هم د اجراييه رئيس د مشر نه هيله لرو چې د انتخاباتو د سيستم په تغير کې پراخه مشورو او ژور غور ته اړتيا ده چې ټول تخنيکي او سياسي اړخونه د دې طرحو بايد وڅېړل شي. همدارنګه د افغانستان خلکو نه هم زمونږ هيله دا ده چې دواړه طرحې مطالعه او خپل نظرونه له حکومت سره شريک کړي. دا د افغانستان د ولس لپاره يوه سر نوشت سازه بحث او پريکړه ده نو ټول بايد فعاله ونډه په دې بحثونو کې واخلي او مونږ به هم خپلې هلې ځلې جاري ساتو.

د افغانستان د ثبات او سوکالۍ په هيله

د انتخاباتو په هکله د کابينې د تېرې شپې د پريکړې هرکلی

کاوون کاکړ او شاه محمود مياخېل

د سپټمبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

زمونږ د معلوماتو له مخې تېره شپه کابينې غونډه درلوده چې د انتخاباتي اصلاحاتو د خاص کميسيون د پرېکړو موضوع هم د اجنډا يوه مهمه برخه وه. کابينې د انتخاباتو د خاص کميسيون د پېشنهاد شوو طرحو اساسي برخه چې د انتخاباتي نظام تغير و د اوس لپاره وځنډاوله او د کميسيون نه يې وغوښتل چې په دې هکله او هم په وړو حوزوي سيستم باندې لا نور فکر وکړي. مونږ د کابينې د دې پرېکړې هرکلی کوو او د ټولو دوستانو د هلو ځلو نه مننه کوو چې زمونږ د طرحې او تشويشونو نه يې ملاتړ وکړ. همدا شان مونږ د افغانستان د ټولو چاپي او تصويري رسنيو نه مننه کوو چې زمونږ غږ يې د افغانستان ولس او حکومتي چارواکو ته ورسوه او خپله ملي دنده يې ادا کړه.

مونږ د افغانستان د ولس، د پارلمان د غړو، حقوق دانانو، مطبوعاتو او ټولو دوستانو نه غواړو چې د انتخاباتي نظام د تغير په هکله بايد خپل نظريات او تشويشونه له حکومت سره او هم د انتخاباتو د خاص کميسيون له غړو سره وقتا فوقتا شريک کړي ځکه د انتخاباتي نظام تغير د اساسي قانون نه وروسته يو له مهمو قوانينو نه دی او په دې هکله جدي توجه او پاملرنې ته اړتيا ده ترڅو د انتخاباتو په قانون کې د انتخاباتي نظام په هکله يو مثبت تغير راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ په خپله طرحه کې د وړو حوزوي سیستم وړاندیز شوی دی. په دې طرحه کې د وکیل او موکلینو ترمنځ رابطه قوي کېږي، د احتساب کچه لوړېږي، په انتخاباتو کې د تقلب او هم د بېځایه مصارفو مخه نیول کېږي. مونږ د موازي او یا تناسبي سیستم مخالف یوو ځکه هلته یو څو محدودو احزابو ته امتیاز ورکول کېږي او د ملي او مترقي احزابو د رشد مخه نیول کېږي.

د لا زیاتو برياوو په هیله

د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي

د سپټمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! هره مسئله په خپل ځای کې مهمه ده خو د انتخاباتو مسئله نهایت ډېره مهمه ده او د ټولو درنو دوستانو نه چې د انتخاباتو په مسایلو یې سر خلاصېږي هیله کوم چې باید پوره توجه وکړي. مونږ خپله غاړه خلاصه کړې ده. پارلمان او حکومت او هم سیاسیون راته په دې هکله ډېر بې تفاوته ښکاري. خدای دې خیر کړي.

اخلاق او میانه روي

د سپټمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

افراط او تفریط په ټولو چارو کې د اسلام له نقطه نظره، زمونږ د افغاني دود او کلتور له نظره، د بشري ارزښتونو او سایکالوجیکي علم له نظره، ښه کار نه دی. اسلام کې وایي بهتر د هر کار منځنی یا وسط حالت دی. تاسې د نورو خدایانو ته ښکنځل مه کوئ چې هغوی ستاسې حقیقي خدای ته ښکنځل ونه کړي. په پښتو کې متل دی چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې ګذار کړي یعنې د وسط حالت ښه دی. په دوستۍ او دښمنۍ کې، په غندلو او ستایلو کې، په محبت او کرکه کې، په فقر او پیسه دارۍ کې، افراط او تفریط ښه کار نه دی.

که څوک مو بد راځي باید د قلم د عفت په چوکاټ کې خپل دلیل ووایوو چې ولې د فلاني او فلاني د نظر، سیاست او یا کړنې سره موافق یوو او یا نه یوو. نه دا چې په خپلو لیکلو کې ښکنځلې وکړو او بیا دومره افراط ته لاړ شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د وچو له کبله لانده ټول وسيځو او د يوې سيمې يا قوم ټول ولس محکوم کړو او يا هغوی ته ښکنځلې وکړو. زما له انده يوه سيمه، يوه ډله او يا يو قوم په کلي شکل د افغانستان د مسايلو مسوول نه دی بلکې په هر قوم، سيمې، ډلې او ټپله کې د افغانستان د مسايلو مسوول کسان، اشخاص دي او په دې توګه ښه او بد کسان په هره ډله، قوم او سمت کې شته دي.

څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟

د سپټمبر ۱۴مه نېټه ۲۰۱۵م کال، کابل

پخوا په کونړ کې د رپوټ چې کلمه د جاسوس لپاره استعمالېده. د رپوټ چې کلمه ډېره بده کلمه وه او دا به د کنځلو په معنی وه. نو اوس چې زه په سوشل ميډيا او يا نورو تصويري، غږيزې او چاپي رسنيو کې لولم، اورم او يا ګورم، په يو بل باندې د جاسوسۍ اتهام لګول عامه خبره ده نو داسې راته ښکاري چې د افغانستان جګړه اوس له استخباراتي پوښښ نه راوتلې او علني جبهې شکل يې نيولی دی. هغه کسان چې د پرديو د استخباراتو په AF موټرو کې به په ښکاره ډول په پاکستان کې سپرېدل او د کورونو کرايې به يې ښکاره اخيستلې او شايد چې د دې نه زياتې پټې او مسطوره پيسې يې هم اخيستلې او اوس هم د پرديو له استخباراتو سره اړيکې لري، د ټولو نه زيات په نورو د جاسوسانو اتهام لګوي. که د دې کسانو اتهامات رښتيا وي نو بيا خو د افغانستان نه کېږه کول په کار دي ځکه د جاسوسانو تعداد راته د غير جاسوسانو نه زيات ښکاري.

زما په اند، د سيمې استخبارات غواړي چې زمونږ ولس په يو بل مشکوک کړي ترڅو د دې زمينه افغانانو ته مساعده نه شي چې له يو بل سره همکاري وکړي. څومره چې په افغانستان کې ګډوډې او بې اعتمادي وي، هماغومره

د همکارۍ زمينه کمېږي او مونږ نه شو کولی چې خپلو ملي موخو ته ورسېږو. په يو هېواد کې صلح او ثبات هغه وخت رامنځته کېدای شي چې مونږ په يو بل اعتماد ولرو.

ما ته هغه کسان مشکوک ښکاري چې د دوی مصارف د دوی د ښکاره عايد په تناسب څو چنده زيات دي. خامخا دا کسان د نامشروع لارو، که هغه جاسوسي وي او يا نورې نا مشروع لارې، پيسې پيدا کوي او ولس په جنګ سره اچوي. دوی نه د ملت په قصه کې دي او نه د وطن په خيال او غم کې. څومره چې اوبه خړې وي هماغومره دوی په کې ښه ماهي نيولی شي.

د نظام او د حکومت د تغير تر منځ فرق

د سپټمبر د مياشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

دې کې هيڅ شک نشته چې د تېر يوه کال نه راپديخوا د افغانستان ولس د تش په نامه ملي وحدت د حکومت نه د بېلابېلو دلايلو پر اساس ناراضه ښکاري او وروستۍ سروې ښيي چې يوازې په سلو کې شل سلنه خلک د حکومت نه پوره راضي دي. په دې توګه د حکومت ضد خبرو اترو په محافلو او هم په ټولو غږيزو، تصويري او چاپي رسنيو کې له خلکو نه لار ورکه ده او چارواکي هم د کمونيکيشن، عامه پوهاوي او ولس سره د همغږۍ او اړيکو کومه ستراتيژي نه لري. جمهور رئيس د نورو کارونو ترڅنګ په دې هم نه دی توانېدلی چې د جمهوري رياست لپاره د تېر يوه کال په موده کې خپل ويندوی يا نطاق وټاکي او د حکومت د عامه اړيکو دفتر فعاله کړي. د فعاله عامه اړيکو دفتر او يا کميونيکشن ستراتيژي د هر حکومت لپاره بايد لومړيتوب ولري تر څو حکومت وکولای شي چې ولس د خپلو کارونو، پلانونو او مؤخو نه په منظمه توګه خبر او ولس په خپل اعتماد کې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پوره ډیموکراټیکو ټولنو کې ولسي- هلې ځلې په حکومتونو فشار راوستولی شي چې حکومتونه خپلو هغو پالیسي ګانو ته تغیر ورکړي د کومو سره چې ولس ناراضه دی. که حکومت خپلو پالیسي ګانو ته تغیر ورنه کړي نو ولس هم دا حوصله لري چې تر انتخاباتو پورې انتظار وکاږي او بیا ولس منتخبو چارواکو ته د بل ځل لپاره رایه ورنه کړي او په دې توګه د ولس د رایو په وسیله حکومت تغیر مومي.

د افغانستان غوندې وروسته پاتې ټولنه کې چې د ډیموکراسۍ ریښې ضعیفه، د حکومتي بنیادونو، موسساتو او ادارو پښې ډېرې باریکه دي، ولسي فشار د حکومت د تغیر نه بلکې د نظام د تغیر باعث ګرځي. مهمه خبره دا ده چې څومره ولسي- فشار ته ضرورت دی چې یوازې حکومت مجبوره کړای شي چې خپلو پالیسیو او کړنو ته تغیر ورکړي ترڅو د نظام د سقوط سبب ونه ګرځي ځکه د نظام په سقوط کې د ولس خیر نشته او مونږ بیا د ۱۹۹۰مې لسیزې غوندې په داخلي جګړو اخته کېږو. په دې توګه مونږ باید د ولسي فشار عواقبو ته هم متوجه اوسو. حکومت هم ولس تر دې حده مجبوره نه کړي چې د دوی فشار د نظام د سقوط سبب شي.

مشکل دا دی چې د حکومت محدوده چارواکي دا فکر کوي چې هر څه سم روان دي حال دا چې حکومت د امنیت په ټینګولو، ښه حکومتدارۍ او اقتصادي پلانونو په عملي کولو کې پاتې راغلی دی. په حکومتدارۍ او امنیتي سکتور کې حکومتي چارواکي په هماغه پلانونو او پالیسیو کار کوي کومو چې په تېرو څوارلس کلونو کې نتیجه نه ده ورکړې. یوه ښه نمونه یې د مردمي یا ډالري خیزشونو پروژه ده چې ځینې چارواکي په دې توګه د ځانونو لپاره د فساد زمینه مساعدوي.

حکومت باید دا فکر هم له خپل سر نه لرې کړي چې هر څوک کومه مشوره حکومت ته ورکوي نو د دې کسانو هدف یوازې پیسې، چوکۍ او یا

موقف نه دی بلکې ډېر داسې کسان شته چې د دې دولتي چارواکو نه یې پر افغانستان ډېر زړه خوګېږي او د درده د حکومت په پالیسیو اعتراضونه کوي. که حکومت چا ته چوکۍ هم ورکوي دا د دوی شخصي چوکۍ نه دي بلکې دا د ملت چوکۍ دي او پر چا باید دوی احسان ونه کړي ځکه دوی له خپله کوره چا ته څه نه ورکوي.

د لوی اختر مبارکي

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

هره ورځ مونږ د خپلو وطنوالو، خپلوانو او دوستانو په هکله لسګونه بدخبرونه د مرګ، ژوبلې او وحشت اورو نو په دې توګه د دوستانو د لوی اختر رارسېدو ته ډېر تږي دي نو ځکه یې د اختر نه دوه درې ورځې دمخه د اختر مبارکي ګانې ورکول د فیسبوک له لارې سره پیل کړي دي. حالاتو ته چې ګورم نو په ژوند هم څه باور نشته نو زما له خوا هم د لوی اختر مبارکي ومنئ. د ټولو دوستانو، ملګرو او خپلوانو دې راتلونکی لوی اختر مبارک وي که څه هم دوه ورځې وروسته دی.

هغه خواږه دوستان، ملګري او خپلوان چې سږکال له مونږه سره نشته او په تېر یو کال کې مړه شوي دي د هغوی ځای به په دې لوی اختر کې خالي وي. زمونږ او ستاسې مړي دې خدای وبښي. د ژوند راشه درشه به له ژوندو سره کوو ځکه دا د ژوند فرموله ده او حوادثو او ناخوالو ته به نه تسلیمېږو. په افغانستان کې د دایمي صلحې، ثبات او سوکالۍ په هیله. ښه اختر ولرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟

د سپټمبر د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د میرویس ستانکزي پر وال ولوستل چې حکمتیارصیب، کرزي صیب ته یو لیک د هغه د غوښتنې په ځواب کې لیکلی و چې دی کابل ته نه راځي ځکه د ارگ پیره داري امریکایان کوي. په دغه پوسټ کې چې د حکمتیار صیب د زوی له پوسټ نه رانقل شوی و لیکلي و چې حکمتیار صیب یو سل او شل کتابونه لیکلي او ټول یې په خپله ټایپ کړي دي.

د تر کومه حده چې ما په کراتو کراتو له حکمتیار صیب سره لیدلي دي، د وروستۍ خبرې په هکله دا تاییدوم چې حکمتیار صیب په شخصي ژوند کې دسپلین لري او منظم انسان دی. د لیکلو توان، پوهه او انرژي لري. کله چې دی د مجاهدینو عبوري حکومت کې دوره یې مشر و په هغه وخت کې ما د امریکا غږ راډیو سره کار کاوه نو هره ورځ به یې لس شل صفحې تفصیلي مطبوعاتي بیانې پخپله لیکلې. زما دفتر په ټاون کې د مجاهدینو له حکومت سره مخامخ د وفا په دفتر کې و نو قریب الرحمن سعید صیب به د دې بیانیو اصلي کاپي ماته لومړۍ رالېږله مخکې له دې چې په نورو ژبو ترجمه شي او ټولې لیکنې د حکمتیار صیب په خپل قلم وې. حکمتیار صیب د لیکلو سټایل ښایسته او میرزایي دی.

اما د حکمتیار صیب له لومړۍ خبرې سره موافق نه یم. کله چې د جینوا قرارداد امضا شو نو یوه ماده په دغه قرارداد کې د Negative Symmetry وه یعنې روسان به د افغانستان حکومت ته سلاوې نه ورکوي او همدا شان امریکا او غربي هېوادونه به مجاهدینو ته سلاوې نه ورکوي. له حکمتیار صیب سره مې مرکه درلوده نو پوښتنه مې ترې وکړه که امریکا یا غربي

هېوادونه تاسې ته سلاوې درنه کړي نو څنگه به خپل جهاد ته د کابل رژیم په مقابل کې دوام ورکړئ؟ حکمتیار صیب وویل چې مونږ د غرب سلاوو ته ضرورت نه لرو ځکه دوی جهاد د غنیمت په سلاوو کوي. نو بیا ما ورته وویل چې (Stinger Anti-Craft Missiles) د الوتکو په ضد ستنگر میزایل خو تاسې په غنیمت کې نه دي نیولي او دا خو د غنیمت سلاوې نه دي؟ حکمتیار صیب راته اشاره وکړه چې خپل ټایپ مړ یعنې بند کړه. ما خپل ټایپ بند کړ او راته یې وویل چې مونږ ستنگر میزایل له امریکا نه په مستقیمه توگه نه دي اخیستلي بلکې مونږ له پاکستان نه اخیستلي دي.

دلته د خدای بښلي رسول امین صیب قصه راپه یاد شوله که څه هم لږه بې ادبه ده خو لیکل یې ضروري بولم او بښنه هم غواړم.

یو وخت رسول امین صیب په پېښور کې د افغانستان د آزادو لیکوالانو اتحادیه (وفا) جوړه کړه نو چا ورته وویل چې ته خو د پیر صیب گیلاني سلاکار وې نو ولې دې جدا ټولنه جوړه کړه. رسول امین صیب ورته وویل چې ما د پیر صیب .... نیولې وې او هغه د بل چا نیولې وې. نو کله چې ما هغه اصلي ځای پیدا کړ نو د پیر صیب .... مې پرېښودلې او هغه اصلي ځای ته مې لاس واچاوه.

مقصد مې دا دی که پاکستان د امریکا نه هر څه د افغانستان په نوم اخلي او بیا مونږ پاکستانیانو ته د سوالگر په توگه ودرېږو، دا سمه خبره نه ده. اول خومونږ غواړو چې په خپلو پښو ودرېږو. پاکستان، امریکا او یا بل چا ته باید محتاج ونه اوسو خو واقعیت دا دی چې ضرروتونه لرو او د نورو کمکونو ته محتاج یوو. دا چې پرچون فروش ته ودرېږو او زمونږ په سر د امریکا او یا د نورو هېوادونو سره معامله کوي، ولې مونږ د عمده فروش سره په خپله په مستقیمه توگه راکړه ورکړه نه کوو. د پاکستان یوه مهمه غوښتنه دا ده چې هر څوک که غواړي چې له افغانستان سره معامله وکړي باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان له لارې يې وکړي. د حکمتيار صيب حوصله منم خو له سياست سره يې موافق نه يم چې د پاکستان له لارې د افغانستان په سر معامله کوي.

زما د پورته پوسټ په اړوند يو تن جليل احمد چې د حکمتيار صيب عکس يې خپل د فيسبوک په پاڼه نصب کړی و ليکلي و:

جناب مياخيل صيب! خبره دې پر ځای ده خو په هغه وخت کې په افغانستان ښکاره د پاکستان احسان و ځکه مليونونو مهاجرينو ته يې ځای ورکړی و نو دا خبره يې له هغه وخت سره سمه او پر ځای وه او دا احسان بايد تاسې هم ومنئ ځکه ماته معلومه ده چې ستاسې اولادونو هم ډېر په ښايسته ډول پاکستان کې تعليم حاصل کړو خو اوس هر سه برعکس دي ځکه هغه وخت کې پاکستان سم اسلامي هېواد و او مونږه ورته د يو اسلامي هېواد په سترګه کتل خو اوس يې مکمل منافقت ته ملا تړلې ده نو بنأ اوس حکمتيار صيب هم د پاکستان دوه مخې پاليسۍ سره جوړ نه دی.

د پورته پوست په ځواب کې ما وليکل:

جليل احمد صيب! احسان د پاکستان د خلکو منو خو د حکومتونو يې نه منو ځکه زمونږ په منځ کې يې د منافقت لپاره د مور ميرې سلوک کاوه او داسې تخم د بې اتفاقی يې زمونږ په منځ کې کرلی دی چې د هرې ورځې په تېرېدو سره نوې نوې نودې کوي. که څه هم پاکستان به دا شعارونه ورکول چې د افغانانو جهاد د پاکستان د دفاع لپاره دی نو دوی بايد زمونږ احسان هم ومني.

زما په اند مونږ په هغه وخت کې هم نه پوهېدلو او فکر مو کاوه چې پاکستان زمونږ ګاونډی او اسلامي هيواد دی نو له افغانانو سره به د وروری چلند کوي خو خبره داسې نه وه. که مونږ عام کسان په هغه وخت کې نه

پوهېدلو خو زمونږ مشران چې د زعامت دعوه يې کوله بايد پر دې پوهېدلي وای. د پاکستان له جوړېدو سره سم د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړيکې سمې نه وې او پاکستان همېشه کوشش کاوه چې په افغانستان کې نفوذ ولري. افغانستان پاکستان په رسميت ونه پېژانده او د لياقت علي خان وژنه د ببرک خان د زوی سيد اکبر په لاس يې د افغانستان له خوا ګڼله. حال دا چې په پيښور کې چې کله لياقت علي خان د افغانستان پر ضد خبرې کولې نو په سيداکبر د هغه خبرې ښې ونه لګېدې او هغه يې مړ کړ. که څه هم سيد اکبر د افغانستان له حکومت نه خفه و او پاکستان ته يې پناه وړې وه خو افغاني غرور ورسره و او د وطن پرضد د خبرو تحمل يې نه شو کولای.

په هر حال د پاکستان سياست له اول نه د افغانستان د ګټو پرضد و. د افغانستان جهاد د پاکستان لپاره يوه ښه وسيله شوله چې پاکستان د افغانستان په منځ کې نفوذ پيدا کړي. که نه د داود خان په وخت کې چې کله د جوانان مسلمان غړي پاکستان ته لاړل او بيا پاکستان هغه تربيه او مسلح کړل او افغانستان ته يې راولېږل چې د داود خان رژيم رانسکور کړي چې په پکتيکا، کونړ، لغمان او پنجشير کې يې حملې وکړې چې حکمتيار صيب هم ورسره موافق و خو د دوی دا حرکت د ولس له خوا شنډ شو ځکه په هغه وخت کې ولس د داود خان له حکومت نه دفاع کوله. پر دې اساس د پاکستان په سياست کې د افغانستان د بربادۍ او تسلط لپاره د پاکستان د جوړېدو نه راپېدېخوا هيڅ تغير نه دی کړی خو صرف د رژيمونو د تبديلېدو سره يې شکلونه بدلېږي.

په کومه ورځ چې د جنرال ضياالحق الوتکې سقوط وکړ او هغه مړ شو نو ما د حکمتيارصيب سره مرکه درلوده او له هغه نه مې وپوښتل، ضياالحق چې د مجاهدينو کلک ملاتړی دی نو د هغه له مرګ نه وروسته به د پاکستان په سياست کې د افغان مجاهدينو د ملاتړ په هکله څه تغير راشي او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمتیار صیب راته په ځواب کې وویل چې د پاکستان هر رژیم باید د پاکستان د ګټو نه دفاع وکړي او د پاکستان ګټې په دې کې دي چې د افغانستان د جهاد نه دفاع وکړي. حکمتیار صیب په هغه وخت کې او اوس هم پوهېږي چې پاکستان د افغانستان په اړوند صادقه نه دی نو حکمتیار صیب ته دا په کار و چې د پاکستان له ملاتړ نه په غیر یې باید مبارزې ته دوام ورکړی وای او دا چې اوس هم د پاکستان له سیاست سره موافق نه دی سمه خبره ده خو په عمل کې دې یې ثابته کړي.

دا چې زما اولادونو په پاکستان کې یو څه سبق ویلی، ښه کار و او دا زمونږ حق و خو په پېښور کې زما دوه ورونه، یو د ماما زوی او یو ترورزی هم له منځه تللي دي.

زمونږ میډیا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غیر اګاهانه توګه د حکومت دښمنانو ته تبلیغ کوي

د سپټمبر۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

Lenin, long ago, had said that “the capitalists will sell us the rope with which we will hang them.” Bin Laden might have supplied the addendum that “the capitalists will also gladly broadcast the execution.” (From Manuscript of a book written by Professor David Edwards)

دا پورته لیکنه د پروفیسر ډیوید اډوارد د کتاب د مینوسکرپټ نه رانقل شوې ده: دی وایي چې لینن ډېر پخوا ویلي و چې سرمایه داري نظامونه په مونږ رسۍ خرڅوي خو په همدغه رسیو به یې غرغره کوو. دی زیاتوي که بن لادن مونږ ته یو څه معلومات د خپلو فعالیتونو په لاس راکړي خو سرمایه داري دنیا په خوشحالۍ سره د دوی د وژنو او وحشت د لا زیات ترویجولو

لپاره تبلیغ کوي. مطلب اوږد دی خو صرف همدمروه د لوستونکو لپاره دلته رانقل کړ.

څومره تبلیغ چې د افغانستان میډیا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غیراګاهانه توګه د حکومت ضد ډلو ته که هغه تروریستان، داعش او یا نور ډلې دي کوي، هغومره تبلیغ دوی په خپله ځانونو ته نه شي کولی. په میډیا کې هره ورځ یو څو عکسونه د اسونو او موټر سایکلونو چې مسلح کسان پرې سپاره دي، سپین او تور بیرغونه یې په لاس کې دي، په مکرره توګه خپروي نو عام ولس فکر کوي چې ګونډې دوی ټول افغانستان نیولی دی. د افغانستان میډیا بې پیسو هغوی ته تبلیغ کوي او په دې توګه د امنیتي قواوو او عامو خلکو مورال ضعیفه کوي چې له حکومت سره همکاري ونه کړي. اما د حکومت اعلان نه وروسته بیا وایي چې دا یو تجارتي اعلان دی او حکومت اعلان د دوه پیسو کړي. په حکومت او یا نورو منابعو دې هم الله تعالی رحم وکړي چې میډیا ته د دې اعلانونو پیسې ورکوي او هغوی نور هم د خپل ځان پر ضد چاغوي.

د پورته لیکنې په هکله دوستانو ډېر مثبت او هم متفاوت نظریات درلودل خو صرف درې نظره دلته رانقلوم:

غاري رحمن ساپي لیکلي و:

میاخیل صاحب! دا د تبلیغ خبره نه ده حقیقت باید د خلکو نه پټ نه شي. سیاست دې ته نه وایي چې خلکو ته دروغ ووایه باید خلکو ته حقیقت وویل شي او مشورې ترې واخیستل شي چې کامیاب شي. اوسني حکومتونه درواغ وایي ځکه ژر ناکامېږي. خپل اولس ته خدمت هغوی ته رشتیا ویل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیات پیاوړي لیکلي و:

میا خیل صاحب! یو ځوک ځنګه کولای شي چې د دولت پر عیبونو د پردې اچولو له لارې دولت سره مرسته وکړي. دا دولت سرا پا یوه ستونزه ده او مخالف خو د بحث وړ نه دی.

عبدالرحیم نوښتګر لیکلي و:

جناب میاخیل صیب! بیا هم مسوولیت حکومت ته راجع کېږي چې میډیا یې خپل سرته پرېښې ده زموږ په ګاونډ پاکستان او هند کې هم د مطبوعاتو آزادي شته او هم ډیموکراسي خو هغوی هېڅکله خپلې ملي ګټې د وارداتي آزادۍ او ډیمکراسۍ ځخه نه قربانوي او حکومتونه یې میډیا ته سمت ورکوي او په یو چوکاټ کې یې سره را ټول کړي دي.

ما د دې دوستانو په ځواب کې بیا ولیکل:

درنو دوستانو! زما مطلب دا نه دی چې واقعیتونه دې پټ شي او ځوک دې اعتراض د حکومت په کړونو ونه کړي. ژورنالېزم هم ځانته اصول او قواعد لري. خبر باید ثقه وي، objectivity ، تعادل او بیطرفي په کې ساتل شوی وي، شخصي هوا او هوس په کې باید ځای ونه لري، هدف یې د پېښو خپرول، نشرول او د معلوماتو شریکول وي نه دا چې د محدودو حلقو او اشخاصو لپاره تبلیغ د نورو ټکول وي. د ټولو نه بده دا ده چې ژورنالیست باید هم د فساد نه پاک وي نه باید د چا نه رشوت واخلي، نه ځوک تهدید کړي او نه د چا نه تحفې واخلي. د ګارډین ژورنالست د ۵۰ ډالرو نه زیات تحفه هم نشي اخیستلی او نه د چا په طیاره کې مفت چکر وهلی شي. Code of ethics د ژورنالستانو لپاره په کار دي. زه داسې ژورنالیستان پېژنم چې د خلکو نه پیسې اخلي او بیا یې راپور نشروي او داسې هم شته چې که پیسې ورنه کړي نو بیا درپسې هرڅه لیکي. اکثره دا رسنۍ دې مسایلو ته نه

ګوري او غواړي چې د تلویزیون په مخ که هر چا هر څه وویل هماغه نشروي او یا یې په چاپي رسنیو کې لیکي. ژورنالېزم هم باید له فساد نه پاک وي. زه هم یو وخت ژورنالست وم. دا د دې معنی نه لري چې ژورنالېزم خراب کار دی. ډېره ښه او پاکه دنده ده که ځوک یې په سمه توګه اجرا کړي.

بې نقشې حکومتداري نه کېږي

د سپټمبر ۳۰مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که مونږ د کور جوړلو نقشه ونه لرو او هر خوا دیوالونه جوړو او کوټې (خونې) ابادوو، ایا مونږ به داسې کور د اوسېدو جوړ کړی وي چې هم ښکلا ولري او هم زموږ د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي، چې بیا ترې سمه او ښه استفاده وکړی شو؟ زما په اند نه. استفاده خو څه کوې، ډېری پیسې به مو بېځایه مصرف کړي وي، یوه خونه به یې هم د استفادې وړ نه وي او یو دیوال به د بل دیوال په مخکې خونو ته د ورتګ لاره بنده کړې وي.

حکومتداري هم نقشې ته ضرورت لري. داسې نقشه باید وي چې زمونږ د ملک د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي او تطبیقي جنبه ولري. معمار، نجار، اهنګر، رنګمال، برقي او د هر چا کار د نقشې په تطبیق کې معلوم وي. د نقشې په لوستلو ټول چارواکي باید پوه وي چې هماغه نقشه د افغانستان په ګوټ ګوټ کې تطبیق کړي. که کوم چارواکي په رنګ او روغن کې او یا د کور په دننه ښکلا او ډیزاین کې څه فرق راولي نو بیا فرق نه کوي او د نقشې عمومي بڼه کې تغیر نه راځي ځکه هغه به د چارواکو د سلیقې پورې اړه ولري. نه دا چې اوس د هر ولایت او وزارتونو چارواکي ځانته جدا جدا نقشې لري چې نه د ولس په ګټه خوري او نه یې دوی تطبیقولی شي.

د ۲۰۰۵م کال د جولای په میاشت کې چې کله ما د کورنیو چارو وزارت له معینیت نه استعفا ورکړه نو ما په خپل خبري کنفرانس کې وویل چې که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا له خـوا چـې دوی مقـرر شـوي دي. د دوی پـه خولـه هـم امنیتـي قـواوې زردکې نه خوري نو دا ډول والیان هم څه نه شي کولی.

درېیمه ډول والیان:

VVIP (Very Very Illegal Person or Very Very Important Person) والیان دي چې تعداد یې ډېر محدود دی. دا ډول والیان پـه خپلـه سیمه کې هرکاره دي او د محلي ملوک الطوائف پـه توګـه قـدرت چلـوي. دا سیمې د ظلم او استبداد پر اساس ارامه ښکاري خو د دې سیمو حـالات هـم په یوه لحظه کې خرابېدای شي. د دې قسم والیـانو نـه هـم د نظـام جوړولـو توقع نشته ده.

د ښـې حکومتـدارۍ پـه نقشـه کـې بایـد دا هـم اضـافه شي چـې والي او ولسـوال د منطقـې اولـه درجـه امـر دی او د ټولـو امنیتـي او ملکـي ادارو مسوولیت د دوی پر غاړه وي. کله به چـې پخوانیـو رژیمونـو کـې پـه کومـه سیمه کې امنیت خرابېده نو داسې والیان به یې ټاکـل چـې ملکي او نظـامي ارګانونه به د هغه تر قوماندې لاندې وو، د تغیر او تبدیل صـلاحیت بـه یـې درلود او د حکومت ټولو ارګانونو به یې خبرې ته خـبره ویلـه. اوس مـونږ هـم داسې والیانو ته ضرورت لرو چې په ولایتونو کې واقعاً د اولې درجې چارواکي په توګه کار وکړي او صلاحیت ولـري. داسـې والیـان چـې د پیـاده د بـدلولو صلاحیت ونه لري، هیڅ نشي کولی. جمهور رئیس باید د صلاحیتونو تفـویض وکړي او هسې په ورو شیانو خپل ځان مصروف ونه ساتي. جمهور رئیس بایـد یوازې پوښتنه له وزیر نه وکړي، حتی د والیانو نه هم باید پوښتنه ونـه کـړي او هغه دې پرېږدي مربوطه وزارت ته ځواب ووایي. مونږ د جنګ پـه حالـت کې یوو او داسې والیانو تـه ضرورت لـرو چـې امنیتـي او ملکـي ادارو بانـدې قانوني کنټرول ولري، د ولایت په کچه د حکومت د ټولو کـارکوونکو د ټـاکلو او لرې کولـو صـلاحیت بایـد ورتـه ورکـړل شي. البتـه دا د مرکـزي حکومـت

حکومت انجن خراب وي نو که ډریوران یې سل ځله بدل رابدل شي دا مـوټر چېرته نه ځي. لس کاله وروسته هماغـه حالـت دی. هماغـه پخـوانی ناکامـه ټیم د پخوانیو ناکامو پالیسو سره غواړي چې د حکومت یا نظام چارې په مـخ یوسي. په تېرو کلونو کې په افغانستان کـې ۱۵۰ زره خـارجي مجهـزې قـواوې وې، هوایي قواوې یې درلودې او هم په بېلیونونو ډالرې ښکته پورتـه کېـدلې خـو د تېروکلونـو امنیتـي، اقتصـادي او د حکومتـدارۍ پالیسۍ ناکامـه او موثریت یې لږ و. سوال دا دی چې که پـه تېـرو زیـاتو امکانـاتو سره پخوانۍ پالیسۍ د همدغه ټیم په برکت ناکامه وي نو مونږ ولې توقع وکړو چې همـدا ټیم به په لږو امکاناتو کامیاب شي. زمونږ توقع د موجوده حکومـت نـه دا وه چې د تصمیم ګیرۍ په سر کې به یو نوي په کار پوه ټیم چې د ولس په مـنځ کې اعتبار ولري رامنځته کړي خو خبره سرچپه وختله.

د حکومتدارۍ د نقشې جوړولو اول کار دا دی چې محلي ادارې یـا ارګـان های محل اداره باید لغوه شي او بېرته د کورنیو چارو وزارت سره وتړل شي.

مونږ درې قسمه والیـان لـرو: عـادي والیـان چـې هـیڅ صـلاحیت، قـوت او امکانات نه لري او صرف د لاټرۍ په راوتو والیان شوي دی. نه یـې د امنیـې قوماندان په خوله پیاز خوري، نه امنیت ملي او نه اردو. دا ډول والیان خپلې شپې تېروي او پهلوان زنده خوش است چې د والي صیب لقب ورته استعمال شي.

دویم ګروپ والیـان VIP والیـان دي. VIP دوه معنـی لـري یـو یـې Very Important Person مګـر پـه افغانسـتان کـې د Very Illgegal Person معنی لري ځکه د افغانستان VIP کسانو لپاره قانون د نخود دانې پـه انـدازه هم اهمیت نه لري او نه ترې څوک پوښتنه کولی شي. دا ډول والیان په کابل کې د کوم وزیر او یا نورو چـارواکو او یـا کـوم سـیاسي مشرـ لـه خـوا حمایـه کېږي خو بیا هم ناکامه دي ځکه دوی هم یوازې هغه کسـان خوشـحالوي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وظیفه ده چې د والي تصامیم ارزیابي کړي، که کوم والي یوازې خپل خپلوان او یا د یو قوم او ډلې کسان مقرروي نو هغه والي باید د دندې نه لرې کړای شي.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې د عایداتو او مصارفاتو حساب ورکول ډېر مهم دي. شفافیت یا روڼتیا په بودیجه او هم مصارفو کې باید موجوده وي. ډېرې پیسې د اوپراتیفي مصارفو په نامه امنیتي ارگانونو او یا محلي ادارو ته ورکول کېږي خو د دې پیسو د مصرف درک نه لگېږي او دولتي چارواکي اوپراتیفي پیسې په خپلو جیبونو کې اچوي او د هغو موخو لپاره چې اوپراتیفي پیسې ورکړل کېږي یو سلمه یې هم د اوپرایتفي کارونو لپاره نه استعمالېږي او همدا علت دی چې حکومت د مخالفانو د لیکو نه هیڅ معلومات نه لري.

د ښې حکومت دارۍ په نقشه کې د امنیت، اداري او اقتصادي مسایلو ترمنځ اړیکې ضروري دي. اقتصادي رشد بې له امنیته نه شي راتللی. امنیت او اقتصاد د ښې حکومتدارۍ په پایله کې ښه کېدلی شي.

په پای کې د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې دوه صفحې متحدالمال عملیاتي پلان د هرې اداري لپاره ضروري دی چې د حکومت ټول چارواکي پرې پوه وي. داسې نه چې د موجوده سلهاو ستراتیژي گانو پر تعبیر، تفصیر او عملي کولو باندې نه د دولت ټیټ پوړي چارواکي او نه هم لوړپوړي چارواکي پوهېږي.

پورته مقاله تاند او روهي ویب پاڼو کې هم د ۲۰۱۵م کال د اکتوبر په لومړۍ نېټه خپره شوې وه، په لاندې لینک کې یې موندلای شئ.

http://www.taand.com/archives/55457

http://rohi.af/fullstory.php?id=40861

د معلم د ورځې یاد

د اکتوبر د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په نهم صنف کې وم، د خپل ټولگي اول نمره هم وم او جنجالي شاگرد نه وم صرف کله کله به مې د کوم استاد نه چې نه پوهېده، یوه نیمه پوښتنه کوله. یوه ورځ زمونږ د صنف هلکان یو څو دقیقې د رخصتېدو له وخت نه دمخه له صنف نه ووتل نو استادان او مدیر د لیسې په قهر شول خو اکثره شاگردان بېرته صنف ته راغلل. زما د عمه زوی خدای بښلی عبدالصبور عزیزي چې په مونږ یې د پښتو ژبې ساعت درلود صنف ته راننوت او په قهر یې وویل چې زه به له تاسې سره گورم. زه په اول قطار کې ولاړ وم، په قهر یې وویل چې گوره گوره دا زما د ماما زوی دی، نو ما فکر وکړ چې گوندې تقدیروي مې ځکه زه د صنف نه وتلی نه وم، چې ښه رانږدې شو، یوه ښه کلکه څپېړه یې په مخ راکړه نو ما هم ورته څه ونه ویل ځکه بېگناه یې وهلی وم او د هغه احترام مې وکړ.

وروسته د هغه کورته ورغلم او د غرمې ډوډۍ مې هم ترې وخوړله او ورته ومې ویل چې زه دې ولې ووهلم ځکه زما خو څه گناه نه وه. ده راته وویل چې ته خو اول نمره او د صنف کفتان یې نو ولې دې دا شاگردان منعه نه کړل چې له صنف نه ونه وځي. ما ورته وویل چې له ماسره خو پولیس نه و چې دوی مې منعه کړي وای. اوس همدا حالت دی د مکتب او دولت کفتانان زما په شان خپل مادونان نه شي اداره کولی. الله تعالی دې عزیزی صیب وبښي.

د هغه او نورو استادانو په یاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

طمعه بد شی دی

د اکتوبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

کله د بعضې مشرانو په طمعه، کله د ازمايل شو کسانو په طمعه، کله د گاونډيانو په طمعه، کله د بهرنيانو په طمعه او په دې ورځو کې لا د روسانو په طمعه يوو چې گواکې پخواني شوروي اتحاد به بيا راژوندی شي، افغانستان ته به پوځونه راولېږي او افغانستان ته به نجات ورکړي. که شوروي اتحاد راژوندی هم شي د هغوی توجه د امو له سيند نه هغه خوا ده او هغه پولې به لا نورې د افغانستان د ټولو قومونو پر وړاندې داسې بندې کړي چې هېڅوک هغه خوا تگ او راتگ ونه کړای شي. په سياسي اصطلاح د منځنۍ آسيا ملکونه اوس د Protectionist يا د ځان د ساتلو په فکر کې دي چې څنگه د تروريزم، مخدره موادو، بشري قاچاق او نورو سازمان يافته جرايمو نه ځانونه وساتي. هغوی د افغانستان په قصه کې نه دي.

نو داسې راته ښکاري چې مونږ اوبو راخيستي يوو، هر خسک او خاشاک ته لاس اچوو او فکرکوو چې څوک به راپيدا شي چې مونږ ته نجات راکړي. زما په اند، که مو دا حال وي، دا مو په حکومت کې دننه او هم له حکومت نه بهر مشران وي نو طمعه ترې مه کوئ. اوبه وړې ته يوازينۍ لار دا ده چې په خپل همت لامبو ووهي او ځان له غرقېدو نه وژغوري.

د پورته ليکنې په اړوند ډېرو دوستانو خپلې تبصرې ليکلې وې خو دلته د ايمل شمس تبصره رانقلوم:

مياخېل صيب! خلک نور د امريکې، روس، ايران، پاکستان، او نورو ټولو نه بې زاره شوي. خلک نور د ټول افغان سياسي مشرانو نه په تنگ شوي، ټولو ورته تاوانونه رسولي دي. ځکه ټول خبرې ښې کوي خو په عمل کې ټول غله، داړه ماران او مردار خلک دي. که پخواني افغان حکومتونه وو، که په

پاکستان کې جوړ شوي مشران چې ملک يې تباه او برباد کړو، که په ايران کې جوړ شوي تنظيمونه او بيا د کرزي د حکومت ۲۰۰۱ کال نه راپدېخوا چې هر څوک وه ټولو جيبونه يې ډک کړل، خو د ملت دوا نه شول. خلک نور ډېر مايوسه شوي دي. ولس نور په پوچو وعدو او نصيحتونو نه غولېږي. تر اوسه په افغانستان کې ټول يوازې خبرې کوي، خو په عمل کې هيچا څه ونه کړل...... بس بدبختي يې راوستله. که هغه نيشنليست، کمونست، که ملي شخص دی، که مذهبي. که خلقي، پرچمي، اخواني او نيشنليست دی، ټول ناکامه او د بل غلامان وختل...... که پښتون سياستمدار دی، که دری ژبان او که نور، شيعه دي او که سني...... بس يو خدای دې په دې افغانانو ورحمېږي.

يوه دلچسپه معلومات

د اکتوبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د CNN په ويب سايټ کې ولوستل چې انسان په عين وخت کې له درې څلورو مسايلو نه زيات فکر نه شي کولی او دا معلومات د هغه پخوانيو معلوماتو په پرتله چې انسان د شاوخوا مسايلو باندې همزمانه فکر کولې شي تفاوت لري. د انسان د ماغزو ظرفيت هم حد اواندازه لري او انسان بايد د خپلو کارونو په لومړيتوبونو باندې فکر وکړي او خپل وخت د هغو شيانو په فکر کولو تېر نه کړي چې پايلې ترې مرتبې نه دي. دوی يو مثال د امريکې د سوپر مارکېټونو يا خوراکي شيانو د لويومغازو ورکړی و چې پينځه ويشت کاله دمخه په دغه مغازو کې ۹ زره اقلام يا مواد و خو اوس دا رقم ۴۰ زرو ته رسېدلی خو د انسان د ضروري شيانو تعداد په اوسط ډول ۱۵۰ موادو ته رسېږي نو په دې توگه يو پلورنکي ته پکار دي چې د څلويښت زرو اقلامو نه يوازې ۱۵۰ قلمه مواد خوښ کړي. که يو څوک خپل وخت د ټولو موادو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو او پوهېدو مصرفوي نو دغه انسان به هسې خپل وخت ضایع کړی وي ځکه د دغه سوپرمارکیټونو اکثریت مواد د ده په درد نه خوري.

د جنګونو انواع

د اکتوبر ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د جنګونو اقسام او انواع ډېر زيات دي:

1. ګرم جنګ
2. سوړ جنګ
3. رواني يا سایکالوجیکي جنګ
4. عقلي او عصبي جنګ
5. روحاني (د پیرانو او مریدانو) جنګ
6. مذهبي (سني او شیعه) جنګ
7. ایډیالوژیکي (کمونېزم، لیبرالېزم، سیکولرېزم) جنګ
8. مذهبي ایډیالوژیکي (وهابیان، حنفي مذهبه، بریلوي، دیوبندي، پنجپیر) جنګ
9. اقتصادي جنګ
10. مطبوعاتي جنګ
11. تاکتیکي جنګ
12. ستراتیژیکي جنګ
13. جغرافیوي یا سرحدي جنګ
14. داخلي جنګ
15. قومي جنګ
16. منطقوي جنګ

17. نړیوال جنګ
18. عقیدوي جنګ
19. ناعقیدوي جنګ
20. اختیاري جنګ
21. د مجبوریت جنګ
22. فلمي جنګ
23. غیر فلمي یا بې هېرو جنګ
24. مغلوبه جنګ
25. کوڅه ډب جنګ
26. د مخدره مواد د ترویج لپاره جنګ
27. د مخدره موادو مخنیوي لپاره جنګ
28. د اوبو خټولو او د خپلو ماهیانو د نیولو لپاره جنګ
29. د سازمان یافته جنایي جرایمو پرضد جنګ
30. د نړیوالو مافیایي کړیو پر ضد جنګ
31. د فساد د خپریدو لپاره جنګ
32. د فساد د له منځه وړلو لپاره جنګ
33. رقابتي جنګ
34. علمي جنګ
35. د ناپوهۍ جنګ
36. د علم د خپرېدو لپاره جنګ
37. د علم او تمدن پر ضد جنګ
38. تصادفي یا بې پلانه جنګ
39. پلان شوی جنګ
40. خپلمنځي (ورور له ورور سره) جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

41. د پردو لپاره جنګ
42. استخباراتي جنګ
43. کلتوري جنګ
44. مودکي يا نمايشي جنګ
45. د بربتو تاوولو لپاره جنګ
46. د زړو اهدافو لپاره جنګ
47. د نويو اهدافو لپاره جنګ
48. سايبر (Cyber) جنګ
49. کنوينشنل (Conventional) جبهې جنګ
50. Unconventional War يا غير جبهيي جنګ
51. زرګري جنګ او داسې نور

که مونږ وګورو نو افغانان په دې ټولو جګړو کې اخته دي. افغانان ښه نر قوم دی چې په دومره جبهو کې د دومره زياتو موخو لپاره جنګېږي. افغانانو ته بايد د جنګ د نوبل جايزه ورکړل شي. تر اوسه چې لا دا قوم شتون لري غټه خبره ده. که څه هم بعضې دوستانو دا ذکر کړی چې افغانان د دې جنګونو يوازې لوبغاړي دي خو ډايريکټران يې نور دي. زه دا منم ورسره خو د دې زياتو جنګونو د ډولونو اکټران او هم ډايريکټران مونږ پخپله يوو. د جنګونو تعداد ډېر زيات دی نو ځکه ټول تحليل ګرانو نه لاره ورکه ده او اوتې بوتې وايي.

يو کس د نظير خان په نامه راته ليکلي و چې جناب تاسې پکې څه وايئ:

ما ورته په ځواب کې وليکل چې:

زما په خيال چې پاچا خان ويلي و چې يو سپي له پښې نه نيولی يې او بل سپی درته غاپي نو له کوم يو نه به اول ځان خلاصوې تر څو سالم پاتې شي. دا د افغانانو او د مشرانو په عقل پورې اړه لري چې څنګه هم ځان او هم وطن وساتي. د ځان او وطن دواړو ساتل په کار دي. که وطن نه وي نو ځان نشته او که ځان نه وي نو تش د وطن په غرونو او دشتو به څه وکړي.

د چاپلوسانو پر ضد مبارزه

د اکتوبر د مياشتې ۱۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې په فيسبوک کې د يو حکومتي چارواکي عکس وليد چې تقريباً زر کسانو يوازې د ده عکس لپاره د لايک او تبصرو وخت ضايع کړی و. د دغه جناب د عکس سره هېڅ کومه تبصره نه وه او دا راته هم معلومه ده چې دغه جناب په خپلو چارو کې ناکامه او بې تجربې دي. نو د ده د عکس، تبصرو او لايک سره مې يوه قصه راپه ياد شوله. وايي يو وخت د هېواد د يو مهم کس سپی مردار شوی و نو ډېر کسان ورته د عذر لپاره ورتلل خو کله چې دا مهم کس پخپله وفات شو نو هېڅوک ورته ورنغلل. په لايکونو او تبصرو راته رخه نه راځي خو هسې د دې کسانو چاپلوسي خفه کړم.

زما په اند د فيسبوک اکاونټ لرونکي راته تعليميافته، باسواده او روشنفکره کسان ښکاري. د دوی د لايک نه دا جوتېږي چې د بې سواده طبقې په پرتله د افغانستان باسواده طبقه زياته اپرچونيسته او چاپلوسه ده. همدا علت دی چې د باسواده چاپلوسانو د لاسه زمونږ وطن په ناخوالو کې غرق دی او د افغانستان ولس د دې ناخوالو د لاسه په فزيکي او يا رواني لحاظ ځورېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رئيس د تعليم او تربيې دی ورشه په ښه شکل ورسره روغ بړ وکه. هغـه ورتـه په ځواب کې ووېل چی مېلمه ته زما سلام کفايت کوي په دې وجهه چې زما کار د بېلچې سره دی ته لړ خوړ خوړ او چتې چتې ورته خانده چـې زوی دې معلم مقرر کې. نو ما ویل چې دی هم ريشتيا وايي که څنګه.

افتخار سادات ليکلي و:

که نه خفه کېږئ، ستاسې د تېرې ورځـې پوسـټ پـه کـوم کـې چـې مـو د اوباما تصميم چې عين اندازه فوځونه په افغانستان کې ساتي يوه نوع سياسي چاپلوسي ده.

په هر حال په سلهاو دوستانو د چاپلوسۍ پر ضد ليکنې کړې وې خـو ما دا يو څو کامنټونه رانقل کړل ځکه يو څه کنايې ماته هم شوې وې. ما د دې دوستانو په ځواب کې دا لاندې دوه تبصرې وليکلې:

په فطري لحاظ چې د چا صفت وکړې سړی خوشحالېږي خـو کـه څـوک د چا دوست وي او يا د ټيم غړی بايد حقيقت مشرانو ته ووايي او دا وېره بايـد له سړي سره نه وي که زه خپل مشر ته څه ووايم نو هغه به خفـه يـا پـه قهـر شي او يا به ما له دندې لرې کړي. که په يوه اداره کې د وېرې روحيه وي نو هغه اداره همېشه ناکامه وي يعنې په اداره کې وېره ايجادول د سم مديريت نښه نه ده.

افتخار سادات صيب! کاشکې اوباما زه پېژندلی چې زما ليکنې يـې لیـدلې وای خو دا هم درته وايم چې امريکايان چاپلوسي نه مني څه يـې چـې خوښـه وي او د هغوی لپاره ګټه لري هغه کوي.

د چاپلوسـانو پـر ضـد يـوې جـدي مبـارزې تـه اړتيـا ده. چاپلوسـان کـه د حکومت يا ارګ کې دننه او يا بهر وي بايد په ګوتـه او پـه مقابـل کـې کلکـه مبارزه وکړو. ما تقريباً اته نهه مياشتې دمخه جمهور رئيس ته ليکلي و چې د چاپلوسانو نه ځان وساته خو داسې راته ښکاري چې دی هم له چاپلوسانو سره خوښ دی.

ابراهيم خان مومند ليکلي و:

مياخيل صيب! دا حقيقت دی چې بې سواده افغانان د باسـواده پـه پرتلـه ډېر پاک، صادق او هېواد ته وفاداره دي. خو لـه بـده مرغـه، همـدا باسـواده دي چې هېواد يې له ناخوالو سره مخ کړی دی.

اسد دانش ليکلي و:

اوس نو زه په تا ګرانېږم ستا په شاو خوا کې هم چاپلوسان شته.

احرار رامزپور ليکلي و:

ميا خيل صاحب! خيلی بجا فرموديد. من مدتها است که اين نقيصه را در اين دستگاه دو سره (حکومت دا کتر اشرف غنی و دا کتر عبـدالله) ملاحظه کرده ام، فقط معيار رشد و ترقي افراد در ايـن حکومـت چـا پلـو سي و تملـق براي ارباب قدرت است .

هادي هادي ليکلي و:

مياخېل صاحب! بې سواده طبقه خو لکه د طالبانو راکټ هسې هم سترګې نه لري په پټو سترګو او افواه د يوې خـبرې طرفـداري داسـې کـوي لکـه دی چې يې عيني شاهد وي خو اصل چاپلوسان با سـواده وي. زمـا يـو د تـره زوی بې سواده دی نو يو ورځ يو مېلمه زموږ کور ته راغی نو ده ته چـا وويـل چـی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولیسو د زونونو جوړول

د اکتوبر ۱۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

پرون ما د پورته موضوع په هکله په ټویټر کې په انګلیسي ژبه تبصره لیکلې وه چې زما دوست او ملګري عبدالله خان راته لیکلي و چې که دا په منظمه توګه ولیکې نو ښه به وي ځکه په ټویټر کې د ۱۴۰ حروفو نه زیات نه شي لیکل کېدای.

د افغانستان اداري جوړښتونه د ظاهرشاه او داود خان په وختونو کې د یو شمېر زیاتو افغاني کارپوهانو له خوا د وطن د عیني او ذهني شرایطو په نظر کې نیولو سره جوړ شوي و. که دوی د حکومتدارۍ کوم ماډل د بل هېواد نه رانقل کاوه، لومړی یې هغه ماډل د خپل وطن له شرایطوسره سموه او پکې یې لازم تغیرات راوستل او بیا یې تطبیق کاوه. په تېرو څوارلس کلونو کې چې زمونږ د حکومت اکثره لوړ پوړو چارواکیو د افغانستان له پخواني سیستم سره بلدتیا نه درلوده، مختلف ماډلونه یې د نورو ځایونو نه کټ مټ را انتقال کړل بې له دې چې د وطن له شرایطو سره سم پکې تغیر راولي. مونږ ګورو چې د دومره زیاتو امکاناتو په درلودلو سره چې د افغانستان په تاریخ کې یې ساری نه درلود، نه زمونږ حکومتداري ښه شوه او نه زمونږ امنیتي ارګانونه په خپلو پښو ودرېدل. د دې ستونځو یو عمده او مهم لامل همدا دی چې له هر ځای نه یې ماډلونه راوړل او د وطن له شرایطو سره یې پکې لازم تغیرات رانه وستل او هغه یې کټ مټ تطبیق کړل. اوس مونږ او تاسې ګورو چې یوه اداره له بلې اداری سره هیڅ هم اهنګي نه لري او د دولت ټولې اداري په موازي پټلیو روانې دي چې مرکزي نقطعه د تقاطع نه لري چې سره په یو شتېشن کې د واحد هدف لپاره ودرېږي.

د پولسو زونونه مخکې هم جوړ شوي و خو څه نتیجه یې ورنه کړله او دا د بیروکراسۍ یو بل پاټک یا چیک پوست و چې د کارونو د ځنډ وسیله به ګرځېدله. اوس زمونږ د امنیت شورا دا تشکیل بیا راژوندی کړ او د دې تشکیل اړیکې د بیروکراسۍ له نورو قدمو سره زیات وخت ته اړتیا لري چې عملي بڼه غوره کړي که څه هم پایله به یې ناکامه وي خو په دې شرایطو کې چې جنګي حالت دی او وخت د حکومت په خوا نه دی نو باید د اوسني جنګ له شرایطو سره سم تشکیلات رامنځته کړي. په اداري لحاظ حکومت پخوا د اجراییه ریاستونو دفترونه په ولسوالیو او ولایتونو کې هم جوړ کړي وو چې په میلیونو ډالره پرې مصرف شول او بیا یې هغه له منځه یوړل. په دې بحث نه کوو چې دغو زونونو ته څوک معرفي شوي دي. که تشکیلات نا سم وي او هم یې اشخاص د دغو پوستونو وړتیا ونه لري نو د ریاضي د فرمولې پر اساس منفي تغیر ضرب مثبت د دوی په استدلال، حاصل یې پخپله منفي دی.

په اوسنیو شرایطو کې حکومت باید له دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي حالت غوره کړي. د پوستو او تشکیلاتو د زیاتولو په عوض باید تهاجمي ګروپونه په هره ولسوالۍ کې جوړ کړي چې د مخالفینو پر ضد کمیونونه ونیسي او د هغوی په صفونو کې لار پیداکړي او هغوی په دفاعي حالت کې واقع کړي. په هره ولسوالۍ کې یوازې یو مرکز په کار دی چې حکومت هغه مستحکم کړي. اوس به د هر زون مشران او کشران په زرګونو عسکر د خپل ځان او د خپلو مرکزونو د حفاظت لپاره استخداموي چې په دې توګه زمونږ د امنیتي قواو زیاته برخه د اشخاصو او مرکزونو د حفاظت لپاره مصروفه ده. ښه بېلګه یې د ملي شورا د رئیس ده، د ده د کورنۍ او جایدادونو حفاظت لپاره په کابل او کندوز کې د زرو په شاوخوا کې امنیتي او محلي پولیس استخدام دي. باور وکړئ چې د پنجشنبې په ورځ کله له خپل دفتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه راووتم نو د وزير اکبر خان په سيمه کې د ملي اردو يو عسکر مې وليد چې دريشي يې پر غاړه وه يو ښه لوی سپی يې روان کړی و او چکر يې ورته ورکاوه. دا سپی هم شايد د کوم جنرال يا لوړپوړي چارواکي و. نو په دې توګه زما په اند د زونو جوړول ناسم کار دی او څه ښه پايله نه لري. د امنيت شورا غواړي چې د پوليسو تشکيل د اردو په شکل عيار کړي چې دا سم کار نه دی. وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ

د امريکايي قواو د شتون په هکله د تحليګرانو تحليل

د اکتوبر د مياشتې ۱۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

يو شمېر زيات تحليګران او د پارلمان غړي وايي چې ولې د افغانستان حکومت له امريکا سره امنيتي تړون امضا کړی او دا بايد لغوه شي. د دوی استدلال دا دی چې امريکا بايد د دوی لپاره جنګ وکړي او هم دوی ته بېحسابه پيسې ورکړي چې دوی پرې مزې چړچې وکړي. دوی بايد پر دې پوه شي چې امنيتي تړون د افغانستان ټولې ستونځې نشي حل کولای خو د امنيتي تړون نه شتون ډېرې ستونځې او بدبختۍ افغانستان ته پيدا کولی شي. دا نو د افغانانو د مشرانو او په نامه نخبه ګانو پورې اړه لري چې څنګه د وطن لپاره سمه تګلاره وټاکي چې له بهرنيو مرستو نه سمه او مؤثره استفاده وکړي.

د امريکا د جمهور رئيس اوباما پرېکړه چې د ۲۰۱۶م کال نه وروسته به په افغانستان کې د امريکايي قواو شمېر د ۵۵۰۰ عسکرو په شاوخوا کې پرېږدي په دغه موقع او زمان کې يوه سمه پرېکړه ده چې د افغانستان د حکومت لپاره د ساه اخستلو موقع برابره کړي. زما په اند که حکومتداري ښه نشي د

دغو قواو شتون بيا هم څه ګټه نه شي رسولی. اما دا چې حکومتداري څنګه ښه شي، دا په افغانانو پورې اړه لري. همدا شان د دې قواو شتون دايمي ښه نه لري که څه هم بعضې کړی د کرزي صيب د خبرې تاييد کوي چې که تړون امضا شوی وای او که نه امريکايان له افغانستانه نه وځي.

د پورته پوست په اړوند دوستانو ډېر کامنټونه ليکلي و او د زيات نظرونه دا و چې امريکا يا دنيا د افغانان په اړوند صادقه نه ده نو ما ورته په ځواب کې وليکل:

۳۷ کاله مو دا وويل چې روس، عرب، امريکا، چين، پاکستان، هند، ايران او داسې نور د افغانستان په هکله صادقه نه دي. دې خبرو څه نتيجه ورنکړه. سوال دا دی چې ايا افغانان د خپل ولس او وطن په هکله څومره صادقه دي؟ که مونږ د خپل ولس او وطن په هکله صادقه اوسو نو بيا نور هم له مونږ سره صادقانه برخورد کولی شي. دا ديني، سياسي، علمي، نيشنالستي، ولسي او افغاني فرموله ده.

افسوس د افغانستان د خارجه ديپلوماسۍ او د حکومت په حال

د اکتوبر د مياشتې ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادريد، هسپانيه

کوم پوسټونه چې نن او پرون ما د نړۍ د مهمو مشرانو، د ملګرو ملتونو د عمومي سرمنشي او د هسپانيې د پادشاه په شمول پوسټ کړي و هدف مې دا نه و چې يوازې ځان خپلو دوستانو او وطنوالو ته وښايم چې زه هم دومره مهم سړی يم چې په داسې کنفرانسونو کې ګډون کوم . په دغه کنفرانس کې چې د مادريد د کلب په نامه يادېږي د نړۍ له دېرشو نه زياتو هېوادونو اوسني او پخواني مشرانو او همداشان د نړۍ د نورو مهمو ادارو نه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاتو سکرتر جنرال، اروپا اتحادیه، پروفیسران او سیاسي مشران چې تعداد یې تقریباً څلور سوه کسانو ته رسېده برخه اخیستې وه. له افغانستان نه زه یوازینی کس وم چې په دغه کنفرانس کې مې برخه درلوده او زما د دعوت سبب هم زما د یو څو مقالو نتیجه وه چې په حکومتدارۍ او امنیتي مسایلو باندې مې لیکلې وې نو د کنفرانس تنظیم کوونکي چې د لندن د کنگز کالج یعنې پوهنتون پروفیسر و له هغو مقالو نه خبر و او زه یې هم دعوت کړی وم چې د افغانستان په موجوده حالاتو او په خاصه توگه ولې ځوانان له داعش یا نورو تروریستي ډلو سره یو ځای کېږي، وغږېږم.

په هسپانیه کې د افغانستان سفارت هم شته اما د افغانستان د سفارت هېڅ کارکوونکي د دغه کنفرانس په شاوخوا کې نه ښکارېده او نه یې دا پوښتنه کړې ده چې آیا دغه کنفرانس ته له افغانستان نه هم څوک راغلي دي او که نه. دا د افغانستان ډیپلوماسۍ او زمونږ د سفارتونو د فعالیت یوه وړه بېلگه ده چې د دوی له لاسه افغانستان په خروار لېټې کې هم مطرح نه دی. دوی د افغانستان داعیه نه د ملک نه بېرون مطرح کولی شي او نه په ملک کې دننه.

د مادرید کلب لس کاله پخوا جوړ شوی او د دې کلب عضویت اختیاري دی. په هر حال داسې یو مهم کنفرانس چې د نړۍ په ډېرو مسایلو باندې او په خاصه توگه د نړۍ په اوسنیو امنیتي مسایلو باندې چې افغانستان هم د بحران څپلو هیوادونو په لړ کې دی چې د نړۍ په امنیت تاثیر لري، خبرې کېدلې، د افغانستان نوم به ښکته پورته یادېده خو د افغانستان د حکومت په نمایندگۍ هېڅوک نه و. دا د دې معنی لري چې د افغانستان اوسني او پخواني حکومت مشران ټول د فیل په غوږ کې ویده و او دي او نشي کولی چې د افغانستان مسایل د نړۍ په کچه مطرح کړي. کرزي صیب ته هم بهرنیو چارو وزارت او په هسپانیه کې د افغانستان سفیر په تېرو لسو کلونو

کې نه دي ویلي چې ته هم د دغه کلب غړی شه او یا بل څوک ورمعرفي کړه.

اوس تاسې قضاوت وکړئ چې ایا د افغانستان د سفارت موجودیت په هسپانیه کې ضروري دی او که نه؟ زما په اند د افغانستان حکومت هسې خوشې چټې پټې خپلو ډیپلوماتانو ته او یا د دوی کورنیو ته د چکر او د ژوند زمینه مساعده کړې او بېځایه د دولت پیسې پر دوی مصرفوي. فکر نه کوم چې په هسپانیه کې دې دومره افغانان موجود وي چې د سفارت درلودلو ته اړتیا وي.

28 October 2015 ملگرو ملتونو سکرتر جنرال بان کیمون همدا شېبه مادرید کلب کنفرانس ته بیانیه ورکوي. وعده یې وکړه چې په راتلونکې جنورۍ یا فرورۍ کې به د ملگرو ملتونو هېوادونو ته یو نوی پلان وړاندې کړي چې د نړیوالو مسایلو په هکله څه پکار دي. د نړۍ زیاتره ستونځې د خرابې حکومتدارۍ او اجتماعي نابرابریو زېږنده ده.

انتقاد هم اسانه او هم سخت کار دی

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید ښار، هسپانیه

که انتقاد پر دې معنی وي چې اصلاح رامنځته شي نو ښه کار دی او هم اسانه کار دی. که انتقاد د شخصي گټې په خاطر وي چې د یو چا شخصیت د خپلې گټې په خاطر جریحه دار کړې نو ښه کار نه دی. تر اوسه چې ما کومې لیکنې کړې دي هغه مې په خپل نامه کړې دي د فیسبوک او ټیوټر اکنټونه په مستعار نومونو نه لرم. هر څوک دا حق لري چې خپل نظر په آزاده توگه څرگند کړي او غیر د الله تعالی نه انسان باید د بل هیچا نه ویره و نه لري. ویره د انسان سره هغه وخت مل کېږي چې خیانت یې کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د ليکنو لومړی هدف دا دی چې په افغانستان کې سوله رامنځته شي، حکومتداري ښه شي، په ارامه په خپل وطن کې وګرځو، يوه مرۍ ډوډۍ په ارامه وخورو، تر خپله وسه خپل ولس او وطن ته خدمت وکړو او لـه دوستانو سره خوشحاله ژوند تېر کړو. زه چې څه ليکم هغه زما د زده کـړو، تجربـې او د خپل فکر محصول دي نو په دې توګه د قلم او ادب په چوکاټ کې غـواړم چې د خپلې ټولنې او حکومت نيمګړتياوې په ګوته کـړم. زما د ليکنـو دويـم هدف دا دی چې خپله تجربه او څه چې مې ياد دي هغه له نـورو سره او پـه خاصه توګه له ځوانانو سره شريکه کړم. کېدای شي زما ليکنې تر يـو حـده د دوی لپاره موثرې وي. که يو کس هم زما له ليکنـو نـه ګټـه واخلي هغـه زما لپاره ډېره مهمه خبره ده چې لا اقل د يو کس لپاره بـه مـې يـو څـه خدمت کړی وي. که څوک زما په ليکنو او کړونو انتقاد وکړي خوشحاله کېـږم ځکـه په خپل نقص څوک نه پـوهېږي او هـمدا د انسان جـوړونې ښـه لاره ده او د هغه کس نه به مننه هم وکړم چې ماته زما نيمګړتياوې را په ګوته کړي.

دولت د کوره چاته څه نه ورکوي

د نومبر څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د دولت ټولې چوکۍ او مقامونه د ملت ملکيت دی او هر څوک حـق لـري چې د دولت پـه چـارو کـې برخـه واخلي. کـه حکومـت چاتـه کومـه دنـده ورسپاري نو بايد پر چا احسان ونه کړي چې ګوندې تا ته مې کومه چوکۍ يـا مقام درکړی دی ځکه حکومتي چارواکي او مشران له خپله کوره چاته څه نه ورکوي او هر څه د ملت له کوره دي. حکومت بايد له هغو کسانو نـه مننـه وکړي څوک چې له حکومت سره کار کوي. په منتخبو نظامونو کې د دولت مشران بايد له ولس نه منندوی وي چې دوی يې دغو مقامونو ته رسولي دي.

د چين د جمهور رئيس د مرستيال د سفر په هکله خوشبيني او سوالونه؟۱

د نومبر د مياشتې پينځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

لـه افغانسـتان سره د چـين د ډيپلومـاتيکي اړيکـو د شـپېتمې کليـزې پـه مناسبت د چين د جمهوري رياست مرستيال، Li Yuanchao د ۲۰۱۵م کال د نومبر په دريمه نېټه افغانستان ته سفر وکړ او له افغانستان سره يې وعده وکړه چې د ۷۹ ميلونو ډالرو په ارزښت به لس زره اپارتمانونه جـوړوي، يـو زر او پينځه سوه سکالرشيپونه به افغانانو ته ورکوي او هـم بـه د کابل د دروازو لپـاره سـکنر ماشـينونه تهيـه کـوي. تېـر کـال د اکتـوبر پـه مياشـت کـې د افغانستان جمهور رئيس محمد اشرف غني چين ته دريې ورځنی سـفر درلـود نو هغه وخت د چين حکومـت وعـده وکـړه چـې لـه افغانسـتان سره بـه ۳۲۷ ميلونه ډالره کمک په راتلونکي څلورو کلونو کې کـوي. د دې خـبرې يادونـه ضروري ده چې د چين دا اوسنۍ د مرستې وعده د تېر کال د څلـور کلونـو کمکونو د وعدو يوه برخه ده يعنې دا نوې وعده نه ده.

---

1 http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%86%DB%8C%D9%86-%D8%AF-%D8%AC%D9%85%D9%87%D9%88%D8%B1-%D8%B1%DB%8C%D9%8A%D8%B3-%D8%AF-%D9%85%D8%B1%D8%B3%D8%AA%DB%8C%D8%A7%D9%84-%D8%AF-%D8%B3%D9%81%D8%B1-%D9%BE%D9%87-%D9%87%DA%A9%D9%84%D9%87-%D8%AE%D9%88%D8%B4%D8%A8%DB%8C%D9%86%D9%8A-%D8%A7%D9%88-%D8%B3%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%88%D9%86%D9%87%D8%9F

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د جمهور رئیس د مرستیال ډېر ښه هرکلی وشو او زیاتره حکومتي او غیر دولتي کړیو د چین د دې وعدو ډېره ستاینه وکړه او د دې تر څنګ په افغانستان کې داسې فکرونه راپیدا شول چې ګوندې چین به په پاکستان فشار راولي چې د طالبانو له حمایت نه لاس واخلي او د افغانستان د سولې په پروسه کې به فعاله نقش ولوبوي.

په هر حال څرنګه چې د افغانستان اقتصادي او امنیتي وضعیت په اوسني حالت کې ښه نه دی نو د هر چا لړ او زیات کمک ته اړتیا لري. زه هم د چین د دې مرستې ملاتړ کوم خو غواړم چې لاندې یو څو ټکو ته اشاره وکړم هغه دا چې موږ هم باید په خپله ګټه او تاوان د چینایانو غوندې پوه اوسو. زه لاندې څلورو مسئلو ته اشاره کوم:

1. لـه دې دمخـه د چـین دولتـي کمپنـۍ ChinaNational Petroleum Corporation (CNP) د افغانستان په شمال کې د ۷۰۰ میلونو ډالرو په ارزښت د تېلو د استخراج لپاره اکتشافي قرارداد د افغانستان له حکومت سره امضا کړی دی.
2. د چین China Metallurgical Group Corporation (MCC) دولتي کمپنۍ د لوګر ولایت د عینک په سیمه کې د مسو د استخراج لپاره د درې بیلونو ډالرو په ارزښت قرار داد امضا کړی دی. د پورته دوه قراردادونو په اړوند ډېر سوالونه شته چې دا قراردادونه د افغانستان په ګټه نه دي او چینایي کمپنیو د افغانستان پخوانیو چارواکو ته بډې ورکړي او دا قراردادونه یې امضا کړي دي نو دا قراردونه باید لغوه شي.
3. یوازې په ۲۰۱۴ م کال کې افغانستان د چین نه د ۱۰۳۸میلونو ډالرو په ارزښت واردات درلودل.[1]

[1] http://wits.worldbank.org/countrysnapshot/AFG/textview

4. لـه دې نـه برسیره چینـایي کمپنیـو د افغانسـتان د سړکونو ټیکې ختیځ او لویدیځ سیمو کې په تېرو څوارلس کلونو کې نیولې وې چې په هغو قراردادونو کې هم چینایانو ډېره ګټه کړې ده چې ښه بیلګې یې د کابل-جلال اباد بې کیفیته سړک دی چې مالي مرسته یې د اروپا اتحادیې لـه خوا شوې وه.

که موږ یوازې پورته څلورو مسئلو ته په دقت سره وګورو نو چین هـر کـال له افغانستان نه د ۷۹ میلونو ډالرو نه زیاته ګټه کړې ده او دا کمک د دوی په زکات کې هم نه راځي. موږ فکر کوو چې لکه چین موږ ته خیرات راکړی دی. دا ښه خبره ده چې د افغان حکومت باید د میلمنو قدر او ښه پالنه وکړي خو نه دا چې موږ ځانونه دومره کم راولو چې موږ هیڅ نه لرو او چینایانو د افغانستان نه هیڅ نه دي تر لاسه کړي.

په هر حال د سولې د خبرو په هکله ما په فیسبوک کې دا لاندې دوه سوالونه مطرح کړل:

1. ایا چین به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟
2. که چین له پاکستان نه تېرېږي نو ایا چین به پاکستان پر دې قانع کړي چې د افغانستان په اړوند د خپل ستراتیژیک عمق د پالیسۍ نه تېر شي او که نه؟

د پورته دوه سوالونو په هکله دوستانو ډېرې تبصرې لیکلې وې چې د هر یوه تبصره د قدر وړ ده. د پورته دوه سوالونو په هکله زه غواړم چې په لاندې ډول وضاحت ورکړم.

د سوړ جنګ په دوران کې د چین او پاکستان تر منځ اړیکې اقتصادي او ستراتیژیکي اهمیت درلود ځکه چین په سیمه کې له هندوستان سره رقابت درلود او د دواړو هېوادونو ترمنځ اړیکې ښې نه وې. پاکستان لـه هندوستان سره دښمني درلوده نو ځکه په سیمه کې ورته د چین ملګرتیا مهمه وه یعنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دواړو هېوادونو اړیکې په هغه فرموله چې د دښمن دښمن زما دوست دی ولاړې وې. دا چې نن سبا د چین اقتصاد د هندوستان په پرتله ډېر ښه شوی دی نو اوس چین هندوستان خپل سیال په سیمه کې نه بولي نو د هندوستان او چین تر منځ اړیکې یو څه ښې شوې دي او د دواړو هېوادونو ترمنځ تجارت په ۲۰۱۵م کال کې ۸۰ میلیاردو ډالرو[1] ته رسېدلی دی. اوس د چین سیال امریکا ده. همدا شان د هندوستان اقتصاد د پاکستان په پرتله ډېر ښه دی نو اوس هندوستان هم ځان د پاکستان سیال نه بولي خو دومره غواړي چې د پاکستان له اړخه په امن کې وي او تروریستان هلته ونه لېږي. چین هم غواړي چې له پاکستان سره ښې اړیکې ولري او د پاکستان له اړخه باید چین ته د شرقي ترکستان د اسلامي حرکت یا (ETIM-Easter Turkistan (Islamic Movement له شره محفوظ وي.

د پورته دوه سوالونو په هکله چې ایا چین به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟ د دې خبرې هېڅ سوال نشته دی چې چین دې افغانستان ته پر پاکستان ترجیح ورکړي ځکه د شرقي ترکستان اسلامي حرکت د پاکستان له خوا حمایت کېږي او پاکستان چین ته دا ګرنټي ورکولی شي چې دوی هغه په کنترول کې وساتي او د چین په خاوره کې به تخریب نه کوي. که ضرورت و نو پاکستان به د دې حرکت یو څو غړي هم چین ته په لاس ورکړي. په همدې توګه پاکستان له چین نه غواړي چې دوی باید له طالبانو سره د صلحې د پروسې حمایت په دې شرط وکړي چې د پاکستان ګټې خوندي وي. نو په دې توګه چین هیڅکله په پاکستان دا فشار نشي راوستلای او نه غواړي چې فشار راولي چې پاکستان په زوره طالبان د خبرو مېز ته کېنوي او یا د طالبانو په ضد په پاکستان کې اقدام وکړي. څو ورځې

[1] http://www.ndtv.com/india-news/india-china-trade-has-potential-worth-us-80-billion-in-2015-industry-lobby-1225157

دمخه د پاکستان صدراعظم نواز شریف په ډېرو ښکاره الفاظو کې په واشنګټن کې وویل چې دوی دا نه شي کولی چې هم طالبان د خبرو مېز ته راولي او هم د هغوی پر ضد جنګ وکړي[1]. تېر کال په لندن کې د یو کنفرانس په ترڅ کې چې ما هم هلته ګډون درلود، د افغانستان لپاره د چین خاص استازی Sun Yuxi د خبرو په ترڅ کې وویل چې دوی په پاکستان فشار نشي راوستلای چې پاکستان دې د طالبانو حمایت ونه کړي. همدا شان ده وویل چې دوی د عینکو د مسود استخراج لپاره هم کومه عجله نه لري او چین په سیمو کې د خپلو اوږدمهالو ګټو لپاره حوصله لري. د افغانستان یو مشهوره سیاستوال چې درې اونۍ دمخه یې په چین کې په یوه کنفرانس کې برخه درلوده راته پرون وویل چې چینایانو موقف د څو میاشتو دمخه پورې ډېر فرق کړی ځکه چینایان اوس وایي چې د افغانستان حکومت او امریکا باید له حقاني ډلې سره خبرې وکړي ځکه بې له حقاني ډلې له طالبانو سره خبرې اترې هیڅ معنی نه لري.

نو په دې توګه زما په اند افغانستان عاجلو مرستو ته اړتیا لري خو د چین رول په اقتصادي ساحه کې زمونږ عاجلې ستونځې نشي حل کولای. په سیاسي ساحه کې به چین هیڅکله په پاکستان فشار رانولي چې د طالبانو له حمایت نه لاس واخلي. د افغانستان حکومت باید په خپلو داخلي ستونځو او حکومتدارۍ فکر وکړي ترڅو دلته د ثبات نښې او نښانې ولیدل شي نو بیا به سیمه ییز هېوادونه او هم نړیوال افغانستان ته د اهمیت په سترګه وګوري. افغانستان ته د پاکستان په څېر سیاست ته اړتیا ده چې په هر حالت کې له هر ملک سره معامله کوي او د خپل هېواد ګټو نه هېڅ نه تېرېږي. له امریکا سره یوه معامله لري، چین سره بله معامله او عربي

[1] http://www.usip.org/publications/2015/10/23/pakistan-s-sharif-urges-renewed-peace-talks-in-afghanistan

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو او حتی له هندوستان سره هم د افغانستان په اړوند متفاوتې اړيکې لري. پاکستان له هند سره تجارتي او هم د خبرو اړيکي لري خو د افغانستان اړيکي له هندوستان سره نه شي زغملی.

د رژيمونو د چارواکو سمبولونه

د نومبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

که متوجه شوي ياست په تېرو څلور لسيزو کې هر رژيم او ډلو ځانته جلا جلا سمبولونه درلودل او چې څنګه به دې يو څوک وليده نو پوهېدلې چې دی د کوم ډلې او ټپلې غړی يا هوادار دی. د حزب ديموکراتيک په وخت کې غټ غټ بريتونه، اوږدې څنې او د پطلانه پراخه پنڅو رواج درلوده. افغان ملتيان به دې زياتره له خامتا کاليو او څادرچپه په اوږو اچولو او يا خولی، څادر، واسکټ او جامې همرنګه کولو باندې پېژندل. په پېښور کې دې حزبيان لومړی په جاليو خولو، د باټا جګې څپلې او سوچه اوږدو ږيرو او يا هم د قرقل په سر کولو پېژندل. جمعيتان دې د پکول په سرکولو او چارخانه وړوکي دستمال له غاړې نه په راتاولو او سپورتي خاکي واسکټ په اغوستلو پېژندل. د جبهه کسان به دې د حضرت صاحبانو په شان په قاتکيو منظم لونګيو په سر کولو او د بالاپوشونو په اغوستلو پېژندل. محاذيان به دې په لوکسو دريشيو او يا فيشن پېژندل. د حرکت انقلاب اسلامي غړي به دې په تورو وسمه شوو ږيرو او د مولوي خالص د ډلې اکثره کسان به دې د نکريزو په رنګ په سرو ږيرو پېژندل. د اتحاد اسلامي غړي به دې په خامتا لونګيو په سرکولو او طالبان به دې د سپينو ګاجي لنګيو په سرکولو پېژندل. داعش په تور پټکيو او تور کاليو پيژندل کېږي، د ډيموکراسۍ دورې چارواکي په لوکسو نکټايي ګانو او دريشو په اغوستلو او يا د چپنو په اچولو پېژندل کېږي. تازه احوال دا دی چې په کابل کې د فيشني عصاګانو او شاه

مقصودو تېرو د تسبحو قيمتونه ډېر لوړ شوي دي. د دې دورې (محمد اشرف غني) عالي رتبه مامورين په قيمتي عصاګانو او يا د شاه مقصودو تسبحو په اړولو پېژندلی شي. که څوک د لوکسو عصاګانو او د شاه مقصودو د تسبحو تجارت ته مخه کړي نو په دې وران اقتصاد کې د يو څو ورځو لپاره ښه ګټه کولی شي. دا هم د خصوصي سکتور د رشد لپاره يوه ښه زمينه ده.

ښار جوړولو وزارت د خليل الله فيروزي د بند يوکلنه کليزه په شاندارو مراسمو ونمانځله[1]

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

د نومبر په څلورمه نېټه د ښار جوړولو وزارت وزير سادات نادري په ډېرو شاندارو مراسمو د کابل بانک د قضيې له اصلي اختلاس کوونکي سره چې بايد په زندان کې واى د هوشمند ښارګوټي (Smart City Township)قرارداد امضا کړ. تير کال په همدې مياشت کې يعنې د نومبر په يولسمه نېټه، محکمې د کابل بانک رئيس شيرخان فرنود او د دغه بانک

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%9A%D8%A7%D8%B1-%D8%AC%D9%88%DA%93%D9%88%D9%84%D9%88-%D9%88%D8%B2%D8%A7%D8%B1%D8%AA-%D8%AF-%D8%AE%D9%84%DB%8C%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87-%D9%81%DB%8C%D8%B1%D9%88%D8%B2%D9%8A-%D8%AF-%D8%A8%D9%86%D8%AF-%DB%8C%D9%88%DA%A9%D9%84%D9%86%D9%87-%DA%A9%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B2%D9%87-%D9%BE%D9%87-%D8%B4%D8%A7%D9%86%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D9%88-%D9%85%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D9%85%D9%88-%D9%88%D9%86%D9%85%D8%A7%D9%86%DA%81%D9%84%D9%87

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجرایوي مشر خلیل فیروزي په لس لس کاله تنفیذي بند او ۲۳۷ میلونو ډالرو پور په ورکولو محکوم[۱] او د دوی ټول منقول او غیر منقول جایدادونو د ضبط امر وکړ. د کابل بانک قضیه پخواني ولسمشر حامد کرزي حکومت ته هم د سر درد جوړ کړی و ځکه د هغه وروړ هم د دغه بانک په مسئله کې ښکېل و او اوسني حکومت ته یې هم د سر درد جوړ کړی دی. مهمه لا دا وه چې د دغه قرارداد د امضا کولو په موقع د حکومتدارۍ په برخه کې د جمهور رئیس ستر سلاکار چې د جمهور رئیس د مرستیال معادل امتیازات ورته منل شوي او هم د جمهور رئیس حقوقي مشاور ډاکتر عبدالعلی محمدی موجود وو. پر دې سربېره د ښار جوړولو وزارت د دغه ښارګوټي د قرارداد د امضاء لپاره ډېر نور دولتي او غیر دولتي چارواکي، د خصوصي سکتور متشبثین او رسنیو ته هم بلنه ورکړې وه چې د دې قرارداد د امضا مراسم سره په ګډه تجلیل کړي.

د دې قرارداد پلوي حکومتي چارواکي د رسنیو له لارې دا استدلال کوي چې که خلیل فیروزی په زندان کې وي نو د حکومت پور یې نه شو ورکولی نو ښه به دا وي چې له ده سره دا قرارداد امضا شوی وای تر څو په خپله ځمکه دا ښارګوټی جوړ کړي چې په اوه کلونو کې به حکومت ته د دغه ښارګوټي له ګټې نه ۱۳۷ میلونه ډالره چې یوازې پر خلیل فیروزي پور دی ورکړي. په دې توګه به خلیل فیروزی د ورځې په خپل شرکت کې کار کوي او د شپې له خوا به په زندان کې وي. ویل کېږي چې خلیل فیروزی په تېر یوه کال کې هم چندان وخت په زندان کې نه دی تېر کړی.

د دې قرارداد په امضا کولو سره ملي او نړیوالو ادارو او هم رسنیو ډېر سخت غبرګون وښود او باالاخر جمهوررئیس د نومبر په اومه نېټه یعنې درې

---

۱ http://www.tolonews.com/en/afghanistan/17082-former-kabul-bank-chairman-ceo-jailed-for-10-years

ورځې وروسته مجبوره شو چې دا قرارداد لغوه کړي. د جمهور رئیس دا اقدام ښه کار دی خو کافي نه دی او نورو اقداماتو ته حکومت جدي اړتیا لري تر څو د حکومت حیثیت اعاده شي ځکه دې قراداد د حکومت حیثیت ته په ملي او بین المللي کچه ډېر سخت تاوان ورسوه.

د کابل بانک د ۹۰۰ میلونو ډالرو د اختلاس دوسیه د موجوده حکومت د کارونو لومړی کار و چې له فساد سره د مبارزې پر ضد یې راوسپړله خو د دغې دوسیې پایلې لا له ستونځو سره مخامخ دي او د دې علت دا دی چې د مافیایي کړیو لاسونه ډېر قوي دي چې حتی په رڼا ورځ یې هم له چا نه سترګې نه سوځي او خپل کار ته دوام ورکوي. مجازات همېشه د کمیت په لحاظ اهمیت نه لري خو د کیفیت په لحاظ مجازات ډېر اهمیت لري چې په ټولنه کې د راتلونکو نورو ډېرو جرمونو مخه نیسي. که د خلیل فیروزي قرارداد عملي هم شي حکومت ته به یوازې ۱۳۷ میلونه ډالره په اوه کلونو کې ورکوي یعنې تقریباً شل میلونه ډالره به په کال کې حکومت ته ورکوي خو د دې قرارداد کیفي اهمیت د حکومت اعتبار له صفر سره ضرب کړ چې د فساد پر ضد مبارزه د حکومت د لومړیتونو نه نه ده. د حامد کرزي پر حکومت باندې لوی انتقاد همدا و چې له اداري فساد سره یې چندان مبارزه نه کوله او فساد یې د حکومت په کړیو کې تحمل کاوه خو په هغه وخت کې هم داسې صریحه بد سترګي نه وه شوې چې مجرم دې په رڼا ورځ له زندان نه وایستل شي او د حکومت یو وزیر دې ورسره د درې سوه میلیونو ډالرو غیر قانوني قراراداد امضا کړي.

سوال دا دی چې دا ډرامه څنګه جوړه شوله او جمهور رئیس باید څه نور اجراات وکړي تر څو د حکومت دې عمل ته د اوړو پوزه کېښودل شي.

د محکمې د حکم پر اساس د خلیل فیروزي ټول جایداد باید ضبط شوی وای نو په دې توګه خلیل فیروزی هیڅ جایداد نه لري او د ښارجوړونې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید د حکومت په ځمکه کې بل چاته د تصرف اجازه نه وای ورکړې. په حقوقي لحاظ دا معامله بیع فاسده ده او د ښارجوړونې وزیر باید په دې محاکمه شي چې ولې یې فاسده معامله کړې ده. د افغانستان اساسي قانون د ټولو اتباعو ترمنځ هر نوع تبعض منع کوي نو پر دې اساس حکومت باید یو بندي ته په یو امتیاز او بل بندي ته په بل امتیاز قایل نه شي.

زه چې حقوق پوه هم نه یم په دې پوهېږم چې د یو زندان نه د بندي وتل غیر قانوني کار دی. جمهور رئیس اوله پوښتنه د خپل حقوقي سلاکار، ښارجوړونې د وزیر او هم د حکومتدارۍ په برخه کې د ستر سلاکار نه وکړي چې تاسې د چا په اجازه دا بندي له زندان نه وایسته او دلته مو ورته ولې دومره شانداره مراسم جوړ کړل. له دې نه علاوه د ځمکو د دې مافیایي کړیو جرړې وڅېړل شي چې څنګه یې د دغه ډول قرارداد امضا کولو ته زمینه مساعده کړه او امنیتي ارګانونو ولې یو بندي ته اجازه ورکړه چې له زندان نه بهرون ووځي.

ما تنها ملتی هستیم که ملا نصرالدنی تصمیم میگریم

۹ نومبر ۲۰۱۵م، کابل

یک کسی د فیسبوک نوشته کرده بود:

ما تنها ملتی هستیم که به دری و پشتو صحبت میکنیم.

به عربی دعا میکنیم

به انگلیسی نسخه مینویسیم

و به هندی و اردو فلم میبینیم

ملا نصرالدینی تصمیم میگیریم

این نوشته خیلي خوم امد و خواستم که این شامل کتاب جلد دویم فیسبوک خودم بسازم تا دوستان که این کتاب را میخوانند باید بالای این نکات خیلی ساده ولی پر محتوا فکر کند.

بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي

د نومبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډېر پخوا چې د لېسې او پوهنتون په دوره کې وم له ښکار سره مې شوق درلود او چې په ژمي کې به کونړ ته تلو نو د مرغیو، زرکو، تورکو (شامتورو)، جغندانو او هیلیو ښکار به مو د کونړ د سیند په غاړه، غرونو او ورشوګانو کې کاوه. د پوهنتون په دوره کې یوکال زمونږ لیلیه د حبیبې لېسې سره مخامخ وه چې اوس هلته د محسني مدرسه جوړه شوې ده. یوه ورځ د لیلیه په برنډه کې ولاړ وم او د دارالامان د سړک په لور مې کتلې چې یو موټر په ډېر سرعت سره راغي او یو ماشوم یې وواهه. دغه ماشوم داسې رغړېدلو لکه چې مرغۍ د ونې په سر کې وولې او په رغړېدلو ځمکه ته را وغورځېږي. کله مې چې د دې ماشوم رغړېدل او په وینو کې لیت پیت کېدل ولیدل نو تاسې باور وکړي چې د هماغه ورځې نه مې ښکار پرېښود ځکه د مرغه ویشتلو راته د هغه ماشوم صحنه راپه یادوله.

زه داسې بې ضمیره انسانانو ته حیران یم چې د انسانانو په حلالولو یې څنګه زړه کېږي. مونږ او تاسې په غزني او هم په شینوارو کې ولیدل چې دې بې ضمیره وحشي انسانانو څنګه انسانان په بې رحمه توګه حلال کړل. په شینوارو کې لا په بمونو انسانان کېنول شول او بیا یې بمونو ته انفجار ورکړ او د دوی غوښې په هوا کې د پاغوندو په شان والوتلې. دا کوم زړه دی، دا کوم دین او مذهب دی؟ او دا کوم انسانیت؟ انسانان د الله تعالی مخلوق دی او د الله تعالی مخلوق خو پرېږده د حیوانانو وژل هم په ځورېدونکې ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نه دي. زما په اند د داسې کسانو له نومونو سره د اسلام مقدس نوم تړل لويه گناه او جفا ده. وحشت وحشت دی که هر څوک يې په هر نامه، له هر چا سره په هر ځای کې کوي بايد مخه يې ونيول شي او وغندل شي. زه دې ته حيران يم چې يو څو کسه د اسلام نه ناخبره ولې په يو تعليمي مرکز کې د داسې وحشيانو په حمايت تور بيرغونه اوچتوي. کـه دوی د حکومـت فساد خپلو حرکاتو ته دليل نيسي نو فساد په فساد له منځه نه ځي لکه څنگه چې وينه په وينه نه مينځل کېږي.

د راتلونکې اوونۍ لپاره سوچ

۱۲ د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

د ستونځې نه منل پخپله د ستونځو زېږول دي

قبول نه کردن مشکل باعث مشکلات ديگر ميشود

Denial of problem create more problem

د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟

۱۴ د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

وايي چې د شطرنج لوبه پادشاهي لوبه ده او پخوانيو پادشاهانو به د خپلـو وزيرانو او نږدې ملگرو او دوستانو سره کوله. په شطرنج لوبه کې څلور حالته دي: ۱) يو خوا لوبه وگټي ۲) مقابل لوری په کښ کېدو سره ماتې ومنـي ۳) پادشاه لوڅ شي يعنې وزير او نور سپاره او عسکر يې له منځه ټـول لاړ شي او بېچاره په ميدان پاتې شي چې دا يو قسم د تسليمي حالت دی. د شطرنج په شرقي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت دی اما په غربي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت نه دی خو په مات حسابېږي. گټونکی لوری

کوشش کوي چې د مقابل لـوري پادشاه لـوڅ نـه شي او مـاتې ورکـړي خـو ضعيفه خوا کوشش کوي چې لوڅ شي اما مات نه شي. ۴) څلورم حالت کې پادشاه نه مات وي او نه لوڅ خو زيچ شوي وي يعنې په دې معنی چې هـيڅ يو طرف ته حرکت کولی نه شي. دا هم سخت او ضعيفه حالت دی.

سوال دا دی چې زمـونږ ملـک پـه کـوم حالـت کـې دی؟ معلومـات زمـا او تبصرې ستاسې.

د پورته ليکنې په هکله ډېرو دوستانو ډېرې زياتې تبصرې ليکلې وې خـو زه دلته يو څو تبصرې رانقلوم:

انجينر متصل کومکي صيب ليکلي و:

جناب مياخيل صاحب! په حقيقـي سـطرنج کـې دغـه ذکـر شـوي حالتونـه حتمي وي خو زما په فکر دا اوسـنۍ داسـې لوبـه ده چـې ۱- لوبـه کـوونکي د خپلو دانو د حرکت صلاحيت نه لري. ۲- دانې د خپل ذاتي صـفاتو لـه مخې حرکت نه کوي بلکې فيل د أس منډې وهي او روخ د وزير او داسې نور پياده گان خو بالکل پخپل سر دي. ۳- هره لوبه بايد په يو معين وخت کې تـر سره شي خو د دې لوبې دومره وخت ونيو چې خلك يـې د ليـدو نـوره حوصـله نـه لري خلك ډېر خسته شوي دي يو تعداد خو يې بيخي ليدل نه غواړي. ٤- که دغه خبرو که نظر وکړو نو رواني لوبې ته د سطرنج لوبـه نشـو ويـلای زه خـو چې ورته گورم کومه بله لوبه روانه ده خدای دې زمونږ عاقبت ته خير کړي.

نظير احمد مومند صيب ليکلي و:

فکر کوم چې ولسمشر صاحب دور فيل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکرالله میاخیل لیکلي و:

کاکاجانه! زمونږ د دولتي شطرنج تخته زمونږ خو لوبه د جان کیري او پوتین ده چې په عین وخت کې غربي او شرقي شطرنج مخ ته ځي تر څو چې لوبغاړو بس نه وي ویلی لوبه به روانه وي که پاچا لوڅ شي اوکه زیچ شي لوبې ته ادامه ورکوي تر څو دا آسونه او پیاده مکمل ختم نشي.

طارق ارسلایي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب! شطرنج خو شاهانه لوبه ده او مهارت ته ضرورت لري خو زمونږ په افغانستان کې دا اوس د شطرنج پر تخته باندې د "چَکر" یا "دوازده بزه" لوبه روانه ده چې نه قاعده یې معلومه ده او نه اصول یې او نه هم دومره مهارت ته ضرورت لري.

بشیر ساپي صیب لیکلي و:

تر څو چې بهرنۍ ستراتېژي ونلرو، عامه افکار باید په یوه قالب کې واچول شي، فکر سازي باید ځیرک اژانسونه وکړي، قبله مو یوه شي بیا هر څه سمېږي، خو تشه لاسه ته مې دښمن یې.

د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله

د نومبر ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

یو ملګري مې راته د شاعرانو په هکله د افلاطون نظر رالېږلی چې له تاسې سره یې شریکوم. قضاوت ستاسې او د افلاطون نظرونو ته پرېږدم:

شاعري او مصوري د افلاطون له نظره د شیانو او د فطرت نقل کول دي. دی وایي د نړۍ هر شی اصل نه دی بلکې د یو اصل نامکمل نقل دی. هر هغه شخص چې د دغه شي نقل جوړوي یا یې انځور جوړوي هغه په حقیقت

کې د نقل نقل کوي. له دې امله دغه پنځونه د درېیمې درجې نقل دی او له حقیقت څخه ډېر لرې دی. له دې امله نوموړي دغه نقل له حقیقت څخه لرې ګڼلی او ویلي یې دي چې باید رد شي. نوموړی پر دې اند دی چې نقل د عقل او فکر لپاره کومه قابل د فخر کارنامه نه ده او نه د علم په لاسته راوړنو کې مرسته کوي بلکې د علم نقض دی.

د نوموړي بل اعتراض په شاعرانو دا و چې نقل یو حقیر او ذلیل او سپک کار دی له دې امله په دغه کار کې د بوختېدلو صفت هم یو سپک کار دی. له دې امله لدغه نقل څخه خط پورته کوونکی د خط پورته کولو پر مهال د خپل ذهن سپک صفت به په کار اچوي. له دې امله ذهن جوړول او د فن خوښول دواړه مردود کارونه دي.

د افلاطون درېیم اعتراض دا و چې شاعري جذبات بیداروي او جذبات د عقل او فکر لپاره زیانمن دي. جذبات راپورته کوونکی شی ځکه مردود دی چې دغه کار د ذهن یو ډېر پیاوړی صفت چې استدلال او عقل دی هغه ته زیان اړوي. انسان باید عقل او فکر په کار واچوي او خپل جذبات کنټرول کړي، نو ځکه د افلاطون د فلسفې په مثالي جمهوریه کې د شاعر لپاره ځای نشته. افلاطون وایي چې زما په مدینه فاضله کې د دغه ډول بدکاریو د سرته رسولو لپاره ځای نشته دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مايوسۍ نښه

د نومبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په افغانستان کې حرکتونو او نوښتونو همېشه لېر پرمختگ درلود او ډېر زيات په شاتگ. د دې لامل دا دی چې د حرکتونو يا نوښتونو په جوړولو کې زمونږ جذبات په واقعيتونو او فکر باندې غلبه درلوده او لري يې نو ځکه د تېرو دورو د راتگ په ارمان يوو او يا خوش بينه ورته يوو. د مايوسۍ نښه همدا ده چې په راتلونکې باور نه لرو.

د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډيپلوماسي

افغانستان اپشن B تعقيب او په اپشن A بايد فوکس وکړي

د نومبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د حکومتونو ترمنځ که اړيکې هر څومره خرابې وي، خو بيا هم د ډيپلوماسۍ يا د دوه هېوادونو ترمنځ خبرو اترو او پيغامونو د لېږلو او تبادلې لپاره چينلونه په رسمي او غير رسمي توگه پرانيستي ساتل کېږي. په دې وروستيو کې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د رسمي ډيپلوماتيکو چينلونو ترمنځ خبرې اترې له رکود سره مخامخ شوې نو؛ د پاکستان حکومت د خيبر پښتونخوا او بلوچستان د مشرانو يوه ډله چې د پښتونخوا ملي پارټۍ مشر محمود خان اڅکزي، د قومي وطن پارټۍ مشر افتاب احمد خان شېرپاو، د عوامي نېشنل پارټۍ مشر- اسفنديار ولي، سناتور افراسياب خټک، سناتور عثمان کاکړ، پخوانی ډيپلومات اياز وزير، د خيبر پښتونخوا پخوانی والي شوکت الله خان او د خيبر پښتونخوا د نامتو پخواني مشر افضل خان لالا زوی سليم خان شامل دي، افغانستان ته درې ورځنۍ سفر وکړ. که څه هم په ښکاره افغانستان ته د دې ډلې راتگ د افضل خان لالا په مړينه

د افغانستان د خلکو او حکومت له خوا د غم شريکۍ په اړوند راتگ و خو ويل کېږي چې دوی د افغانستان حکومت ته د پاکستان د حکومت له خوا پيغام هم راوړی او د دواړو هېوادونو د حکومتونو ترمنځ د ډيپلوماسۍ پيغامونه هم تبادله شول. د دې ډلې په ترکيب کې د پاکستان د سياسي مشرانو ترڅنگ د پاکستان د حکومت پخواني لوړپوړي چارواکي هم شامل دي.

د دې هيئت مشرانو له جمهور رئيس محمد اشرف غني، له اجرائيه رئيس ډاکټر عبدالله عبدالله، پخواني جمهور رئيس حامد کرزي او يو شمېر نورو دولتي، قومي او سياسي مشرانو سره وکتل او د افغانستان د حکومت له خوا د دوی ډېر ښه هرکلی او مېمله پالنه وشوه. په دې درېوو ورځو کې دوی ته بې شمېره ميلمستياوې، غونډې او مشاعرې جوړې شوې.

د معلوماتو له مخې، د پاکستان د حکومت په پيغام کې درې ټکو ته اشاره شوې چې د پاکستان حکومت غواړي چې له افغانستان سره خبرې اترې او د صلحې پروسه بيا له سره پيل او پوره همکاري وکړي، همدا شان يې له افغانستان نه غوښتي چې په پاريس کې د فرانسې د جمهور رئيس په منځگړتيا د پاکستان د صدراعظم نواز شريف سره وگوري او هم افغانستان بايد په راتلونکې مياشت کې په اسلام اباد کې د اسيا د زړه هېوادونو د بهرنيو چارو د وزيرانو په غونډه کې برخه واخلي. تېر ماښام د مشاعرې په ناسته کې محمود خان اڅکزي وويل دا چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ اعتماد نشته نو د خبرو اترو لپاره بين المللي ضمانت ته اړتيا ده. ده يادونه وکړه چې امريکا، چين او د ملگرو ملتونو اداره کولی شي چې د دې خبرو اترو ضمانت وکړي.

د ډيپلوماسۍ له نظره دا ډول تماسونه او د پيغامونو تبادله ښه کار دی خو د افغانستان حکومت بايد نه ډېر خوش بينه او نه ډېر بد بينه اوسي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالیسیو د تعین لپاره دا اړینه ده چې حکومتونه دوه درې اپشنونه ولري. زما په اند، د خبرو اترو حالت باید دوام وکړي او دا باید دویم اپشن وي خو لومړی اپشن د افغانستان حکومت لپاره دا دی چې ځنګه حکومتداري ښه کړي، د ژمي د فرصت نه په ګټه خپل د پسرلي او اوړي جنګونو ته خپل امنیتي تدابیر ونیسي او یوازې د خبرو اترو په طمعه کیني.

که موږ د تېرې اوونۍ حادثاتو ته وګورو نو د حکومت مخالفین غواړي چې د ژمي په موسم کې په کابل او د هېواد په نورو سیمو کې خپلو چیریکي حملو ته دوام ورکړي ترڅو د جنګ میدان په ژمي کې هم تود وساتي. همدا شان د حکومت مخالفین او د دوی حامیان دا هم غواړي چې د خبرو اترو له لارې دوی باید په ملي او بین المللي رسنیو کې مطرح او د افغانستان حکومت مصروفه وساتي. که د سولې خبرې اترې د صداقت پر بنیاد هم وي، ډېر وخت ته اړتیا ده ترڅو دواړه خواوې توافق ته ورسېږي او بیا هغه پرېکړې او توافقات عملي جنبه ونیسي. نو پر دې اساس د افغانستان حکومت ته دا اړینه او بنیادي ده چې ځنګه د راتلونکي پسرلي او اوړي موسمونو ته د جنګ تدابیر په سمه توګه ونیسي. ترڅو د حکومت مخالفین ونه کړای شي چې د پسرلي او اوړي په موسمونو کې برلاسي شي.

(د پژواک خبري آژانس) http://goo.gl/xhBY0j

د اسیا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې

د ډسمبر اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، دوبۍ

د ډسمبر د میاشتې په اتمه نېټه په اسلام اباد کې له افغانستان سره د همکارۍ په اړه د آسیا د زړه Heart of Asia Conference پینځم نړۍ کنفرانس د دوه ورځو لپاره دایر شو چې د افغانستان جمهور رئیس محمد اشرف غني پکې هم برخه واخیستله. دا ښه خبره ده چې په غونډو، کنفرانسونو او مطبوعاتو کې افغانسان په منطقوي او بین المللي سطحه مطرح وي خو سوال دا دی چې ایا داسې کنفرانسونه موږ ته صلحه راوستلی شي او که نه؟

د دنیا د اکثره پوهنتونونو د سیاسي او انتروپولوژۍ ډیپارټمنتونو کې افغانستان کله له منځني ختیځ سره، کله یې د جنوبي آسیا له هېوادونو سره او کله یې هم د مرکزي آسیا له هېوادونو سره تړي. که موږ دغو درېو سیمو ته لږ نظر وکړو نو اکثره د دغو سیمو ملکونه په خپلو منځو کې ډېر زیات جنجالونه لري. پاکستان له هند سره، ایران د منځني ختیځ عربي هېوادونو سره او هم له امریکا سره او مرکزي اسیا هېوادونه له یو بل سره ډېرې ستونځې لري نو دا به د افغانستان غونډې هېواد ته ستونځمنه وي چې دا ټول هېوادونه پر دې قانع کړي چې له افغانستان سره هم زمان ټول سالمه مرسته وکړي، د افغانستان په مسایلو کې سره یوه ستراتېژي ولري او ځینې لا په دې قانع کړي چې د افغانستان په چارو کې مداخله ونه کړي.

زما په اند د افغانستان لپاره به دا مهمه وي چې له هر هېواد سره دوه اړخیز مناسبات وساتي او د همکارۍ لارې چارې دې ولټوي او د سیاسي علومو په اصطلاح باید مشترکې دوه اړخېزې ګټې یا common mutual interest پیدا کړي. په بین المللي غونډو کې دې افغانستان برخه اخلي خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اميد دې خلکو ته نه ورکوي چې د دې کنفرانسونو په پايله کې به هر څه سم شي.

ايا استخباراتي جګړه مونږ ګټلی شو؟

د ډسمبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن د ملي امنيت مشر رحمت الله نبيل له جمهور رئيس محمد اشرف غني سره د اختلاف په وجهه استعفا ورکړه نو ما دا لاندې ليکنه په فيسبوک کې وکړه:

کله چې د کورنيو چارو په وزارت کې وم نو زما په دفتر کې د افغانستان نقشه په دېوال نصب شوې وه او ورباندې سپينه پرده چې ډېره خيرنه وه ځوړنده وه نو ما خپلو همکارانو ته وويل چې دا پرده ډېره خيرنه ده او ويې وينځئ. کله چې يې پرده له نقشه نه لرې کړه نو نقشه د افغانستان ښايسته ښکاره کېدله نو ورته ومې ويل چې دا پرده مه ځوړندوئ ځکه نقشه پخپله ښايسته ښکاري.

د کورنيو چار وزارت د مطبوعاتو مشر راغی او راته يې وويل چې صيب! دا نقشه محرم ده نو بايد پرده پرې ځړېدلې وي. ما ورته وويل چې د دې نقشې محرميت په څه کې دی؟ ځکه دا نقشه خو له هېواد نه بهر په بل ملک کې چاپ شوې ده، نړۍ ټول استخبارات په افغانستان کې فعاليت لري او د ګوګل ارت Google Earth په وسيله هر ځای کتلی شي او دې نه خبر نه يې چې اوسنۍ ټيکنالوژي دومره مخکې ده چې زمونږ د بېچاره ګانو هرڅه ترې ښکاري حتی زمونږ د غرونو لاندې زېرمې هم نورو ته له مونږ نه ښه معلومې دي. اوس ته راته ووايه چې زمونږ څه له نورو هېوادونو نه پټ دي.

زما په اند افغانستان د افغانانو نه پټ او محرم دی ځکه چې مونږ د خپل ملک په حالاتو خبر نه يوو. استخباراتي لوبې همداسې دي چې خپله خبره

درته ستا په خوله درکوي او بيا مونږ په هغو خبرو شخوند وهو او داسې فکر کوو چې ګوندې مونږ خپلې خبرې پخپله کوو. د استخباراتو يوه مسئله دا ده چې د افغانستان متعهد او زړه سواندي خلک څنګه بدنامه کړي، په ولس او هم حکومت کې داسې بې اعتمادي په يو بل پيدا کړي چې سړی حتی په خپل ځان هم مشکوک شي او د همکارۍ، اعتماد او تفاهم فضاء له منځه يوسي تر څو د استخباراتي شبکو لپاره د فعاليت زمينه همېشه مساعده وي.

زما سوال دا دی چې ايا هغه کسان چې مونږ يې له نومونو سره اشنا يوو، په دوی کې داسې کس پيدا کولی شئ چې په دې نظام کې پرې په تېرو پينځلس کلونو کې د جاسوس ټاپې نه وي لګېدلې.

همدا علت دی چې د حکومت په دننه او هم له حکومت نه بهر داسې محور نه شي جوړېدای چې افغانان پرې راټول شي او يا په حکومت کې دننه يو قوي ټيم رامنځته شي. زما په اند مونږ استخباراتي جګړه نه شو ګټلی خو که مونږ خپله تګلاره سمه ونيوله او ولس مو په خپل اعتماد کې واخيست نو بيا د استخباراتي لوبو مخه نيولی شو. د استخباراتي لوبو مخه يوازې ولس نيولی شي نه زمونږ موجوده استخباراتي او امنيتي ادارې.

دومره بار يوسه چې څومره ځای ته رسول شي

د ډسمبر يولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن په يو خيرات کې راسره نږدې يو سپين ږيری ناست و. د غورې ملګري يې ورته وويل چې تا خو ډېر کم خوراک وکړ نو سپين ږيري ورته وويل چې سړي بايد دومره بار يوسي چې څومره ځای ته رسولی شي نه دومره زيات وخوري چې بيا يې ځای ته رسولی نه شي. دا فرموله د ژوند په ټولو کارونو کې د تطبيق وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه ولس او حکومت یوه سندره زمزمه کړي؟

د ډسمبر یولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ټولو نظامونو کې دا د ولس حقه حقوق دي چې لـه مشرانو نـه پوښـتنه وکړي، خپل حقوق وغواړي، د حکومتي چارواکو ښه کارونه وستايي او خراب کارونـه وغنـدي. امـا ديکتـاتوري (Dictatorship) او يـا اتاريتـارين (Authoritarian) رژيمونـه ولـس تـه دا حـق نـه ورکـوي چې خپـل حقـوق وغـواړي. پـه ولسـواکه نظـامونو کـې حکـومتي چـارواکي د قـانون پـر اسـاس مجبوره او مکلفه دي چې ولس ته حساب ورکړي. په ولسواکۍ نظـامونو کـې مدني حرکتونه همېشه موثره وي ځکه حکومتونه د ولس غوښتنو او يا د ولس عامه افکارو ته د درنښت په سترګه ګـوري او حکومتونـه کوشـش کـوي چې خپلې پاليسۍ او پروګرامونه د ولس د تقاضا او غوښتنو په چوکاټ کې عيـار کړي. په داسې ټولنو کې له فساد سره مبارزه هم نتيجه ورکوي ځکـه د هغـو کسانو په ګوته کول چې په فساد کې اخته وي د ولس نه شرمېږي او يا هم د قانون له وېرې ځانونه اصلاح کوي يعنې د Name (پـه بـدو د نـوم يادونـه) او Shame (د خجالت ايستلو) مبارزه کار کوي. په هغـو ټولنـو کـې چـې فاسـد چارواکي نه په شرم پوهېږي او نه د قانون نه وېره لري ځکه څوک تر پوښتنه نه شي کولی مدني مبارزه چندان نتيجه نه ورکوي.

پـه دې ورځـو کـې پـه عامـه تصـويري او صـوتي رسـنيو، محـافلو او هـم د فيسبوک په صفحو کې ليکنې او تبصرو د ولس ذهنيت ډېر زيـات مغشـوش کړی او لـه خلکـو نـه يـې لار ورکـه کـړې ده. قضـاوتونه اکثريـت افراطـي او سليقوي شکل لري. که یو څه مسايل د واقعيتونو پر اساس د افغانانو له خـوا مطرح کېږي خو افراطي او سليقوي احساسات په ليکنو، خبرو او تبصرو کـې دومره زيات وي يا په اصطلاح مالګه، مرچ او مساله يې دومره زياته کړې وي چې اصلي مطلب او مفهوم د خبرو او انتقادونو پکې ورک وي.

سوال دا دی چې کوم ډول مبارزه بهتره ده؟ چې دولت يـا حکومـت خپلـو ستونځو او نيمګړتياوو ته متوجه شي او هم ولس خپل حقوق تـر لاسـه کـړي. يا په اصطلاح نه سيخ وسوځي او نه کباب.

مدني حرکتونه، عدم تشدد يا مصلحت امېزه مبارزه همېشه بهتره لاره ده ځکـه دا ډول حرکتونـه د جنـګ او تشـدد د زيـاتوالي مخـه نيسـي. مګـر پـه افغانستان کې مهمه ستونځه په موجوده شرايطو کـې دا ده چـې حکومـت د مدني حرکتونو د زيات فشار طاقت او تـوان نـه لـري ځکـه هېـواد د مسلحو مخـالفينو لـه خـوا لـه شـديد تهديـد سره مخـامخ دی. کـه زيـات فشـار پـه حکومت راشي نو حکومت د چپه کېـدو خـوا تـه ځـي او د حکومـت پـه چپـه کېدو کې بيا د افغانستان د اکثريت ولس خير نشـته دی. يـوازينۍ معقولـه لار د همدې حکومت اصلاح کـول دي. نـورې ټـولې لارې د لا زيـاتو سـتونځو لامل ګرځي.

زما په اند ولس بايد پر حکومت باندې خپل معقول فشـار تـه دوام ورکـړي او هم حکومـت بايـد د ولـس غوښـتنو تـه معقولـه لار پيـدا کـړي چـې عامـه ذهنيت مثبت خواته بـدلون وکـړي. حکومـت بايـد د سـتونځو د نـه منلـو د موډ (Denial Mood) يا طرز تفکر د چوکاټ نه راووځي او په تدريجي شکل د ولس عامه غوښتنو ته د حل لار پيدا کړي.

يو ملي ډيالوګ ته اړتيا ده ځکه اوس د دولت او حکومت چارواکي د يو بل په قانع کولو سره اخته دی او ولس ترې هېـر دی. جمهـور رئيس او اجرائيـه رئيس بايد سره کېني او صادقانه بحث د هېواد په امنيتي او سياسي حـالاتو سره وکړي او بيا دواړه يو مشترک ټيم رامنځته کړي تر څـو دواړه مشران او هم د دوی واحد ټيم د انګليسي ژبې په اصطلاح يوه سندره خلکـو تـه زمزمـه کړي. نو ولس به بيا هم بېلې بېلې سندرې نه زمزمـه کـوي او د حکومـت لـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راګ سره به سم سر خوځوي. که دوی دا کار ونه کړي نو راتلونکی راته تت ښکاري. http://goo.gl/zA0Sb5

انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري

د ډسمبر دولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م کابل

بعضې کسان وايي چې زما په انفرادي تصاميمو کې د نورو څه کار دی خو خبره داسې نه ده. هر تصميم که انفرادي هم وي مثبت او يا منفي اغېز په کورنۍ او ټولنه باندې لري. په دې توګه هېڅ تصميم انفرادي نه دی او هر څوک بايد د خپلو تصاميمو او پرېکړو په نيولو کې ډېر فکر وکړي. په خاصه توګه هغه کسان چې د دولت په لوړو پوستونو کې کار کوي او يا په ټولنه او کورنۍ کې مشران دي. لوستي مې نه دي خو اورېدلي مې دي چې يوه ورځ امام اعظم صيب په کوڅه کې روان و او خټې وې نو دوه ملايکې د ماشومانو په شکل هلته ظاهري شوي نو امام اعظم ورته وويل چې ماشومانو احتياط کوئ چې پښه مو خطا نشي- چې په خټو کې به راوغورځېږي. ماشومانو ورته وويل چې که مونږ خطا شولو څه فرق نه کوي جامې به مو چټلې شي خو که ستا پښه وښوېدله نو ټول پيروان به درسره وښوېږي.

کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ځورېدای؟؟؟؟؟

د شيخ چلي پروژه

د ډسمبر ۱٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شيخ چلي په خوب کې تجارت پيل کړی و چې يوه چرګه به واخلم، هغه به هګۍ اچوي، هګۍ به جمع کړم بيا به چرګه په هګو کېنوم او شل بچې به راوړي، بيا به هغه چرګوړي غټ کړم او چرګې به شي. بيا به هغه چرګې هګۍ اچوي او هغه چرګې به بيا په هګيو کېنوم او هره چرګه به شل نور بچې راوړي. کله چې دا ټول د چرګو بچي غټ شول نو دا ټولې چرګې به بازار ته یوسم او هغه به خرڅې کړم او پر هغو پيسو به يو وړوکی دوکان جوړ کړم او بيا همداسې نورې پروژې پر مخ بيا يم او د دنيا لوی پيسه دار به شم.

په دې وخت کې په شيخ چلي چا غږ کړی و چې شېخه د سهار لمونځ قضاء کېږي پاڅېږه! شيخ چې له خوبه راپاڅېدلی و نو نه چرګه وه او نه يې تجارت و. هغه نفر ته يې ويلي و چې خدای دې غرق کړه زما ټول تجارت دې پر سيند لاهو کړ.

د ډسمبر ۱٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نه مې غوښتل چې د فيسبوک د آوازو په هکله چې ګونډي ننګرهار ولايت ته د والي په توګه زما د ټاکل کېدو خبرې په ارګ کې رواني دي څه وليکم. اما دا چې د ننګرهار د ملګرو او نورو دوستانو حسن نيت مې وليده نو مجبوره شوم چې د ټولو دوستانو د حسن نيت نه يو ځل بيا مننه وکړم او هم غواړم چې لږ غونډې وضاحت ورکړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه هېڅ يوه دولتي چارواکي چې په ارګ کې د تصميم نيولو صلاحيت لري له ما سره په دې اړه تماس نه دی نيولی. داسې آوازې د کندوزي صيب د تقرر نه مخکې هم وې خو بيا رښتيا نه شولې. په دلايلو يې بحث نه کوم چې دا کار ولې ونه شو.

که مونږ د دوستانو حسن نيت ته وګورو نو د افغانستان ټول ولس او د ننګرهار با علمه او با فرهنګه ولس په خاصه توګه د ښې حکومتدارۍ او امنيت راوستلو تږی او په هيله دی. د ننګرهار ولس له هر هغه چا نه مننه او ملاتړ کوي چې دوی ته په صداقت کار وکړي. د ننګرهار ولس د ښو او بدو تميز په ډېره ښه توګه کولی شي او دوی له نظام نه د ملاتړ چمتوالی لري.

ما پرون هم يوه ليکنه په فيسبوک کې کړې وه چې دا شرط نه دی چې يوازې د چوکۍ او مقام درلودلو په صورت کې څوک خدمت کولی شي بلکې له چوکۍ نه په غېر هم مونږ هر يو د خپل وس او توان په اندازه خدمت کولی شو او د خپل ولس او هم د خپل خدای پر وړاندې مسووليت لرو چې څه مو له وسې وي هماغومره خدمت وکړو.

زه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او مادي امتيازات يې د ننګرهار د ولايت له مقام نه ډېر زيات دي او تر يوه حده د خپل کار او وظيفې نه راضي هم يم. اما دا چې د دوستانو حسن نيت ته ګورم نو که چا له ما سره د ننګرهار د ولايت په هکله اړيکه ونيوله نو نه به ونه وايم خو درې شرطه لرم. يو شرط ولس ته دی او دوه شرطونه د دولت له مشرتابه نه لرم.

د ولس همکاري او ملاتړ ضروري دی ځکه حکومتداري بې د ولس له ملاتړه نه کېږي او دا چې په خپل ځان دا باور لرم چې په فساد کې نه له چا سره شريک يم او نه په ننګرهار کې او هم په افغانستان کې دننه او بهر له هيچا سره څه معامله نه لرم او د چا سره په پټو او ښکاره معاملو کې شريک

نه يم او نه د دې ارزو لرم چې له چا سره په فساد کې شريک شم نو د ولس له ملاتړ نه وېره نه لرم ځکه د ننګرهار اکثريت ولس لکه څنګه چې مې مخکې ووېلې د ښه او بدو ډېر ښه تميز کولی شي او خامخا به ملاتړ کوي.

له دولت نه زما شرط ډېر واضحه دی. که څه هم صلاحيت اخيستل کېږي خو د افغانستان په اداري چوکاټ کې د والي صلاحيتونه د تغير او تبديل محدوده دي نو جمهور رئيس بايد دا صلاحيتونه يوازې د ننګرهار والي نه بلکې ټولو واليانو ته وسپاري. دويم د امنيتي ارګانو هم اهنګ کول، د هغوی نه پوښتنه او امنيتي مسايلو په هکله له والي سره همغږي مهمه مسئله ده او والي بايد له امنيتي ارګانونو نه د پوښتنې او د دوی د تغير او تبديل صلاحيت ولري. د دې صلاحيتونو نه زما موخه د سيستم اصلاح ده نه دا چې دا صلاحيتونه په خپله شخصي ګټه استعمال کړم او يا خپل ورور او خور خوری راولم.

په پورته صورت کې د ولايت کول اسانه کار دی او څه ستونزې به نه وي خو دا اوس د دولت په مشرتابه پورې اړه لري چې څه تصميم نيسي. د پورته شرطونو يادونه مې د فيسبوک له لارې ځکه وکړه چې دولت داري او يا ښه حکومتداري يوه پروسه ده او د تصميم ګيرۍ پروسه کې بايد ولس هم شريک وي او هم ولس ته معلومات وي چې تصاميم څنګه نيول کېږي.

د مزارشريف په ښار کې د روضه مبارک زيارت:

زما د ژوند د سياست د لومړنيو زده کړو ځای

۱۸ ډسمبر ۲۰۱۵م کال، مزار شريف

په ۱۳۴۹ کال کې زه د مزار شريف د قاضي حميدالدين په ابتدائيه ښوونځي کې د شپږم ټولګي زده کوونکی وم او هغه وخت زما خدای ښلي پلار سيد محمود حسرت د بلخ په ولايت کې د احصائيې مدير و. په دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال یعنې د ۱۹۷۰ م کال د اپرېل په ۲۲مه نېټه بارق شفیعي د پرچم په اخبار کې د لینن په هکله یو شعر چاپ کړی و. بارق شفیعي د پرچم د گوند د رهبرۍ شورا غړی و. ده په خپل شعر کې په لینن درود ویلی و نو علماوو د کابل د حکومت پر ضد او هم د پرچم حزب پرضد د پل خشتي په جومات کې او هم د هېواد په نورو سیمو کې مظاهرې پیل کړې وې او حکومت نه یې غوښتل چې د پرچم اخبار مصادره شي او دوی ته سزا ورکړل شي. دغه مظاهرو له یوې میاشت نه زیات وخت دوام وکړ چې باالاخره حکومت د پل خشتي په جومات کې ډېر گڼ شمېر مظاهره چیان ونیول او خپلو ولایتونو ته یې ولېږل. په دغه وخت کې د مزارشریف د روضه مبارکې په زیارت کې هم مظاهرې رواني وې. د مازدیگر او ماښام لمونځونو لپاره اکثره وخت له پلار سره یو ځای د روضې مبارکې جومات ته تللو. علماو به تحلیلي بحثونه د مختلفو اېډیالوژیگانو په هکله کول او چې د ماښام لمانځه نه وروسته به کورته راغلو نو پلار مې راته یوه وړه چپن اخیستلې وه، هغه به مې واغوستله او د کوټې په منځ کې یو وړوکی مېز و نو پلار به مې راته وویلې چې د دغه مېز سر ته وخېژه او څه چې دې په یاد دي او نن دې اورېدلي دي هغه خپلې مورجانې ته تکرار کړه. ما به هم مات گوډ چې څه په یاد و هغه خبرې تکرار کړې. نو په دې اساس ما د خطابې او د سیاست لومړي درسونه دلته په وړکتوب کې زده کړي دي. همېشه چې روضې مبارکې زیارت ته ځم نو زما هغه خاطرې راپه یادېږي.

دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟

دوه مهمې قصې

د ډسمبر ۲٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

تېره شپه له دوستانو سره ډېر ښه بنډار و. دوه دوستانو دوه مهمې قصې وکړې خو ځایونه یې نه یادوم.

اوله قصه: پخوا چې موټرې ډېرې کمې وې په یو کلي کې دوه زاړه بسونه وو نو یو وخت دواړه بسونه سره په لاره یو ځای برابر شوي وو نو غوښتل یې چې له یو بل نه یې مخکې کړي. څرنگه چې پخوا به سړکونه خراب وو نو باالاخره دواړه بسونه داسې یو ځای ته رسېدلي وو چې له یو بل نه مخکې کېدای نه شول نو ډریورانو یو بل ته ویلي وو که په رښتیا غواړې چې مقابله وکړو نو راځه چې دا بسونه سره ښکر په ښکر کړو او وبه یې جنگوو چې وگورو د چا بس قوي دی. دواړو ډرېورانو چې موافقه کړې وه چې بسونه سره وجنگوي نو سورلیو ته یې ویلي وو چې تاسې ښکته شئ چې مونږ بسونه سره په جنگ اچوو چې تاسې ژوبل نه شئ. سورلیو ورته ویلي وو چې مونږ درته دومره بېغیرته ښکاره شولو چې له بسونو نه ښکته شو او تاسې ځانته پرېږدو نو مونږ هم په بسونو کې کېنو او تاسې ځانته نه پرېږدو. **دې ته وایي غیرت.**

دویمه قصه: د یو چا کورته مېلمه راغلی و نو د کور خاوند ډېرې منډې ترړلې کړې وې چې مېلمه ته کوم پسه حلال کړي خو پسه یې نه و پیدا کړی او یوازې کوم چرگ چې په کور کې یې درلود هماغه یې ورته پوخ کړی و. شپه چې تېره شوې وه او سبا ته مېلمه رخصتېده نو کوربه دباندې خپل خر چې ولاړ و هغه یې په چره ایز ټوپک ویشتلی و. کوربه مېلمه ته مخ را اړولی او ویلي یې و چې اشنا بېگاه مې ډېر کوشش وکړ چې پسه درته حلال کړم خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسه مې پیدا نه کړ نو دا خر مې ځکه ستا په مخکې وویشته چې تا ته وښیم چې زه له تاوان نه نه وېرېږم که نه پسه مې درته حلالولو. دې ته وایي میلمه پالنه او غیرت.

نوټ: نو تاسې اوس قضاوت وکړئ چې له داسې ملت سره څوک ډغرې وهلی شي چې دا یې ذهنیت د مېلمه پالنې او غیرت وي.

د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنیني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه

د ډسمبر۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

ټاکنې په هر ملک کې سیاسي، حقوقي او تخنیکي اړخونه لري. کله چې د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کمیسیون د یو سلسله سیاسي بحثونو او ستونځو نه وروسته سږ کال د جولای په میاشت کې د افغانستان د حکومت له خوا جوړ شو، کاوون کاکړ او زه هم د دغه څوارلس کسیز کمیسیون غړي وو. مونږ د کمیسیون محترمو غړو ته په وار وار وړاندیزونه وکړل چې د فرمان له مخې مونږ باید لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال وړاندیزونه حکومت ته وړاندې کړو ترڅو ټاکنې په خپل وخت تر سره شي او له بحران سره مخامخ نه شي مګر د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کمیسیون اکثرو غړو زمونږ د دواړو غړو وړاندیزونو ته غوږ ونه نیوه او ټول وړاندیزونه یې په یوه کڅوړه کې حکومت ته وړاندې کړل او د دې تفکیک یې نه وکړ چې کوم یو د دې وړاندیزونو لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال (د کمیسیونونو تغیرول، د رایو باطلول، د انتخاباتي نظام تغیر...) دي. نو پر دې اساس مونږ دواړه مجبوره شولو چې د کمیسیون له غونډو نه خپل تحریم په علني توګه اعلان او د ټاکنو د اصلاحاتو د کمیسیون له وړاندیزونو سره خپل مخالفت وښیوو.

زمونږ د بایکاټ یواځینی هدف دا و چې د کمیسیون وړاندیزونه تخنیکي، سیاسي او حقوقي ستونځې لري او هم د افغانستان په موجوده شرایطو کې عملي جنبه نه لري او پر دې سربېره که دا فرمان عملي شي، د افغانستان راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ او بحران سره مخامخ کوي او پایلې به یې ولس ته د منلو وړ نه وي. مونږ خپل وړاندیزونه په لیکلې توګه حکومت ته ورکړل خو حکومت هم په ډېره عجله بې له دې چې د دې فرمان حقوقي، تخنیکي او سیاسي اړخونه وڅېړي په عاجله توګه تقنیني فرمان صادر کړ.

دا چې نن پارلمان د حکومت تقنیني فرمان رد کړ، د دې فرمان ردول راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ سره مخامخ کړې او مونږ همدا غم ژاړه چې د ټاکنو د بحران مخه باید له وړاندې نه ونیول شي. که څه هم د دې فرمان ردول حکومت او هم د ټاکنو د اصلاحاتو کمیسیون لپاره یوه ضربه ده خو د دې ترڅنګ د دې فرمان ردول حکومت ته فرصت په لاس ورکوي چې پارلماني ټاکنې په راتلونکې کال کې د ټاکنو د موجوده قانون په چوکاټ کې ترسره کړي په دې شرط چې حکومت له اوس نه لازم تصامیم ونیسي- او هېواد په راتلونکي کال کې له سیاسي بحران نه وژغوري.

لومړی او تر ټولو مهم سوال دا دی چې د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې پارلماني ټاکنې باید څه وخت وشي نو باید د هماغې مودې په دننه کې د داسې اصلاحاتو وړاندیزونه وشي چې د تطبیق وړ وي. زمونږ په اند چې څومره مونږ د سیاسي ډلو، مدني ټولنو او عام خلکو غوښتنو ته غوږ نیولی او مشورې مو کړې دي، د دوی غوښتنه همدا ده چې ټاکنې باید خامخا په راتلونکي کال کې تر سره شي او د هېواد د سیاسي ثبات لپاره حتمي ګڼل کېږي. نو پر دې اساس په ټاکنیز نظام کې هر ډول تغیر په یوه کال کې نا شونی دی. خو اما په لنډ وخت کې د موجوده سیستم په چوکاټ کې داسې اصلاحات راتللی شي تر څو په راتلونکې ټاکنو کې تر ډېره حده د تقلب مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونيول شي. مونږ پر دې باور يوو چې يوازې د ټاکنو د نظام پـه تغيـر سره د تقلب مخه نه نيول کېږي او حتي د دې امکان زيات دی چې هر تغير که په عجله کې رامنځته کېږي د تقلب کچه به لا نوره هم زياتـه کـړي. پـه ټـاکنو کې ځو مسايل ډېر مهم دي. د رايپاڼو د چاپ، انتقال او رايـه اچـونې او رايـو شمېرنې د بهير لپاره، قوي او واضحه تدابيرو د نيولو او دقيقې څارنې اړتيا ده تر څو ولس او د نوماندانو او د هغوی د استازو د ټاکنو پر پروسه بانـدې اعتماد لـوړ شي. پـه دې مـورد کـې د کميسـيون د کـارکوونکو د ګمارولـو د پروسې شفافيت، د مدني ټولنو او مطبوعـاتو د پارتنرشـيپ او مثبـت رول، د دولتي چارواکو او هم محلي زورواکو عـدم مداخلـه پـه ټـاکنو کـې مهـم رول لوبوي.

د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ

د ډسمبر ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، ويرجينيا، امريکا

پرمختللي هېوادونه خپل تاريخ پـه سـمه توګـه ثبتـوي او تحريـف پکـې نـه کوي. د ښو تاريخي پېښو نه ګټه اخلي او له بـدو تـاريخي پېښـو نـه عـبرت. متاسفانه په افغانستان کې زمونږ تاريخ سم نه دی ليکل شـوی او تحريـف او مبالغه پکې ډېره زياته شوې ده. د جدي شپږمه چې پـه ۱۹۷۹م کـال کـې پـر افغانستان باندې د روسانو د يرغل له ورځې سره مصـادفه ده دا هـم يـوه لـه هغه ورځو نه ده چې مونږ بايد ترې عبرت اخيستي وای، په خپل ځان متکـې شوي وای او د پردو هوراګانو تـه بايـد ځکچکـې مـو نـه وای وهلـې او د دنيـا جنګونه مو کورته نه وای راوړي. د ګاونډيانو او نړيوالو سره مو رابطـه سـاتلې وای خو د هغوی د دايمي مرستو په طمعه نه وای ځکـه پـه سياست کـې نـه

دايمي دوست شته او نه دايمي دښمن. چيناپان هر بحران ته فرصت وايي او له بحران نه ګټه اخلي. اما افغانانو لـه بحـران نـه خـو ګـټه هېڅکلـه نـه ده اخيستې بلکې له فرصتونو نه يې هم ګټه نه ده پورتـه کـړې. دا پورتـه ليکنـه پژواک خبري آژانس هم خپره کړې ده: http://goo.gl/gxQ1P9

خبرتيا

د ډسمبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

پرون يو چا کوشش وکړ چې زما د فيسبوک اکونټ له لارې زما د ای فـون ادرس بوک او ايميلونو ته داخل شي. ما ورته خړ خړ کتل خو دې مـاهره غـل په داسې چالاکۍ سره ادرسونه لټول چې زه هم ورته حيـران وم. يـو زوی مـې خوا کې ناست و نو راته يې وويل چې ای فـون مـړ کـړه او بيـا د کمپيـوټر لـه لارې د فيسبوک اکونټ پاسپورډ بدل کړه او هم فيسبوک اکونټ موقتي بند کړه. هماغسې مې وکړ د اوس مهال لپاره د دې غل لـه شره خلاص شـوم. ګورئ ای فون هم د کمپيوټري غلو (هيکرانو) نه مصوونه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د ویرجینیا ایالت کې دالس هوايي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ له موزیم نه کتنه

د ډسمبر د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م

پرون د خپل دفتر د ملګرو (استاد حمیدالله ناطق، پوپل حبیبي، نقیب خپلواک) او زوی مې ضیا، سره د امریکا د ویرجینیا ایالت د Dulles هوايي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ موزیم نه مو کتنه وکړه. د موزیم ټولې الوتکې او د هوانوردۍ افزار دلچسپه و خو د ټولو نه مهم د Discovery Shuttle هوايي بېړۍ چې د ځکمې په مدار یې تقریبا ۲۴۰ میلونه کیلومتره پرواز د ۱۹۸۱ م کال نه تر ۲۰۱۱م کاله پورې کړی و ولیدله. له دې نه مهمه مو د هغې الوتکې لیدنه وه چې د جاپان په هېروشیما سیمه باندې د اتوم بم استعمال کړی و. دوی د خپل تاریخ خواږه او ترخه ټول ساتي.

یوه خاطره د شهید سردار احمد په یاد

د حمل دویمه نېټه کال ۱۳۹۳ هجری، شمسی

هره وژونکې پېښنه دردوونکې او تراژیدي ده. نن مې د شهید سردار احمد د دوه ماشومانو ښایسته عکسونه په فیسبوک کې ولیدل چې له خپل پلار سره خوشاله ناست دي. دا دواړه ماشومان له خپل مور او پلار سره یو ځای د حمل د میاشتې له لومړۍ ورځې نه مخکې ماښام په بې رحمانه توګه د کابل په سرینا هوټل کې د برید کوونکو له خوا ووژل شول. په دې پېښنه کې زموږ یو تن ګاونډی د عبدالله په نامه چې پخوا د کابل د سرې میاشتې رئیس و هم شهید شو. د سردار احمد بل زوی په کوما حالت کې دی. ما ته د ۱۹۹۰ م کال د ډاکټر سعادت شګیوال مړینه راپه یاد شوه چې د پېښور په شاهین ټاون کې چا شهید کړ او د هغه زامنو زما له زامنو سره په مکتب کې یو ځای سبق وایه؛ نو مازیګر چې کورته راغلم، زامنو مې د کور دروازه زما موټر ته خلاصه کړه او سمدستي یې راته وویل چې زموږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. له سترګو نه مې اوښکې لاړې او ځان مې شهید حساب کړ، له ځان سره مې وویل که زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړشم او زما زامن همداسې بې سرپرسته پاتې شي نو د دوی به څه حال وي او څوک به یې اوښکې پاکې کړي. که موږ د شهید سردار احمد په قالب کې ځان وګورو نو د دې دردوونکې پېښې ژوندی انځور به وګورو. دا دردوونکې پیښه له هر لحاظه نه د غندلو وړ ده.

د پکتیکا د ارګون د پېښې غندنه

عکس: له رویټرز آژانس نه

د جولای د میاشتې ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د پکتیکا د ارګون په سیمه کې د پرون ورځې حمله باید په کلکه وغندل شي. دغه پېښه د ارګون ښار په منځ کې د عامو وګړو په منځ کې د موټر د انتحاري حملې په ترځ کې رامنځته شوله چې د سلو په شاوخوا کې کسان پکې شهیدان او په لس ګونو نور ټپیان شول. دا وحشیانه حمله د روژې میاشتې په دې مبارکو ورځو کې د عامو خلکو په منځ کې د اسلامي او انساني اصولو په ضد عمل دی په هیڅ ډول توجیه کیدای نه شي. پرونۍ خونړۍ حمله د احمدشاه بابا په مېنه کې هم د غندلو ده او همداسې د هیواد په نورو سیمو کې چې هره ورځ بېګناه افغانان په بېلا بېلو ډولونو په شهادت رسي ټولې دا پېښې زړه دردونکي دي. زمونږ تش په نامه چارواکي او مشران لا هم د خپلو ګټو او قدرت ته رسېدو په خاطر ګډوډي غواړي او نه شرمېږي چې دا وطن په سرو لمبو کې سوځي.

د تلیفونو د کمپنیو غلا په ښکاره ورځ

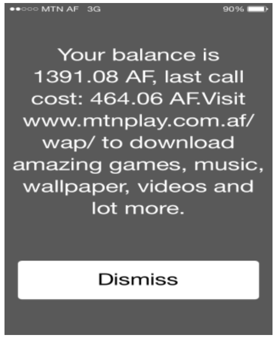

د جولای د میاشتې ١٨مه نېټه، کال ۲۰۱۴، کابل

د مخابراتو محترم وزیر سنګین صیب او د مخابراتو وزارت معین محترم ایمل مرجان صیب او د دغه وزارت نورو چارواکو ته خلاص لیک!

ګرانو دوستانو! دې وختونو کې د تلیفوني شبکو په هېواد کې د نورو زیاتو لانجو او د موقع نه په ګټه اخستنې سره د خلکو د تلیفونو نه په داسې ښکاره ډول غلاوې او دوکې شروع کړي دي چې هېڅ اندازه نه لري. ایا تاسې د دې مسوولیت نه لرئ چې د دې شبکو د غلاو مخه ونیسئ؟ دا د دې معنی نه لري چې یو څوک دې تاسې ته عارض شي او بیا تاسې پوښتنه وکړئ ځکه یو کس د ورځې د پنځو یا لس افغانیو په خاطر نه شي کولی چې خپل شکایت ستاسې د پروسیجرونو له لارې تعقیب کړي ځکه د مور نه یې لور غټېږي.

روشن کمپنۍ له مانه دوه زره افغانۍ په رڼو سترګو ووهلې. اوس مې ام ټې ان واخیست. دا هم د هغه نه بدتر دی. ماته چې تلیفون راځي له هغه نه هم پیسې وهي او زه چې چا ته زنګ وهم هم یې کټ کوي. څو ځلې مې د دوی د خدمتونو څانګې ته شکایت وکړ هیڅ نتیجه یې ورنه کړه. بیګاه یې لس دقیقې منتظر وساتلم او بیا یې ځواب رانه کړ. په اخره کې له دوی سره د اړیکې پیسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې هم له مانه کت کړې. دا عکس وګورئ چې له بهر نه ماته تلیفون راغی دوه دقیقې غږېدلی یم چې باید پیسې په هغه نفر چارج شوې وي خو لـه مانـه یـې ۴۶۴ افغانۍ کټ کړې دي. سبا ته یې دفتر ته ورځم او ګورم چې زمـونږ لانجـه څه نتیجه ورکوي او که نه؟

د خدمتونو سروس اول تا باندې څو دقیقې خپل اعلانات اوري او پیسـې هـم په تا چارجوي. دا دی انصاف او دا دی پـه ښکاره ورځ چـور. کـه دا د تلیفونـو کمپنۍ هره ورځ لس افغانۍ په دې ډول له افغانانو نه په ښکاره سـترګو ووهـي نو که لس میلونه کسان تلیفون ولري نو دوی د ورځې سل میلیونه افغـانۍ غـلا کوي. زما د ثبوت لپاره دا عکس وګورئ. څوک شـته چـې لـه دوی نـه پوښـتنه وکړي او که نه افغانان د تلیفونو د کمپنیو پر ضد باید بل موازي حکومت جـوړ کړي تر څو جان کیـري[1] راشي او د دوی پوښـتنه وکـړي او دا مسـئله د ملګـرو ملتونو د امنیت شورا ته محول کړي ځکه د افغانستان د امنیت شورا خـو د دا ډول ورو شیانو پوښتنه نه کوي.

[1] د جمهوری ریاست د دویم پړاو د انتخاباتو په خاطر د امریکې د بهرنیو چارو وزیرجان کیری افغانستان ته راغلی و چې د دواړو نوماندانو داکتر اشرف غنی او داکتر عبدالله تر منځ د رایو د شمیرنی په سر منځګړیتوب وکړي.

مدیریت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري

د جولای ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن راته زما د دفتر یو همکار دا پورته عکس راولېږه او رانه یې پوښتنه کړې وه چې دا عکـس د چـا دی؟ عکس ډېـر جالبـه و او ښـه مـدبر ماشـوم راتـه معلومېده خو ومې نه پېژاند ځکه دا عکس ما د اول ځل لپـاره ولیـد. بیـا یـې راته ولیکل چې دا د غازي امان الله خان د وړوکوالي عکس دی. رښتیا چې په ډېر جالبه انداز کې ولاړ دی چې د دې د سن او سال نـه یـې اکـټ ډېـر لـوړ دی.

یوه قصه راپه یاد شوه چې زما یو ملګری خدای دې یې وبښـي اوس نشـته، ویلې چې په ماشومتوب کې که کوم ماشوم نورو ملګرو ته ویلې چې زه له چا سره په لوبو کې ملګری شم؟ نو دا ماشوم د مشرتابه لیاقت نـه لـري او کـه کـوم ماشـوم وویلـې چـې لـه مـا سره څـوک ملګري کیـږي؟ نـو دا ماشـوم د مشرتوب او مـدیریت لیاقـت لـري. خبـره راتـه دقیقـه ښکاري. مـدیریت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهبري فطري د انسان په خټه کې اغږل شوې ده. که يو سړی هرڅومره په مديريت او سياست پوه وي خو که د ده په خټه کې د مديريت او سياسي مشرتوب دروني انگېزه نه وي نو نه ښه مدير کېدای شي او نه ښه سياسي مشر.

له دې عکس نه داسې معلومېږي چې د امان الله خان په خټه کې سياسي مشرتوب او مديريت اغږل شوي وو خو دا چې د وطن عيني او ذهني شرايط يې سم نه و ارزيابي کړي نو خپل اهداف يې عملي نه شول کړای. د هر سياسي حرکت د کاميابۍ لپاره، ښه مدبر مدير، پوه مشر، مخلص ټيم، د ښو او عملي اهدافو ټاکل مهمې ځانگړتياوې دي چې د برياليتوب سبب گرځي.

د فيس بک د هرې ليکنې په اړوند همېشه مثبتې او منفي تبصرې دوستانو کولې او همېشه د بحثونو لړۍ نور اړخونه پيدا کول. نو د امان الله د وړوکوالي د دې عکس په اړوند هم تبصرې ډېرې زياتې وشوې چې د بېلگې په توگه يو څو تبصرې دلته رانقلوم.

عبدالوکيل اټک صيب ليکلي و:

ستاسې د ليک نه يوه پوښتنه پيدا کېږي چې مديريت او مشرتوب يو دی که جلا؟ تاسې وايئ کېدای شي ښه مدير و خو شرايط يې ښه نه و ارزيابي کړي؛ نو څنگه ښه مدير شو؟

ما ورته په ځواب کې وليکل:

اټک صيب! تاسې پوښتنې ژورې دي او ژور بحث غواړي. د مديريت او مشرتابه اوصاف پخوا جدا و خو اوس دا ثابته شوې چې دا دواړه لازم او ملزوم دي. دا سمه نه ده چې د مدير هر کار به کامياب وي. ځکه هغه په شرايطو پورې اړه لري. که امان الله خان ښه مدير نه وای نو قدرت يې نه شو

نيولی او که ښه سياسي مشر نه وای نو د استقلال اعلان يې نه شو کولی. خو دا چې وروسته له ناکامۍ سره مخامخ شو، څه د ده محاسبه سمه نه وه او څه بهروني فشارونه و. خدای دې وکړي چې تر يوه حده مې ستاسې ځواب ويلی وي.

اټک صيب بيا وليکل:

زه وايم چې د دې تصوير نه د غازي امان الله خان مديريت او مشرتوب دومره نه ښکاري لکه څومره چې ترې پردی کلتور ښکاري دومره پخوا او دا جامه؟ غازي لالا ته همدا جامه بده بلا شوه چې انگريزي استعمار پرې تور پورې کړ او مونږ يې د يوه غله د ژي لاندې راوستو.

امين مدقق صيب ليکلي و:

زه فکر کوم اوس هم هماغه تعريف صدق کوي او هغه دا چې مدير يو جوړ شوی سيستم اداره کوي خو مشر پخپله سيستم جوړوي او بيا يې مخته وړي. کاميابي او ناکامي هم په دې پورې اړه لري چې يو مشر۔ څومره جامع او پوخ سيستم جوړوي نو د کاميابۍ چانس يې زيات دی. زما په اند هغه ولسمشران يا شهزاده گان چې ورته پاتې سيستم رهبري کړي تر ډېره مديران دي نه مشران. مثلاً زما په اند احمدشاه بابا مشر و خو تيمور شاه چې د پلار سيستم يې صرف مخته بوته يوازې يو پاچا او مدير و.

د مدقق صيب په ځواب کې ما وليکل:

مدقق صيب سلام! د منجمنت پر اساس د مديريت او ليډرشيپ اوصاف پخوا جدا و خو اوس يو ليډر بايد ښه مدير هم وي. مديريت بيا نو د وړې کچې نه نيولې تر غټې هر کچې پورې رسي. که سړی د دې عکس تصوير ته گوري نو د ده د لباس منظم توب د مديريت نښه ده. که يو سړی خپل ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم نشي سمبالولی نو څنګه به نور مدیریت سم کړي. په هر وخت کې د ملک او وطن د چارو سمبالولو ته مونږ ښه مدیریت او لیډرشیپ ته اړتیا لرو. دا طبیعي ده چې په هر انسان د هغه د چاپېریال حالات، کورني ژوند، اقتصاد او داسې نور اجتماعي او سیاسي حالات تاثیر لري. امان الله خان باندې هم دغه پورته حالاتو خامخا تاثیر درلود. یوه قصه مې د انګلستان د شهزاده چارلس راپه یاد شوه بل وخت کې به یې ولیکم روږه ماتې نږدې ده.

حیات پیاوړي صیب لیکلي و:

مونږ په کوچنیو خبرو پورې سولېږو او اصلي کار را څخه پاتې وي.

فریدون بارکزي صیب لیکلي و:

په ډېر تاسف سره باید ووایم چې موږ تر اوسه لا د غازي کار نامو ته د شک په سترګه ګورو او هغه ته خارجي نوم ور کوو. موږ ډېرو بهرنیو شیانو ته په خپل ورځني ژوند کې ځای ورکړی دی، د مثال په ډول په خارجي اسعارو معامله کوو، د بهرنیانو مرستې غواړو، په بهرني موټرو کې سپرېږو، د خارجي ټیکنالوژي نه ګټه اخلو...خو دې ټولو ته هیڅ څوک هېڅ هم نه وایي، اما که چا خارجي جامې واغوستلې بیا یې د افغاني دود سره سم نه بولو او ان تر دې چې د بهرني ټاپه پرې وهو. موږ ټول د هغو کسانو د کارونو عیني شاهدان یو چې پوره افغاني جامې یې پر تن وې خو کردار یې د ځناورو نه هم بدتره وو. او اوس هم دغه کسان په افغاني جامو کې پټ د افغانانو وینې څښي. متاسفانه موږ افغانیت په جامو او نورو ظاهري شیانو باندې تړلی دی، خو که په اصل کې ورته وګورو، د یوه افغان لوی ویاړ میلمه پالنه ده، د ظلم په مقابل کې درېدل دي، د پردو غلامي نه منل دي، د نورو د مال او عزت خوندي کول دي، د نورو د مرستې نه پرته پر خپلو متو تکیه کول دي او بلاخره د یوه ودان او پیاوړي افغانستان غوښتل او د هغه لپاره هڅې کول

دي. افغاني جامې اغوستل او داسې نور بې ارزښته دودونه پر ځای کول د هېواد په ودانولو کې هیڅ رول نه شي لوبولای، د دې لپاره یوه افغانه روحیه او عمل په کار دی.

که مو هېر وي نو در په یاد به یې کړم چې غازي د پورتنیو ټولو افغاني خصوصیاتو څښتن و. د افغانستان د خاورې اصلي ساتونکی او ستر رهبر و. د ملي حاکمیت او ځمکنۍ بشپړتیا لوی مدافع او په نړۍ کې د افغانستان د لوړ مقام غوښتونکی و. د اوسني افغانستان د سیاسي، نظامي، عدلي او قضایي، اجتماعي، او اقتصادي نظام بنسټ ایښودونکی و. الله پاک دې یې وبښي او روح دې یې ښاد وي.

رفیع الله نوابي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب! زه هم ستاسو سره په دې خبره کې هم نظر یم. ستاسو په خبرې پورې را په یاد شو چې زمونږ یو کلیوال دی چې نه یې ښونځی او نه یې لېسه لیدلې، خط لیکل او لوستل یې څه کوې (چې یعنې نه یې شي لیکلی) خو الله تعالی داسې مدبره پیدا کړی چې د کلي هغه ستونځې چې حکومت یې په کلونو کې فیصله کولی نه شي، دی یې په ډېر لنډ وخت کې او په ډېره معقولانه توګه حل و فصل کوي او دا مدیریت یا امریت د هر چا د وسې دنده نه شي کېدای او ریښتیا هم هر څه په تعلیم نه دي. استعداد او لیاقت خدایي دي ځینې شخصیتونه مونږ لرو چې دوکتورا او یا به ماستري لري خو دا جرات او استعداد نه لري چې ښه مدیریت او یا هم امریت وکړي.

تبصرې ډېرې وي خو بعضې لږ د چوکاټه خارجي او یا هم نورو قومونو او اشخاصو ته په کې ښکنځلې لیکل شوي وي. نو ما ورته په اخره کې ولیکل چې د ټولو دوستانو د تبصرو نه مننه. دا تبصرې به زما د مخکتاب د دویم ټوک یوه برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاره! دا جان کیري راته ډېر ډېر مه ځلوئ

د اگست ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

یاره! دا جان کیری راته ډېر ډېر مه ځلوئ زه يې هم پېژنم، مشوره يې منو، مرسته يې منو خو مونږ بايد هم ورته سمه مشوره ورکړو چې زمونږ په کـارونو کې گوتې ونه وهي او د وطن د خير خبره ورته وکـړو څکـه زمـونږ د وطن پـه خير کې د دوی خير هم شته دی.

مونږ ورته مشوره ورکړې وه چې مداخله په انتخاباتو کې نـه ده پـه کـار، د يو ځانگړي نوماند نه بايد ملاتړ ونه شي، د سياسي پروسې، د يـو بـا اعتبـاره ټولټاکنو او سياسي انتقال د قدرت حمايت بايـد وشي، بـې لـه انتخابـاتو او د هغه د پايلو د منلو نه بله لاره چاره نشته.

دا دوه کاله پخوا خبـره وه چـې اوس هـم زه پـه همـدې عقيـده يـم چـې د افغانستان د ثبات لپاره د پايلو د ژر تر ژره نهايي کولو نه بله چاره نشته. که دا پايلې ژر نهايي نشي او ونه منل شي دا د افغانستان د راتلونکې په خير نـه ده. ټاکنې د افغانستان راتلونکی ټاکي او که دا کار ونشيـ نـو افغانسـتان لـه لويو ستونځو سره مخامخ کېږي او دا به په راتلونکي کې انتخاباتو ته او هم د ډيموکراسۍ پروسې ته يوه لويه ضربه وي. دا عکسونه کابل ته د جان کيـري د وروستيو سفرونو نـه دي بلکـې د ۲۰۱۲ کـال داپريـل د مياشـتې د ۲۸ مـې نېټيې د سفر دي چې مونږ ورسره کتنه درلوده.

په پورته ليکنه بعضې دوستانو منفـي او مثبتـې نيـوکې کـړې وې چـا امريکايانو ته ښه نه ويل او چـا مجاهـدينو تـه بـد رد لـيکلي و او ځينـې دوستانو داسې تبصرې هم کړې وې چې گوندې ما هم ځان مهم ښـکاره کړی دی چې د امريکا د خارجه چارو وزير جان کيري سره پېژنم نو مـا بيا د دوی د تبصرو په اړوند دا لاندې عمومي تبصره وليکله:

د فيسبوک يو شمېر دوستان زه له نږدې نه پېژنم او هم مـا پېـژني خـو يـو شمېر زيات نور د فيسـبوک دوسـتان دي چـې سره فيسبوکي اړيکـې لـرو او تعداد يې زرگونو ته رسېږي، د دنيا په بېلابېلو هېوادونو او يا د افغانستان په بېلابېلو سيمو کې اوسېږي، هر يو د ځانگړو نظرياتو خاوندان دي او د هر چا لر ليد سره فرق لري. مونږ چې کله کله خپل نظريات سره شريکوو، په ليکنو سره تبصرې کوو او لايک کوو يې نـو هـدف دا دی چـې د يـو بـل د ليکنـو او تجربو نه زده کړه وکړو. که ښه تجربه وي بايد ترې گټه واخلو او که ناکامـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه وي بايد تکرار يې نه کړو. په بعضې مواردو کې مونږ سره هم نظره يوو او په بعضې مواردو کې هم نظره نه يو. زما ليکنې هم په همدې منظور دي چې څنګه د هر چا د منفي تبصرو او انتقادونو تحمل وکړای شو، د يو بل د ليکنو نه زده کړه وکړو، مونږ بايد تحمل پذيره اوسو او بعضې وخت بايد په خپلو خيالي احساساتو يو څه کنټرول راولو. زما په دې ليکنه او يا د عکسونو په ليدو د دوستانو تبصرې مې سر په سترګو قبولې دي او مطلب مې همدا و چې بحث پرې وشي. که بېلا بېل کسان يوه عکس ته له څو اړخونو نه همزمان جلاجلا وګوري نو د هر چا برداشت خامخا جدا وي ځکه له هر اړخ سره جلاجلا نور شيان سرې ګوري او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې د هر چا خبره سمه نه ده ځکه د هر يو کس ليدنه او برداشت سره فرق لري. بله خبره چې مهمه ده هغه دا ده چې ښه ليکوال او مقرر هغه دی چې د يوې خاصې موضوع په چوکاټ کې بحث وکړي نه دا چې موضوع يوه وي او تبصرې د نورو شيانو پرې کوي. زما د دې عکس او تبصرې موضوع ډېره واضحه ده، کنايه او نظر مې هم ډېر واضح دی.

خبره دا نه ده چې څوک له چا سره عکس وکاږي ځکه په عکسونو ايستلو له يو چا سره څوک نه غټېږي او نه وړوکی کېږي. مونږ عکسونه هره ورځ له هر چا سره وکاږو او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې مونږ سره هم نظره يوو. که په دې يو عکس کې وګورئ نو ډاکتر صيب عبدالله، اتمر صيب او زه سره ښکارو خو په دغه وخت کې زمونږ د درېواړو نظريات، تګ لاره او ټيمونه سره جلاجلا و خو بيا هم سره ناست و او د افغانستان په مسايلو مو سره بحث کاوه. دا چې امريکا نفوذ لري او که نه هغه جلا مسئله ده، تاسې پوه شه او تبصرې مو. نيت مې د افغانستان ابادي او د افغانانو سوکالي ده او په دې لاره کې مې تر خپله وسه هلې ځلې کړي او کوم يم. نه د چا شاباسي ته ضرورت لرم او نه د چا تشويق ته. د امتيازاتو د اخستلو په خاطر مې د هيچا

چاپلوسي نه ده کړې که هغه خارجی دی او که داخلی او بلکې همېشه مې ډېر امتيازات له لاسه ورکړي دي. د ځان سپيناوي ته ضرورت نه لرم. ستاسې سر مې ځکه په درد کړ چې هدف مې د دې اوږدې تبصرې نه همدا دی چې مونږ بايد ټولو موضوعاتو ته له هر اړخه وګورو تر څو د ټولو خواو د پوره تصوير په لرلو سره قضاوت وکړو. ستاسې د سوکالۍ په هيله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د والدینو مسوولیت د اولادونو پر وړاندې

د سپتمبر۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م کال، کابل

زه په په خپله پر دې عقیده یم چې د والدینو اول مسوولیت دا دی چې خپل اولادونو ته د تعلیم او تربیې سمه زمینه مساعده کړي او دویم مسوولیت یې دا دی چې خپلې کورنۍ او اولادونو ته دښمني ګانې پرېنږدي. د والدینو مسوولیت دا نه دی چې د حلالو او حرامو له لارې خپلو اولادونو ته سرمایه وګټي، لوړپوړي ودانۍ، مارکیټونه،کورونه او باغونه ورته جوړ کړي. که څوک د خپلو اولادونو پر وړاندې مسوولیت نه شي ادا کولی نو زما په اند هغه کس ولس او خلکو ته هم خدمت نه شي کولی. که هره دنده د هر چا په هر ځای کې وي نو باید د خپلې کورنۍ او اولادونو پر وړاندې بې تفاوته او نه اوسي. د ټولو مسوولیتونو او ستونځو سره

په تېرو څلور لسیزو کې ما تر یوه حده د اولادونو پر وړاندې خپل مسوولیت ادا کړی او د تعلیم زمینه مې دوی ته برابره کړې وه او دوی هم خپلو زده کړو ته په سختو شرایطو کې دوام ورکړی دی. هدف مې د ځان او یا کورنۍ په هکله تبلیغ نه دی خو پرون زما دویم زوی ضیا محمود میاخیل، زما د مشر زوی ډاکټر نایل محمود میاخیل یو پوستر راولیږه نو زیات د خوښۍ احساس مې وکړ نو ځکه مې دا څو کلمې ولیکلې او هغه دا پوستر مې د تاسې سره شریک کړ. خدای دې ټولو افغانانو ته صالح اولادونه ورکړي چې هم ځانته، هم خپلې کورنۍ ته او هم وطن ته خدمت وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښڅګه په امریکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت تصور تقویه شي؟

د اکتوبر ۱۵مه نېټه کال ۲۰۱۴م، واشنګټن

د تېرو دوه ورځو نه راپه دېخوا د افغانستان په امنیتي، اقتصادي او سیاسي حالاتو باندې د متحده ایالتو د صلحې انستیتیوت، درې لویې غونډې او هم د کانګرس د یو شمېر زیاتو غړو سره مجلسونه برابر کړي وو چې ما هم په کې برخه درلوده. په دې شپو ورځو کې د افغانستان د نوي منتخب حکومت په کله تصور مثبت خواته شوی او هغه کسان چې د افغانستان په چارو کې پوهېږي نو د امریکا له حکومت نه غواړي چې د افغانستان د منتخب جمهور ډاکټر اشرف غني د ریفورم اجنډا باید تقویه او حمایت ترې وکړي.

په دې لړ کې د امریکا د سنا د فوځي چارو د کمېټې مشر- سناتور کرل لیون Senator Carl Levine ته یوه لویه غونډه برابره کړې وه چې د غونډې تفصیل په لاندې لینک کې کتلی شئ.

http://www.usip.org/publications/senator-levin-says-us-afghan-ties-require-better-informed-american-public

دا غونډه چې د متحده ایالتو د صلحې د انستیتیوت د بورډ مشر- او د امریکا د ملي امنیت پخواني مشر Steve Hadley له خوا په مخ بېول کېدله، ما سناتور لیون ته وویل چې انتخابات په هر ملک کې ولس تقسیموي خو د افغانستان ولس هغه چاته رایه ورکړې چې د ریفورم او د ښې حکومتدارۍ اجنډا او پلانونه یې درلودل. نو اوس د انتخاباتو جنجالونه باید شاته واچول شي او د جمهور رئیس ډاکټر اشرف غني د ریفورم اجنډا باید تقویه او حمایت شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا د یحیی خیلو دردونکې پېښه

د نومبر ۲۳ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د لندن په هوايي ډګر کې وم چې الوتکې ته ختم چې د پکتیکا ولایت د یحیی خېلو د ولسوالۍ بلې دردونکې پېښې خبر مې واورېد چې سل کسه ماشومان او ځوانان د یو خودکشه کس د حملې په پایله کې چې د والیبال لوبې ننداره یې کوله شهیدان او زخمیان شول. دا ماشومان او ځوانان چې د لوبو کولو او لیدو لپاره راټول شوي وو په ناځوانمردانه توګه شهیدان او زخمیان شول.

ناځوانانو دا خو نه عسکري قشله وه او نه کومه سیاسي غونډه. دې ته به هم تاسې جهاد وایئ خدای مو په خپل قهر اخته کړه چې د دې زخمیانو میندې او پلرونه، خویندې او ورونه، او د افغانستان ټول ولس مو په وېر غمجن کړ.

د نړدې ملګري محمد حسن حسام مړینه

د مارچ ۱۵ مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کونړ

په ډېرې خواشینۍ سره مو خبر تر لاسه کړ چې د هېواد تکړه شاعر، لیکوال، قومي مشر۔ او ملي تجار، د فکر او عمل د جرګې د رهبرۍ شورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

غړي، محمد حسن حسام صيب د ورپېښې ناروغۍ له امله نن غرمه له دې فاني دنيا نه لاړ او وفات شو. انا لله و انا اليه راجعون .

له حسام صيب سره د تر څو کلونو راپدې خوا مې ډېر وخت له نږدې نه تېر کړی و. د حسام صيب مړينه يوه لويه ضايعه ده، د خپل وطن او خلکو سره يې خاصه مينه درلوده، د غريبو يې همېشه خيال ساته او همېشه يې د خير لپاره کار کاوه. د حسام په شعرونو او ليکنو کې همېشه د وطن مينه ځلېده او د ده نوم به د وطن د مينه والو د نومړ په لومړي سر کې ثبت وي.

د جمعې په ورځ د حسام صيب په شمول په خاص کونړ کې زمونږ په ځای کې سره يو ځای غرمه تېره کړه او پرون غرمه مو د ګنو دوستانو سره د ده په کور کې، د کونړ ولايت د نورګل په ولسوالۍ کې تيره کړه او وعده مو سره وه چې د کونړ د يو بل مخور مشر، وکيل صيب غلام محمد خان ساپي جنازه به د نرنګ په ولسوالۍ کې په شريکه سره کوو او ماښام به په چغه سرای (اسعد اباد) کې د حاجي صيب فضل اکبر (معاون حاجي) ميلمانه اوسو. د الله تعالی او بنده وعده سره يوه نه وي نو مونږ نن شپه له ډېر نږدې دوست او ملګری د خندا او صحبت نه محروم يو او ټول د غم په ټغر ناست يوو. غير د دوعا نه بل څه نه شو کولی. الله تعالی دې جنت فردوس حسام ته په نصيب کړي. د حسام صيب کورنۍ او نورو ټولو دوستانو ته، د کونړ او افغانستان ولس ته مونږ دوستان چې نن شپه سره په غم کې شريک يوو، د تسليت مراتب وړاندې کوو .

جنازه به انشاالله سبا ته د ده په پلرني کلي، د نورګل په ولسوالۍ کې وي. وخت به وروسته تعين شي. دا دوه عکسونه د جمعې د ورځې په خاص کونړ کې او د پرون ورځې د ده په کور کې، د حسام صيب د دوستانو لپاره شريکوم چې له مونږ سره د يادګار په توګه پاتې وي.

د خوست تراژيدونکې پېښه او برمنګهم کې د نيالګيو ايښودل

د اپرېل د مياشتې درېيمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، برمنګهم، انګلستان

نن مو په برمنګهم (Birmingham) انګلستان کې د ګرانو دوستانو سره چکر وواهه او د انجينر صيب حسيب لطفي، عبدالله خان، ذبيح الله عنايت، امان خان، انجينر صيب عبدالروف او اجمل جان سره مو نيالګي وکرل. د دې نيالګو نه به مونږ ګټه وانخلو خو د محيط زيست سره به مرسته وکړي او يو څه د ګټې باد به يې زمونږ وطن ته هم کېدای شي چې راورسېږي. مونږ چې څه ښه کارونه په وطن کې او يا په نورو هيوادونو کې کوو نو بايد په دې طمعه ونه اوسو چې ثمره به يې همدا مونږ خورو او که نه نو مونږ يې څه کوو. که مونږ همدا روحيه په خپل وطن کې پيدا کړه چې د وطن لپاره کار وکړو نه د ځان لپاره نو بيا مونږ کولو شو چې د جنګونو مخه ونيسو او خپل وطن اباد کړو. د وطن د ابادۍ او سوکالۍ په صورت کې نو بيا زمونږ شخصي، د کورنۍ او هم زمونږ د راتلونکو نسلونو ګټې خامخا خوندي پاتې کېږي. خو د افسوس ځای دا و چې مونږ د خوست د ناوړې او بوګنونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې راپور تر لاسه کړ چې په لس ګونه زموږ هېوادوال د مظاهرې په وخت چې خپل آواز د والي پر ضد اوچت کړي د یوې ناځوانه ځان وژونکې له خوا شهیدان او زخمیان شول.

سوال دا دی چې ولې زموږ په وطن کې وینه دومره ارزانه ده چې زموږ په لسګونو هېوادوال په هغه او دغه وژل کېږي او زموږ هېوادوال د څو محدودو کسانو د ناوړه ګټو قرباني کېږي، هره ورځ د دوی میندې بورې کېږي، سرتورې یې کونډې کېږي او په لس ګونه ماشومان یتمان کېږي؟ ایا ولې وجداني مسوولیت نشته دی؟

والي که هر څومره ښه سړی هم وي خو چې کله د ولس او د ده ترمنځ واټن دې مرحلې ته ورسېږي او دومره ولس یې مخالفت وکړي نو دی په خپله باید دنده پرېږدي. جناب وکیل صیب چې ځان د ولس استازی بولي او په دې پوهېږي چې امنیت سم نه دی نو ولې خپل ولس له خطر سره مخامخ کوي کېدای شوای چې خپل اواز یې د مطبوعاتو او رسنیو او یا نورو لارو اوچت کړای وای ځکه دې هم په پارلمان کې، هم مطبوعاتو ته او هم جګ پوړو چارواکو ته لاس رسی درلود. والیان خو هسې هم سرپرسته و او بدلیدونکي دي نو دا چې د داسې غونډو جوړول څومره ارزښت درلود او که نه جدا خبره ده. هغه چا چې د دې حملې طرحه جوړه کړې او یا یې عملي کړې ده ایا دوی به هم د انسانیت او اسلامیت طمعه لري؟ الله تعالی دې په دې ملت ورحمېږي.

عجیبه دنیا ده

د اپرېل د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

عجیبه دنیا ده چې پرون درسره وي خو نن د دې فاني دنیا نه درسره خدای په اماني کوي. خدای بښلی حسام صیب راسره تر یوې میاشتې دمخه و او هم څارنوال صیب محمد حیدر تر نن سهاره ژوندی و. یو یې الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالى په خپل مرګ رانه واخيست او څارنوال صيب نـن د وطـن د دوښـمنانو له خوا په جلال اباد کې په شهادت ورسېد.

منزل د ټولو يو دى   خو سفر جدا جدا

الله تعالى دې په داوړو ورحمېږي.

واېي افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي لاندې انځو ته په ښه دقت سره وګورئ

د جولاى د مياشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون يو ملګرى زما دفتر ته راغى او راته ويې ويـل چې افغانـان د پښـو پـه ځاى په سر مزل کوي او نـوره دنيـا پـه پښـو مـزل کـوي نـو پـه دې اساس د افغانانو او دنيا ترمنځ د تفـاهم ژبـه نشـته. د دغـه ملګـري خبـره راتـه ډېره عجيبه غوندې ښکاره شوله او رښتيا هم ده ځکه افغانـان سرزوري خلـک دي نو ځکه په سر مزل کوي.

که څه هم زه په انځورګرۍ کې ښه نه يم خو د دې ملګري د خبرو مفهوم مې په دې لاندې انځور کې ترسيم کړ. که انځور ته وګورئ هغـه څـوک چې په سر ځي نو هغه د نورو خلکو پښو ته خبرې کوي نو ځاى نـه نيسيـ او کـه څوک په پښو ځي نو هغه يوازې د هغو کسانو پښو ته خبرې کوي څـوک چې په سر ځي نو بيا هم د دوى خبرې ځاى نـه نيسيـ. ښـه بـه دا وي چې هغـه کسان چې په پښو ځي، د يو بل د سرونو سره خبرې کولى شي نـو بايـد د يـو بل سره د تفاهم او هم غږى ژبه پيدا کړي که نه مونږ بـه يـوه سـتونځه هـم خپله حل نه کړاى شو.

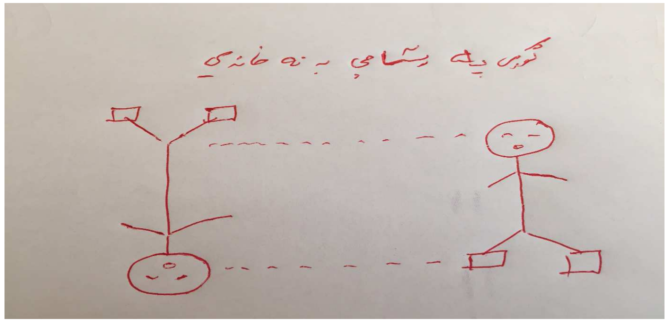

د سپټمبر د مياشتې ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م:

د سولې د نړيوالې ورځې په نمانځونده کې پـه افغانسـتان کـې د سـولې لپاره د مدني ټولنـو د شبکې له خوا دا ايـوارډ ماتـه راکـړل شـو او پـه افغانسـتان کـې د سولې د راوستو په هکله زما د کارونو ستاينه يې وکړه. زه په افغانستان کـې د سـولې د مدني ټولنو د عمومي شبکې له مشرتابه نه مننه کوم چې دا ايوارډ يې ما ته راکړ او پـه افغانســتان کــې د د ايمــې سولې په اړه يې زما د کـارونو او ليکنو ستاينه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوې تحفه

د سپټمبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډېر مې یاد شوي خو دا ژوند همېشه نیمګړی دی. دوی خو لا خاندي او خوشحاله دي یوازې د نیکه له مینې نه محرومه دي.

افسوس د هغو ماشومانو په حال چې د ناولي جنګ له امله نه په سر سیوری لري او نه یوه مړی ډوډۍ، نه ښوونځي ته د زده کړې فرصت لري او نه کالي پر تن، نه په کور کې مصئون دي او نه بهر، یتیمان دي نه د مور غږ اوري نه د پلار او نیکه آواز، د حال نه په کرکه کې دي او راتلونکې یې نا معلومه دی.

الله تعالی دې زما د ماشومانو او لمسیانو په ګډون او خاصتاً د پاکو او معصومو ماشومانو په خاطر د افغانستان په ټولو وګړو رحم وکړي چې د امن او د سولې په فضاء کې ژوند وکړي. امین یا رب العالمین

27 October 2015

د هسپانیې له پادشاه شپږم فلیپ سره تر کتنې وروسته همدا شېبه د مادرید کلب په کنفرانس کې او ژمنه یې وکړه چې له افغانستان سره به خپله مرسته جاري ساتي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

د سوډان مشهور سیاسي مشر صادق المهدي چې دوه دورې صدراعظم و او هم د اومه پارټۍ مشر دی چې ۱٦ کاله بند یې هم د نظامي دیکتاتورانو له لاسه لیدلی دی ښه او دلچسپه مجلس یې درلود. دی نهایت پوه او با تدبیره سیاستوال او اقتصاد پوه دی او په ټول کنفرانس کې ډېر په واضحه توګه غږېده. د افغانستان په مشکلاتو مو هم خبرې سره وکړې او د افغانستان په ټولو ستونځو پوره اګاه و. صدراعظم المهدي په دې عقیده دی چې موجوده حکمتونو په زیاتره هېوادونو کې خپل اعتبار له لاسه ورکړی دی او همدا شان د ملګرو ملتونو موجوده اداره په همدې شکل نه شي کولی چې د نړۍ ستونځې حل کړي باید په دواړو ساحو کې چې هم په بحران ځپلیو هیوادونو کې با اعتباره حکمتونه رامنځته شي او هم د ملګرو ملتونو په اداره کې د

تصمیم ګیرۍ په اړوند او هم د ساختار په هکله جدي تغیرات راشي ترڅو د نړۍ اوسنۍ ستونځې حل شي.

خواجه صدیقي صیب د پورته پوسټ په اړوند لیکلي و:

رښتیا هم همداسې ده ګرانه میاخیل صاحب او ډېره دقیقه تحلیل او نواقص د موجوده قرن په ګوته کړې. زما په اند مخکینی قرن د استعمار او نوی استعمار قرن و او اوسنی قرن د صادراتي حکومتونو قرن دی هسې د پسرلي او بهار نوم پرې باندې ږدي نه مرسل ګلونه پکې غوړېږي او نه بوی د شبنم تربنه راځي فقط د وینو او بې ګناه انسانانو وژنه پکې وینو. او د ملل متحد مصنوعي رول او موجودیت هېڅ هم نشي کولای څه چې دغه پینځه دایمي غړي وغواړي همغسې کوي او د دوی پر سترګو هېڅ نه شنه کېږي او نه سور کېږي او اسماني تندرونه پر هر چا باندې دوی غورځولی شي. دا یو واقعي خبره یې کړې چې هر څه باید بدلون ومومي او یو قدرت او حیثیت ملل متحد ته حد اقل دوی باید قایل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادريد، هسپانيه

د چلي پخواني جمهور رئيس Ricardo Lagos راسره نن د خبرو په پينل کې يو ځاى و. دى پر دې عقيده دى چې د دې لپاره جوابګو يا Accountable حکمتونه رامنځته شي بايد داسې ميکانېزم وي چې د ولس اواز په محلي سطحه واورېدل شي، له ولس سره بايد خبرې وشي او ولس بايد په تصميم کې برخه واخلي. ده زياته کړه چې يو عمده ستونځه د پخوانيو بيروکراتانو دا ده چې دوى په ټيمي کار کولو باندې عقيده نه لري. که ولس په تصميم ګيرۍ کې برخه ونه لري که هر څومره ښه کار ولس ته هم وکړي بيا هم ولس حکومتونو ته د شک په سترګه ګوري.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، مادريد، هسپانيه

د مکسيکو پخواني صدراعظم Felipe Calderon سره مې د کنفرانس په حاشيه کې خبرې وکړې. مکسيکو هم د افغانستان په شان د مخدره موادو د قاچاق او په مخدره موادو د روږدو کسانو له زياتوالي سره مخامخ دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د هسپانيې د مادريد ښار

چې په وطن کې يې په وطن دې يو شان زړه درد کوي او چې لـه وطن نـه بهر يې نو په وطن دې بل شان زړه درد کوي. د شپې نهـه بجې وې چې لـه خپل هوټل نه ووتم چې ګورم د مادريد ښار په يوه سړک بانـدې پـه سل هـاو کسان په بايسکلونو سپاره دي د خوشحالۍ او د امن په فضاء کې چې موسم هم ډېر ښه دی، تيرېږي. کاشکې داسې امن زمونږ وطن کې هـم وای، ارامـي وای او خوشحالي وای، نه طبيعي افتونه وای او نه په لاس جوړ شوي افتونه.

په مادريد کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادريد ښار، هسپانيه

د مادريد ښار په زياتره رستورانتونو او قصابيو کـې ډېـر زيـات د حيوانـاتو ورنونه چې په ښايسته کڅوړو کې پوښل شوي وي، ځوړول شوي دي. ما له يو چا نه پوښتنه وکړه چې د دې مالونو (ځاروېو) ورنونه ولې داسې ځوړول شـوي دي او د دې فلسفه څه ده ځکه د داسې غوښو خرڅلا د اروپا او يا امريکا پـه نورو هېوادونو کې نـه ليـدل کېږي. دا غوښې لانـدی شـوي دي او اکـثره د خـوګ ورنونـه دي. ده راتـه وويـل چـې د دې غوښـو ځـوړول هغـه وخت پـه دوکانونو کې رواج ومونده چې جرمني غوښتل چې دا سيمه ونيسي نـو خلکـو د خوګانو د لاندې ورنونه د خپلو دوکانونو په مخکې ځوړول چې وښـايي دوی يهودان نه دي ځکه يهودان د خوګ غوښه نه خوري.

دا لاندی دوی د کلونو کلونو لپاره هم ساتي او حتـی يـوه کـس راتـه وويـل چې د هسپانيې په سهيل کې چې کله د چا په کـور کـې ماشـوم وشي نـو بيـا دوی لاندی کوي او د دې لاندي ورون تر هغه پورې ساتي چې کله دا ماشوم واده وکړي او بيا يې د ده د واده پـه ورځ پـه شريکـه خـوري. دا لانـدی ډېـر قيمته هم دی ځکه د ښه لاندي يو کيلو تقريبا ۶۰ يورو قيمت لـري يعنـي يـو کيلو تقريبا په ۳۵۰۰ افغانۍ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل په لور د مادريد له ښار نه خدای په اماني

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادريد ښار، هسپانيه

زما د سفر دويمه موخه دا وه چې خپله د ماسټرۍ شهادتنامه تر لاسه کړم، دا موخه مې هم حاصله شوه. د مادريد ښار ډېر ښکلی دی او ښه خلک يې هم د نورو اروپايي ښارونو د اوسېدونکو سره فرق لري او شايد علت يې دا وي چې د شرقي ټولنې نښې پکې شته دي ځکه دا سيمه يو وخت د مسلمانانو د امپراطورۍ جز و خو د پينځم ستون له لاسه خرابه شوله. نه پوهېږم چې دوی به يې اوس په خرابېدو خوشحاله وي او که خفه؟ د مسلمانانو اوسني حالت ته چې ګوري نو شايد خوشحاله اوسي.

دوستانو! ما د خپلې ماسټرۍ د شهادتنامې عکس ځکه خپور کړ چې تر څو زمونږ ځوان نسل ته يو څه تشويق شي چې زه په دې عمر کې سبق وايم نو له دوی نه هم وخت تېر نه دی او بايد زيات کوشش وکړي. پخوا به په

لږه انګليسي ژبه پوهېدلو او په دولسم شهادتنامه او يا حتی د دی نه په کم تحصيل يو څه ګذاره کېدله خو اوس يوه ماسټرۍ باندې هم سم کار په خپل همت او ضوابطو نه شي پيدا کولی. زمونږ ځوان نسل له نورو ستونځو سره سره، اوس او هم په راتلونکي کې له زياتو علمي رقابتونو سره مخامخ دی نو زيات کوشش ته اړتيا لري تر څو دوی په راتلونکي کې د ځان لپاره، د خپلې کورنۍ لپاره او هم خپل ولس ته د خدمت مصدر وګرځېږي. ځوان نسل بايد بهانې ونه کړي چې سبق نه شي ويلی. همدا زما نصيحت خپلو اولادونو او کورنۍ ته هم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الحاج محمد حسن حسام صيب په ياد

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

الله تعالې هر انسان ته جلاجلا عادتونه، پوهه او اجتماعي خصلتونه ورکړي دي. زياتره اجتماعي کړه او وړه د انسان په خټه کې پـه فطرتي توګـه اغـېـل شوي دي. ډېرى شيان سړى له يو بل نه په طبيعي توګه او يا د زده کـړې لـه لارې حاصلولى شي خو اجتماعي سلوک د هر سړي له بل سره فرق لري او يـو انسان د بل انسان ځاى په ټولنه او اجتماع کې نـه شي نيـولى. خـداى بښـلى محمد حسن حسام هم يو له هغو انسانانو نه و چې د هغه تشه ډکول ممکنـه نه ده.

الحاج محمد حسن حسام چې زما نږدې ملګرى و، په اخري څلـورو کلونـو کې دواړه زياتره وخت ډېر سره يو ځاى و او د ده د ژونـد دوه اخـري ورځـې مو په کونړ کې سره يو ځاى تېرې کړې. حسام صيب ليکوال او شاعر و، دى ملي تجار، قومي، سياسي او هر اړخيزه شخصيت و. د خاص طبيعت او مزاج

خاوند و چې د ده کميني، تواضع، مېرانه، ميلمه پالنه، علميـت او د علـم او فرهنګ په لاره کې مرستې د يادولو او د قدر وړ دي. حسام صيب به همېشه د غريبانو لاسونه نيول او له هغوى سره به يې مرستې کولې او کوشش بـه يـې کاوه چې بې ريا مرسته وکړي.

د حسام صيب له مرګ نه يوه ورځ دمخـه، د شـنبه پـه ورځ چـې د ۲۰۱۵م کال د مارچ د مياشتې ۱۴مه نېټه وه، د کونړ ولايـت د کـوز نورګـل پـه کـلي کې د حسام صيب په کور کې ميلمانه و چې يـو وړوکـى ماشـوم چـې د لسـو کلونو و راغى او د حسام صيب نه يې غاړه چاپېره کړه. دا هلک چې پاچا يـې ورته ويلې په ظاهري توګه خيرن او لېـونى و خـو حسـام صـيب وويـل چـې دا ماشوم عجيبه عادتونه لري او ټول يې په دغه سيمه کې پېژني، د هيچـا پـروا نه لري او د نورګل د ټولو خلکو د ټليفون شمېرې يې په يادو يادې دي. دغـه هلک د حسام صيب نه د هغه ټليفون واخيست او پـه ټليفـون کولـو يـې پيـل وکړ او هم د ټولو عکسونه يې اخيستل. حسام صيب وويل چې ده ته څه ويل نه دي په کـار او پرېـږده چـې خوشـحاله وي. حسـام صـيب دې ماشـوم تـه دومره مينه ورکړه چې زه فکر نه کوم چـې کـه خپلـو اولادونـو تـه هـم څـوک داسې مينه ورکړاى شي. د حسام صيب زړه سوى او کمينتـوب پـه همدغـه قصه کې ښه خلاصه کېداى شي.

حسام صيب به همېشه خوش رويه و او که چېرې به په قهر هم شو نو بيـا به يې وروسته خندلې چې کله همداسې هم په کار ده ځکه د ده غصه او قهر د کينې او عقدې نه نه وه او هر څه به يې له يـاده ايسـتل چـې د ښـه او مسلمان انسان صفت همدا دى چې کينه او عقده د درې ورځو نه زياته ونـه ساتي البته دا په دې معنى نه ده چې څوک د خپلو پرنسپونونه تېر شي.

حسام صيب له افغانستان سره او خپلو خلکـو سره خاصـه مينـه درلـوده او همېشه به حاضر و چې د ملي وحدت او وطن د سوکالۍ لپاره قرباني ورکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د حق ویلو په ځای کې به یې له چا نه ډار او وېره نه درلوده. د ۲۰۱۴م کال د انتخاباتو نه مخکې مونږ یوه ډله دوستان سره راټول شولو، د فکر او عمل جرګه مو جوړه کړه او دا مو وپتېیله چې راځئ له هغو مشرانو سره اړیکې ونیسو څوک چې غواړي او یا اراده لري چې د جمهوري ریاست کرسۍ ته ځانونه کاندید کړي ترڅو د دوی ترمنځ اتحاد راولو نو حسام صیب مو د دې جرګې د منشي په توګه وټاکه. د زیاتو بحثونو او تماسونو نه وروسته یوه ورځ مو علی احمد جلالي صیب، ډاکتر صیب اشرف غني احمدزی، ډاکتر صیب زلمی خلیل زاد، قیوم کرزی، ډاکتر صیب انورالحق احدي، محمد حنیف اتمر او د فکر او عمل جرګې د رهبرۍ یو شمېر غړي د هلمند د پخواني والي محمد ګلاب منګل په کور کې سره راټول کړل او د دوی نه مو وغوښتل چې تاسې باید سره یو ځای شئ او که نه مونږ ستاسې له یوه نه هم هیڅ حمایت نه کوو.

د فکر او عمل د جرګې په استازیتوب حسام صیب خبرې وکړې او دې مشرانو ته یې داسې سختې وویلې او ورته یې وویلې که تاسې یو ځای نه شئ نو تاسې مونږ ته هیڅ ارزښت نه لرئ. تاسې یقین وکړئ چې د دې ټولو مشرانو نه یې لار ورکه کړه. د همدې جرګې د غړیو هلې ځلې وې چې د تحول او تداوم ټیم جوړ شو او د ډاکتر صیب اشرف غني په مشرۍ د هغه د کاندیداتورۍ نه ملاتړ وکړ. د دې نه برسېره مونږ مختلفو ولایتونو ته سفرونه وکړل او ولس مو دې ته وهڅوه چې په ټاکنو کې ګډون وکړي. د انتخاباتو د داستان قصې ډېرې اوږدې دي او که وخت مساعد شو نو د کتاب په شکل به یې ولیکم چې چا څه او څه وکړل.

حسام صیب د کونړ اکثره ولسوالیو ته سفرونه وکړل له خلکو سره یې وکتل او له خپله ځانه یې مصارف وکړل تر څو د تحول او تداوم ټیم د ډاکتر صیب اشرف غني په مشرۍ بریالی شي. مونږ د ډاکتر صیب اشرف غني

حمایت د هېواد د ابادۍ، ارامۍ او په سوله ییزه توګه د قدرت د انتقال په خاطر کړی و. د فکر او عمل د جرګې غړو حمایت د ډاکتر صیب اشرف غني د ټیم نه د شخصي ګټو او کرسیو د نیولو په سر معامله نه وه نو په همدې منظور به حسام صیب او د فکر او عمل د جرګې نور غړي ډاکتر صیب ته همېشه سپینې خبرې کولې.

یو ماښام د کونړ یو شمېر مشران ډاکتر صیب اشرف غني خپل کور ته وغوښتل نو په اخره کې ما ورته وویل چې زمونږ مشکلات اسانه دي او خپل منځو کې حل کولای شو او څه خبره نشته. ډاکتر صیب اشرف غني وویل چې یوه خبره پاتې ده ځکه تا او حسام صیب به ما ته ویلې چې زه حوصله نه لرم خو اوس چې ګورم چې زه حوصله لرم اما تاسې بې حوصله کېږئ او هر څه وایئ او ما غوږ نیولی دی. د ډاکټر صیب په دویم دور کې مونږ همدا اوسني خوبونه لیدل که د کمپاین دا بعضې غړي چې په دویم دور کې یې هر څه په لاس کې نیولي وو که په حکومت کې دوی همداسې خپلو شومو اهدافو ته دوام ورکړي نو د ډاکټر صیب اشرف حکومت به له سختو ستونځو سره مخامخ کړي. زمونږ اټکل سم و.

په هر حال د الله تعالی او بنده وعده برابره نه وي. کله چې مونږ د شنبې په ورځ رخصتېدو نو وعده مو کېښودله چې سبا ته به په نرنګ ولسوالۍ کې سره یو ځای کېږو او د مرحوم وکیل صیب غلام محمد خان د جنازې نه وروسته به شپه چغه سرای ته ورو او هلته به د معاون حاجي (حاجي صیب فضل اکبر) په ځای کې شپه په شریکه تېرو او ښه ګپ او شپ به سره ولګو. د یکشنبې په ورځ د سهار له خوا ما حسام صیب ته د خاص کونړ ته ډېر ټلیفونونه وکړل خو ټلیفون یې رخ نه شو او زما مطلب دا و چې د غرمې لپاره که خاص کونړ ته زمونږ ځای ته راشي نو ښه به وي بیا به له هماغه ځایه د نرنګ ولسوالۍ ته لاړ شو تر څو په دوه بجو د وکیل صیب غلام محمد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنازه کې چې د امریکې نه یې جنازه راوړې وه برخه واخلو. وکیل صیب غلام محمد خان دې الله وبښي هغه هم د کونړ ولایت دروند، عالم او فاضل مشر و چې د ډیموکراسۍ په لسیزه کې د افغانستان د ولسي جرګې غړی و. په هر حال زه نرنګ ته لاړوم او له ده سره مې هیڅ تماس ونه شو نیولی ځکه د هغه د ډریور نمبر هم کار نه کاوه. په جنازه کې مې معاون حاجي صیب ولیده او راته یې وویل چې د حسام صیب د ډریور ناصر سره یې تماس ونیولی شو او حسام صیب باندې په همدغه ورځ سهار د یولس بجو په شاوخواکې د زړه حمله راغلې او جلال اباد ته یې په عاجله توګه وړی دی.

په جلال کې یې حسام صیب یو شخصي- روغتون ته وړی و او ډاکترانو ورته د معدې دوا ورکړې وه او ورته یې ویلي و چې باید استراحت وکړي. ناصر حسام صیب د هډې فارم ته چې هلته یې د چرګانو لوی فارم درلوده، انتقال کړی و. کله چې مونږ له ناصر سره خبرې وکړې هغه راته د ده د تکلیف علایم وویل نو زما زوی ډاکتر نایل محمود چې د امریکې نه راغلی و نو سمدستي یې ورته وویلې چې دا بېرته روغتون ته یوسئ او هلته دې یې ډاکټران تر نظارت لاندې ونیسي- ځکه دا علایم د زړه د حملې دي. له همدې نه وروسته چې ناصر غوښته دی روغتون ته انتقال کړي پر ده باندې بیا د زړه حمله راغلې وه او روغتون ته یې په لاره کې ساه ورکړه. انا لله و انا الله راجعون.

دی لاړو خو د ده قصې او ارمانونه له مونږ سره باقي دي. د ده مرګ د ده د کورنۍ، دوستانو او د افغانستان لپاره یوه لویه ضایعه ده. د حسام صیب تشه نه ډکېدونکې تشه ده او داسې کسان په هره سیمه او کورنۍ کې په پېړیو کې یو کس پیدا کېږي چې د حسام صیب په شان هر اړخیزه صفتونه ولري. د الله تعالی له دربار نه ورته جنت فردوس غواړم او روح دې یې ښاد وي.

د اوښتون ټولنې له خوا ستاینلیک

د ډسمبر دویمه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

د لویې پکتیا په سیمه کې له اوښتون ټولنې نه مننه کوم چې ما ته یې دا ستاینلیک پرون د ډسمبر پر لومړۍ نېټه په دې منظور راکړ چې تېر کال مو په ټاکنو کې په دغه سیمه کې د ځوانانو او اوښتون ټولنې سره په شریکه کار کړی و. زه د اوښتنون ټولنې د مشرتابه او ټولو ځوانانو د دې قدردانۍ نه مننه کوم. له ښي خوا نه: ډاکتر محمد نعیم احمدزی، زه، نوښتګر صیب او محمد موسی مصطفی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟

د ډسمبر ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د وردګ د سیداباد په سیمه کې د ملي اردو په ډزو کې ۹ ماشومان ووژل شول:

لهچانه به پوښتنه وکړو چې ولې زمونږ وینه دومره ارزانه ده؟ هره قطره وینه چې د افغانانو تویږي د افسوس او ژړا خبره ده. تر څو چې په خپلو ځانونو پخپله رحم ونه کړو د نورو نه طمعه په کار نه ده. الله تعالی هم د

هېڅ یوه قوم په حالت کې تغیر نه راولي تر څو دوی پخپله په خپلو ځانونو کې تغیر رانه ولي. د وردګو د دې ګلالیو ماشومانو په غم کې ټول افغانان شریک دي او د ټولو افغانانو شریک غم دی.

په شګو کې ژوند

د ډسمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ابوظبی

که څه هم د خلیج د اکثره هېوادونو نظامونه مطلقه شاهي نظامونه دي خو د دې هېوادونو مشرانو خپل ولس ته هم کار کړی دی. د شېخانو له ژوند سره زما کار نشته ځکه مطلقه شاهي نظامونه ځانته خپلې ستونځې لري.

د متحده اماراتو اوه ایالتونه یوه شګلنه سیمه ده خو دوی پکې د دین او دنیا هر نوع سهولتونه خپل ولس ته برابر کړي دي. د ابوظبی ترقي او پرمختګ ته سړي حیرانېږي چې د دې هېواد مشرانو بلا تشبه د دنیا پر سر جنت خپلو ځانونو او هم خپلو خلکو ته جوړ کړی دی. د مکاتیبو او پوهنتونو او جوماتونو څه کمی پکې نشته او مسلمانان هم دي خو نه خپل وطن ورانوي او نه یو بل زمونږ په شان وژني. دوی زمونږ په شان نه دي ځکه مونږه په شعوري او غیر شعوري توګه خپل وطن ورانوو، یو بل وژنو او له هیچا سره مو کور او کلی نه کېږي.

د ابوظبی د شیخ زاهد جومات په سیمه کې یو نمونه یي جومات دی چې ویل کېږي پینځه ملیارده درهمه پرې لګېدلي دي چې تقریباً یو نیم ملیارد ډالره کېږي. همدا شان د ابوظبی پخوانی شاهي ماڼۍ باندې تقریباً څلور ملیارده درهمه چې یو ملیارد ډالره کېږي لګول شوي دي. افسوس زمونږ په حال چې د تېرو څو لسیزو جګړو نه اوس هم عبرت نه اخلو او د خسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدنيا والاخره په لوري روان یوو. عاقبت به خير. د ابوظبۍ یو څو عکسونه له تاسې سره شريکوم:

د پورته ليکنې په هکله دوستانو خپل ډېر زیات نظرونه شريک کړي وو.

محمد فريد عاطف ليکلي و:

مياخېل صيب الله دې ترې پوښتنه وکړي چې د دوی دا حال دی او د نړۍ مسلمانان یوه ګوله ډوډۍ ته حيران دي، دوی خپل مسوولیت د ځان په اړه ادا کړی خو کوم مسوولیت چې مونږ ورته ورکړی هغه یې بالکل هېر کړی دی، نورې نړۍ ته خو خپل تندرو کسان لېږي او هغو ته پيسې هم ورکوي، زمونږ په قرآن باور دی او د هغې له مخې دوی مکمل مجرمان دي.

شينکۍ کروخېل ليکلي و:

هو کنه لېوني یې مونږ ته رالېږلی شي چې جهاد وکړي او خپل ځانونه يې ترې بېغمه کړي دي.

هجرت الله اختيار ليکلي و:

جناب مياخېل صيب هغوی فکراً روغ دي، د خلکو فکرونه يې جوړ دي، نو ځکه له دين نه يوازې د انسانوژنې او ورنوانې تاويلونه نه راباسي. متحده عربي امارات په اصطلاح د نړۍ څلور لارې ده، د سوداګرۍ او کاروبار په برخه کې، بس همدې حيثيت یې اقتصاد هم ور جوړ کړی. ګنه د دې ځای جغرافيه له دوزخه بدتره ده، شګې او سوځنده ګرمي په اوړي کې انسان خوري، خو دوی په کې ځان ته جنتي ژوند جوړ کړی دی.

سيد محمد مومند ليکلي و:

هغوی په دين پوهه دي ځکه يې دنيا هم ورسره ده مګر مونږ په دين نه پوهېږو او د دين او اسلام له نوم څخه د خپل ځان لپاره ګټه اخلو مونږ له اسلام څخه چاړه جوړه کړې ده.

همداسې نورو دوستانو زياتې تبصرې ليکلې وې خو ما يوازې يو څو تبصرې د نمونې په توګه رانقل کړې. د دوی په ځواب کې ما دا لاندې دوه تبصرې هم وليکلې.

عاطف صيب! دا ډېر مغلق او پيچيده بحث دی د دوی مانۍ ته چې ننوځې چکر په کې وهې او زمونږ د ارګ په شاوخوا قدم نه شې وهلی نو دې کې هم دوی ملامته دي؟ ته چې په خپل ځان رحم نه کوې نو ولې د بل نه د رحم توقع لرې. دوی خو د الله تعالی نه مهربانه نه دي الله تعالی هم وايي زه ستاسې په ژوند کې تغير نه راولم تر څو تاسې په خپل ژوند کې تغير رانه ولې.

شينکۍ خورې! دا هم کمال دی چې د خپلو لېونو سرېو ځان خلاص کړي مونږ خو خپل لېوني پخپله نازو او چاقوو يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننگرهار ولايت د بهسودو د ولسوالۍ د معصومو ماشومانو ظالمانه وژنه د انسانيت نه لرې عمل دی

د ډسمبر ۱۴مه نېټه، کابل

تېر ماښام د ننگرهار ولايت د بهسودو په سيمه کې د يوې کورنۍ اته کسه چې ښځه او خاوند، مور يې او پينځه گلالي واړه ماشومان يې چې د درېوو مياشتو ماشوم پکې هم و، خپلو مېلمنو يې په ډېرې بې رحمۍ سره وژلی دی. دوه ماشومان په ورني کې يې مور تړلي و او دې بېرحمه ځناورو

مېلمنو هغه هم د ټوپک په مرمۍ په سر وېشتلي و. ډېره دردونکې پېښه وه. ما په فيسبوک پاڼه وليکل:

حديث شريف دی چې الملک يبقی مع الکفر و لايبقی مع الظلم. د کفر لاندې يو ملک پاتې کېدای شي خو د ظلم له لاسه نه شي پاتې کېدای. د بهسودو د ماشومانو تصويرونو مې زړه خراب کړی دی. د داسې ظلم لپاره هېڅ نوع توجيهات په اسلامي، انساني، افغاني او پښتونولۍ په چوکاټ کې نشته چې څوک دې داسې ظلم وکړي. که څه هم زه ډېر نرم زړی انسان يم که زما شخصي مسئله وي نو قاتلينو ته به عفوه وکړم خو د دې ماشومانو قاتلين که حکومت پيداکړل نو علني محاکمه او اعدام غواړي چې بيا داسې ظلم څوک ونه کړي.

قاضي لودين صيب ليکلي و:

معين صاحب محترم زياد ظلم شوی او دا ظلم روان دی زه چې د هېواد ټولو ولايتونو ته هر وخت سفر لرم زيات ظلم زموږ پر هېوادوالو روان دی الله جل جلاله دې موږ ته هدايت وکړي تر څو د حقيقي دين نه خبر شو او دې قاتلانو ته دې الله جل جلاله جزا ورکړي.

عبدالعلي جمال صيب ليکلي و:

مياخېل صيب! مونږ پر دې ايات ايمان لرو:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما يو ځل بيا وليکل:

جمال صيب! ستاسې خبره کې شک نشته چې الله تعالی هر چا ته د هغه د اعمالو په تناسب جزا او اجر ورکوي خو د اسلام او شريعت روح همدا دی چې مسلمانان بايد په ټولنه کې ارام ژوند بې له هر ډول وېرې او ترهې وکړي نو ځکه په دې دنيا کې جزا بايد مجرمينو ته ورکړل شي. نور ډېر ژور پر دې بحث نه کوم. داسې بېګناه قتلونه په ننګرهار او نورو سيمو کې د وېرې او وحشت اوازه خپروي او هم بدګماني په ولس کې او يو بل باندې پيدا کوي چې هېڅوک به پر هيچا باندې اعتبار نه کوي نو ځکه په دې دنيا داسې کسانو ته سخته سزا ورکول په کار ده.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library